

RENATE DORRESTEIN WEERWATER

ROMAN | PODIUM

De wereld vergaat. Alleen Almere blijft bestaan.

*Van de bevolking zijn nog maar enkele duizenden
inwoners over.*

*Op een paar honderd ontsnapte gevangenen na
zijn dat allemaal vrouwen.*

*Na de ramp waren onze verliezen niet te tellen.
Geen familie was meer compleet, intacte gezinnen
waren er vrijwel niet meer. Kinderen bleven achter
als wezen. Nog talrijker waren de jonge weduwes.
En met dat laatste begon het vrouwenoverschot.
Maar nu loop ik op de zaak vooruit.*

In Almere overleven vijfduizend vrouwen een wereldwijde calamiteit. Mannen zijn er niet meer, behalve een paar honderd ontsnapte gevangenen. Samen moeten zij een nieuwe maatschappij inrichten, met nieuwe familieverbanden. Beslissingen worden voortaan genomen per loterij, zelfs als op een dag een baby wordt gevonden...

Weerwater is een ongeëvenaarde Dorrestein-vertelling over uitzichtloosheid en hoop, over egoïsme en opoffering, maar vooral over de liefde en ons verlangen naar verbinding. Spannend, teder, ontroerend en geestig.

Renate Dorrestein (1954) neemt een unieke positie in binnen de Nederlandse letteren. Haar romans werden genomineerd voor vele literaire prijzen en ze ontving de Annie Romein-Prijs voor haar gehele oeuvre. Ze schreef zowel het Boekenweekgeschenk *Want dit is mijn lichaam* als het Boekenweekessay *Laat me niet alleen*. Dorresteins werk is in vijftien talen vertaald.

Over De stiefmoeder:

'Ouderwets geestige en zeer goed geschreven roman.' Pieter Steinz

'Een enerverend circus van moedwil en misverstand.' *Het Parool*

'Het schrijfplezier spat ervan af.' Opzij

© 2015 Renate Dorrestein

Verzorging ePub CO2 Premedia bv

www.renatedorrestein.nl

www.uitgeverijpodium.nl

ISBN e-book: 978 90 5759 724 4

Deze digitale editie is gemaakt naar de eerste druk, februari 2015

I

De mistbank

Een

Vlak voordat Nederland van de kaart geveegd zou worden, was ik een weekend in Maastricht. De terrassen op het Vrijthof zaten stampvol. Iedereen praatte, lachte, flirtte. Kleine kinderen stapten op zongebruinde blote voetjes rond. Hun ouders zaten met glimmende wangen achter grote stukken vlaai en dronken bier uit glazen die vonkten in de zon. Niets wees erop dat het einde der tijden nabij was.

Ook aan mijn tafeltje was de stemming vrolijk. Ik was in het gezelschap van Maarten, de man van mijn leven, zijn dochter Noor, in de wandeling mijn leasekind geheten, en mijn nepnichtje Elisabeth, wier naam we altijd afkortten tot E. Ik zat daar zorgeloos gelukkig te zijn met mijn eigenhandig in elkaar geknutselde familie.

Zou ik nog meer van het uitje hebben genoten als ik had geweten dat we voor het laatst met z'n vieren op stap waren? Had ik het willen weten? Eerlijk gezegd was ik tijdens dat weekend alleen maar in de ban van het nieuwtje dat ik te vertellen had.

Ik wachtte totdat iedereen een keuze uit het menu had gemaakt, wat tamelijk snel ging, omdat we allemaal Vlaams stoofvlees wilden. De wijn werd ingeschonken en we toostten, zoals altijd, op de toekomst. Je gaat er blindelings van uit dat je een toekomst hébt. Waarvoor smeden we anders plannen, bedenken we projecten, overwegen we baby's te maken? E. was bijna afgestudeerd, Noor was klaar om weer eens serieus verliefd te worden, Maarten ging zijn huis verbouwen. En ik had een uitnodiging gekregen waar niemand nog van wist.

Nog even en ik zou zeggen: 'Raad eens waar ik een tijdje ga wonen?' Met een uitgestreken gezicht zou ik een paar hints geven. Ik ging mijn intrek nemen in een stad die uit het niets was ontstaan. Een stad die met veel planologisch aplomb niet zozeer op

de kaart was gezet als wel er op neergesmeten. Een stad jonger dan een gemiddeld mensenleven. Jonger dan ik in elk geval. Een stad die niet werd gehinderd door eeuwenoude tradities, vastgeroeste patronen en andere historische ballast.

‘Heb je een binnenpretje?’ vroeg E. tegenover me.

‘Nou en of,’ zei ik. Ik had al twee jaar geen roman kunnen schrijven. Mijn eigen historische ballast speelde me parten. Het leek me heel verfrissend om voor een paar maanden naar een plek zonder tradities te gaan.

‘Vertel!’ zei E.

Juist op dat moment bracht een aardige ober ons een mandje brood en vroeg of we iets te vieren hadden. ‘Gewoon een familie-uitje,’ zei Noor op haar glunderende manier. Ze vond het altijd leuk als mensen ons in verwarring opnamen, gissend naar onze verwantschap.

Noors stokpaardje was ‘het goed gelukte gezin’. In dit hartveroverende concept bestonden er geen gebroken gezinnen en patchworkfamilies meer. Het was dom om van ‘falen’ te spreken als een huwelijk ‘mislukte’ en een gezin ‘uit elkaar viel’, betoogde zij, want blijkens de sociale realiteit ‘faalden’ we dan zowat allemaal. Hoe vaker je ouders van partner wisselden en zich daarmee voortplantten, hoe succesvoller je als familie juist werd. Zelf had Noor via haar moeder een halfzusje hier en een halfbroer daar, en via de vader van haar halfzusje ook nog twee kwartzusjes, en aan de oude en nieuwe partners van iedereen hing bovendien van alles vast: ontelbare setjes broers en zusters, ooms en tantes, neven en nichten, opa’s en oma’s.

Ik luisterde graag naar de creatieve manier waarop mijn leasekind de werkelijkheid te lijf ging. Achteraf maar goed ook, want het is mede aan Noors gedachtegoed te danken dat de laatste stad van Nederland heeft weten te overleven.

Mensen willen verbinding. *Simple comme bonjour.*

‘Je ging wat vertellen,’ zei E.

Ik schoot overeind. ‘Ik ben uitgenodigd voor een gastschrijverschap.’

‘Wat leuk!’ riep mijn gezelschap geestdriftig uit. ‘Waar?’

Dat was nou net het bijzondere, zei ik handenwrijvend. Ik was al ettelijke keren writer in residence geweest aan universiteiten in binnen- en buitenland, en ik verbaasde me er in toenemende mate over dat het gastschrijverschap zich nog steeds tot de academische wereld beperkte. Welaan, de uitnodiging was ditmaal uit een andere hoek gekomen. Van een gemeente.

‘Weet je nog,’ vroeg ik Maarten, die net een broodje opensneed en het dik met boter besmeerde, ‘dat je me destijds kwam opzoeken in Iowa City? En dat je zowat ieder weekend naar Parijs kwam toen ik op de Sorbonne werkte?’ En terwijl hij knikte en een hap nam, zei ik: ‘Binnenkort kun je in Almere komen logeren.’

Er viel een stilte. Toen zeiden Noor en E. in koor: ‘In Almère?’

‘Almere?’ vroeg ook Maarten, maar heel wat gretiger. Als architect was hij geïnteresseerd in stedenbouwkundige experimenten.

Later, toen we weer thuis waren, bleek hij zelfs een kuub knipsels over Almere voor me paraat te hebben. We hebben die knipsels nog samen zitten lezen, overdwars op zijn zwartleren bankje dat we ooit voor bijna niks in een uitdragerij kochten, ik met mijn voeten onder zijn kont, hij met zijn benen over mijn knieën; het was zo’n zot, knus, veel te krap bankje. We gaven elkaar interessante stukken door terwijl achter het raam de zon in de Amstel onderging en we zin kregen nog maar een fles te ontkurken, in het huis dat hij nooit meer zou verbouwen.

Boven het inmiddels gearriveerde stoofvlees in Maastricht keken twee geschokte gezichten me aan.

‘Almere? My god!’ zei E., die nooit zou afstuderen.

‘Ga je daar dan wónen?’ vroeg Noor, die nooit meer verliefd zou worden.

‘Jazeker,’ zei ik, ‘en jullie komen gezellig bij me eten zodra ik daar ben gesetteld.’ Je denkt dat je de tijd hebt. Alle tijd hebt. Je denkt dat na iedere nacht een nieuwe dag je weer stompzinnig toelacht.

‘Wat moet je daar gaan doen?’ vroeg Maarten.

‘Een roman schrijven die zich in Almere afspeelt,’ zei ik. ‘Dat is mijn opdracht.’

‘Maar het is de saaiste, lelijkste stad van Nederland,’ zei E., die bij mijn weten nog nooit een voet in de Flevopolder had gezet. ‘Daar valt helemaal geen roman over te schrijven.’

Om te voorkomen dat iemand aan tafel puntig zou opmerken dat ik er misschien geen roman over zou kunnen schrijven, begon ik snel Almeres kostelijkheden op te dissen. Ik was er meteen gaan kijken toen ik het telefoontje had gekregen. En ik had me ook al flink ingelezen. Met brede armgebaren schetste ik voor mijn dierbaren de diversiteit en de variëteit van mijn nieuwe standplaats: naast stedelijke faciliteiten had Almere binnen haar grenzen ook wat geen enkele andere stad had: hectaren land- en tuinbouwgronden en hectaren bossen en andere natuurgebieden, en eigen stranden en honderden kilometers fietspaden en overal water en een biologisch-dynamische stadsboerderij en bovendien een authentiek, vervallen kasteel. Zoveel verscheidenheid, zoveel ruimte: wie kon het Almere nazeggen?

Er woonden mensen van meer dan honderddertig nationaliteiten, vertelde ik mijn gezelschap, plus Iepelaars en roerdompen, buizerds, ransuilen en sperwers, en ook de zeearend, die sinds de Middeleeuwen niet meer in ons land had genesteld. Je vond er inderdaad de saaist denkbare nieuwbouwwijken, vol eenvormige straten en onopwindende portiekflats, maar ook veel buurten waarin er vrij op los werd gebouwd. Die wijken trokken busladingen bouwkundestudenten uit binnen- en buitenland aan.

Ja, inderdaad, Almere ging gebukt onder een slecht imago, vooral onder degenen die de stad alleen vanaf de A6 of A27 kenden. De gemeente gold niet als een plek waar je vandaan kwam, eerder als een oord waarnaar je noodgedwongen had moeten verhuizen, waarnaar je misschien wel was verbannen. Ik zag E. en Noor eendrachtig knikken. Wie van hopen oude stenen hield, van kerken en monumentale stadhuizen, die voelde zich in Almere niet door vergelijkbare schoonheid omringd. Alleen kon je het een stad die pas luttele decennia bestond moeilijk kwalijk nemen dat alles er nieuw was, net zomin als je kleine kinderen kunt verwijten dat het nog geen volwassenen zijn. En als je gesteld was op groen en water, op wind, ruimte en frisse lucht, dan zat je in Almere prima op je

plek. Misschien kwam je er tijdens een wandelingetje zelfs wel beren tegen.

‘Beren?’ vroeg E. fronsend.

‘Bij wijze van spreken. Waar zoveel bos is, kunnen beren zijn,’ zei ik redelijk. ‘Denk nou eens mee, mensen! Als Nederlandse schrijver moet je je altijd in allerlei bochten wringen. Probeer maar eens op geloofwaardige wijze een personage te laten verdwijnen in dat landschap van ons. Dát is het probleem van de Nederlandse roman: we hebben geen natuur die tot de verbeelding spreekt of tot drama uitnodigt. Als ik wil dat een personage een vampier ontmoet, moet ik haar eerst helemaal naar de kliffen van Whitby laten reizen! Het ontbreekt ons aan woestijnen, prairies, gebergten...’

‘Die heeft Almere ook niet,’ bracht Maarten te berde. ‘Die stad ligt midden in de polder, op de bodem van de Zuiderzee. Meters onder NAP.’

‘Maar nergens anders dan in Almere,’ zei ik, ‘zijn de omstandigheden zo gevarieerd. In een roman die zich afspeelt in Almere, zou je daardoor letterlijk álles kunnen laten gebeuren.’

We sliepen die nacht met z’n vieren in een B&B die maar uit één kamer bleek te bestaan, in vier bedjes op een rij. Naast me snurkte E. Haar moeder, ooit mijn beste vriendin, overleed toen E. elf was. Omdat ik haar mama had beloofd een oogje in het zeil te houden, merkte ik algauw dat Eetje erover inzat dat ik geen familie van haar was. Dat betekende immers dat ik op een dag zomaar zou kunnen verdwijnen. Als ik nou maar haar tante was geweest... ‘Ik ben je neptante,’ had ik toen gezegd, ‘dat is trouwens vaak stukken beter.’

Lang voordat Noor oud genoeg was om de loftrumpet over buitengaatse familieverbanden te steken, had ik er zelf al eentje gecreëerd. Een mens heeft het domweg nodig om van anderen te houden. Zoals Tolstoj schreef: ‘Alles, alles wat ik begrijp, begrijp ik alleen omdat ik liefheb.’

Twee

In Almere werd ik door mijn opdrachtgever, de gemeente, tijdelijk gehuisvest in De Fantasie. Het was een vrolijk, kleurrijk wijkje, ontstaan uit een architectuurprijsvraag. Mijn onderkomen was een glazen kubusje, een soort hypermodern tuinhuisje, dat midden in het groen stond, onder schitterende wolkenluchten en een kolossale hoogspanningsmast.

Maarten had me in alle vroegte geholpen met de koffers en de dozen. Samen hadden we het eenpersoonsbed in ogenschouw genomen. Dat zou af en toe een gezamenlijke overnachting in een hotel in Almere vereisen, een idee dat me als buitensporig overspelig voorkwam (*'Honey, we can't go on meeting like this'*).

'Doe je voorzichtig?' zeiden we tegen elkaar toen we afscheid namen. Dat zeiden we altijd, we pakten elkaars oren vast en zeiden: 'Doe je voorzichtig?'

Terwijl Maarten in zijn eigen auto wegreed, stak hij zijn hand uit het raam. 'Ik bel je,' riep hij.

Ik bel je. Dat heeft geen mens hier al jaren meer gezegd. Er zijn zoveel dingen waarvoor we tegenwoordig een moord zouden doen.

Het was die zondagochtend nog heel vroeg, ik had de verhuizing expres zo gepland, de rest van de dag wilde ik op verkenning uit kunnen gaan. Ik verliet mijn glazen kubus en zag nu pas goed dat De Fantasie grensde aan een buurt die me herinnerde aan de nieuwbouwwijk in Amstelveen waarin ik in de jaren zestig was opgegroeid: rechte rijen doorzonwoningen in straten die als twee druppels water op elkaar leken. Mijn ouders waren destijds de eerste bewoners van ons huis geweest, ze hadden nog in opwaaiend zand gebivakkeerd. Ik was au fond een kind uit de nieuwbouw, Almere zou me vast passen als een handschoen.

Ik sloeg lukraak een hoek om en zag de witte stranden van het Weerwater liggen, het centrale stadsmeer, met aan de overkant de fonkelend oprijzende, futuristische skyline van het Stadshart. Terwijl ik langs een wei vol blatende schapen liep, was het alsof ik verderop de zee kon horen ruisen, maar dat bleek het verkeer op de A6 te zijn. Ik nam het tunneltje onder de snelweg en kwam uit in het Vroege Vogelbos, Almeres oudste bos, waar Almeres allereerste boom was geplant.

Er waren al meer mensen op de been, wandelaars, fietsers en hardlopers. En ik zag de ene scootmobiel na de andere. Misschien was er een revalidatiecentrum in de buurt. Iemand riep me toe: 'Ik heb zowat al uw boeken gelezen!'

'Wat fijn om te horen,' zei ik op de warme toon die ik in dat geval altijd aansloeg. Toen viel me in dat het maar een kwestie van tijd was of mensen zouden me hier op straat aanklappen en me vragen: 'En, hoeveel hoofdstukken van uw Almere-roman hebt u al af?'

Ik ging wat sneller lopen. Zou het me hier na twee jaar weer gaan lukken om een roman te schrijven?

Het was een aangenaam woud, dat Vroege Vogelbos. Maar beren vertoonden zich niet, en bomen waren bomen, die had ik in mijn eigen woonplaats al meer dan genoeg. Het was nu zaak nieuwe ervaringen op te doen. Ik koerste terug naar het tunneltje onder de A6, voorbijgesnord door een stuk of vijf scootmobiels. Na een paar honderd meter lopen over een landelijk laantje kwam ik uit bij een anarchistisch ogende scheepswerf. Ik besloot in het café in het jachthaventje een cappuccino te gaan drinken.

Het was een mooie ochtend, alleen nog een beetje heilig. Terwijl ik op mijn koffie wachte, raadpleegde ik mijn stadsplattegrond. Almere was waanzinnig groot en uitgestrekt, maar als ik vanaf De Fantasie in de tegenovergestelde richting was gelopen, zou ik binnen tien minuten in het Stadshart zijn beland. Ik had me nog niet gerealiseerd dat ik zo centraal woonde. Ideaal.

Zou ik me ter inspiratie onderdompelen in een Almeerse koopzondag, of een kijkje gaan nemen in de gebieden waar stadslandbouw werd bedreven? Het hooi lag daar nu vast al als

grote damschijven te wachten op z'n bestemming, het was tenslotte augustus, oogstmaand. Of moest ik eerst levensmiddelen gaan inslaan? In den vreemde had ik altijd behoefte aan royale voorraden; oog in oog met een berg voedsel kon ik me niet voorstellen dat iets me ooit zou kunnen deren.

Maar toen zag ik op de kaart het Kasteel staan.

Een jaar of vijftien geleden constateerde het gemeentebestuur dat het de jonge polderstad nog ontbrak aan een 'romantische trouwlocatie'. Almeerse stelletjes gaven elkaar het ja-woord bij voorkeur elders. Een nogal ongezellige smet op het stedelijke blazoen, en voor de middenstand bovendien een bron van inkomstenderving. Maar Almere had wel voor hetere vuren gestaan. Vastberaden werd besloten om in het stadsdeel Almere Haven het Belgische Chateau Jemeppe na te bouwen, inclusief alle erbij behorende opstallen, bijgebouwen en tuinen. Over het Weerwater zouden bruidsparen er regelrecht naartoe kunnen varen, om in stijl op de monumentale binnenplaats in de echt te worden verbonden. Helaas rustte er geen zegen op het project. Door politieke en financiële strubbelingen kwam de bouw in 2003 stil te liggen en werd niet meer hervat.

De afgelopen jaren was ik het curieuze gevaarte tientallen keren gepasseerd als ik ergens in het land een lezing moest geven, en telkens was het als een soort fata morgana langs de snelweg opgerezen. Alleen de donjon, de grote vierkante toren, oogde min of meer compleet. In het voorbijgaan zag je uit de lagere ronde torens stalen staketsels omhoogsteken. Het bakbeest werd een ruïne genoemd, maar dat was het niet. Het was simpelweg nooit afgebouwd, het wachtte nog steeds op zijn voltooiing – net zoals sommige romans om redenen van allerlei aard nooit worden afgemaakt en toch stilletjes blijven hopen, zoals alleen romans dat kunnen, dat er op een dag een schrijver zal opstaan die ze tot vervulling brengt.

Ik liep naar de De Fantasie terug om mijn auto op te halen en reed in het inmiddels schelle middaglicht naar het Kasteel, over een weg die duidelijk in onbruik was geraakt. Bij een verroest ijzeren

hek dat met prikkeldraad was omwonden kwam ik tot staan.
VERBODEN TOEGANG VOOR ONBEVOEGDEN, meldde een bord.

Door de spijlen van het hek kon ik een stukje zien van de oprijlaan, die met kastanjes was afgezoomd. Ook de donjon was zichtbaar. De rest werd aan het oog onttrokken door de hellende bocht van de oprijlaan. Te voet volgde ik de wetering die langs het afgesloten terrein liep, en al kwam ik daardoor niet dichterbij het Kasteel, ik kon het uiteindelijk wel in z'n geheel ontwaren. Een karkas in ruwbouw. Een wonderlijk overblijfsel van iets dat er in feite nooit was geweest. Het was te zien dat de bouw was gestaakt voordat het gebouw water- en winddicht was gemaakt. De houten betimmering van de torenspitsen was al vergaan.

Ik kon de geur van verval en nat beton bijna ruiken. In mijn Almeerse roman moest ik een bestemming zien te vinden voor het Kasteel, niet als trouwlocatie, maar als iets grimmigers, iets dat recht deed aan... Onverhoeds vroeg ik me af waarom Maarten en ik eigenlijk nooit waren getrouwd. We waren al zowat een kwarteeuw samen.

Ik denk nog weleens terug aan dat moment. In het water van de wetering snaterde een zwarte zwaan, ik weet het nog precies. Waarom heb ik Maarten toen niet ter plekke gebeld en hem een aanzoek gedaan? Maar al had hij ja gezegd, wat dan nog? We zouden toch geen tijd meer hebben gekregen om te trouwen.

Drie

Overigens was ik niet de enige die die zondag als kersverse inwoner in de stad arriveerde. Terwijl ik later die middag mijn boodschappen in de keukenkastjes van mijn glazen huisje stouwde en daarna rillerig een vest aantrok omdat het weer begon om te slaan, klauterde op de Oostvaardersdijk een jongeman uit het Markermeer aan land. Even stond hij op de oever uit te blazen, de handen op de knieën. Het water droop uit zijn dikke blonde haar. Het was een knappe jongen, met een net niet helemaal kloppend gezicht dat juist zo fascineert. Het had te maken met de enigszins schuine stand van zijn ogen, die de vorm hadden van de schelpensoort die scheermes wordt genoemd.

Hij was volledig gekleed, in een spijkerbroek en een zwart T-shirt, en droeg een rugzak.

Terwijl hij om zich heen tuurde, trok boven hem de hemel dicht. Een windvlaag deed zijn natte kleren klepperen. Het volgende moment begon het plotseling zo verschrikkelijk te hozen dat het geen mens meer zou opvallen dat hij al eerder tot op de draad doorweekt was geweest.

Op zijn soppende sneakers zette hij er flink de pas in, optornend tegen de rukwinden, als iemand die doelbewust op huis aangaat. In werkelijkheid had deze jongen nog nooit eerder een voet in Almere gezet. Hij was ook niet van plan er lang te blijven. Hij wilde er op de eerste de beste trein stappen om zo snel mogelijk te verdwijnen. Het onverwachte noodweer baarde hem zorgen. Toen hij twintig minuten geleden overboord was gesprongen, was het nog windstil geweest. Hij had gedacht dat hij de tijd had, alle tijd. Moest alleen dat kutjacht niet nu al ergens onbemand aangetroffen worden. Dat zou van alles in werking zetten dat hij niet kon gebruiken.

Het weer zou zijn plannen inderdaad in de war sturen. Algauw goot en stormde het niet alleen, het begon ook zwaar te onweren. Het spoorverkeer raakte compleet ontregeld. Blikseminslagen veroorzaakten in de loop van de middag wissel- en overgangsstoringen, met uren durende chaos tot gevolg. En juist op het moment dat de gestrande reizigers op alle Almeerse NS-stations hoorden omroepen dat het treinverkeer hervat ging worden, nam de wind nog in kracht toe en belandden er her en der omvergewaaide bomen op de bovenleidingen.

Nog een geluk dat het zondag was, anders zouden er heel wat forenzen gedupeerd zijn geweest. Dat zei conducteur Clemens Willems om 21.50 uur op het Centraal Station hoofdschuddend tegen zijn collega's. Overal stonden mensen op hun telefoon het weerbericht te checken. Bussen reden er niet meer, nu er onder de meeste viaducten van de stad anderhalve meter water stond. In de stationshal richtten gestrande jongeren al een noodbivak in, hun soepele, sterke lichamen uitdagend uitgestrekt op de harde vloer.

Clemens had het hart niet ze weg te sturen. Hij was niet zo'n dienstklopper. Hij had een flegmatisch karakter, de lange wimpers van een meisje en een buik als een boksbal. Hij was pas laat getrouwd en had nu tot zijn eigen verbazing twee energieke dochtertjes van tweeënhalf en bijna vier ('Papa is geen matras, meisjes, toe nou, papa is geen trampoline') en een vrouw die hij op handen droeg.

Zijn drie engelen waren die ochtend, onder een toen nog wolkenloze hemel, afgereisd naar een jarige tante in Amsterdam. Toen het duidelijk werd dat het noodweer voorlopig niet zou wijken, had hij zijn vrouw gebeld: 'Blijf daar maar lekker met de meisjes pitten, Conny, en dan pakken jullie morgenochtend relaxed de Sprinter van 10.10 uur.'

Om 22.30 uur zat Clemens' dienst erop. Wat melancholiek gestemd bij het vooruitzicht van zijn stille huis verliet hij het overvolle station. Maar meteen merkte hij hoe verstandig het advies aan zijn vrouw was geweest: op het stationsplein kwam het hem voor dat zelfs de lantaarnpalen scheef stonden in de wind. Uit

elkaar gewaaide kranten en geraniums die uit plantenbakken waren gerukt, ranselden hem in het gezicht. De regen kwam horizontaal op hem af. Weerlicht knetterde langs de hemel. Donder rolde af en aan, nu eens grommend, dan weer met paukenslagen. Jezus in een badkuip, wat ging het tekeer! Het sakkerde, loeide en plensde.

Druipend dook Clemens een shoarmatent in die nog open was. 'Woa!' riep hij, niet eens meer op eigen benen lopend maar eerder domweg naar binnen waaiend, als een plastic tasje. Hij kwam hier wel vaker, Lazaar Lazaar had prima kebab.

De jonge eigenaar stond met een glazige blik van angst achter de vitrine met salades. 'Kolere,' zei hij, 'zag je die bliksem, Clemens?'

'Maak je geen zorgen, Lazaar. Tussen al die hoge gebouwen hier kan jullie niets gebeuren. Doe mij maar even een colaatje en een...'

De rest van zijn bestelling werd overstemd door een donderend geraas. Door de opengewaaide deur stuiterden enorme hagelstenen naar binnen.

Clemens schoot ernaartoe en wist de deur dicht te krijgen door er zijn niet geringe gewicht tegenaan te gooien. 'Laat je rolluik zakken,' riep hij boven het tumult uit, 'anders gaan je ruiten eraan!'

Ratelend daalde het luik neer. Nu sloeg de hagel tegen het staal, met nog meer geluid.

'Zei ik het niet?' schreeuwde Lazaar in het plotselinge halfduister. 'Ik zei het godverdomme nog!' Als een aangeschoten dier stommelde hij in het rond.

Clemens wilde niet laten merken dat ook hij beduusd was door het natuurgeweld. Resoluut greep hij de bevende Lazaar bij de arm. 'Maak je niet te sappel, jochie.'

'Hier zit ik als ondernemer niet op te wachten,' zei Lazaar, zichtbaar worstelend om zijn waardigheid te herwinnen.

Op dat moment ging de deur achter de toonbank open en trad Safae binnen, Lazaars gazelleachtige bruid. Clemens vermoedde altijd dat zij onder haar sluiers misschien wel de mooiste meid van Almere was, maar alleen haar echtgenoot wist dat met zekerheid. Te oordelen naar wat hij van haar kon zien, was ze nog geen

twintig. ‘Zo, meissie,’ bulderde hij vaderlijk. ‘Dat was even schrikken, hè? Maar we hebben alles onder controle.’

Safaes heldere ogen namen hem doodkalm op terwijl Lazaar heftig gesticulerend tegen haar begon te jeremiëren. Haar lippen bewogen. ‘Waarom maken jullie altijd overal zo’n herrie over?’ leek ze te zeggen. Toen pakte ze Lazaar bij de hand en wenkte Clemens met haar hoofd. Achter het jonge stel aan klauterde hij over de steile trap naar boven.

In de woonkamer op de eerste etage waren de gordijnen gesloten. Al was door de stof heen te zien dat het buiten nog steeds onophoudelijk bliksemde, het vertrek ademde verder een merkwaardige rust, alsof Safae hier, in haar eigen domein, eenvoudig geen inmenging van de elementen tolereerde. Pas na enkele ogenblikken beseftte Clemens dat de wind en de hagel de andere kant van het gebouw geselden. Het kind had domweg niet in de gaten hoe het daarbuiten tekeerging.

Tersluiks keek hij de kamer rond. Die was best normaal ingericht, een beetje karig nog, maar zo waren Conny en hij ook begonnen. Ergens dacht je dat dit soort lui op kussens en tapijtjes leefden, maar ze hadden gewone Ikea-spullen.

‘Thee?’ vroeg Safae.

Terwijl ze begon te redderen deed ze hem denken aan zijn dochttertjes wanneer die met hun serviesje speelden en hem plechtig imaginaire taartjes aanboden die hij met opbollende wangen en veel vertoon van genot verorberde. Het overviel hem toen Safae op volwassen toon vroeg: ‘Moet je niet even naar huis bellen, Clemens, dat je hier zit te schuilen?’

Ze was helemaal geen kind. Hij was zelf gewoon een ouwe lul en hij zou er waarschijnlijk niet eens meer zijn als zijn eigen meisjes Safaes leeftijd hadden. Maar wat een onzin. Hij zou zijn kinderen heus wel volwassen zien worden. ‘Conny is met de kids naar Amsterdam,’ zei hij bezwerend. Een vreselijke donderslag deed hem ineenkrimpen. ‘Het is nog lang niet klaar,’ zei hij, plotseling bozig omdat hij zich in Safaes behaaglijke cocon had laten inspinnen.

‘Dat zei ik toch,’ riep Lazaar Lazaar uit. Hij hief zijn handen ten hemel.

‘Ach,’ zei Safae toegeeflijk, maar misschien ook wel een tikje neerbuigend, terwijl ze de thee inschonk, gracieus haar doeken bij elkaar houdend. Het was trouwens normale thee, te oordelen naar de geur die uit de kopjes opsteeg. ‘Als het moet, blijf je hier gewoon overnachten, hoor.’

‘Habibti!’ snauwde haar man.

‘Ja, hij kan toch op de bank?’

Clemens wist wanneer hij te veel was. ‘Merci, mensen. Ik ga zo eens een poging wagen.’

Safaes telefoon blipte. Ze grabbelde hem van de tafel. Haar ogen werden groot toen ze het bericht las. ‘Nou ja, zeg!’ zei ze hartgrondig. ‘Mijn nichtjes! Ze waren naar een film in Utopolis. En nu staat de parkeergarage helemaal onder water! Ze kunnen hun auto niet meer in!’

Ook Clemens zag een bericht op zijn telefoon binnenkomen. Zijn collega van Centraal meldde hem dat de glazen dakpanelen van het station waren gewaaid.

Vier

Ook elders in Almere had de onvoorspelde augustusstorm die middag voor overlast gezorgd, namelijk bij de verhuizing van Rudi Ruwiel en zijn hoogzwangere vrouw Bianca. Rudi had de hele zaterdag al in een geleend busje tussen IJmuiden en de Filmwijk in Almere heen en weer gereden. Op zondagochtend maakte hij zijn laatste rit, met het bed en nog wat vergeten spullen, toch weer een hele bus vol. Op de nieuwe keukentafel zette hij alvast de feestelijke picknickmand klaar die hij in het geheim had gevuld. Toen hij daarna Bianca in hun oude huis ging ophalen, brak er net een regenbui los zoals ze nog nooit hadden meegemaakt. Ze wachtten een uurtje, maar het werd alleen maar erger.

‘Thuis is waar je bed staat,’ zei zijn vrouw ten slotte beslist. ‘Kom op, Ruud, we gaan naar Almere.’

Het huis in de Hitchcocklaan was al helemaal ingericht. In de kinderkamer stond een wieg van bamboe en een commode waarvan de kleur Rudi deed denken aan vanillepudding. Onwillekeurig dacht hij de laatste tijd steeds in termen van etenswaren. Blijkbaar bereidde zijn geest zich al voor op zijn nieuwe baan, de reden voor hun verhuizing. Een nieuwe baan, wie kon het in deze tijd nog zeggen? Je leven opnieuw beginnen lukte alleen maar als je je kansen wist te grijpen.

Tabee, Rudi Ruwiel, lasser uit IJmuiden. Hier zat, omgeschoold en wel, het nieuwe hoofd keuken van de Penitentiare Inrichting, die in de volksmond Almere Binnen werd genoemd. Nog niet helemaal wat Rudi tijdens zijn koksopleiding voor ogen had gestaan, maar dat was slechts een kwestie van tijd, van stug doorwerken, met af en toe op het juiste moment een beetje geluk. Hij had Bianca wel verteld over het imposante kookeiland in de keuken van de gevangenis, maar nog niet dat daarop allang niet meer werd

gekookt, omdat een cateringbedrijf van buiten de stad kant-en-klare maaltijden leverde. Die hoefde hij niet eens op te warmen, dat gebeurde op de afdelingen. Zijn taak was alleen maar ervoor te zorgen dat er voor iedere gedetineerde een maaltijd in huis was, al dan niet halal, kosjer of vegetarisch.

Een moord of een ander misdrijf plegen en toch nauwgezet eten volgens de voorschriften van een geloof of levensovertuiging, het ging Rudi's pet te boven. Het was de vraag of hij in dit opzicht ooit wijzer zou worden, want het hoofd human resources had hem verzekerd dat het niet de bedoeling was dat hij contact met de gedetineerden zou hebben.

Zijn eigen bistro kwam heus nog wel. Misschien kon hij op een goed moment dat megafoornuis van Almere Binnen voor een zacht prijsje overnemen.

Met hun eerste kind op komst was hij gemotiveerder dan ooit. En met het groeien van Bianca's buik was het net alsof ook hijzelf meer substantie had gekregen. Hij liep rechter, zelfbewuster, doordrongen als hij was van het feit dat hij bezig was een stap op te schuiven in de keten der generaties. Dus hiervoor waren mensen gemaakt: om zich voort te planten. De hele wereldbevolking had zich herschikt om in haar gelederen voor hem als vader een plaats vrij te maken. Bij dat besef was hij in één klap opgehouden met stotteren, een aandoening die hij had overgehouden uit zijn schooltijd, waarin hij Vuurtoren Rudi werd genoemd.

Een kind dat nog vóór zijn geboorte al zulke wonderen wist te bewerkstelligen, was natuurlijk geen gewoon kind. Maar hoe kon een kind met Bianca's genen ook ooit gewoon zijn? Toen hij haar leerde kennen was hij als metaalwerker niet meer dan een radertje in een groot, industrieel proces geweest. 'Wat een mazzel,' had ze gezegd toen een reorganisatie bij Corus hem zijn baan kostte. 'Nu kun je tenminste gaan doen wat je wérkelijk wilt.'

Hij had er ernstig over nagedacht, terwijl hij om de tijd te overbruggen voor een uitzendbureau werkte. Was het waar wat zijn wonderbaarlijke vrouw in hem zag, en was hij iemand met een roeping? Als invalafwasser in een restaurant had hij zijn moment van inspiratie gekregen. Want wat bewezen de torenhoge stapels

vuile borden die hij dagelijks onder handen nam en die pas na middernacht eindelijk begonnen te slinken? Dat de mensen nu eenmaal moesten eten. Ze konden geen vierentwintig uur zonder, al zouden ze willen. Hun spijsvertering werkte onverbiddelijk door. De natuur zat magistraal in elkaar, bedacht hij, je hoefde er alleen maar oog voor te hebben.

Ondertussen hamerde de regen steeds harder op het autodak. Op de achterbank blies en krijste hun lapjeskat Disco in haar reismandje. Ze hield de oren plat tegen haar kop gedrukt, zag Bianca toen ze zich omdraaide. 'Aanstelster!' zei ze liefdevol. Toen ze weer vóór zich keek, werd er aan weerskanten van de auto zoveel water opgeworpen dat het was alsof ze een rivier overstaken. De ruitenwissers maakten overuren. Met witte knokkels omklemde Rudi het stuur. 'Godallemachtig,' hoorde ze hem mompelen.

'Het is goed voor de tuin,' riep Bianca, die van stokrozen droomde. Ze was zo Hollands als een glas karnemelk, zei ze altijd over zichzelf. Het weer was wel het laatste waardoor zij zich van de wijs liet brengen.

Eenmaal in de Hitchcocklaan sprong Rudi uit de auto om de nieuwe voordeur alvast open te doen. Bianca keek naar zijn vastberaden schouders en voelde zich van top tot teen tintelen. Ze had met Rudi op het juiste paard gewed. Macho's en praatjesmakers zat, maar al die ongeleide projectielen liet ze graag aan een ander over. Rudi was relatie materiaal. Rudi was een man zonder bindingsangst. En hoe langer ze elkaar kenden, hoe meer hij samenviel met haar ideaalbeeld. Het was een van de grote geheimen van het huwelijk hoe zo iets in z'n werk ging, al kon je het proces natuurlijk zelf bijsturen. Ze was aan hem verknocht geraakt in een mate die ze nooit had kunnen voorzien. Misschien speelden de hormonen haar ook parten, maar zijn aanblik kon haar diep ontroeren. De manier waarop zijn rossige haar in zijn nek krulde, de sproeten op zijn brede handen: hij vertederde haar nu soms meer dan toen ze hem nog helemaal had moeten ontdekken.

Toen ze met Disco uit de auto stapte, werd de poezenmand door de wind bijna uit haar handen gerukt. Binnen een paar tellen was

ze tot op haar ondergoed doorweekt. Wat een ongenadig beestenweer was het. Geen wonder dat Rudi onderweg peentjes had gezweet. Voor zover haar buik dat toeliet, draafde ze tegen de wind in naar hem toe. 'Iiiiiii,' gilte ze, toen hij haar met een zwaai van haar voeten tilde.

Bianca kon gillen als de beste, dat was haar vak. Zij was onder meer de stem van Kruidvat. Dagelijks hoorden miljoenen Nederlanders haar op de radio: 'Kruidvat! Steeds verrassend, altijd voordelig!' Hoe zij eruitzag wist natuurlijk geen mens, maar als je bij 'Kruidvat' automatisch dacht aan glanzende haren, een glanzende huid en glanzende lange benen, dan paste zij perfect in het plaatje, daar zorgde ze wel voor.

Toen Rudi haar zo onstuimig oppakte om haar samen met Disco over de drempel van hun nieuwe huis te dragen, gilte ze het ondanks het noodweer uit van geluk. Hun eerste eigen huis, met een achtertuin op het zuiden, waar ze al over een paar weken met hun baby in de zon zouden zitten, en met om de hoek het speeltuintje in het Walt Disneyplantsoen, waar hun kleine later veilig zou kunnen spelen, met kinderen in alle kleuren van de regenboog.

De toekomst strekte zich als een aanstekelijk stripverhaal voor haar uit, vol aandoenlijke situaties met tekstballonnen die zij kordaat zou volgillen met 'Ahh!' en 'Oempfl!', en rondstuiterende figuurtjes die altijd op hun voeten terechtkwamen, wat er ook gebeurde. Hier in Almere ging het leven zoals zij zich dat altijd had voorgesteld, beginnen.

Met zijn elleboog wilde Rudi de voordeur openduwen, maar hij kreeg er geen beweging in. 'Sorry, liefje,' zei hij, en zette haar weer op de grond. 'Hij klemt. Door de regen, denk ik.'

Het lag in haar aard om te zeggen: 'Van een buitje smelten we niet.' Maar dit was geen buitje. En de vuilgele hemel beloofde voorlopig nog weinig verbetering. Opeens verontrustte het haar hoe Disco in haar reismand tekeering. Dieren hadden een loepzuiver instinct voor dreigend gevaar. Ze tilde het mandje op om haar kat kalmerend toe te spreken, maar meteen kreeg de wind er vat op. Het werd uit haar greep getrokken en tollend belandde het op de

grond, waarbij het lullige slotje bezweek waarmee het luikje was vastgezet. Disco katapulteerde zich uit de mand omhoog en verdween, krijsend als een harpij, onder de heen en weer zwiepende bamboe van de burenen.

Weerlicht knetterde langs de hemel. Het begon te onweren alsof het einde der tijden was aangebroken. En op dat moment bezweek de voordeur onder de stoten van Rudi's druipende schouder. Hij werd zowat ruggelings achterover gekwakt door een braakgolf van water die zich door de opening naar buiten perste.

Had hij na het afleveren van het echtelijke bed verzuimd te controleren of de slaapkamerramen wel waren gesloten? Die hadden de afgelopen weken steeds opengestaan om de verflucht te verdrijven.

De waterval die van de trap golfde, voerde huisraad mee, een paar schoenen, de deurmat en nog wat andere dingen die zoveel vocht hadden opgezogen dat ze onherkenbaar waren geworden. Met hoog opgetrokken benen waadde Rudi hun nieuwe paleisje binnen. Bianca volgde hem, sprakeloos.

Vijf

Nog steeds vragen we hier soms aan elkaar: ‘En, wat deed jij op de dag van de storm?’

Safae Lazaar ziet nog altijd voor zich hoe ze conducteur Clemens Willems in haar vredige huiskamer thee inschonk. Ze hoort hem nog zeggen: ‘Conny is met de kids naar Amsterdam.’ Ze weet nog hoe hij bij die woorden keek. En hoe ze toen had moeten denken aan dat kinderliedje, ‘Olifantje in het bos, laat je niet je papa los?’

Rudi Ruwiel zal nooit vergeten hoe Bianca en hij de doorweekte vloerbedekking van hun nieuwe huis met kranten en handdoeken droog probeerden te krijgen, wat hem in elk geval uitstel had geboden om haar zijn ware keukentaak in Almere Binnen op te biechten. Als ze straks samen op de bank zaten, zou Bianca op haar energieke manier zijn hoofd naar haar schoot trekken: ‘Vraag eens, wat vindt-ie er allemaal van?’ En dan zou hij zijn masterplan aan hun zoon vertellen, en ook Bianca zou dan lachen. Ja, Ruud, je hebt gelijk. De mensen moeten eten, jouw bistro komt er.

Wat mijzelf betreft: ik had me tijdens het noodweer urenlang met bonkend hart verschanst in de enige inpandige ruimte die er in mijn glazen kubus was, het kleine keukentje. Ik had me alleen en kwetsbaar gevoeld. Ik kende nog geen mens hier, ik zou niet weten wie ik om hulp moest vragen als me iets overkwam. Paniekerig had ik Maarten gebeld. We hadden elkaar niet eens kunnen verstaan.

En ook de knappe jongeman met de scheermesogen, die ’s middags op de Oostvaardersdijk aan land was geklauterd en die overigens Dennis Kardoën heet, weet nog precies hoe het hem die dag was vergaan.

Na een lange mars door wijken waaraan geen touw vast te knopen viel, had Dennis, bont en blauw gebeukt door de wind, een van de

zes treinstations bereikt die Almere rijk is. Hij moest al gauw vaststellen dat die overvloed aan vertrekpunten het hem niet mogelijk zou maken om de stad te verlaten: het treinverkeer lag plat.

Het goede nieuws was dat hij hier niemand kende en niemand hem. Dat zou wat hem betreft zo blijven. En dus deed hij alsof hij niet merkte dat het meisje van de kiosk hoopvol naar hem glimlachte terwijl ze hem een beker koffie en haar laatste chocoladebroodje aanreikte. Mensen draaiden hem wel vaker glimlachend hun gezicht toe, bijna buiten hun wil om. Mooie jongen, zeg, vast ingeschreven bij een modellenbureau.

De gedachte dat hij door de storm was komen vast te zitten in fokking Almere maakte hem aanvankelijk wee van razernij. Maar toen hij de implicaties van het noodweer overdacht, leek de situatie hem bij nader inzien ideaal. Een onbemande boot meer of minder zou onder de huidige omstandigheden weinig opzien baren, wat hem de tijd gaf om zorgvuldig een plan uit te stippelen.

Hij vroeg zich af hoeveel sms'jes zijn vriendin inmiddels al had verstuurd naar zijn iPhone, die op de bodem van het Markermeer lag. Ze was natuurlijk ongerust, want zo'n ervaren zeiler was hij nou ook weer niet. Het was ook beslist niet de bedoeling geweest dat hij in z'n eentje zou uitvaren. Ze hadden het jacht van Mila's vader mogen lenen, die vond dat je halverwege augustus ieder hogedrukgebied nog even dankbaar moest benutten.

Terwijl ze op de steiger samen hun spullen aan het inladen waren geweest, haar cameratas, zijn rugzak, hun doos met proviand, had ze uitgeroepen: 'Wat een goed team zijn wij toch, hè?'

Hij was maar vast aan boord gesprongen. Zodra Mila zulke dingen zei, voelde hij niets dan weerstand. Ze hintte steeds vaker op een gezamenlijke toekomst. Ze was een paar jaar ouder dan hij en toe aan allerlei dingen die wat hem betreft niet aan de orde waren. Hij had haar al een paar keer gewaarschuwd dat ze te hard van stapel liep. Maar Mila was een luxepoppetje, gewend om haar zin te krijgen en gewoon in haar eigen spoor door te bulldozeren.

'Hee, schipper! Ik heb een verrassing voor je!'

In het wilde weg begon hij een zeil omhoog te trekken. Ze was er ondertussen óók wel aan gewend dat hij niet altijd reageerde. Weer zoiets: ieder ander zou daar allang conclusies uit hebben getrokken. Toen hij weer over zijn schouder keek, was ze bezig de trossen los te maken. De zon wierp haar schaduw langgerekt over de steiger, ietwat zigzaggend over de oneffen planken. Hij keek naar haar kortgeknipte zwarte haar. De manier waarop haar ene schouder uit haar shirt piepte. Het blauwe bandje van haar beha. Ze zag er goed uit. Ze kreeg wel weer een ander.

Ze richtte zich op. Ze vouwde haar handen voor haar buik. ‘Zal ik jou eens wat vertellen, Popeye?’

Hij had haar ook iets te vertellen. En ineens beseftte hij dat hij een goed argument had waarom het voor haar eigen bestwil was dat hij het uitmaakte. Het zweet brak hem uit.

‘Er komt een Erwtje aan, Dennis! Ik ben zwa-hanger!’ En ze zette zich af om aan boord te springen.

En daardoor was hij nu veroordeeld tot een nacht op een treinstation in Almere. Het zag er tenminste niet naar uit dat hij hier vanavond nog wegkwam. Een hotel zoeken was geen optie. Daar zou hij moeten pinnen of zijn creditcard gebruiken, wat hem traceerbaar zou maken. Het was niet te hopen dat die paranoïde provincialen hier overal beveiligingscamera’s hadden hangen. Had hij daarnet bij de kiosk wel opgelet of hij niet werd gefilmd?

Bij het afrekenen had hij trouwens gezien dat Mila een foto in zijn portefeuille had weten te planten. Het was een close-up van hen beiden, die zij onlangs in een bloeiend koolzaadveld had gemaakt. De goudgele achtergrond gaf het beeld bijna de uitstraling van een icoon. Het ontbrak er nog maar aan dat ze op de achterkant had geschreven: ‘Sint Dennis & de heilige Mila.’

Op een van de perrons vond hij een verlaten wachthokje van hufterproof plexiglas. Heel de nacht lang rolde de donder af en aan en de zweepslagen van het weerlicht leken maar niet af te nemen. Het hagelde dat het een aard had, het kabaal was niet te harden. De wind raasde onder de stationsoverkapping door. Prullenbakken

werden losgerukt en ratelend over de perrons gejaagd. Rookzuilen kapseisden.

Maar het was lang vóór het noodweer geweest dat hij de boot zo abrupt van de steiger had af geduwd dat Mila voorover in het water was geplonsd. Zij zat allang weer veilig thuis, hoog en droog. Ze wist het nog niet, maar ze ging een leven tegemoet zonder hem.

Zes

De volgende ochtend ging boven Almere om half zeven de zon op, precies zoals je in augustus kon verwachten. Onder een stralendblauwe, wolkenloze hemel werd in alle stadskernen de omvang van de stormschade zichtbaar. Overal hadden dakpannen zich door autodaken geboord. Omvergewaaide bomen blokkeerden straten en wegen. Veel ruiten hadden het begeven en zonnepanelen waren van daken gerukt. Boten waren aan land geworpen, caravans lagen op hun kant, tuinmeubilair dreef in de vaarten, grachten en kanalen. De ontelbare wipkippen die Almere rijk was, waren vrijwel allemaal ontworteld. Het was alsof een reuzenhand een kolossale vuilnisemmer boven de stad had uitgestort.

Bij de bushaltes zeiden de eerste forenzen tegen elkaar: ‘Nog een geluk dat het geen noordwestenwind was, anders hadden de dijken het nooit gehouden.’

Ook in het nieuwsbulletin van zeven uur spraken planologen en dijkgraven over ‘het oog van de naald’. De watersnoodramp van 1953 werd aangehaald, evenals Nederlands kwetsbare ligging onder zeeniveau. Het KNMI, dat geen enkele waarschuwing had afgegeven, werd gelaakt. Een woordvoerder van de weerdienst sprak van een bizarre samenloop van omstandigheden die windstoten van meer dan tweehonderdvijftig kilometer per uur en extreem zware hagelval had veroorzaakt. Noodweer zoals dit kwam volgens de computermodellen maar eens in de vierduizend jaar voor. Dus nu het luctor & emergo was geweest, konden we voorlopig in elk geval weer vooruit. En dankzij de bovenmenselijke inspanningen van de NS was treinverkeer op de meeste trajecten inmiddels weer mogelijk, zodat de mens vandaag weer gewoon kon doen waarvoor de mens was gemaakt: forenzen.

Normaal gesproken vertrok de helft van de Almeerders dagelijks naar elders om daar de kost te verdienen en bleven er zo'n negentigduizend inwoners in de stad achter, voor het merendeel vrouwen, baby's, peuters, scholieren, zieken en bejaarden. Maar nu was het zomervakantie en daardoor was de stad nog leger dan op een gewone werkdag. Er had een massale uittocht plaatsgevonden. Ook de burgemeester was 'm gepeerd zodra het reces was begonnen, plus het leeuwendeel van haar wethouders en de bijna voltallige gemeenteraad. Naar wij later reconstrueerden, kunnen er die maandagochtend hooguit achtendertigduizend mensen in Almere aanwezig zijn geweest, nog geen vijfde van de totale bevolking.

Ik ging die ochtend al vroeg een wandeling maken om te kijken hoe mijn nieuwe woonplaats het natuurgeweld had doorstaan. Wadend door hopen puin, vuil en afval liep ik langs de rand van de Stedenwijk en het Weerwater naar het centrum. De warmte van de zon voelde onwerkelijk. Dit was dus wat je noemt de stilte na de storm: de wereld draaide kalmpjes door, onverschillig als altijd.

Op de Oeverpromenade zag ik een meeuw die bij een omvergewaaide scootmobiel in een opengescheurde vuilniszak zat te pikken, alsof ook hij wilde zeggen: *business as usual*. Overal reden wagens van de stadsreiniging. Ik had nog moeite me te oriënteren, maar voordat ik het wist was ik al op de Esplanade, het grote plein bij het Weerwater. Even dacht ik dat het plaveisel nog steeds bedekt was met hagel. Het bleek glasgruis te zijn.

Mensen stonden in groepjes naar de ravage te kijken. Van een groot gebouw aan de rand van het water was de gehele glazen pui vernietigd, alleen het stalen frame was overgebleven. Uit het commentaar om me heen maakte ik op dat het de schouwburg was, een van Almeres kroonjuwelen. De hagel en de wind hadden er op deze open plek genadeloos korte metten mee gemaakt.

Ook de twee hoge torenflats ernaast zagen er gehavend uit. Ik merkte dat ik stond te trillen op mijn benen en besloot naar de veilige wereld van De Fantasie terug te gaan. Dat mijn glazen kubus

nog overeind stond, kon alleen maar te danken zijn aan de beschutte ligging.

Onderweg bedaarde ik. Als je niet op het puin lette, leek het normale leven zich al te hervatten. Aan de overkant van de straat droeg een gezette man een espressoapparaat naar zijn auto, zo'n loodzwaar onding dat ik ooit ook bezat en dat je vervloekte als je het moest wegbrengen om het te laten repareren. Een meisje holde achter een blonde labrador aan. Twee Surinaamse lefgozertjes laveerden op skateboards door het afval. Ik kan het nu nog uittekenen, tot en met de staart van de hond, dansend als de wimpel achter een reclamevliegtuigje.

Vroeger was ik iemand van de grote lijnen en de brede context, maar hier heb ik geleerd op de details te letten. Je kunt in deze stad niet meer overleven als je niet voortdurend álle informatie analyseert. Je kunt je niet veroorloven ergens overheen te kijken. Wat onnozel lijkt, kan van levensbelang zijn.

Of misschien herinner ik me die man met het espressoapparaat, het meisje met de hond en die zwarte jochies nog zo goed omdat ze deel uitmaakten van mijn laatste blik op de normale wereld. Het liep al tegen negenen, de storm was al uren uitgeraasd, er golden geen excuses meer om deze maandagochtend niets te doen, ik moest aan het werk.

Ik ging terug naar mijn tijdelijke huis. In de hoek waar mijn werktafel stond, scheen de zon zo fel naar binnen dat ik de luxaflex liet zakken. Toen pakte ik resoluut mijn laptop uit en zette hem opengeklapt voor me neer. Ziezo, ik ging mijn opdracht uitvoeren en Almere een plek in de literatuur bezorgen.

Ik dacht even na. Onbekend maakt onbemind, en dat gold zeker voor deze stad. Maar romans en verhalen hebben bij uitstek het vermogen ergens nieuw licht op te werpen. Vanuit die gedachte had het gemeentebestuur dit gastschrijverschap in het leven geroepen, met wat mij nu al typisch Almeerse daadkracht leek: je ging niet met de armen over elkaar afwachten tot een bekende schrijver op het idee zou komen een roman in Almere te situeren, je nodigde er gewoon zelf een uit.

Of zoals een vriendin van me had opgemerkt: ‘Maar Renate, als je “Almere” op een boek zet, wil niemand het toch lezen?’

‘Wacht maar,’ had ik geantwoord, ‘dat zeiden ze vroeger ook over romans die over vrouwen gingen.’

Ik maakte een nieuw bestand aan dat ik zonder aarzelen ‘Almere’ noemde. Op hetzelfde moment hoorde ik iets gekks. Alsof er een kerstbal knapte, een ijl ‘PING’ dat niettemin zo doordringend was dat ik uren later nog een fluittoon in mijn oren had. Het licht leek vaalgeel te worden. Er trok een vlaag verzengende hitte voorbij. Ik greep me vast aan de rand van mijn werktafel. Wat nu weer? Maar het vreemde licht en de hitte duurden maar kort. Beduusd stond ik op om door de halfgesloten luxaflex naar buiten te kijken.

Ik zag nu pas dat Maarten hier gisteren zijn zakdoek had verloren, die lag onder een struik naast het tuinpad, een van zijn voorwereldlijke katoenen zakdoeken, beige met een bruine rand. Hij had er wel een dozijn van. Meteen realiseerde ik me dat ik hem nog niet eens had gebeld om te horen hoe hij de storm had doorstaan. Als zijn gammele dak het maar had gehouden.

Schuldbewust greep ik mijn telefoon. Het was mijn eerste smartphone, ik had hem speciaal voor mijn verblijf hier aangeschaft. Toen ik hem in gebruik nam, had ik aan Maarten gevraagd: ‘Weet jij waarvoor dit rondje is?’ Hij had er ernstig naar gekeken. ‘In jouw geval,’ zei hij, ‘zal het wel een asbak zijn.’

Weer zoiets: na al die jaren zou ik nog steeds een moord doen voor een sigaret.

Conducteur Clemens Willems hoorde het geluid ook, toen hij, een beetje verlegen met Safaes oneindige gastvrijheid, om negen uur beneden in de shoarmazaak aan de koffie zat. Ze had hem gesmeekt te blijven overnachten. Hij had onrustig geslapen, gewend als hij was aan zijn eigen bed. Pas tegen de ochtend, toen de storm was gaan liggen, was het hem gelukt op de sofa van de Lazaars onder zeil te gaan. Nog slaapdrongen nam hij de eerste slok van zijn koffie, terwijl hij op zijn telefoon de toestand op het spoor checkte. Alles reed weer. Hoe kregen ze het voor elkaar?

Zijn eigen dienst begon pas om 12.00 uur, hij hoefde zich niet te haasten. Net toen hij zich afvroeg of Safae beledigd zou zijn als hij haar een vergoeding voor de overnachting zou aanbieden, hoorde hij iets dat klonk als het breken van het fijnste glas, maar dan veel doordringender. Tegelijkertijd verschoot het licht van kleur en woei er een vlaag verschroeiende hitte naar binnen door de winkeldeur die Lazaar net had opengezet.

Lazaar Lazaar was opnieuw zo wit als een doek geworden. ‘Wat was dat?’ bracht hij uit.

‘Een explosie?’ giste Clemens. Godmocht weten wat het extreme weer allemaal had veroorzaakt.

Buiten op straat was niets te zien en er waren ook geen brandweersirenes te horen. In de verte jankte een ambulance, maar dat was de hele nacht niet anders geweest. Ze waren te moe om zich er verder in te verdiepen en gingen weer naar binnen. De stad stond niet in brand, dat was het belangrijkste.

Clemens klom op zijn barkruk en belde, terwijl hij zijn koffie opdronk, zijn vrouw in Amsterdam om te zeggen dat alle treinen weer reden. Maar haar telefoonlijn bleek dood.

Toen ik Maarten niet te pakken kreeg, keek ik eerst verbouwereerd naar mijn nieuwe Sony Xperia. Die kon niet nu al stuk zijn. Vervolgens probeerde ik zijn dochter Noor, mijn leasekind, te bellen. ‘Noralief! Heb jij je papa nog gesproken? Zijn telefoon doet het niet.’

Ook met Noor kreeg ik geen verbinding.

Zeven

Aanvankelijk veronderstelde iedereen dat het door het noodweer kwam dat er geen telefoonverbinding meer was. Ook internet lag eruit en radio en tv produceerden slechts ruis. Koffiezetapparaten hielden op met pruttelen, airco's vielen stil. Er was vast overal kortsluiting geweest, het volledige stroomnet moest het hebben begeven. Wie die ochtend bijtijds op de trein was gestapt, kon zich gelukkig prijzen, want ook de NS lag inmiddels weer op z'n kont. Het wegverkeer was op slag een chaos doordat de stoplichten niet meer werkten. Het leegpompen van de ondergelopen parkeergarages en de winkels onder het maaiveld kwam abrupt tot stilstand.

Mensen dromden samen op straathoeken en pleinen, overtuigd van de oorzaak van het ongemak en hopend op informatie over de duur ervan. Men was eerder geïrriteerd dan verontrust, nu het vervullen van allerlei taken en verplichtingen onmogelijk was geworden. Er viel niks meer te e-mailen of te stofzuigen.

Ik stond in De Fantasie wat onwennig tussen mijn nieuwe burens. Het liefst was ik in de auto gestapt om thuis te gaan kijken hoe de situatie er daar voor stond. Niemand in Almere zou me missen. Alleen was ik hier gisteren met een vrijwel lege tank gearriveerd. Om de stad uit te kunnen komen, zou ik eerst moeten tanken, en dat ging niet zolang er geen stroom was. Ik zou gewoon een beetje geduld moeten hebben. En ik leerde nu mooi in één klap alvast het grootste deel van mijn burens kennen.

Een van hen, een vrouw met een zo te zien permanent verontwaardigd gezicht, vertelde dat er in 1993 een stroomstoring in Almere Stad was geweest die acht uur had geduurd. 'Maak je borst maar nat,' zei ze boos.

Haar echtgenoot stond te oreren dat ook bij zelfvoorzienende huishoudens met zonne-energie de stopcontacten nu dood zouden zijn. Als het net eruit klapte, beweerde hij, werkte de omvormer niet meer. Of anders hadden hagel en bliksem de installaties wel onklaar gemaakt. Hetzelfde moest gelden voor het zoneiland in Almere Noorderplassen. En in de windmolenparken van de stad hadden de ziedende windstoten vannacht natuurlijk vrij spel gehad met de bladen van de turbines.

Nu we opeens toch niets belangrijkers meer te doen hadden, opperde iemand, konden we net zo goed de handen uit de mouwen steken en een beetje opruimen. Energiek hielp ik mee omvergewaaide vuilcontainers overeind te zetten en met zwerfvuil vol te proppen. Eendrachtig bevestigden we markiezen, voor zover onbeschadigd, weer aan hun pui. We verwijderden de restanten van tuinhekjes die als tandenstokers in tweeën waren geknakt. We haalden troep uit de borders en bonden de rozen weer op. We legden dakpannen terug op schuurtjes, wrikten goten op hun plaats en verwijderden glassplinters uit kozijnen. Tot slot pakten we bezems, schrobden de opgedroogde modder weg, en zeiden tegen elkaar dat het eigenlijk best meeviel, bij ons in de straat.

Zo hielden we onszelf bezig totdat de avond viel en er geleidelijk één ding duidelijk werd: niet alleen de forenzen die op het openbaar vervoer waren aangewezen kwamen maar niet thuis – iederéén die 's ochtends Almere had verlaten, liet vandaag wel erg lang op zich wachten.

Aan de randen van de stad waren de bewoners al wijzer dan wij. Maar ze konden onmogelijk duiden of begrijpen wat er aan de hand was, en iemand bellen om opheldering konden ze evenmin. Ook anderen waren er, soms bij stom toeval, al achter gekomen. Een van hen was Jacob Kribbe, de directeur van Almere Binnen, de Penitentiare Inrichting. Ooit had hij het landelijke nieuws gehaald met zijn voorstel iedere gedetineerde een hamster of een ander klein dier te geven om voor te zorgen. Dan werden ze vanzelf een enigszins beter mens.

Hij was een man met natuurlijk gezag, misschien wel doordat hij mensen deed denken aan Inspector Morse. Hetzelfde dunne, witte haar en het postuur van iemand die nog nooit een sportschool van binnen heeft gezien. En ook om Jacob hing iets melancholiefs. Weinig mensen kenden hem echt.

Op de ochtend na de storm kreeg hij van de beveiliging van de P.I. te horen dat het noodaggregaat zonder hapering de stroomvoorziening van de gevangenis had overgenomen. Hij vernam ook dat het de hele nacht onrustig was geweest, alsof de gedetineerden zich fysiek hadden opgeladen aan donder en bliksem. Nog steeds was het op alle afdelingen rumoerig.

Jacob liet zich niet snel van de wijs brengen. Met een paar honderd man personeel was zijn gevangenis een middelgrote werkgever in Almere. Hij had jaarlijks een budget van tweeëntwintig miljoen te verantwoorden. Hij probeerde gewoon aan het werk te komen, maar ook in de P.I. waren er die ochtend problemen met internet en telefoon. Hij zat een tijdje achter zijn overvolle bureau te filosoferen over de kwetsbaarheden van de moderne samenleving, en besloot toen een extra lange lunchpauze te nemen.

Buiten bleek het warm genoeg om zijn vormeloze grijze jasje uit te trekken en de mouwen van zijn overhemd op te rollen. Zijn armen waren deegkleurig van het altijd binnen zitten. Hij keek ernaar alsof het niet de zijne waren, wat in zekere zin ook zo was, sedert zijn partner er niet meer in sliep. Ze vormden alleen nog maar de begrenzing van een gat dat Jacob soms dieper dan het middelpunt van de aarde toescheen.

Hij liep naar zijn auto, aangezien autorijden volgens hem het enige soort beweging was waarvan je niet nodeloos sleet, stapte in en begon ter ontspanning een eindje te rijden. Om de haverklap strandde hij in straten die met roodwit geblokte linten waren afgezet. Mannen in lichtgevende hesjes zaagden er ontwortelde bomen in stukken. Overal stonden mensen in groepjes met elkaar te praten, bijna allemaal met een telefoon in hun hand, waarop ze machteloze blikken wierpen.

Jacob reed en hij reed, door de stad die zijn gedetineerden A-town noemden. Zij hadden geen weet van de overal ruisende populieren, berken en abelen, van het licht dat dankzij de overvloedige aanwezigheid van water helder en klaar was, van de hoge, ruime luchten. Hij was De Kempphaan al voorbij, het stadslandgoed, en vervolgde zonder doel of plan de merkwaardig rustige Waterlandseweg, toen hij een lifter zag staan op de hoek van de Vogelweg. Hij sloeg af, stopte en draaide zijn raampje wat verder open. 'Waar moet je heen?'

Een knappe blonde jongen in een zwart T-shirt stak zijn hoofd naar binnen. 'De stad uit,' zei hij vaag, met een knikje in onbestemde richting.

'Ik ga niet zo ver, maar ik kan je wel even naar het viaduct over de A27 brengen.' Terwijl hij sprak, trok Jacob zijn das wat lossere, een gebaar waarvan hij een geruststellende werking veronderstelde.

'Top,' zei de jongen. Hij gooide zijn rugzakje over zijn schouder, liep om de auto heen en stapte in, een geur van vers zweet en testosteron met zich meevoerend.

Vaak prees Jacob zich gelukkig dat hij alleen op leeftijdgenoten viel, al merkte hij wel dat hij met het klimmen der jaren steeds meer genoot van de aanblik van jonge mensen. Het was een onschuldig, hoofdzakelijk onerotisch genoegen, gemengd met een milde verbazing: dat er uit zoiets volmaakts als deze knul ooit een uitgezakte oude man zou groeien. Iets dergelijks dacht hij tegenwoordig ook ieder voorjaar bij het zien van de eerste lammeren in de wei, waarbij zijn knieën haast knikten van weerloosheid.

'Er gaan geen bussen,' barstte de jongen los, als iemand die doorgaans liever zweeg maar nu toch iets kwijt moest dat hem verontrustte. 'De bussen die vanochtend de stad uit zijn gereden, zijn niet teruggekomen in de remise. Geen een.'

'Hm,' zei Jacob. Hij minderde vaart omdat een tractor met een oplegger vol hooibalen hem tegemoetkwam. Uit de berm waaide de geur van versgemaaid gras.

'En niemand kan iets checken.'

‘Ook weleens rustig.’ Jacob voelde dat hij van opzij werd opgenomen. Bejaarde die waarschijnlijk niet eens een smartphone heeft. Hij dacht: ik ben oud genoeg om zijn vader te zijn. In een flits zag hij zichzelf over enkele jaren, alleen, zonder geliefde, zonder kinderen, zonder andere familie dan een bejaarde achterneef in Ermelo. Door niemand bemind, en uiteindelijk door niemand gemist. Hij moest vechten tegen de impuls zijn hand op de knie van de jongen naast hem te leggen. ‘Ik heet Jacob,’ zei hij plompverloren.

‘O. Eh, ben je vertegenwoordiger of zo, dat je hier midden op de dag rondrijdt?’

‘Ik ben ambtenaar.’

‘Op het stadhuis?’

‘Nee, bij justitie.’ Ik ben de baas van de bajes, jongen. Bij mij moet je uit de buurt zien te blijven. In gedachten al bij het viaduct voorsortierend vroeg hij: ‘Welke kant wil je zo meteen op? Amsterdam of...’

‘Zet me maar af waar het voor jou het gemakkelijkst is. Hier is ook goed.’

Jacob dacht: toen ik die leeftijd had, zei ik u tegen oudere mensen. Hij begon zich bijna misplaatst te voelen achter zijn eigen stuur. Zijn bleke armen boezemden hem ineens weerzin in. Hij had beter naar het Oostvaardersbos kunnen rijden om daar een half uurtje in de zon te gaan zitten. Zijn secretaresse zou zich ondertussen wel afvragen waar hij uithing.

Abrupt minderde hij vaart. Midden op de Vogelweg, een paar meter voor het bord dat de gemeentegrens met Zeewolde markeerde, stond een groep mensen met de armen in elkaar gehaakt om de doorgang van het verkeer te verhinderen. Ze hadden allemaal een uitdrukking op hun gezicht die het midden hield tussen grimmig en sensatiebelust. Een van hen maakte zich uit de keten los en liep op de auto af.

‘Goedemiddag,’ zei Jacob terwijl hij uit het raam leunde.

‘U kunt hier niet verder rijden. Kijkt u zelf maar.’

Bevreemd hees hij zich half naar buiten. Hij voelde zijn overhemd uit zijn broek glippen en werd tegelijk de zweetplekken

onder zijn oksels gewaar. Even was het hem te moede alsof hij zomaar in tranen zou kunnen uitbarsten. Toen zag hij de lucht achter de menselijke blokkade. Het leek wel een mistbank.

Instinctief keek hij omhoog, naar de strakblauwe zomerlucht.

‘Pas op,’ riep iemand, ‘niet te dichtbij komen.’

‘Want dan?’ zei de lifter, die al watervlug was uitgestapt.

Ook Jacob stapte uit. Iets zei hem dat hij zijn passagier niet mocht kwijtraken, maar hij werd afgeleid door de raadselachtige aanblik van de mistbank. Was er sprake van een luchtspiegeling, net zoals je op warme dagen soms plassen op de weg dacht te zien? Toen hij wat beter keek, zag hij dat de mist zich aan weerskanten van de weg uitstreckte, als een muur.

‘Kijk uit,’ zei een man met een mouwloos zwartleren vest over zijn blote bovenlijf. ‘We hebben hier al auto’s en complete bussen zien oplossen. En Karel z’n hond. Die rende achter een haas aan.’ Hij hief twee hammen van handen. ‘En toen: pfff! Eerst die haas en toen Karel z’n hond.’

‘Oplossen?’ vroeg Jacob terwijl hij zijn voorhoofd bette.

‘Of verdampen. Hoe moet je het noemen? Het is doodeng.’ De man haalde een appel tevoorschijn en rolde die over de weg met een zwaai die verraadde dat hij deze demonstratie vandaag al ettelijke keren had gegeven. Op het moment dat de appel het bord van de gemeentegrens passeerde, hield hij op te bestaan. Het was niet zo dat hij in de mist niet langer zichtbaar was, hij was er eenvoudig niet meer.

Jacob knipperde met zijn ogen en tastte naar zijn telefoon: autoriteiten moesten worden ingelicht, er moest een deugdelijke afzetting worden geplaatst, deskundigen op het gebied van dit soort fenomenologie moesten worden opgetrommeld. Naast zich hoorde hij zijn lifter gejaagd ademhalen. Hij keek opzij, in de schuine ogen van de jongen die tien minuten lang in zijn auto had gezeten. ‘Je hebt nog niet eens gezegd hoe je heet,’ zei hij, opeens vol urgentie.

‘Man! Wat doet dat er nou toe? Dit is echt heel creepy. Dit kan helemaal niet. Dit is...’

‘Ach, niets is ooit het einde van de wereld,’ zei Jacob Kribbe, gewend als hij was om met een vingerknip problemen op te lossen, louter door er zijn gewicht tegenaan te gooien. Pas toen besepte hij dat hij niet eens een telefoontje kon plegen.

Acht

Een onbeschrijflijke paniek brak uit toen het tot iedereen doordrong dat Almere was omsloten door een sinistere ring van mist die de stad als een middeleeuwse stadsmuur vergrendelde. Wie er lang genoeg naar tuurde, werd erachter een soort maanlandschap gewaar, met een lichtelijk borrelend oppervlak waaruit af en toe wat zwavelgele lucht ontsnapte. Om ons heen, zou je kunnen zeggen, zagen we een verdampt Nederland. Een angstaanjagend gebrek aan Nederland. Almeres buurgemeenten Lelystad en Zeewolde waren van de kaart verdwenen, net als het Gooimeer, het IJmeer en het Markermeer waaraan de stad altijd had gelegen. En daarachter strekte zich nog meer leegte uit. Een totale leegte.

Toch staken duizenden inwoners onmiddellijk de stadsgrenzen over, alle waarschuwingen in de wind slaand. Plankgas reden ze naar de uitvalswegen. Want wie wist met zekerheid dat de wereld plotseling bij Almere ophield? De wereld was volgens menigeen juist altijd pas buiten Almere begonnen.

Er was sprake van een massale hysterie, mensen wilden acuut weg van hier, of gingen blindelings op zoek naar dierbaren of verwanten buiten de stad, voor wie blijkbaar het ergste gevreesd moest worden. Het leger, dat goed geoutilleerde verkenners had kunnen sturen, was niet bereikbaar, als het tenminste nog bestond. Er was geen enkele vorm van coördinatie, van crisismanagement of regie.

Versteend van angst zat ik in mijn glazen tuinhuis anderhalve dag te wachten op wat er verder aan onheil zou geschieden. Tussendoor werd ik overvallen door maniakale buien waarin ik geloofde dat de oude orde zich ieder ogenblik zou herstellen, even plotseling en onverklaarbaar als die was verstoord, ja, dat het

gewone leven domweg weer terug zou veren omdat de dingen nu eenmaal gewend zijn aan een bepaalde vorm. Als ik Maarten zou vertellen hoe bang ik was geweest, zou hij vast zeggen: 'Zie je wel, van piekeren wordt alles altijd alleen maar erger.'

We zouden Noor en E. bellen en met z'n vieren tapas gaan eten.

Zou ik nog net genoeg benzine in mijn tank hebben om in elk geval de stad uit te kunnen komen? In koortsachtige haast pakte ik mijn spullen. Ik liet de keuken vol eten achter, ik nam alleen een fles water mee. Op het laatste moment rende ik nog even naar mijn naaste burelen om te zeggen dat ik vertrok, maar ook zij waren er al niet meer.

Het rode lampje van de reservetank lichtte op zodra ik mijn auto startte. Op goed geluk reed ik de wijk uit, terwijl het zweet in mijn ogen droop. Ik had op de kaart moeten kijken, ik had geen idee hoe ik zonder navigatie op een van de stadsdrevlen kwam die naar de snelweg leidden. Knarsetandend van spanning sloeg ik willekeurig links af, rechts af. Doordat ik niets snapte van Almeres gescheiden verkeersstromen belandde ik plotseling op een vrije busbaan. Ik kon er niet meer af, het leek alsof ik kilometerslang over fly-overs en viaducten reed. Paniek benam me de adem totdat ik bij een overgang mijn kans schoonzag en mijn auto met een onmogelijk krappe draai weer op een gewone weg wist te krijgen. Ik zeilde over een rotonde en kon mijn geluk niet geloven: ik kwam uit op de Hogering, een van de grote doorgaanswegen. Maar daar sloeg de motor af. Vloekend, biddend en machteloos op mijn stuur slaand kon ik nog net de vluchtstrook bereiken.

Ik greep mijn handtas en mijn laptop en sloeg het portier achter me dicht.

Hete lucht verplaatsend raasden volgepakte auto's aan me voorbij. Niemand leek me te zien staan. Of niemand wilde tijd verspillen door voor me te stoppen. Weg, weg, weg van hier!

De middagzon brandde op mijn blote armen. Ik werd dizzy van de warmte. Ik had iets moeten eten.

Net toen ik dacht dat ik in tranen zou uitbarsten, reed er een grote truck met een Belgisch nummerbord de vluchtstrook op. Ik was nog nooit in zo'n gevaarte geklauterd, ik kwam de treeplank

amper op. Ik voelde ineens dat ik een vrouw van boven de zestig was, strammer en brozer dan wenselijk onder deze omstandigheden.

De vrachtwagenchauffeur, een man met een goedig gezicht, begon meteen tegen me te kletsen. Hij zei dat hij Lammert heette, Lammert Verweghe, en dat hij zich niet liet gek maken door die verhalen over een mistbank. 'Mijn camion geraakt er wel doorheen. Ik ga niet nog een dag vermorsen.'

Ik herademde. Nog even en deze nachtmerrie zou voorbij zijn. In mijn tas vond ik Maartens zakdoek. Ik snoot mijn neus. Nooit van mijn levensdagen zette ik meer een voet in Almere.

Het was behaaglijk in de cabine, met de airco aan. Op het dashboard was een foto van drie kinderen geplakt. Ik vroeg naar hun namen en leeftijden. De jongste was zes, vernam ik. 'Dan leert hij nu lezen,' zei ik. We zouden vaker moeten stilstaan bij hoe goed alles was als het gewoon was zoals het was.

Lammert minderde vaart. 'Zotten,' prevelde hij.

Langs de weg stonden mensen te gebaren dat we moesten stoppen. Ze zwaaiden met vlaggen en hieven een laken waarop in grote letters GEVAAR!!! stond. De auto's vóór ons reden gewoon door, en ook Lammert schakelde weer op.

Ik had het oponthoud nauwelijks opgemerkt. Mijn gedachten maakten de hele tijd lussen terug naar de tijd toen alles nog begrijpelijk was, de alledaagse modus waarnaar ik zo hevig verlangde dat het niet anders kon of mijn wens zou worden vervuld.

Als een blinde muur rees plotseling de mistbank voor ons omhoog. En op hetzelfde moment besepte ik dat ik de auto's vóór ons niet meer zag. Angst stak als een dolk in mijn lichaam. 'Stop!' schreeuwde ik.

Negen

Van de mensen die de stad ontluchtten, werd niemand ooit teruggezien. Lammert en ik hadden geluk gehad. De verliezen waren niet te tellen, en ze kwamen boven op de verliezen die we al te betreuren hadden: alle Almeeders waren familieleden kwijtgeraakt die elders op vakantie waren toen de mist de stad omsloot. Complete gezinnen waren er vrijwel niet meer, want wie nog gewoon aan het werk was geweest, was op die fatale ochtend naar Amsterdam of het Gooi vertrokken: allemaal vaders en moeders die niet naar huis terugkeerden. Crèches vol kinderen van tweeverdienende ouders die daardoor achterbleven als wezen. Maar nog talrijker waren de jonge weduwes, die met zuigelingen of kleine kinderen thuis hadden gezeten.

En met dat laatste begon het vrouwenoverschot in Almere. Maar nu loop ik op de zaak vooruit.

Wie nog wel steeds in ons midden was, overigens zonder dat we het wisten, was Dennis Kardoen, de jongen met de scheermesogen. Nu de rest van de wereld in rook leek te zijn opgegaan, hoefde hij zich voor niets en niemand meer uit de voeten te maken.

Na zijn confrontatie met de mistbank op de Vogelweg kraakte hij een leegstaand huis in de Stripheldenbuurt, waar de stormschade zich beperkte tot een enorme ravage in de tuinen. De rechtmatige bewoners van het pand waren operaliefhebbers geweest, gezien hun cd-collectie. Er waren geen asbakken in huis en er stond evenmin drank in de kast, alleen een voorraad bronwater en vruchtensap. Een bruinleren bankstel domineerde de woonkamer, dus vegetariërs waren het vermoedelijk niet geweest. In de badkamer hing een douchemuts.

Na zijn inspectie zakte Dennis neer op de bank. Vanaf dat moment deed hij niet veel meer dan naar zijn sneakers staren. Als kind had hij ooit een kat gehad die zichzelf bij een gebroken poot in een soort kunstmatige coma had weten te brengen. In afwachting van haar genezing was ze overgeschakeld op een toestand van verlaagd bewustzijn en fysieke inertie. Zo voelde Dennis zich nu ook, op een half pitje wachtend op betere tijden.

Soms stond hij op om in de keuken een blikje soep open te draaien dat hij staand bij het aanrecht leeglepelde, of om een paar handjes muesli te eten. Als de voorraadkasten leegraakten, zou hij gewoon verkassen naar een buurhuis. Er stond slechts een handvol huizen in de Willie Wortelstraat, maar die leken allemaal verlaten. Hij zou het hier weken kunnen volhouden.

Gelukkig kon hij goed tegen de eenzaamheid: hij was enig kind geweest. Maar die gedachte bracht hem op zijn moeder en aan haar wilde hij niet denken. Het kon haast niet anders of zij leefde niet meer. Ergens had hij het gevoel dat hij verantwoordelijk was voor haar dood en daarmee ook voor die van Mila en die van ontelbare anderen. Het was alsof de krachten die de bestaande orde hadden vernietigd, door zijn toedoen waren ontketend: door de verzengende haat die hij sinds kort voor zijn moeder voelde. Dankzij haar was zijn wereld vlak vóór de ramp al compleet vergaan. Het nam hem zo in beslag dat hij amper merkte dat om hem heen Almere in zijn voegen kraakte.

Auto's waarvan de laatste druppel benzine was opgebruikt, blokkeerden wegen en straten. Alle diesel in de stad was gevorderd, maar toch begaf in het Flevoziekenhuis de noodstroomvoorziening het al na een paar dagen, omdat de aggregaten slechts in bedrijf bleven zolang de brandstofvoorraad strekte. Hart- en longmachines en beademingsapparaten haperden, het werd stikdonker in de operatiekamers en op neonatologie koelden de couveuses af.

In alle stadsdelen, wijken en buurten werden winkels geplunderd. Hysterische mensen reden karrenvrachten voedsel uit de supermarkten. De meer uitgenaste ingezetenen bedienden zich royaal van luxeartikelen.

In een razend tempo kreeg het centrum van de stad het aanzien van een oorlogsgebied. Overal waren ruiten ingeslagen, deuren ingetrapt, rolluiken stukgeslagen. Op het sediment van vuil, puin en modder dat de storm had achtergelaten, stapelde zich meteen een nieuwe laag afval.

Tijdens de strooptochten die ook ik ondernam om mijn voorraden op peil te houden, moest ik voortdurend oppassen om niet uit te glijden of te struikelen. Hijgend van angst, omdat ik overal gas rook dat door lekken ontsnapte, stapte ik met stijve benen door het vuil, dat alleen met hogedrukspuiten te verwijderen zou zijn. Maar water was er opeens ook niet meer. Er kwam geen druppel meer uit de kraan en de stortbak van mijn wc vulde zich niet langer, sinds er geen brandstof meer was voor het aggregaat dat de waterdruk op peil had gehouden. Nederland, en dus ook Almere, mocht dan wel een bij wet geregeld noodplan voor drinkwatervoorziening hebben, plus tankauto's die in het ergste geval drie liter water per persoon per dag naar de dorstige burgers konden brengen, maar die tankauto's stonden niet op Almeers grondgebied.

Zoveel regelgeving. Zoveel wetten. Zoveel behoefte aan maakbaarheid en controle en schijnveiligheid. Zoveel illusies. Ik kon het wel uitschreeuwen.

Nieuwe chaos en paniek braken uit: wat er nog aan bronwater in de supermarkten lag, was binnen een half uur verdwenen. Baby's en peuters werden door wanhopige handen uit hun buggies getrokken toen het gerucht in omloop kwam dat 'een bende' bezig was onder hun luierbipsen flessen Spa weg te smokkelen om die voor woekerprijzen te verkopen.

Natuurwater was er gelukkig wel volop in de stad. Het werd binnen een week al een vertrouwd beeld om her en der houtvuren te zien branden, waarop in teilen, emmers en ketels water uit het Weerwater en de vaarten werd gekookt om het voor consumptie geschikt te maken. Toch werden veel mensen ziek. De stank van diarree begon zich door de straten te verspreiden, nu de toiletten niet meer werkten en er nergens meer wc-papier te vinden was. Het was een lucht die overal doorheen drong, je rook hem in je

haren, je kleren. Ik was doodsbenauwd dat ik iets zou oplopen. De ingewanden van westerse eenentwintigste-eeuwers zijn nu eenmaal niet bestand tegen ongefilterd water en evenmin tegen voedsel dat ongekoeld bewaard wordt. En de temperatuur leek iedere dag verder te stijgen.

Onder de zwaksten vielen de eerste sterfgevallen. Zwangere vrouwen, zieken, baby's, bejaarden, verweesde kinderen die aan hun lot waren overgelaten en vele stormslachtoffers bezweken massaal aan de uitdrogingsgevolgen van buikloop. Zonder nieuwe aanvoer van medicamenten was het Flevoziekenhuis binnen tien dagen na de ramp veranderd in een soort derdewereldhospitaal. Ook daar rook het naar stront en ontbinding, je kreeg het bij iedere ademtocht binnen.

En terwijl steeds meer mensen naar de stadsboerderij trokken en naar de andere stedelijke landbouwgebieden die Almere rijk was, om daar uien en aardappelen uit de grond te graven, begonnen op de kinderboerderijen 's nachts de eerste konijnen en zelfs complete geiten te verdwijnen.

Tien

Ingenieurs en technici, voor zover ze tenminste nog onder ons waren, werkten als paarden om de stad weer op gang te krijgen. Netbeheerders van stroomleveranciers braken zich het hoofd over de vraag waardoor het elektriciteitsnet was afgeschakeld. Transformatoren en turbines werden nagelopen op blikseminslag. Was er tijdens de storm sprake geweest van back-up overbelasting? Had het distributienet het begeven? Lag het aan de bekabeling? Was de centrale zelf in het ongerede geraakt? Het bleef gissen en raden, nu er op de controlepanelen niets meer blipte of oplichtte.

Ondertussen stond bij de ambtenaren van het Waterschap, voor zover nog onder ons, het angstzweet op de rug bij de gedachte aan De Blocq van Kuffeler, het gemaal dat in Almere decennialang voor droge voeten had gezorgd. Het werd sinds enkele jaren vanuit Lelystad bestuurd, waar zich tevens de dieselopslag voor het noodaggregaat bevond. Nu Lelystad van de aardbodem was verdwenen, stond het gemaal waarschijnlijk stil en kon het kwelwater ieder moment onder de dijk door sijpelen. En stel dat Almere begon onder te lopen, en dat leek slechts een kwestie van uren of dagen, waarheen moesten de inwoners dan in godsnaam worden geëvacueerd?

Eén etmaal van hoosbuien kon de stad nu al fataal worden.

Maar het weer sloeg niet om. Het werd alleen maar zonniger, en warmer en warmer.

Alles kleefde, alles plakte. Het zweet liet overal op mijn lichaam witte, zoute strepen achter. Mijn ongewassen haar zat tegen mijn jeukende hoofd gepleisterd. Van de hitte hamerde mijn hart, mijn hersens dreunden. Ik wilde de hele tijd roepen: 'Ik ben hier!'

Maarten, ik ben hier!' maar ik kreeg geen geluid uit mijn uitgedroogde keel.

Ik had mijn kleren uit de kofferbak van mijn gestrande auto gehaald en naar De Fantasie gesleept. Op één jurkje na had ik niets bij me dat geschikt was voor de tropische temperaturen. Daarom zat ik meestal in mijn ondergoed in de tuin naast mijn in het groen verscholen glazen huisje. Ik telde de uren totdat ik iets mocht eten van mijn voorraad, die alarmerend snel slonk sinds alle winkels leeggeroofd waren.

Ik had geen idee wat ik moest beginnen. Ik had niemand die ik om hulp of raad kon vragen. Vaak vocht ik tegen de aandrang om me met klauwende vingers op de grond tussen de struiken te werpen en te graven, te graven totdat mijn nagels bloedden, naar het middelpunt van de aarde desnoods, naar ergens waar ik werd omhelsd en iemand kon omhelzen.

Ik wilde naar huis.

Ieder uur bracht hetzelfde. Het leek nu al een verre herinnering dat ik ooit dagen had gekend met duidelijk gemarkeerde momenten: de krant in de bus, een belonend kopje koffie na een kleine inspanning, het heerlijke gevoel van bevrediging na een werkdag en het vooruitzicht op wat ik daarna zou kunnen gaan doen, een film, een maaltijd in de stad met een vriendin, alles was mogelijk.

Ik probeerde mezelf af te leiden met een van mijn lievelingsromans die ik had meegenomen naar Almere, *Slapstick or Lonesome No More* van Kurt Vonnegut, maar iedere keer moest ik terugbladeren omdat er niets van tot me doordrong. Ik was zelf in een soort Vonnegutiaanse dystopie beland.

Zelfs in de tuin in De Fantasie was ik niet veilig voor de dikke, groengele strontvliegen die in de hele stad boven het afval zwermde. Ze waren lui en vadsig, net als de wespen die zich te goed deden aan alles dat lag te verrotten. Soms had ik het gevoel dat die wespen, en ook de hordes muggen, het enige waren dat nog bewoog, terwijl de tijd bijna voelbaar haperde en voornemens leek nooit meer vooruit te gaan lopen, alleen nog achteruit, verder en verder achteruit.

Natuurlijk deden chemici en biologen, voor zover nog onder ons, alles wat ze konden om monsters te nemen van de macabere mistwal en die te analyseren, zonder te beschikken over werkzame centrifuges, reactoren, elektro-inductie of meetapparatuur. Soms doet een mens maar wat, louter om het doen, louter om niet machteloos terneer te zitten.

Zo werd er op het hete stadhuis ook iedere dag crisisberaad gehouden, tussen de nutteloze computers en telefoons. De huidige situatie had 'Grip 4' als status, volgens het eventualiteitenprotocol dat voorzag in werkelijk iedere denkbare calamiteit, behalve in deze. De noodtoestand rechtvaardigde het intrekken van alle verloven, alleen was die verordening niet langer toepasbaar.

Het was daardoor maar een klein gezelschap dat het crisisteam vormde. Zo ontbrak de burgemeester, die met haar man begin augustus was vertrokken voor een autoreis langs Duitse kastelen en met wie tijdens het barre noodweer voor het laatst twittercontact was geweest. De korpschef van de politie was wel aanwezig in persoon, maar verkeerde in de geest hoofdzakelijk bij zijn vrouw en kinderen, die alvast een week voor hem uit naar een camping in Bakkum waren afgereisd. Brandweer en GGZ werden vertegenwoordigd door twee interimkrachten. Van de gemeenteraad waren alleen drie PVV'ers en iemand van Leefbaar Almere nog niet op vakantie gegaan, en van het college van B en W restte alleen de wethouder van cultuur.

Jacob Kribbe, de directeur van Almere Binnen, de gevangenis, was eveneens aan het team toegevoegd, al hadden de op het stadhuis nog aanwezige hoofden van dienst het crisisteam er in handgeschreven memo's op gewezen dat zij de ervaring hadden dat de heer Kribbe op z'n zachtst gezegd nogal een eigenheimer was.

Ook ik werd tot mijn verbazing opgetrommeld. Dat had niets te maken met mijn vaardigheden op het gebied van rampenbestrijding, maar met het feit dat mijn gastschrijverschap onder de portefeuille van de wethouder van cultuur viel, een joviale man die meer dan een kop boven me uitstak.

Hij ontving me op zijn kamer in de bestuursvleugel van het stadhuis. Op zijn bureau stond een kan water waar ik mijn ogen

bijna niet van af kon houden. Hij drukte mijn hand en liep naar het raam. Ik wist mijn dorst te bedwingen en ging naast hem staan. Terwijl ik mijn voorhoofd met Maartens zakdoek droogwreef, rook ik mezelf. Ook de wethouder stonk, er kwam een zure lucht van hem af, vermengd met iets bitters. Angstzweet.

Zwijgend keken we naar de stad die beneden ons als een amechtig beest lag te trillen in de hitte. Toen zei hij: 'Nooit gedacht dat ik het verkeer zou missen.'

'Ja,' zei ik, 'en de scootmobiels.'

Hij wees in de verte, waar de witte donjon van het Kasteel boven de bomen uitstak. 'De wereld vergaat, en dat onding staat nog steeds overeind.'

Het leek me opeens veel langer dan twee weken geleden dat ik bij het hek van de oprijlaan had staan dromen over mijn boek. 'Mag ik een glas water?' barstte ik uit.

'Sorry.' Hij liep naar zijn bureau en schonk me een glas in. 'Red je het een beetje?'

'Gaat prima,' zei ik, en meteen kon ik me wel voor mijn kop slaan. Ik goot het water in één teug naar binnen.

'Wat ik je zou willen voorstellen,' zei de wethouder terwijl hij ging zitten, 'is dat je alles boekstaaft wat zich hier momenteel afspeelt. Vanaf nu ben je onze stadsschrijver, in plaats van onze gast.' Het was een luguber verschil in betekenis. Je kon ergens alleen maar te gast zijn als je elders een thuis had.

'Twee dingen. Jij bent de aangewezen persoon om woorden te geven aan onze ervaringen. En: Almere is een stóere stad. Jij gaat dus vastleggen hoe Almere deze ramp overleeft.'

Over de roman die ik eigenlijk had moeten schrijven, werd door niemand ooit meer een woord gesproken, alsof er een stilzwijgende consensus bestond over het geringe nut van fictie in tijden van nood.

De wethouder had toegezegd me tijdens de noodtoestand dagelijks voedsel te laten bezorgen op De Fantasie, zodat ik me volledig aan mijn werk kon wijden. Dat was al een zware zorg minder, maar ik hoopte vooral dat mijn nieuwe opdracht me

enigszins zou afleiden van het knagende verlangen naar mijn nepfamilie, naar hoe Maarten rook, naar hoe Noor klonk, naar hoe E. keek. Vaak schoot ik 's nachts rechtovereind in bed, vechtend tegen het onafwendbaar inklinkende besef dat ik mijn dierbaren naar alle waarschijnlijkheid nooit meer terug zou zien. Mijn laatste aanblik van Maarten stond op mijn netvlies gegrift: hoe hij me door zijn autoraampje toeriep dat hij me zou bellen, met zijn hoofd al bij een van zijn bouwprojecten. Hoe hadden we er rekening mee kunnen houden dat hij zomaar van de aardbodem kon verdwijnen?

Nooit met iemand zo gelachen, zo gevreeën. En bij die gedachte was er weer een lus in mijn hoofd die me terugvoerde in de tijd. Terug naar hoe het hoorde. Naar toen ik nog beminde en werd bemind.

Maar nu was er werk aan de winkel. En mijn nieuwe opdracht begon onverwacht troostrijk: met het vastleggen van de geboorte van de eerste Almeerder van na de ramp. Dat feit bewees dat het leven maar één ding wilde: doorgaan.

Onze eerste baby was Dex Ruwiel, de zoon van rooie Rudi en Bianca uit de Filmwijk. Rudi vertelde me met tranen in zijn ogen dat hij bijna niet had kunnen wachten om zijn zoontje te verwelkomen, hem te leren kennen, te ontdekken wie hij was. Hij had hem zo ongeveer uit Bianca gekéken, bij het licht van zijn zaklantaarn waarin Bianca in de Hitchcocklaan op eigen houtje was bevallen.

Een zaklantaarn, zouden ze Dex later moeten uitleggen, was een lamp die op een batterij werkte. Een batterij was een cilindertje waarmee elektrische energie werd opgewekt. En elektriciteit, dat was waar vroeger de hele wereld op draaide.

Kleine Dex, die het rossige haar van zijn vader had en zijn moeders sterke stembanden, was vermoedelijk de eerste Nederlandse baby uit de eenentwintigste eeuw van wie niet ieder lachje en iedere boze bui werd gefilmd of gefotografeerd. Hij zou later geen enkel vertederend of genant beeld van zichzelf hebben. Hij zou zijn ouders al snel de status van Bekende Almeeders bezorgen, maar zijn geschiedenis verdween waar hij zelf bij stond.

Doordat we geen ander middel meer hadden om de dingen te documenteren dan een geduldig schrijvende hand, de mijne om precies te zijn, won de opdracht van de wethouder aan gewicht. Mensen begonnen me op straat aan te houden om me te tippen over een voorraad pennen die nog bij de Hema lag, of over de laatste stapels papier bij de MultiCopy. Achteraf bezien had ik beter leesbrillen kunnen hamsteren.

Elf

Iedere ochtend verwachtte Safae Lazaar bij het ontwaken haar vertrouwde wereld om zich heen te zien. En telkens was er de schok van de werkelijkheid. Ze kon zich niet eens wassen zolang Lazaar geen water voor haar had gehaald. Ze mocht van hem niet meer naar buiten, hij had al te veel verhalen gehoord sinds de gedetineerden uit de gevangenis waren uitgebroken. Je was je leven buitenshuis niet meer zeker. Een mooie jonge vrouw zoals zij al helemaal niet.

Vanaf het moment dat de gevangenen zichzelf hadden weten te bevrijden, leek het Safae alsof zelfs in haar kalme woonkamer de dingen ruwer en grover aanvoelden dan voorheen. Ze hield de gordijnen permanent gesloten.

Beneden was haar man bezig de ravage in hun geplunderde cafetaria op te ruimen. Het ergste vond ze dat er mensen bij waren geweest die Lazaar en zij kenden, vaste klanten die als beesten tekeer waren gegaan totdat de laatste tomaat uit de vitrine was verdwenen. Ze hadden zo'n haast gehad dat ze niet tot de kelder waren doorgedrongen. Daar lag voor Lazaar en haar genoeg voorraad om de toestand mee uit te zitten. Alleen durfden ze geen van beiden vuur te maken voor het bereiden van een maaltijd, uit angst dat voorbijgangers of de burens iets zouden ruiken. Ze aten alles zó uit de verpakking, als dieven in het donker.

Lazaar zei niet veel meer sinds die nacht. Hij ging haar zo veel mogelijk uit de weg.

Liefste, mijn liefste, dacht Safae, neem het jezelf toch niet zo kwalijk. Haar vertrouwen in hem zou pas zijn geschokt als hij tijdens de plundering met een ijzeren staaf om zich heen had gemept.

Ineens spitste ze haar oren. Beneden klonk de bromstem van Clemens Willems, de aardige conducteur die tijdens de storm bij hen had overnacht. Ze vergat dat ze nog ongewassen was, greep haar laatste schone abaya uit de kleerkast en holde de trap af. Clemens was zijn Conny en zijn meisjes kwijtgeraakt. Hij liep zo verloren rond dat het haar hart brak. Ze was blij dat hij regelmatig kwam buurten. ‘Clemens!’ riep ze uit, dankbaar voor alles dat ze zelf nog bezat.

‘Hé, meissie.’ Op zijn vlezige gezicht trilde een zenuw. ‘Ik kom even wat lekkers brengen omdat jullie... omdat jullie...’

Omdat wij nu je familie zijn, dacht Safae.

Lazaar zei: ‘Niet hier, man.’ Zijn ogen vlogen heen en weer van Clemens naar de lege vitrine en weer terug.

‘Ontspan even, jochie. Hier. Kijk eens wat ik thuis vond.’ Uit een plastic tasje haalde hij een weckfles met stoofperen tevoorschijn. ‘Jullie als buitenlanders weten dat natuurlijk niet, maar veel Almeerders zijn moestuiniers. Toen wij hier kwamen wonen... Con nam meteen een tuin. Je kreeg er toen zelfs een cursus bij, van de gemeente.’

Safae was in Flevoland geboren, maar het leek haar niet het juiste moment om daarover te beginnen. ‘Dank je, Clemens,’ zei ze. ‘Ik pak meteen een paar bordjes.’

Treurig zei Clemens tegen Lazaar: ‘Ik word altijd weer vrolijk van die vrouw van jou.’

Ze zag hoe de doffe ogen van haar man even oplichtten. Als alles achter de rug was, gingen ze wat haar betrof meteen een baby maken, al was het maar om ervoor te zorgen dat Clemens opa werd.

En zo probeerden we er allemaal het beste van te maken. Veel Almeerders gingen in de weer met fietsdynamo's, meestal onder leiding van iemand die oud genoeg was om nog familieverhalen over de Tweede Wereldoorlog te hebben gehoord. (‘Van een sigarenkistje en twee ijzerdraadjes bouwde mijn grootvader een wereldontvanger om naar Radio Oranje te luisteren.’) Ouderdom was in deze jonge stad een schaars goed, waardoor de

overgeleverde kennis van ouderen nu ineens onmisbaar leek, in plaats van achterhaald en lachwekkend. Dat noteerde ik met grimmige voldoening voor de wethouder.

Maar ik bleek te voorbarig. De meeste bejaarden zouden de barre omstandigheden die ons wachtten, niet overleven. Bovendien vormden ze een gemakkelijke prooi voor de uitgebroken gevangenen. Zelf durfde ik in het donker ook niet meer naar buiten, sinds ik vlak bij mij om de hoek 's nachts iemand tevergeefs om hulp had horen roepen.

Overigens was de fietsdynamotruc van die ouwetjes echt briljant. Je kon er inderdaad je iPad en je telefoon mee aan de praat krijgen. Maar bereik had je dan nog steeds niet, wat des te pijnlijker onderstreepte dat het universum leeg moest zijn, op Almere na.

We weten nog altijd niet wat voor soort calamiteit er die dag na de storm heeft plaatsgevonden. Het vreemde geluid dat toen klonk was zó broos dat velen het niet eens hebben gehoord: het knappen van een bel, een bubbel.

De meningen lopen uiteen van een klimatologische ramp of een fatale ontsnapping van radioactief kernafval uit Fukushima, tot en met iets met ufo's of een aanval van IS of Al-Qaida. Een apocalyptische zonnevlam, al voorspeld in de Maya-kalender, behoort ook tot de mogelijkheden. Was er een verband met het noodweer van de nacht ervóór? Sommigen denken dat de atmosfeer daardoor zo ontregeld moet zijn geraakt dat de sprong van een vlo aan de andere kant van de wereld al desastreuze gevolgen kon hebben gehad.

Ook waarom uitgerekend Almere gespaard is gebleven, is nog steeds een bron van verhitte speculaties. Toeval, zeggen de nihilisten onder ons. Uitverkiezing, denken anderen daarentegen geëxalteerd. Ze hebben het over de Ark van Noach, zodat er ook een verband met de eraan voorafgaande zondvloed kan worden gelegd.

Gevangenisdirecteur Jacob Kribbe, met wie ik bevriend raakte toen de wethouder ons beiden toevoegde aan zijn crisisteam, heeft eens tegen me gezegd dat de situatie hem doet denken aan de sluwe willekeur van de Olympische goden uit de Oudheid. Stel dat

Zeus een weddenschap had willen aangaan over de vraag welke stad het zou redden wanneer je die onderdompelde in bijna onmenselijke omstandigheden. Dan had hij vast ingezet op beschimpt, ongeliefd Almere en vervolgens zijn wedje nog gewonnen ook.

Het is waar dat Almere vergelijkenderwijs uitstekende overlevingskaarten bezat en nog steeds heeft. Deze stad belichaamt als geen andere wat de mens vermag. Land uit zee winnen, polders bemalen, iets uit niets creëren en dan bebouwen, met huizen en torenflats, met viaducten en windmolens; snelwegen aanleggen, bossen aanplanten en natuurgebieden ontwikkelen en daar edelherten en grote grazers introduceren. Zelf bedacht, zelf gepland, zelf achter de tekentafel vormgegeven. Eigenhandig uitgevoerd. De scheppende mens in optima forma. De pionier. De vernieuwer, niet bang voor een beetje blubber aan z'n laarzen.

Een stad met als grootste wijsheid het besef wat een nieuw, rigoureuus begin allemaal vereist. Een stad die vanaf dag één in de overlevingsstand had gestaan. Zo bekeken was Almere bij een wereldwijde calamiteit beslist kanshebber voor een volgende ronde. Misschien, zeggen sommigen, is het zelfs zo dat alléén Almere heeft mogen overleven omdat het de bedoeling is dat er naar Almeers model een hele nieuwe wereld tot stand wordt gebracht. Het is nu aan ons, en ons alleen, om die wereld vorm te geven en in te richten. Als wij het hoofd laten hangen is het, voor zover we kunnen overzien, wat de mensheid betreft over en uit.

Almere als een nieuw Jeruzalem.

Twaalf

Maar in die eerste chaotische periode vlak na de ramp had nog niemand zulke zelfverzekerde praatjes over Almere als uitverkoren stad. We waren te druk met overleven, met rouwen en missen en met het hoofd bieden aan misschien wel de enige conditie waarop de mens niet is geprogrammeerd: het volstrekt ongewisse.

Dennis Kardoen zat in zijn kraakpand in de Willie Wortelstraat nu al een maand naar de neuzen van zijn sneakers te staren. Hij bemoeide zich met niemand en niemand bemoeide zich met hem. Hij was Almere als een zwerfkei binnengerold en hier gestrand, hij was als een reiziger die het leven had behouden door een vliegtuig te missen dat onderweg zou neerstorten.

Hij wijdde geen enkele gedachte aan de stad, laat staan aan de vraag waar de rest van de wereld gebleven kon zijn.

Eigen pijn eerst. Hij zat op de puinhopen van zijn leven, en dan doelde hij niet op zijn afscheid van Mila en evenmin op het maar niet van de grond komen van zijn carrière als fotomodel. ('Mooie jongens zat, Dennis,' hadden ze op het modellenbureau gezegd. 'Op je smoeltje alleen ga je het echt niet trekken.') Het deprimerende gegeven dat hij zesentwintig was en nog geen enkele richting aan zijn leven had weten te geven, boeide hem momenteel even weinig als de mistbank.

Het was niets voor hem geweest om laatst naar die reünie van zijn oude school te gaan, op de dag vóór die fatale zeiltocht. Gewoon uit pure verveling was hij op zijn fiets gestapt. Ter plekke bleken de docenten, tien jaar tevoren al fossielen, alleen nog maar verder te zijn uitgedroogd. Zijn oude rector zat in een rolstoel te alzheimeren, terwijl het nieuwe schoolhoofd, een vrouw in een bijna obscene mantelpakje, een toespraak hield waaraan geen touw viel vast te knopen.

Dennis dronk een biertje en nog één en hield zich afzijdig van de andere oud-leerlingen, die zich bij de in rijen opgeprikte klassenfoto's verdrongen. Hij was fundamenteel anders dan de rest, en dat had hem altijd het ontzag van zijn medescholieren opgeleverd. Het kwam door zijn dode vader. Er groeiden wel meer jongens alleen bij hun moeder op, maar dóde vaders waren zeldzaam, en nog unieker waren vaders die vlak voor je geboorte bij een verkeersongeluk waren omgekomen. Een vader die je nooit had gekend was geen gemis, het was eerder iets extra's. Eigenlijk was niemand zo bevoorrecht en benijdenswaardig als hij.

Maar daar, in de volle aula waar iedereen elkaar in de armen viel en tassen met nog meer oude schoolfoto's opende, voelde hij zich minder zelfverzekerd dan anders, bijna alsof hij gaven en eigenschappen ontbeerde die de anderen juist wel bezaten. Het bracht hem van zijn stuk. Hij was immers Dennis The Menace, Dennis The Man. Hij moest links en rechts de praatjes aanknopen die van hem werden verwacht. Over zijn mooie vriendin, een succesvolle fotografe, en over hun zeiltocht morgen, op een jacht waarvan hij zou verzwijgen dat het van Mila's vader was. Informatie moest je weten te doseren.

Hij wilde nonchalant een hand door zijn haar halen, maar hij voelde dat zijn palmen nat van het zweet waren. Aarzelend zette hij koers naar een groepje bekende gezichten en stopte toen, midscheeps als het ware en zichtbaar voor iedereen. 'Hé,' wist hij uit te brengen, in het wak dat in het vrolijke geroezemoes was gevallen. *'It's me! Guys!'* Hij spreidde zijn armen. In een flits zag hij zijn moeder met uitgestrekte armen neerhurken: 'Mannetje van me, wat is het dan?' Een steentje in zijn schoen, een gat in zijn knie, een vlieger die kapot was gewaaid, een dood eendje in de kist onder zijn bed, mannetje van me, we fiksen het wel, joh. Zie je wel? Zo. Of anders zo.

'Dat is toch die jongen?' zei iemand achter hem.

Hij draaide zich om. De rolstoel van de oude, dementerende rector werd zowat tegen zijn benen geduwd. Erachter stond een brede vrouw, zo'n weldoend type met te veel goede bedoelingen. 'Jij bent het toch?' vroeg ze fronsend.

‘Zeker,’ zei Dennis onzeker. Tersluiks veegde hij zijn handen af aan zijn broek.

‘Heb je gezien hoe mijn man eraan toe is?’ De vrouw rukte even aan de rolstoel. Het hoofd van de rector schokte heen en weer.

‘Het is niet makkelijk. Het heeft ons huwelijk ook best belast.’ Ze keek Dennis woedend aan.

‘Hm,’ reageerde hij neutraal, in verwarring over wat ze van hem wilde. Hij begon wat achteruit te stappen, om minder aandacht te trekken.

‘Maar denk je dat het in mijn hoofd opkomt hem ergens op te bergen? Denk je dat ik ook maar één tel overweeg hem in de steek te laten? Dan vergis je je, jongeman. Zo zijn wij niet getrouwd. Juist in slechte tijden hoor je je partner te ondersteunen. Dan zie je pas wat het kwalitatief voorstelt, je huwelijk en je liefde.’ Het laatste woord spuugde ze haast uit. ‘Ik heb er de laatste jaren vaak over nagedacht, hoor. Jouw moeder heeft gewoon de weg van de minste weerstand gekozen. Voor je man hoor je te vechten. Ze had achter hem moeten blijven staan, dan was ze hem nooit kwijtgeraakt.’

Welke opgepotte frustraties stond die muts op hem los te laten? Hij moest maken dat hij hier wegwam.

‘Als je moeder wat meer haar best had gedaan, als ze zich een beetje had ingespannen en niet alleen maar aan zichzelf had gedacht, dan was je vader hier gewoon nog geweest.’

‘Hier?’ vroeg hij zo spottend mogelijk.

‘Hier bij ons! Dat zeg ik toch!’ Ze gebaarde om zich heen. ‘Maar ze heeft hem gewoon laten gáán!’

Even dacht hij dat ze hem ging onthullen dat zijn vader nog steeds leefde, op een schapenfarm in Australië of in een flatje in Middelburg. Dat de beste man helemaal niet dood was, dat zijn moeder dat verkeersongeluk om een of andere reden gewoon had verzonnen. Je hoefde de tv maar aan te zetten of je hoorde zulke verhalen. Ieder familiegeheim kwam vroeg of laat uit, al was het soms pas na decennia van stilzwijgen en leugens, met uiteindelijk een gelukkige hereniging van mensen die tot voor kort vaak niet eens van elkaars bestaan hadden geweten. Straks had hij nog halfbroers en -zussen van die man die zijn moeder zo competent

had verdonkeremaand. ('Je vader heeft je niet opzettelijk in de steek gelaten, mannetje van me, hij werd aangereden. Zulke dingen gebeuren nu eenmaal.') Hij zag zichzelf echt niet op zoek gaan naar die onbekende. Hij had het levenslang prima gered zonder hem. Die middeleeuwse trut achter de rolstoel vond het blijkbaar een schandaal als je je man ervandoor liet gaan, iets om je te pletter voor te schamen, maar zo zat hij niet in elkaar. *Let the free winds of heaven blow between us.*

De vrouw van de rector bleef maar praten: '...zeiden we vaak tegen elkaar toen jij hier op school kwam. Mijn man was natuurlijk geïnformeerd door de directie van je basisschool. Aan kinderen met een kwetsbare achtergrond of een instabiele gezinssituatie wordt altijd veel aandacht besteed. En iedereen was het erover eens, voor jou was het vooral erg sneu. Jij kon er niets aan doen dat je vader dood was.'

Hij staaarde haar aan.

'Maar dat je moeder het heeft laten gebeuren...' Misprijzend tuitte ze haar lippen. 'Als je écht van iemand houdt, geef je hem het gevoel dat hij de moeite waard is, ook als het soms even niet meezit.' Mechanisch begon ze de rolstoel heen en weer te bewegen, als een moeder die haar kind wiegt. 'Ik zeg niet dat het altijd makkelijk is, maar juist dán hoor je er voor elkaar te zijn. Nee, je vader had nooit zelfmoord gepleegd als zij genoeg van hem had gehouden.'

Dertien

Zoals de wethouder me had opgedragen noteerde ik nauwgezet alles wat er maar te noteren viel. De gebeurtenissen gingen mijn verstand in toenemende mate te boven, waardoor ik vaak tot niet meer dan een paar losse zinnen kwam. Later zou ik het geheel wel tot een lopende geschiedenis kneden.

‘De temperatuur blijft maar stijgen,’ schreef ik, ‘zelfs ’s nachts lijkt het nog boven de dertig graden te zijn. We smelten zowat, en voor iedere slok water moeten we inspanningen leveren.’

‘Er is nu ook cholera uitgebroken. Mensen sterven als vliegen. We krijgen steeds meer moeite om de wet op de lijkbezorging naar behoren uit te voeren.’

‘Het schrikbewind van de ontsnapte gevangenen wordt ondraaglijk. Nog even en ze terroriseren de hele stad.’ Ik dacht aan de overvallen en de verkrachtingen en de brandstichtingen, en mijn pen stakte.

‘De kleine Dex Ruwiel lacht al,’ rapporteerde ik, in het wanhopige verlangen ook eens iets te boekstaven waarvan niemand in tranen zou uitbarsten. ‘Ik heb nog nooit zo’n trotse vader als Rudi gezien. Dat jongetje is hem meer waard dan zijn eigen leven.’

‘Enfin, mensen, we leven nog,’ zei Clemens Willems op een ochtend manhaftig tegen Safae en Lazaar Lazaar. Ze deelden die dag weer hun karige ontbijt.

‘Wat minder ongedierte,’ zei Safae, terwijl ze naar een wesp sloeg die met Clemens mee naar binnen moest zijn gekomen, ‘dat is eigenlijk mijn enige wens.’

Ze glimlachten bleek naar elkaar.

Lazaar had geen pogingen meer gedaan hun cafetaria te heropenen. Hoe zou hij aan kebab of pita's moeten komen? Er was voor eigen gebruik alleen nog maar een voorraadje couscous over. Hij bracht zijn tijd door met het ontwikkelen van theorieën over de ware aard van de ramp, de ene nog fantastischer dan de andere. De kern van de zaak was volgens hem dat de rest van de wereld nog wel degelijk bestond. Lazaar was ervan overtuigd dat er met Almere een bizar experiment werd uitgevoerd, zoals vroeger met apen in laboratoria: dit was een groots opgezette testcase om te bestuderen hoe mensen zich gedroegen onder extreem onvoorspelbare omstandigheden. Misschien zat er wel een tvproducent achter.

‘Maar waarom Almere?’ vroeg Safae hem een keer.

‘Omdat iedereen altijd z'n reet met ons afveegt,’ antwoordde Lazaar.

Nu luisterden Safae en Clemens beleefd naar zijn nieuwste vondst, met daarin buitenlandse inlichtingendiensten in de hoofdrol. Niemand merkte dat de wesp die Safae zojuist dacht te hebben verjaagd, zich te goed deed aan de portie couscous van Clemens. Het was geen boosaardige wesp, maar wel zat hij stampvol histamine en aptoxine, en hij kon niet anders dan die met al zijn kracht in Clemens' huig spuiten op het moment dat die een hap van zijn maaltijd nam.

Safae gilte het uit toen Clemens met uitpuilende ogen naar adem begon te snakken. Lazaar sloeg hem op zijn rug, en nog eens, en nog eens.

Dat de dood in zo'n onnozele gedaante kan komen, zeiden de mensen tegen elkaar, terwijl ze zich probeerden voor te stellen hoe Clemens met een monsterlijk opgezwollen tong in luttele minuten was gestikt. Velen hadden hem graag gemogen, al wisten ze inmiddels maar al te goed dat het geen enkele garantie voor iemands voortbestaan biedt als je op hem gesteld bent. Zó had je iemand leren kennen en je in hem verdiept, zó werd hij uit het leven weggerukt.

Maar een wéspensteek, nondedju, terwijl er inmiddels cholera, tyfus en difterie heersten, terwijl mensen omkwamen van de

honger of van uitdroging, terwijl iedereen de kans liep aan het mes van een ontsnapte crimineel te worden geregen... De moed zonk hun nóg dieper in de schoenen.

En ik schreef het allemaal op, week na week.

Achteraf denk ik dat we alle hoop eigenlijk al hadden laten varen op het moment dat het gemaal het begaf en de dijken toch overeind waren gebleven. Langzaam was tot ons doorgedrongen dat we niet alleen zaten opgesloten onder een kolossale kaasstolp van mist, maar dat we ook geen dijken en gemalen meer nodig hadden omdat we geen polderbewoners meer waren sinds het Markermeer, het Gooimeer en het IJmeer niet meer bestonden, sinds er buiten die ondoordringbare kaasstolp domweg níets meer bestond. Wat Lazaar Lazaar ook fantaseerde, er was geen water meer dat weggepompt hoefde te worden, er waren geen kwelders meer. Alleen wij waren er nog, in een isolement dat hopelozener en afzichtelijker werd naarmate je er langer over nadacht.

Tegen de tijd dat we de sanitaire voorzieningen eindelijk enigszins op orde hadden en de besmettelijke ziektes weer begonnen te verdwijnen, was ons aantal op onvoorstelbare wijze gedecimeerd. Onze schatting is dat er op dat moment niet meer dan vijfduizend overlevenden waren. Vijfduizend Almeerders!

‘De latrines,’ noteerde ik, ‘waren nog maar net gereed toen we uit het niets werden overvallen door een enorme hoospartij.’

Het begon te stortregenen, de eerste bui in al die tijd. Stront spoelde over de straten, alsof de elementen ons wilden bespotten. Toch renden veel mensen naar buiten, het gezicht ongelovig naar de hemel geheven. Nu de ban van het ondraaglijke weer zo abrupt werd verbroken, kon het niet anders of iets was bezig zich ten goede te keren. Hoop golfde als een stroomstoot door de hele stad.

Het was een razende bui, met druppels zo groot als de knuistjes van Rudi's lachende Dex. De regen bracht een verrukkelijke verfrissing. We dansten er als kinderen in rond, alsof er plotsklaps geen gebrek meer bestond, geen verlies, geen rouw, en zelfs geen levensgevaarlijke ex-gedetineerden. Mensen huilden van dankbaarheid.

In mijn hoofd begon de slotalinea van mijn verslag voor de wethouder zich al te vormen. Ik hoorde er als het ware krijgshaftige muziek bij. Almere was een stoere stad. Almere kreeg je er niet onder.

De regen stopte even onverwacht als hij was begonnen. Maar onze hoop ebde niet weg. Waar één bui viel, konden er ook meer vallen. En regen zou onze kansen aanzienlijk doen toenemen. Vóór de ramp was er landbouwareaal ter grootte van de helft van Flevoland nodig geweest om de tweehonderdduizend inwoners van Almere te voeden. Maar nu we nog maar over waren met een fractie daarvan, konden we het dan misschien redden met wat er op de stadsakkers bij groeizaam weer opnieuw zou ontkiemen? Hadden we de kritieke massa om te kunnen overleven bereikt?

‘Lazaar Lazaar zou het niet meer meemaken,’ noteerde ik. Na die eerste regenbui liep hij, om te laten zien dat hij een echte man was, moedwillig de mistbank in omdat die volgens zijn nieuwste theorie nu beslist geneutraliseerd moest zijn.

Hij liet Safae achter als de jongste weduwe van Almere.

Veertien

Lazaar zou de laatste niet zijn die wilde laten zien dat hij een man was. Ik ben het aantal uitbraakpogingen door de mistbank allang kwijt. Altijd jonge kerels. Zo'n verspilling. Alsof we hier de mannen voor het oprapen hebben.

Ik heb het er weleens met Jacob Kribbe over gehad, terwijl we samen in zijn volstrekt onttakelde kantoor in de Penitentiaire Inrichting Almere Binnen zaten, waar hij lange tijd was blijven wonen.

'Maar ook zonder die uitbraken zou er hier een vrouwenoverschot zijn geweest,' had Jacob gezegd. 'Al direct na de ramp waren er te weinig mannen in de stad.'

'Behalve dan hier, bij jou,' zei ik.

We hadden elkaar even aangekeken en gezwegen. We leefden inmiddels al een hele tijd buiten de wetten die we ooit te vuur en te zwaard hadden verdedigd.

'Kom,' had hij voorgesteld, 'we gaan een hapje eten.'

In de gevangenisgangen met hun eindeloze opeenvolging van deuren paste ik mijn tempo aan dat van Jacob aan. Iedere keer als we naast elkaar liepen, leek het me dat hij weer verder gekrompen was, en dan voelde ik een mengeling van deernis, bezorgdheid en woede: hij was maar een paar jaar ouder dan ik, het gaf geen pas dat hij er nu al zo breekbaar bij liep. 'Knie,' zei hij soms. Of: 'Heup.'

De gedachte dat hij me zou kunnen ontvallen maakte me even panisch als razend. Soms moest ik de impuls onderdrukken om hem aan weerskanten van zijn hoofd beet te pakken en zo hard als ik kon tegen hem te schreeuwen: 'Hier blijven, jij!' Tegen beter weten in zei ik maar weer eens: 'Kom toch in Almere Stad wonen, Jacob.'

Hij haalde zijn schouders op. 'Hier heb ik Bistro Binnen.'

Daar viel niets tegen in te brengen.

Hij hield de deur van de voormalige bezoekersruimte voor me open. We gingen zitten aan een van de tafeltjes waaraan de gedetineerden vroeger gespannen met hun meisje of hun moeder hadden zitten praten. Beschroomd legde ik mijn hand op de zijne. 'Hoe is het met je knie?'

Voordat hij kon antwoorden, dook het rossige hoofd van Rudi Ruwiel naast ons op.

Het was Rudi na de ramp merkwaardig voor de wind gegaan, al had zijn aanstelling als hoofd keuken van de P.I. hem bijna het leven gekost toen de gevangenen uitbraken. Een en al gastheer begroette hij Jacob en mij, glunderend als altijd.

Wie had ooit kunnen bedenken dat de gevangenis nog eens zou gaan gelden als de meest comfortabele plek in de stad? De storm die Almere had achtergelaten met schade die we tot op de dag van vandaag niet hebben kunnen herstellen, had op geen enkele manier vat op de bajes gekregen. Het gebouw lekte nergens en het bleef er koel, zelfs bij de verschrikkelijkste hitte. Dit pand zou ook een volgende calamiteit overleven, dat voelde je aan alles. Laat niemand onderschatten wat een emotionele waarde zoiets voor ons heeft gekregen. De P.I. was meer dan een gebouw, het was een symbool geworden, een monument uit een wereld waarin de dingen nog solide en intact waren. Mensen zagen niet op tegen de lange tocht naar deze uithoek, om zich in Rudi's bistro even in het verleden te kunnen wanen.

Die Rudi. Hij en zijn kordate Bianca hadden het helemaal voor elkaar. Ze hadden Dex. En ze waren niet, zoals zoveel anderen, bij de pakken gaan neerzitten. Behalve het restaurant runden ze in Binnen ook een bescheiden B&B. Het was Bianca's droom ooit de geluidsinstallatie weer aan de praat te krijgen, zodat ze haar gasten 's ochtends in hun cel een hartelijk 'Goedemorgen!' kon toeroepen.

Bianca bleef er bewonderenswaardig filosofisch onder dat ze Rudi niet meer voor zichzelf had nu de vrouwen letterlijk voor hem in de rij stonden. We waren het allemaal aan de evolutie verplicht hier en daar een offer te brengen, vond ze, en het was nu eenmaal een feit dat er niet genoeg mannen waren voor iedereen.

‘We maken er gewoon het beste van,’ zei Bianca graag monter.

Even later lepelden Jacob en ik een geurige soep van verse erwten naar binnen.

‘Ongewoon goed,’ zei Jacob verbaasd. We werden het er nooit over eens of het aan het magere aanbod van ingrediënten lag of aan Rudi’s kookkunst dat zijn maaltijden vaak erg op elkaar leken. Vermoedelijk hadden we oververhitte herinneringen aan hoe eten vroeger had gesmaakt. Je mocht tegenwoordig al dankbaar zijn voor iedere hap die je binnenkreeg.

We aten in stilte. Soep was ideaal voor mij, omdat de helft van mijn kiezen inmiddels loszat. Mijn chronische paradontitis speelde lelijk op sinds ik niet meer vier keer per jaar naar de mondhygiëniste kon.

Ik had het gevoel dat Jacob uit zijn ooghoeken om zich heen speurde. ‘Verwacht je iemand?’ vroeg ik.

‘Nee, nee, niet echt. Hij moet dood zijn. Anders waren we elkaar ondertussen allang tegen het lijf gelopen.’

‘Gek, hè? Je blijft onwillekeurig naar mensen uitkijken. Ik hoop nog steeds dat ik Lammert Verweghe nog eens tegenkom, die vrachtwagenchauffeur die me...’

‘Ja. Heb ik je ooit verteld over de jonge lifter die ik meenam op de dag dat...’

‘O, pas duizend keer.’

Jacob schoot in de lach, en mijn hart ging naar hem uit, het vloog zowat uit mijn borstkas. Ik besepte nu pas hoe weinig hij lachte, of hoe zelden ik hem aan het lachen wist te maken. Hij was behoorlijk bescheiden in zijn verlangens en verwachtingen, hij was nooit veeleisend, en hij was mijn allerbeste, nee, mijn allerenige vriend hier en ik zei: ‘Kaarsen aan en bidden maar. Wie weet vind je hem ooit nog terug.’ Intussen zonk de moed me nu al in de schoenen bij de gedachte dat ik Jacobs aandacht met iemand anders zou moeten delen.

Om ons heen had Rudi’s bistro zich gevuld met gasten die zwetend binnenkwamen. Het was weer eens een afschuwelijk hete dag geweest. De mensen hadden allemaal dezelfde stoïcijnse blik:

niemand wilde bewust waarnemen hoe sjofel en armoedig het hier eigenlijk was. Vóór hun uitbraak hadden de gedetineerden huisgehouden alsof ze de gehate inrichting met hun blote vuisten hadden willen afbreken. Ik moest altijd denken aan dat liedje over San Quentin van Johnny Cash. Rudi had het weten te overleven door bijtijds in een vuilcontainer te springen, waar hij pas weer uit had durven kruipen toen hij na uren onder het deksel zowat was gestikt. En dat Jacob nog tegenover me zat, was helemaal een wonder te noemen.

Wat een vreemde soort is de mens toch: om uit vrije wil te blijven hangen op een plek waar je zulke benarde uren hebt beleefd. Maar misschien toonde het wel precies aan hoezeer we gehecht zijn aan het ons bekende.

Ook ik besteedde, net als de andere gasten, niet al te veel aandacht aan de gebutste muren, de vloer vol barsten, het opgelapte meubilair. Want als je goed om je heen zou kijken, zou je in galop naar elders willen gaan – behalve dan dat er geen elders meer was.

Nog steeds moeten we hier iedere dag het hoofd zien te bieden aan onze claustrofobie en ook aan die van elkaar. Zo bekeken snap ik die waaghalzen ook wel, met hun pogingen om door de mistbank te ontsnappen, zoals Lazaar Lazaar. Het idee nergens heen te kunnen went nooit, het blijft bij vlagen ondraaglijk.

Vijftien

Na Lazaars verdwijning in de mistbank huilde Safae twee volle weken zonder onderbreking. Elke nacht lag ze slapeloos in het veel te grote bed dat nog naar Lazaar rook. Iedere minuut was een eeuwigheid zonder troost en de nieuwe ochtend bracht geen enkele verlichting. Toch wist ze dat Lazaars afwezigheid slechts een tijdelijk ongemak was, een hiaat in hun samenzijn dat niet onoverkomelijk was en zeker niet definitief. De dood was maar een staat van zijn. Een wonder dat even groot was als dat van het leven. Geboren worden was net zo'n onbegrijpelijke overgang van de ene staat naar de andere, en aangezien men zijn geboorte doorgaans overleefde, zou men ook de dood wel heelhuids doorstaan.

Schraal van het huilen beseftte ze dat ze haar leven moest zien te hervatten. Zonder er veel gedachten aan te wijden besloot ze in het appartement boven de shoarmatent te blijven wonen. Toen liep ze voor het eerst weer schoorvoetend naar beneden, waar Lazaar nooit meer achter de counter zou staan. Ze dacht aan de triomfantelijk dampende schotels lamsvlees van haar man, bereid volgens een geheim recept dat via ontelbare voorvaderen aan Lazaar Lazaar was overgeleverd. Het waren allemaal koks geweest, de Lazaars. En snel uit het veld geslagen driftkickers.

Er was nauwelijk meer iets te eten in huis en ook het water was nagenoeg op. Ze zou eropuit moeten, ondanks alle gevaren waarvoor Lazaar haar steeds had gewaarschuwd. Maar hij zou ook niet hebben gewild dat zij hier verhongerde. Ze verzamelde al haar moed, trok het rolluik omhoog en moest hard tegen de voordeur duwen, waar een berg afval tegenaan bleek te zijn gewaaid.

Wat was er buiten gebeurd tijdens de maanden dat Lazaar haar had binnengehouden? Ze prevelde, zonder te weten waarom: 'Ik ben pas negentien!' Met een intensiteit die haar deed beven,

verlangde ze naar haar moeder en haar tantes in Zeewolde. Het werd nog erger toen ze dacht aan haar vriendinnen, aan haar kennissen, aan iedereen met wie ze ooit bijna een soort familie had gevormd. Ze waren allemaal dood. Net als Lazaar, net als Clemens.

Zonder overgang voelde ze zich opeens volwassen. Ze haalde een paar keer diep adem. Bestond er nu eigenlijk nog wel íéts dat haar zou kunnen deren?

Ze stapte de deur uit, de geur van bederf in.

Tijdens haar eerste tocht buitenshuis zag Safae hoofdzakelijk onbekende gezichten. Uit de schuchtere praatjes die ze aanknoopte, maakte ze op dat het restant van de bevolking gedurende de afgelopen periode hier was samengestroomd. Massaal waren de overlevende Almeerders naar het centrum gevlucht, nu in de periferieën van de stad de vroegere bewoners van de Penitentiare Inrichting regeerden. Op fietsen waarvan de banden door de hitte half waren vergaan, of bolderkarren voortduwend, volgeladen met matrassen en ongewassen lijfgoed, hadden ze zich uit de voeten gemaakt.

De andere stadskernen, hoorde Safae, waren zo goed als ontvolkt. Haven was leeg, Buiten was leeg, Poort was leeg, Hout was leeg. Vrijwel iedereen woonde nu in het hart van de stad, nabij het Weerwater. Alsof de laatste bewoners één grote, trillende klont atomen waren, één organisme dat niet anders kon dan dezelfde kant op gaan.

Sinds de moessonachtige regens waren begonnen, zag Safae, waren bomen en struiken in de stad uitgelopen alsof ze tijd moesten inhalen. Decennia geleden hadden de ontwerpers en planologen van Almere bedacht dat de gebouwde omgeving óók landelijk en groen moest zijn, en daarom waren de middenbermen en de plantsoenen tot in het centrum aan toe beplant met allerlei vrucht- en nootdragende gewassen. Er waren appels, peren, kersen, bosbessen, walnoten en nog veel meer.

Bij de aanblik van het frisse groen voelde Safae dat haar hart sneller ging slaan. Almere lag op vruchtbare klei, had ze op school geleerd, vrijwel maagdelijke grond die niet al eeuwen was uitgeput

door bebouwing en bestrijdingsmiddelen. Misschien begonnen op de stadsakkers, waar Lazaar en zij vroeger graag op zondagmiddag doorheen fietsten, graan en groente alweer als vanouds de kop op te steken. En moestuinen waren er ook, herinnerde ze zich van Clemens, speciaal aangelegd om Amsterdammers van hun bovenhuizen naar Almere te lokken.

Hoe langer ze erover nadacht, hoe meer Safae het gevoel kreeg dat er in het verleden al rekening mee was gehouden dat Almere ooit zelfvoorzienend moest kunnen zijn. Er waren duizenden hectaren bossen en parken aangeplant, die genoeg hout zouden opleveren om voorlopig op te kunnen koken. Zelfs aan een bescheiden voorraad dierlijke eiwitten was gedacht. In het Weerwater, de Hoge en de Lage Vaart waren decennia geleden al karpers uitgezet. Midden in de stad was een schaapskooi gevestigd, waar Safae vóór de ramp met twee vriendinnen voor de lol een cursus spinnen en kaarden had gevolgd. Op De Kempmaan, het stadslandgoed waar ook de stadsboerderij was gelegen, werden van oudsher bijen gehouden, konijnen, eenden en kippen, en binnen Almeres grenzen werden wat koeien en Schotse Hooglanders geweid. Ook paardenkracht was aanwezig, dankzij de vele maneges.

Alles bij elkaar opgeteld moest het genoeg zijn om de mensen niet te laten verhongeren. Safae zou haar steentje bijdragen door tomaten te gaan kweken in een kuip op haar balkon. Ze zou al haar nieuwe burens van haar oogst laten meegenieten. Ze vreesde niet de dood, die zou haar per slot van rekening weer verenigen met Lazaar, met haar familie en vriendinnen, met Clemens. Ze vreesde de eenzaamheid. Maar ze zou mettertijd vast wel weer mensen leren kennen, nu het ergste zo te zien voorbij was.

Ook wij van het crisisteam, dat inmiddels fungeerde als stadsbestuur, telden onze zegeningen. Je hoefde hier maar een kuiltje in de klei te graven of het grondwater borrelde omhoog. Almere had als piepjonge stad het zuiverste grondwater van heel Nederland. Met behulp van een simpel zandfilter was het al geschikt te maken voor menselijke consumptie. En als je op geruime afstand van je waterwinpunten je latrines aanlegde, kregen

cholera en tyfus geen kans meer. Dat was het eerste project in ons zogeheten probleemgestuurd onderwijs, in feite natuurlijk gewoon kinderarbeid, maar zo nauw konden we de dingen niet meer nemen. Het was voor scholieren in een wereld zonder Frankrijk veel nuttiger om iets anders te doen dan Franse werkwoorden vervoegen, of het domweg zitten in lokalen zonder docent.

Na de latrines lieten we ze rudimentaire molens bouwen die het grondwater heel educatief en aanschouwelijk omhoog maalden. Dezelfde molens maalden ook ons eerste graan en zonnebloempitten. Want de wind jakkerde nog altijd rond de tocht aanzuigende leegstaande hoogbouw, niet langer omdat hij uit de polder kwam, maar omdat hij nergens meer heen kon en achter zijn eigen staart aan bleef jagen. Helaas waren er geen techneuten meer aanwezig die stroom uit wind konden opwekken, maar alles bij elkaar leek Almere zich geleidelijk weer op te richten.

Een nieuw elan maakte zich van velen meester, een apert gevoel van trots zelfs. Het was nog geen half jaar geleden dat de rest van de wereld was vergaan, maar wij sloegen ons alweer door het leven heen. Het oude pioniersgevoel stak de kop op.

Ook de wethouder werd erdoor geïnspireerd. Onaangekondigd bezocht hij me in De Fantasie, waar ik was blijven wonen omdat het zo'n centrale plek was. Ik kon nog net een kledingstuk aanschieten toen ik rook dat hij eraan kwam.

Daarna zat ik nachtenlang op om een nieuwe, bevlogen visie op Almeres historie te schrijven, eentje met mythische proporties. Ik vergeleek de onafzienbare polder waarin de stad uit de grond was gestampt met de Amerikaanse prairie, die door moedige *settlers* was gekoloniseerd. Er was geen probleem of ze hadden het overwonnen. En ook zij, viel me al schrijvend in, hadden het hoofd moeten bieden aan *outlaws* en bandieten. Ze hadden er gehakt van gemaakt. Wij Almeerders, uit hetzelfde hout gesneden, eveneens *frontier people* als het ware, moesten ons dus niet van de wijs laten brengen door een paar honderd ontsnapte, rellende criminelen.

Zestien

In de bajes was Sidney Blijtschap, dief, flessentrekker en heler van beroep, al iemand geweest die het zich kon veroorloven op eigen kracht te opereren. Die status dankte hij aan zijn kolossale postuur, waarop een relatief klein, vierkant hoofd stond, maar het was een hoofd waar Sidney veel plezier van had. Zijn IQ was ongeveer drie keer zo hoog als het gevangenisgemiddelde. Hij was uitgekookt genoeg om dat te verbergen, want ook met Sidneys instincten was er weinig mis.

Hij was de eerste in de hele stad die het opviel dat de uitgebroken gevangenen zich na hun aanvankelijke enthousiasme begonnen te vervelen. Kwam het door de wederopbouwkoorts die plotseling in heel Almere om zich heen leek te grijpen? Kon het geteisem weinig meer beginnen nu de stad zijn vitaliteit aan het hervinden was?

Op zijn gemak peilde hij de stemming onder de voormalige bajesbewoners. Wat had je eraan pinautomaten te kraken, zeiden ze verontwaardigd tegen hem, als er van de buit niets meer te kopen viel? Geld was nutteloos geworden. Ook winkelruiten inslaan was niet langer interessant: alles wat een man aan merkkleding en horloges nodig had, had hij immers allang bij elkaar geroofd. En de dure beelden audioapparaten die vroeger een onbeheersbaar begeren hadden opgeroepen, waren onbruikbaar geworden. Drugs en drank waren nergens meer te vinden, niet voor eigen gebruik en niet voor de zwarte handel. Er werd lamleendig wat wiet geteeld en wat jenever gestookt uit aardappelschillen, maar de vaart kwam er niet echt in. Het was hoofdzakelijk een hoop gedoe.

‘Ja, man,’ beaamde Sidney, ‘voor werken zijn wij uit de P.I. niet geboren.’

Een tijdje was het best aardig geweest, klaagden de ex-gedetineerden, om buurten te terroriseren en loslopende vrouwen te grazen te nemen, en ook met dingen slopen of in brand steken kon je je prima amuseren, alleen moest je wel een echt onverbeterlijke sadist, pyromaan of vandaal zijn om daar tot in lengte van dagen lol in te houden. Er liepen heus wel van die gasten rond, 'dat weet jij ook wel, Sid', die hun pik of hun mes moesten steken in alles dat bewoog. Maar dat gold lang niet voor iedereen. En zeg nou zelf, hoeveel coupés van stilstaande treinen wilde je in de as leggen, hoelang bleef het je boeien om van alles kort en klein te slaan of op te blazen zonder dat het iets opleverde? De mogelijkheden waren verder verdomd beperkt. Cybercriminaliteit, ooit een groeimarkt bij uitstek, bestond niet meer. Er was hier geeneens joyriding.

Sidney luisterde zonder commentaar. Ook onder de burgerbevolking stak hij zijn voelhorens uit. Hij hoorde mensen praten over iets dat ze een nieuw project in het kader van het probleemgestuurd onderwijs noemden. In de tanks van de vele benzinepompen in de stad lag nog altijd een oceaan aan brandstof. Het moest mogelijk zijn om ze door scholieren te laten ledigen en met de inhoud de generatoren aan de praat te krijgen die alles weer als vanouds zouden laten functioneren.

Sidney was een realist en een uitgesproken binaire denker. Zijn pragmatische brein kwam meteen tot de conclusie dat er dan wel een methode kon worden ontwikkeld om de inhoud van de reservoirs te bemachtigen, maar dat die nooit opnieuw zouden worden bevoorrad. Waarom moeite doen om aan benzine te komen, als die uiteindelijk toch weer zou opraken? Het was geen oplossing. Dat kreeg je in een stad die hoofdzakelijk door vrouwen en scholieren draaiende gehouden moest worden. Een compleet gebrek aan gezond verstand. En aan energie, uitgeput als iedereen was door de ontberingen van de afgelopen periode. De mensen waren al blij dat ze tegenwoordig weer met een enigszins gevulde maag naar bed konden, waarvoor ze zich grote inspanningen moesten getroosten. Geen aardappel wandelde op eigen kracht van

de akker naar hun bord. Iedereen was de hele dag bezig met fourageren, water dragen en brandhout sprokkelen.

's Nachts overdacht hij de situatie, terwijl hij met de andere ex-gevangenen onder de besmeurde steunberen van de viaducten zat, rond kampvuren die werden gevoed met boeken uit de bibliotheek, dat scheelde een hoop gesleep met boomstammen. Herinneringen aan de tijd toen geweld en misdaad nog iets voorstelden, voerden de boventoon in de zich herhalende gesprekken. Ook de uitbraak uit Almere Binnen werd herdacht als een gebeurtenis waarmee tenminste nog eer was ingelegd, al was het duidelijk dat het falen van het noodaggregaat, het uitvallen van de centrale controlepost en het op zwart gaan van het camerasysteem daarin de hoofdrol hadden gespeeld. Zelf hadden de gedetineerden alleen maar de bewaarders hoeven te overmeesteren, best nog een takkeklus trouwens, want iedereen was na de blackout meteen handmatig in z'n cel ingesloten.

Eigenlijk waren ze pas in actie gekomen toen er geen eten meer doorkwam. Als José met zijn vette rastakop, en hoe heetten al die andere bewaarders, de maaltijden gewoon naar binnen waren blijven schuiven, zaten ze daar misschien nog steeds met z'n allen. Eten was een mensenrecht, en het hoorde bij je rechten als gedetineerde dat je dezelfde rechten had als iedereen. Dus als de P.I. 'toeleveringsproblemen' ondervond, dan was dat het probleem van de P.I. en dan moest de P.I. dat oplossen.

Wist je als gedetineerde veel wat er allemaal gaande was? Je werd daar van de rest van de wereld geïsoleerd. Dat was ergens zelfs de hele opzet.

Je kon er met elkaar over blijven kankeren totdat je oogbollen van kleur verschoten, maar uiteindelijk was het simpel. De P.I. had de verantwoordelijkheid voor het behoud van de mentale, psychische en somatische gezondheid van haar ingezetenen, dat stond in de wet. Dus toen diezelfde ingezetenen, inmiddels uitgeraasd, in godsjezusnaam niet meer konden bedenken hoe ze zichzelf nog een beetje leuk moesten bezighouden in Almere, besloten ze op zoek te gaan naar Jacob Kribbe, de man die als directeur van de P.I. hun algehele welzijn had moeten waarborgen.

De laatste keer dat ze hem hadden gesproken, lag hij naakt vastgebonden op dat gigafornuis in de gevangeniskeuken, er was alleen geen gas of stroom geweest, achteraf maar goed ook.

Sidney overwoog of hij zich bij de delegatie zou voegen. *Low profile* opereren was eigenlijk meer zijn stijl. Maar een vinger aan de pols houden kon natuurlijk nooit kwaad.

Zeventien

En ook naar mij werd gezocht, en ik werd gevonden terwijl ik op het Atlantisstrand bij het Weerwater bezig was mijn kleren te wassen. Zo hadden vrouwen het in het grootste gedeelte van de geschiedenis moeten doen, hield ik mezelf wrang voor. Maar bij god, wat verlangde ik vaak terug naar mijn Miele. De hete wind was zó straf dat de was al bijna droogwapperde in mijn handen en ik moeite moest doen om mijn spullen bij elkaar te houden.

In alle werveling woei Safae Lazaar mijn blikveld in. Omgeven door fladderende sluiers maakte ze een kleine buiging en stelde ze zich aan me voor. Ze had een balpen als cadeau meegenomen. Om haar hing een vergeten geur van schoon katoen. Het leek haar een zekere autoriteit te geven, alsof zij hoog boven het vuil stond dat inmiddels in dikke korsten aan ons allemaal zat vastgekoekt.

Ik nam de pen zo gracieus mogelijk in ontvangst, alsof ik wijlen koningin Máxima was. Ik verwachtte dat Safae me zou vragen haar levensverhaal voor haar op te schrijven. Dat vroegen mensen me steeds vaker, alsof ze hoopten dat het vastleggen van hun geschiedenis ze zou helpen te ontdekken hoe ze op dit punt in hun leven waren beland. Ik voelde me dan in verlegenheid gebracht, of eigenlijk in het nauw gedreven. Hoe kon ik ooit iedereen ter wille zijn? Ik wiste het zweet van mijn voorhoofd en probeerde Safae vriendelijk aan te kijken.

‘Hebt u zich bezeerd?’ vroeg ze, met een blik op Maartens zakdoek die ik om mijn pols geknoopt droeg uit angst hem anders kwijt te raken.

Ik slikte. Wat was het lang geleden dat iemand zoiets tegen me had gezegd. Als ik me niet beheerste ging ik dit lieve kind lastigvallen met verhalen over de avonden waarop ik dacht te stikken van angst en eenzaamheid en in afgronden keek waarvan ik

het bestaan niet had kunnen dromen. Maarten, ik ben hier! Hier ben ik, Maart!

‘Zal ik er even naar kijken?’ Ze strekte haar hand al uit.

‘Ho!’ riep ik. ‘Mijn ondergoed!’

Meteen vloog Safae erachteraan. Met sprongetjes draafde ze over het strand om mijn rondtollende, verwassen slipjes bij elkaar te plukken. Ik schaamde me voor de staat van mijn ondergoed, je kon eraan zien dat ik een vrouw zonder partner was.

Met bescheiden neergeslagen blik reikte Safae me het bundeltje aan. ‘Dankjewel, Safae,’ zei ik. ‘En wat kan ik voor jou doen?’

‘Aan wie, denkt u, gaan we onze wereld nalaten?’ Nu keek ze me recht in de ogen. ‘En voor wie schrijft u alles op?’

Dat waren geen vragen waarop ik zat te wachten.

Beschroomd zei Safae dat het bij wederopbouw niet alleen ging om zaken als techniek en materie. Zij had iets bedacht wat volgens mij al sinds de dageraad der mensheid werd bedacht door iederéén die zich niet kon voorstellen dat je uiteindelijk alleen in de kosmos was: ze dacht dat een baby precies was wat ze nodig had. Wat wij allemaal nodig hadden.

En misschien had ze gelijk.

Kinderen van schoolgaande leeftijd waren er wel (afgezien van een paar ongelukken bij de onderwijsprojecten), maar we hadden op termijn aanwas nodig om ons voortbestaan te garanderen. In feite zouden we zelfs doelbewust moeten gaan fokken, zo hoog was de sterfte onder de kleintjes geweest.

Het bezorgde me een schok dat ik dit zo onaangedaan dacht. Was ook ik aan het afglijden in de harteloosheid die ik in toenemende mate om me heen zag? Maar hoeveel *gevoelens* kon je je in een situatie als de onze veroorloven? De feiten waren simpel: geen baby en geen zwangere vrouw had de beproevingen van vlak na de ramp overleefd. En na Dex, die lekkere kleine schreeuwlelijk van Bianca en Rudi Ruwiel, was er bij ons geen kind meer geboren.

Achttien

Dennis Kardoen overleefde met behulp van de scoutingtechnieken die hij als jochie op kamp had geleerd. Hij had van wilgentenen een visfuik gemaakt. Hij had een vat gevonden dat kon dienstdoen als rookton. Hij zette vallen in het Beatrixpark. Hij had een kruisboog gebouwd. Wanneer hij een vuurtje had gestookt, bewaarde hij een paar gloeiende verkoolde stukjes hout in een conservenblik, om daar later met een hand stro weer de brand in te kunnen jagen. Als het moest, kon hij zelfs van paddestoelen pleisters maken.

Het was een pover bestaan. Hij woonde inmiddels in de Stedenwijk, waar hij overdag sliep in een bed dat gelukkiger tijden had gekend. 's Nachts, in het donker, ging hij op pad om eten te verzamelen. Hij was die jongen voor wie zijn eigen vader niet had willen blijven leven. Hij vroeg zich af of het aan hem te zien was.

Als iemand hem zou hebben gevraagd waarom hij zich afzijdig hield van iedere vorm van menselijk contact, zou hij hebben gezegd dat geen mens te vertrouwen was. Zijn hele leven was immers één grote stilzwijgende samenzwering geweest, één opeenhoping van list en bedrog, gesponnen door zijn moeder. Ze was natuurlijk bang geweest voor verwijten en beschuldigingen als ze hem de waarheid had verteld. Je had iets moeten doen, ma. Je had beter moeten opletten. Het komt toch niet uit de lucht vallen dat iemand zich van kant maakt? Had je hem niet kunnen laten opnemen?

Maar *wát*, dacht Dennis. Wat had zijn vaders leven onleefbaar gemaakt, ondanks een vrouw en een kind op komst?

Achteraf kon letterlijk iedereen onderdeel van zijn moeders complot zijn geweest, van zijn pianojuf tot en met zijn voetbaltrainer ('Goed, dan zal ik u in vertrouwen uitleggen waarom Dennis soms zo onhandelbaar is en waar zijn sombere buien

vandaan komen. Die heeft hij van zijn vader, vrees ik. Zijn vader heeft...').

Waarom, dacht Dennis. Waarom pleegden mensen zelfmoord? Hij liep een keer naar de bibliotheek in het half gesloopte Stadshart in de hoop daar een boek over het onderwerp te vinden. De planken waren vrijwel leeg. Vluchtig vroeg hij zich af wie er onder de huidige omstandigheden nog tijd en zin had om te lezen. Maar vooral vroeg hij zich af of er zoiets bestond als een aanleg voor zelfmoord. Iets erfelijks. Was, wat het ook was, op hem overgedragen? Was hij, zonder het zelf nog te beseffen, niet zomaar een jongen met buien, maar een borderliner? Was hij manisch-depressief?

Hoe, dacht hij huiverend. Hoe had zijn vader het gedaan? En lag dat ook voor hem in het verschiet? Zijn reactie op Mila's zwangerschap toonde aan hoeveel hij op zijn vader leek. Ook die had, toen Dennis geboren dreigde te worden, blijkbaar maar één wens gehad: voorgoed te verdwijnen. Was zijn vader op de loop gegaan voor de verantwoordelijkheid voor een kind? Dat zou Dennis nog wel kunnen begrijpen. Of had zijn vader te laat beseft dat uiterekend hij nooit een kind had mogen verwekken?

Na die reünie had hij zijn moeder natuurlijk meteen om opheldering moeten vragen. Zover was het niet gekomen. Hij had er de volgende dag op de boot, met de wind om zijn verhitte kop, eerst rustig over willen nadenken. Maar toen was Mila met haar verrassing op de proppen gekomen.

Mila, dacht hij terwijl hij in het park zijn vallen controleerde, het spijt me. Hij had nooit een kind van haar gewild, ook niet als de waarheid over zijn vader verborgen was gebleven. Ook in dat geval zou hij van haar nieuws hebben gebaald. Alleen zouden ze dan wel gewoon samen zijn uitgevaren en had hij haar onderweg zo fatsoenlijk mogelijk kenbaar gemaakt dat deze ontwikkeling niet paste bij hoe Dennis the Menace zijn leven voor zich zag. Maar nu was hij in paniek geraakt en op de vlucht geslagen. Het was een krankzinnige gedachte dat dat de reden was waarom hij nog leefde.

Hij had net als Mila dood moeten zijn, terwijl ze nu onbedoeld zijn leven had gered. Het voelde bijna als iets waarvoor hij boete

moest doen. Op z'n minst moest hij iets verzinnen om haar postuum recht te doen. Misschien hield ze dan ook op hem in zijn gedachten te achtervolgen.

Ze zou het continue warme weer hier trouwens geweldig hebben gevonden. Zelfs nu, midden in de winter, kon je op blote voeten naar buiten. 'Komt dat nou door het gat in de ozonlaag? Den! Ik praat tegen je!'

(Had zijn vader ook stemmen gehoord?)

Soms regende het, een onwaarschijnlijk snoeiharde, lauwe regen, en dan ontsproten er zelfs in het kapotte plaveisel van de stad onmiddellijk overal paddestoelen, genoeg voor evenzovele pleisters. Na zo'n hoosbui, als er schubben vuil van hem waren afgespoeld, zag hij eruit als een leproos.

In kleren die hij in de kasten van gestorven mensen had gevonden, schuimde Dennis 's nachts door Almeres meest verlaten straten (*Indiana Jones and the Dead City! Hoe vind je die, Den?*), in een luguber geluidsdecor van geklepper en geratel. Aanvankelijk had hij nog weleens ergens een hond horen blaffen. Uit autowrakken sloopte hij het koperdraad, om strikken van te maken.

In het donker viste hij in het stilstaande water van Almeres vaarten en kanalen. Soms stelde hij zich voor hoe het vroeger gestroomd moest hebben, voordat de mist als een damwand was neergedaald. Zelfs het water kon de stad niet meer uit.

Als hij niet behoefde te jagen of vissen, zwierf hij zonder doel door de oude CityMall. Hij stond stil op de Diagonaal of op het Forum. De lege etalages waren als een tandeloze grijns. Op een nacht, het was volle maan, zag hij een velletje tekst op de pui van een uitgewoonde Blokker hangen. Krabbend in zijn baardstoppels begon hij het te lezen. Het was een oproep aan alle bewoners van de stad.

Hij voelde zich niet aangesproken. Hij beschouwde zichzelf niet als een ingezetene van Almere, al realiseerde hij zich ineens dat hij, huis na huis krakend, steeds dichterbij de buurt van het middelpunt van de stad was komen te wonen. Het bezorgde hem even het gevoel dat zijn zelfverkozen eenzaamheid dus maar schijn was. Maar dat was nog geen reden om gehoor te geven aan de

oproep bij de Blokker. Het punt was nu eenmaal dat hij met geen mogelijkheid meer kon bedenken wat hij zijn medemens te bieden had.

Negentien

Ik had de oproep tientallen, tientallen keren handmatig gekopieerd, nadat het stadsbestuur hem had goedgekeurd. Op een onbenoembare manier was het alsof alles in mijn leven alleen maar voorbereiding was geweest voor dit ene moment, voor het achter elkaar zetten van deze letters en woorden en zinnen. Alsof deze tekst de legitimering was van mijn hele bestaan.

Toch schonk dat idee me weinig vreugde. Het voelde als een ingewikkelde vorm van verraad dat ik, die nog leefde, voor mijn meesterwerk had geput uit het gedachtegoed van de doden.

De doden die ik dank moest zeggen voor mijn *finest hour* waren Noor, mijn leasedochter met haar onweerstaanbare theorie over goed gelukte families, en Kurt Vonnegut, mijn literaire held, mijn levenslange schrijversnepvader. Vonnegut en zijn erven waren er niet meer om me te kunnen betichten van het plagiëren van een idee uit *Slapstick, or Lonesome No More*. Er was tenslotte vrijwel niemand meer op aarde, dat was nou net het hele probleem. Wie had ik zelf nog, behalve Jacob Kribbe, die als mijn enige vriend hier mijn enige familie was?

Almeeders waren gek op loterijen en prijsvragen, had de wethouder me geïnstrueerd. Misschien was het goed om aan dat gevoel te appelleren.

In de tekst die Dennis Kardo en de andere inwoners te lezen kregen, schetste ik in een korte alinea eerst onze precaire positie en onze noden. We hadden allemaal grote persoonlijke verliezen geleden, geen gezin of familie was meer intact. Velen van ons waren angstig en eenzaam, nu we op niemand meer konden terugvallen. Om te overleven hadden we nieuwe, kunstmatige familiebanden nodig, voor onze veiligheid en voor ons emotionele

welbevinden. ‘En door zelf families te creëren,’ schreef ik listig, ‘kunnen we ook de opvoeding waarborgen van de kinderen die we voor onze toekomst zo dringend nodig hebben.’

Men werd opgeroepen om op het stadhuis een persoonlijk geluksnummer te komen afhalen. Door loting zou worden bepaald hoe men zou worden ingedeeld in de Naaste Families die thans gevormd zouden worden, tweehonderd in totaal. De nummers waren in leeftijdscategorieën gerangschikt om Naaste Families van verschillende generaties te kunnen samenstellen. Ze zouden per stuk uit vijftientig personen bestaan. Iedere Naaste Familie kreeg een Naaste Familienaam, die men voortaan diende toe te voegen aan zijn of haar bestaande naam, om zo tot uitdrukking te brengen dat we allemaal weer deel uitmaakten van een groter verband.

Binnen onze Naaste Familie zouden we ons geborgen, gesteund en beschermd weten.

‘Misschien blijkt dit later wel de grootste zegen in de geschiedenis van de mensheid,’ schreef ik. ‘Geen knellende bloedbanden meer en geen genetisch overgeleverde defecten.’ Maar Jacob stond erop dat ik die zinnen schrapte. Lang niet alle Almeerders, zei hij, zouden mijn zwartgallige opvattingen over het traditionele gezin delen. Op deze manier ondermijnde ik de boodschap. Maar ik wist dat hij het in zijn hart met me eens was. Hij had me zelf toevertrouwd waarom hij nooit kinderen had willen hebben.

Toen ik voor het eerst kennismakte met Almere, had ik me verbaasd over de inventiviteit waarmee er voor alle nieuwe adressen een naam was bedacht. De Guus Gelukstraat! Het Greta Garboplantsoen! Het Slapstickpad! Wat een wereldbaantje moest het zijn geweest om zitting te hebben in de straatnamencommissie.

Maar met de Naaste Familienamen moesten we wat minder fantasierijk opereren, vermaande de PVV, die in ons bestuur de grootste fractie vormde (zij waren nog steeds met z’n drieën). De mensen zaten momenteel echt niet op poëzie te wachten, zei hun woordvoerder Harry Verburg, die me kon aankijken alsof hij in betere tijden geen kans voorbij zou hebben laten gaan om

schriftelijke vragen over mijn stadschrijverschap bij het college in te dienen. De mensen waren maar met één ding bezig, betoogde hij: hoe scharrelden ze de volgende maaltijd bij elkaar? Die kregen zij namelijk niet, zoals mevrouw Dorrestein, van overheidswege op een dienblad aangereikt.

Diplomatiek kwam Jacob tussenbeide. In de Naaste Familienamen konden we mooi Almeres natuurlijke rijkdommen tot uitdrukking brengen, dat was extra bevorderlijk voor de sociale cohesie. 'De bessen,' zei hij, vaag om zich heen gebarend, 'de noten.'

Ik staarde hem aan. Jacob was beslist geen man van de natuur. En ik had dat fraaie idee van die nieuwe familienamen niet van Vonnegut gestolen om voortaan door het leven te gaan als Renate Bosbes Dorrestein, of Renate Walnoot Dorrestein. ('Zij is toch een Beukenoot? Wat zeg je nou? Een Eikel? Ga weg.')

Maar Jacob was niet voor niets zo gladjes en meegaand aan het opereren, wist ik. Hij moest het stadsbestuur namelijk nog zien te overtuigen van zijn masterplan. En dat plan was tamelijk gewaagd.

Ik kan jullie echt geen hamster meer geven, had Jacob gedacht toen hij de delegatie van zijn voormalige bajesklanten op bezoek kreeg, wanhopig als uitgeputte kinderen over de afgrijselijke leegte van hun dagen in een stad die ze zelf hadden gesloopt. De enige kleine knaagdieren die nog in Almere voorkwamen, waren ratten.

Even dacht Jacob aan de laatste runderen en wilde paarden die nu uitgehongerd moesten rondstropelen in wat ooit een van Almeres bonussen was geweest: zijn ligging aan de Oostvaardersplassen, waar de natuur opnieuw was uitgevonden. Hij dacht: kon ik jullie maar voor iets laten zórgen. Het was een gedachte uit tijden van weleer, maar het was altijd een valide gedachte geweest.

Hij vouwde zijn handen achter zijn nek, terwijl hij afwachtend werd aangekeken. Zwijgend bestudeerde hij een scheur in het plafond. Hoeveel man moest hij gelukkig zien te houden? Bijna tegen beter weten in begon hij te rekenen en in zijn hoofd door de dossiers van de gedetineerden te bladeren. Er liepen er zo'n driehonderd op vrije voeten rond.

Zijn verstrooide blik viel even op de leider van de delegatie, Sidney Blijtschap, een reus met hersens. Het waren niet allemaal hopeloze gevallen en uiteraard waren ze ook niet allemaal levensgevaarlijk. Als hij het ergste kaf van het koren scheidde, hield hij zo'n tweehonderd man over met wie misschien iets te beginnen viel. Maar wat?

Over de overigen maakte hij zich weinig illusies. Dat waren de echte onverbeterlijken, en het zou hem niet verbazen als die elkaar mettertijd uitmoordden, zoals zware criminelen nu eenmaal deden. Een kwestie van geduldig afwachten. Het zou hem trouwens óók niet verbazen als deze doorgewinterde schoften al bezig waren zich af te zonderen van het mindere gajes. Hoe slechter de mens, hoe megalomaner. Straks vestigden ze zich nog in het vervallen, nooit voltooide Kasteel van Almere, om zich daar de koningen van de stad te wanen. Alvorens elkaar te elimineren, zouden ze nog een hoop ellende kunnen aanrichten onder de onbeschermden burgers.

Jacob ging rechtovereind zitten. Hij keek naar de zwetende afgevaardigden, die van hem een oplossing eisten voor het gebrek aan richting in hun leven.

'Renate,' zou hij die avond tegen me zeggen, 'we maken ze clanhoofden van de Naaste Families.'

II

De komst van het kind

Een

Op een ochtend stond ik in mijn tuin onkruid te wieden, toen mijn clanhoofd Aktan Braam Ilyas onverwachts zijn opwachting maakte. Ik vroeg me altijd af wat voor vet hij in zijn haar smeerde, het blonk in de zon.

‘Kijk uit, Aktan,’ riep ik, terwijl hij op zijn korte benen naar me toe liep. Zelfs hij moest zich bukken om te voorkomen dat laaghangende ranken zich als lianen om zijn hoofd wonden. ‘Wat groeit alles toch hard, hè?’

Met een zuinig gezicht trok hij een streng kleefkruid van de schouder van het sjofele colbert dat hij over zijn blote bovenlichaam droeg. Aktan, voormalig kunsthistoricus en meestersvervalser, was een geboren *smooth operator*, hij kon liegen alsof het gedrukt stond en hij beleed graag zijn geloof in wat hij de kracht der verbeelding noemde. Ik mocht hem wel. Er waren genoeg analfabete clanhoofden zonder enige fantasie.

‘Heb je geen hulp vandaag?’ vroeg hij, om zich heen kijkend.

Berenklauw en zevenblad stonden manshoog in de tuin en dreigden mijn huisje te overwoekeren. Plakken mos en algen kleefden aan de glazen wanden. Klimop probeerde zich met strengen tegelijk door de ramen naar binnen te wrikken. In mijn eentje zou ik allang het onderspit hebben gedolven tegen het onvermoeibaar oprukkende groen. Het was louter aan mijn Naaste Familie Braam te danken dat ik in De Fantasie had kunnen blijven wonen.

Op deze plek had Maarten bijna drie jaar geleden de koffers en dozen voor me naar binnen gedragen. Hier hadden wij tweeën elkaar voor het laatst omhelsd. Hier had ik zijn vertrouwde geur voor het laatst geroken, voor het laatst tegen hem gezegd dat hij

voorzichtig moest zijn. Hier had ik me voor het laatst zijn vrouw geweten. Dat gaf me een anker. Ik hoorde hier thuis.

‘Jawel,’ zei ik tegen Aktan, ‘Alice is er. Daar ergens, tussen de brandnetels.’

‘Mooi.’ Uit zijn jaszak haalde hij een handvol gebrande eikels tevoorschijn en keek er peinzend naar. ‘Die herdenking waar Kribbe het over heeft,’ zei hij zonder verdere inleiding, ‘vind jij dat nou een goed idee?’

‘Jij niet?’ vroeg ik, in gedachten meteen al bezig om surrogaatkoffie te zetten; geef me die eikels nou, Aktan, dat bespaart mij zóveel werk en ik moet ook nog zeep maken en Alice kan niet blijven om me te helpen, die heeft vanmiddag corvee op De Kemphaan, toe nou, Aktan.

Hij boorde zijn kraalogen in de mijne. ‘Ik vroeg het aan jou.’

‘Ik ben het met Jacob Kribbe eens,’ zei ik. ‘Met die herdenking kunnen we mooi een streep onder het verleden zetten. Dat wordt weleens tijd. We moeten deze fase zien af te ronden en proberen door te starten.’

Aktan slaakte een zucht. ‘Ik had het kunnen weten. Kribbe en jij zijn twee handen op één buik. Ik zal wel de enige zijn die risico’s ziet in zo’n grote samensholing.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Aktan!’ riep Alice. Ze kwam aangedraafd als een veulen, groene vegen over haar neus, ademloos. ‘Hé, Aktan. Ik dacht al dat ik je stem hoorde.’

Spichtige Alice, een van Almeres vele verweesde kinderen, was mijn jongste Braam-nichtje. Ze was vijftien en menstrueerde nog steeds niet. Ik was de oudste Braam. Ik kon me niet heugen wanneer ik voor het laatst had gemenstrueerd. We waren allebei even onvruchtbaar als de natuur onstuitbaar was.

‘Alice,’ zei Aktan met een hoffelijke buiging, ‘goed je te zien.’

Op haar magere wangen verscheen een blos. Hoeveel volwassen mannen kende ze? Er liepen er hier niet meer dan hooguit tweehonderd rond, bijna zonder uitzondering clanhoofden.

‘Zal ik even koffie gaan zetten?’ vroeg ik. ‘Daar is Alice vast aan toe.’

Aktan overhandigde me de eikels alsof hij er met tegenzin afstand van deed. Even was er zelfs ongeloof over zijn eigen goedgeefsheid te zien op zijn gezicht.

Tja, Aktan, dacht ik, zó ben je nog een internationaal gerespecteerde witteboordencrimineel, en zó wordt er van je verwacht dat je als Almeers clanhoofd uitblinkt in naastenliefde en onbaatzuchtigheid. Het hele zootje ongeregeld uit de bajes had het er zwaar mee te stellen, maar het werkte. Het grootste deel van de tijd werkte het. Dat hadden we tenminste bereikt. Al werkte het misschien alleen omdat de clanhoofden geen van allen voor elkaar wilden onderdoen, onze Naaste Families waren succesvol.

Terwijl ik in de keuken mijn geblakerde fluitketel boven het vuur hing om koffie te zetten, dacht ik aan hoe zwaar mijn eerste jaar in De Fantasie was geweest. Toen de Naaste Families eenmaal waren gevormd, had ik een zucht van opluchting geslaakt. Ik had me in de armen van de Bramen laten zakken als in een luie stoel. Alle praktische hulp die ik voordien beschaamd en als een bedelaar aan vreemden had moeten vragen, was nu binnen handbereik. Taken werden onderling naar draagkracht verdeeld, waarbij ik als de oudste vaak werd ontzien. De Bramen zorgden er bovendien voor dat ik te eten had, nu de wethouder van cultuur, die had beloofd daarin te voorzien, allang niet meer leefde. En wanneer de eenzaamheid me bij de keel greep omdat Jacob bezig was met andere dingen, had ik meer dan twintig Braam-nichten om een familiair kletsje mee te maken. We woonden allemaal niet ver van elkaar. Heel Almere zat immers op een kluit.

Het was genant, maar ik schurkte me soms als een kat tegen mijn nieuwe familieleden aan, hengelend naar een terloopse arm om mijn schouder, een plagerige por in mijn zij, een klopje hier, een kneepje daar. In de periode dat mijn huid geen andere huid had ontmoet, was het soms alsof ook ik al dood en begraven was. Ieder van ons had dierbaren verloren die er vroeger voor hadden gezorgd dat we ons mens konden voelen. Er was niemand meer over die ons echt had gekend en die zich veelzeggende details over ons herinnerde: hoe we altijd met kurkentrekkers hadden gestunteld,

laat staan hoe we op ons vierde hadden leren stappen. Zonder ooggetuigen van onze eigen geschiedenis waren we zo eenvormig als een bos berken zonder bast.

De Naaste Families gaven ons een kans onszelf te heroveren en een gezamenlijke historie te smeden, een taak die zo intensief bleek dat we lange tijd amper aan iets anders waren toegekomen, naast de zorg om het dagelijks eten, dat gezamenlijk werd verbouwd. Er was een corveesysteem ingesteld dat voor iedereen gold, behalve voor de clanhoofden en het restant van het stadsbestuur. Alle andere Almeerders ploeterden bij toerbeurt op de akkers van de stadsboerderij op De Kemphaan.

Het klimaat smoorde overige activiteiten in de kiem. Elke nieuwe ochtend bracht dezelfde schelle zon, dezelfde verlamme hitte. Elke avond viel binnen luttele minuten het duister, als een mokerslag. Een regelmaat als een dwangbuis. De seizoenen hadden Almere de rug toegekeerd. Sommigen zeiden dat dat betekende dat de wereld niet meer draaide.

Er waren momenten dat ik het bijna fysiek kon voelen. Er was weinig dat verraste, overrompelde of uitdaagde. Het was alsof we al drie jaar leefden op de bodem van een poel met brak, stilstaand water. In feite zaten we te wachten totdat iets of iemand ons ons oude leven zou teruggeven. Een leven met dubbellaags wc-papier, van dat donzige, verende papier. Met het getater, getetter en gespetter van kinderen die onder een tuinsproeier speelden. Met vliegtuigstrepen aan de onbegrensde hemel. Met het vredige geplok van een tennisbal, weet je nog? Zo'n geluid dat hele werelden opriep wanneer je langs de tennisbaan fietste, van beschaafde mensen in smetteloos wit, en daarna thee op het terras. We wilden de smaak van echte tandpasta terug, de geur van vers wittebrood, de klank van de kalme, gezaghebbende stem van een nieuwslezer. En schoenzolen, computergames, vuilniswagens, dienstregelingen, contactlenzen, pintransacties en straatverlichting.

Mijn aantekeningen, die ik na de dood van de wethouder werktuiglijk was blijven maken, vervielen in herhaling. Het puin ten gevolge van de storm lag nog altijd overal in de stad, autowrakken en vuilnishopen blokkeerden de straten. Wat

kapotging, kon niet worden vervangen en alleen maar provisorisch worden gerepareerd. We moesten nog steeds op stinkende latrines onze behoefte doen, als mensen uit de Middeleeuwen.

Het technisch vernuft van onze ex-gedetineerde clanhoofden was niet onuitputtelijk gebleken, al hadden zij wel voor een paar verbeteringen gezorgd. Met behulp van de accu's en de dynamo's uit de autowrakken hadden ze onze primitieve windmolens van turbines voorzien en zelfs een soort irrigatiesysteem voor de akkers weten aan te leggen. We moesten dankbaar zijn voor iedere stap vooruit, maar de clanhoofden waren geen ingenieurs, en de windenergie was nog niet op grote schaal rendabel te maken.

We hadden in feite een wonder nodig. Want hoe kon een bevolking die hoofdzakelijk uit uitgeputte vrouwen en half ondervoede pubers bestond, het tij ooit keren?

Met drie bekers koffie liep ik weer naar buiten. Aktan en Alice zaten tegenover elkaar aan het verrotte restant van mijn tuintafel. 'Het begint allemaal met dromen,' zei Aktan vurig. 'Wie droomt, heeft de toekomst, Alice. Je moet groot durven denken.'

'Mijn dromen zijn maar miezerig,' zei ik. 'Meestal gaan ze over emmers Round-Up.'

Aktan keek naar het onkruid en glimlachte zijn spitse boventanden bloot. 'Matig,' beaamde hij. 'Die van jou zijn vast beter, Alice.'

Opnieuw bloosde Alice, terwijl ze een slok koffie nam. Ze had me haar dromen weleens toevertrouwd als we na gedane arbeid samen zaten uit te blazen. Alice met haar ongewassen haren en met altijd rouwranden onder haar kapotte nagels, Alice die het moest stellen zonder wenkbrauwpotlood en ontharingscrème, droomde over precies dezelfde dingen waarover mijn mooie Noor en E. vroeger hadden gedroomd. Over glamour en stomend drama. Het leek wel een aangeboren en primaire levensbehoefte.

Alice droomde om precies te zijn over Bianca Daslook Ruwiel, de moeder van kleine Dex en de echtgenote van rossige Rudi van Bistro Binnen. Alice verafgoodde en benijdde Bianca in gelijke delen, zoals het een idolate fan betaamt. Haar verering was even

ongebreideld als haar verlangen Bianca een fatale misstap te zien begaan die haar diep in het ongeluk zou storten.

Met haar man en kind vormde Bianca het enige intacte gezin in de hele stad. Toen we de Naaste Families in het leven riepen, had zij ons verzocht om hun drietjes bij elkaar in te delen. Geen andere eis stellen dan deze ene volstrekt redelijke, en vervolgens goedgemutst je man en je kind delen met wat wel de hele wereldbevolking mocht heten: iedereen werd heen en weer geslingerd tussen heilig ontzag voor zoveel heroïek en het aperte vermoeden dat je zoiets tegennatuurlijks alleen maar deed om je eigen hachje te redden. Laten we wel wezen, als Bianca in plaats van zich zo coöperatief op te stellen haar neus in de wind had gestoken, dan was ze vanwege haar unieke positie als echtgenote en moeder misschien allang gekielhaald. Gefrustreerde vrouwen zat in Almere, en er waren te weinig mannen om de schijn voor op te houden.

Ieder voor zich. En fijngevoelige methodes behoorden tot het verleden.

Nee, Bianca Daslook Ruwiel liet zich wijselijk nergens op voorstaan. Ze was de bescheidenheid zelve, terwijl alle andere Daslooks geen kans voorbij lieten gaan om op te scheppen over het feit dat zij Dex in de schoot geworpen hadden gekregen, nog altijd Almeres enige nieuwgeborene sinds de ramp. Iedere Daslook deed alsof het jochie zo ongeveer de volgende dalai lama was. Hij werd tot op het bot verwend. Zin in een gepocheerd mereleitje, Dex? Speciaal voor jou uit onze eigen mond gespaard. Hij vond het de gewoonste zaak van de wereld dat iedereen zich voor hem uitsloofde. Hij liet zich rondrijden op karren en in wagens, liet zich op schouders tillen. 'Dex! Dex!' En maar knikken met die bolle wangen, prinsje-Daslook-op-de-erwt. Zulke wangen zag je hier verder niet meer.

Als mijn arme Alice nu tenminste maar een Daslook was geworden. Iedere keer wanneer ik haar wit zag wegtrekken over zoveel onrechtvaardigheid, dacht ik: ach meisje, op jouw leeftijd wilde ik ook tot een andere familie dan de mijne behoren.

Met een klap zette Aktan zijn lege koffiebeker op de tuintafel. 'Aan je gezicht te oordelen,' zei hij tegen Alice, 'zijn je dromen niet

erg praktisch van aard.'

'We hebben het allemaal weleens nodig om de werkelijkheid te ontvluchten,' zei ik.

'Een echte vrouwengedachte,' zei hij laatdunkend. 'Geen wonder dat deze stad niet vooruit te branden is. Jullie zijn hopeloos materiaal.'

Twee

Het was al pikdonker toen Safae Boterbloem Lazaar zich na een bezoekje aan haar favoriete Boterbloem-tante huiswaarts haastte. Zelfs na al die tijd verraste het haar soms nog hoe snel het duister viel. Ze hield het restant van een van haar laatste mooie doeken tegen haar mond en neus gedrukt om niet te hoeven ruiken hoe de stad walmde. Maar bang in het donker was ze niet, ze kende de gaten in de weg op haar duimpje, en bovendien torste ze onder iedere arm een aubergine zo groot en zo onverbiddelijk als een bokshandschoen, net gekregen van haar tante, die een moestuin had.

Soms zag ze ergens de gloed van een vuurtje, of het schijnsel van een lamp die op berkenbast en bijenwas brandde. De stad sliep nog lang niet. Heel Almere ademde in en uit, in en uit, als een groot dier dat ogenschijnlijk loom in z'n leger ligt, maar zo waakzaam is als wat.

Ze dacht aan hoe ze thuis een van de aubergines in plakken zou snijden en zou roosteren. Ze had nog een beetje zout. Het water liep haar al in de mond. Lazaar Lazaar had altijd een aubergineschotel voor haar bereid als hij iets goed te maken had. Straks, in de keuken, zou het zijn alsof zijn hand de hare leidde. Je moet ze wat grover snijden, habibti.

Haar Boterbloem-tante had haar daarnet de les gelezen. Ze moest niet zo romantisch en kieskeurig zijn. Vooruit, meisje, niet zo preuts. Zet die oude ideaalbeelden toch uit je hoofd. Liefde is een voorbije luxe, Safae. Een relict uit vervlogen tijden. De zedige jonge weduwe uithangen is niet meer van nu. Stijfkoppig blijven wachten op een vent die opnieuw een fatsoenlijke, getrouwde vrouw van je maakt, zal je niets opleveren. Er zijn geen geschikte huwelijkskandidaten meer. Zaad incasseren volstaat. Wees reël.

Welke baby heeft er nog een eigen, exclusieve vader nodig, met zoveel voortreffelijke Boterbloemen om zich heen, die het allemaal willen koesteren, wiegen, luieren en voeden? Die niets liever zouden willen dan dat. Zorg dat je zwanger wordt, Safae.

Ze stak net de Klokkeluidersstraat over – dit was toch de Klokkeluidersstraat, met deze vuilnisbelt op de hoek? – toen ze haar oren spitste. Was het inbeelding of hoorde ze in de ruis van Almeres collectieve ademhaling opeens die van een individu, vlak achter zich? Ze draaide zich om, de aubergines tegen zich aan geklemd, en tuurde in het duister.

Niets.

Ze liep door, handig langs puin en afval navigerend. Het punt was niet zozeer dat ze te kieskeurig of te preuts was. Ze hunkerde naar een kind, zoals conducteur Clemens Willems kinderen had gehad en Madonna en Osama bin Laden en Annemarie Jorritsma, iedereen eigenlijk, zonder onderscheid des persoons. Maar tot nu toe was het in heel de stad nog geen vrouw gelukt om zwanger te worden. Bijna op de kop af drie jaar na de ramp was het, en er was in Almere behalve de kleine Dex nog steeds geen kind geboren. Het leek wel of iedere menselijke eicel en elke spermatozoïde samen met de rest van Nederland was verdampt. Misschien had het met radioactieve straling te maken, of lag het aan de kwaliteit van het drinkwater of aan de schraalheid en de eenzijdigheid van het dagelijks voedsel. Sommigen meenden dat de vruchtbaarheid bij calamiteiten automatisch afnam om schaarste op een natuurlijke manier te compenseren.

Alleen de dieren hadden geen last van dat verschijnsel: in de schaapskooi werden op gezette tijden zwaarbewaakte lammeren geboren, de kippen op De Kemphaan legden nog steeds eieren en in de karige oogsten werden regelmatig jonge hazen en konijnen aangetroffen, die meteen in de pan belandden. Het was onverklaarbaar, zoals het hele leven eigenlijk altijd een raadsel was geweest. Maar waarom zou Safae onder de gegeven omstandigheden haar benen om andermans heupen slaan, als die daad toch niets zou opleveren? Lazaar Lazaar zou in zijn graf een hartverzakking krijgen als zij zonder urgente reden met een ander

samen was. Ze keek vol verlangen uit naar de voortzetting van hun gezamenlijke leven, ooit. Ze ging hem niet nodeloos provoceren.

Bij de gedachte weer Lazaars habibti te zijn, voelde ze dat ze bloosde van weelde. Geloofden ook de ongelovigen maar, het zou hun leven zoveel draaglijker maken.

Voor haar was het bij nader inzien best logisch dat er geen baby's werden geboren. Zeker, de schaarse mannen in de stad waren niet krenterig met hun gunsten, geen vrouw klopte ooit tevergeefs bij ze aan. Maar het waren wel criminelen, en als hun goddeloze zaad vrucht zou dragen, zouden de gevolgen niet te overzien zijn. Dan zou de hele bevolking in de toekomst bestaan uit moordenaars en misdadigers. Wie zou ze in het gareel moeten houden?

Een liefdevolle kosmische kracht was bezig te voorkomen dat Almere op termijn één groot rovershol zou worden. Het was Safaes overtuiging dat de massale onvruchtbaarheid pas voorbij zou zijn wanneer de laatste van de voormalige bajesklanten de duur van zijn strafmaat achter zich had liggen. Pas dan, zo zat het recht per slot van rekening in elkaar, kon er met een schone lei worden begonnen. En dan zouden er vanzelf weer baby's worden geboren, naar perziken geurende baby's, erfelijk niet zwaarder belast dan menselijkerwijze gewoon was. Tot die tijd moesten de vrouwen in Almere geduld hebben. En tot die tijd zou Safae haar benen niet spreiden, hoezeer ze ook naar een kind verlangde. Ze was nu tweeëntwintig, ze kon zich nog wel wat uitstel veroorloven, overtuigd als ze was dat haar reinheid uiteindelijk met baby's zou worden beloond.

Weer hield ze haar pas in en luisterde. En opnieuw schudde ze in het stikdonker haar hoofd. Er liep niemand met slepende tred vlak achter haar. Het was alweer een hele tijd geleden dat de bandieten uit het Kasteel 's nachts op rooftocht waren gegaan en vrouwen hadden ontvoerd. Sommigen hoopten dat ze het momenteel te druk hadden met elkaar uitroeien, maar anderen vreesden dat dit slechts een stilte voor de storm was en dat de schoften zich voorbereidden op een brutalere overval dan ooit.

Het geluid dat zij net had gehoord, was waarschijnlijk het geritsel van een vogel geweest, al waren er niet veel vogels meer. Je zag ze meestal aan een spit geregen, boven een vuur. En anders vlogen ze vroeg of laat de mistbank in, bijna alsof ze een wisse dood verkozen boven het opgesloten zitten in Almeres vergrendelde luchtruim. Safae vreesde de dag dat ze nergens meer vogelgezang zou horen. Een stad zonder het geluid van kinderstemmen was al treurig genoeg. Soms was het alsof ze hier levend zat ingemetseld.

Nog maar twee hoeken om en ze was thuis. Ze versnelde haar pas. Bijna liet ze de aubergines vallen toen ze over een putdeksel struikelde. Aan het einde van de straat flakkerde het schijnsel van een zelfgefabriceerde lamp. In een impuls rende ze erheen, in plaats van rechts af te slaan. Meteen betreurde ze haar keuze, want achter haar klonken nu onmiskenbaar voetstappen.

Het licht zoog haar de steeds nauwer wordende straat in. Hier kwam ze eigenlijk nooit, hoewel ze vlakbij woonde. Of misschien was ze gedesoriënteerd door het donker en zou ze bij daglicht vertrouwde gevels en vertrouwde autowrakken hebben gezien. Niet bang zijn, habibti. Er was geen enkele reden om bang te zijn. Aan het hoofd van haar familie stond Sidney Boterbloem Blijtschap, een voormalige heler met meer lef in zijn linkerpink dan de meeste mensen in hun hele donder. Wie aan haar kwam, kwam aan Sidney. Iedereen wist hoe serieus hij zijn taken als clanhoofd nam.

Het lamplicht viel als een diffuse, schuine balk door de kier van een deur die blijkbaar niet helemaal dichtzat. Ze gooide haar gewicht ertegenaan en hij week meteen. Hijgend stapte ze over de drempel. Ze knipperde met haar ogen.

Ze bevond zich in een soort loods, een oude opslagplaats. De vloer was verzakt en zelfs in het zwakke licht waren de gaten te zien die in de muren waren achtergebleven nadat rekken of schappen eraf waren gesloopt, door plunderende burgers of door Sidney en z'n maten, erg groot was dat verschil misschien nooit geweest.

Safae wierp een blik over haar schouder. Als iemand haar daarnet op straat had gevolgd, dan had ze hem in elk geval weten af te schudden.

De loods rook naar verroest metaal, naar nat beton, naar verrotte planken. De ruimte bood beslist geen ongewone aanblik, maar Safae hoorde zichzelf kreunen. Vuil, puin en rotzooi omringden haar dag in, dag uit. Ze balde haar vuisten, terwijl de tranen over haar wangen begonnen te stromen. Wat voor vooruitzichten had ze hier, in deze grauwe, onttakelde stad die onder invloed van de elementen bezig was iedere dag een beetje verder te desintegreren, totdat de laatste ruiten met een zucht uit de sponningen zouden vallen en niemand een andere keuze zou hebben dan als een dier een hol in de grond te graven?

En dan?

Ze trilde over haar hele lichaam. Uit alle macht riep ze zichzelf tot de orde. Dit had geen zin. Ze veegde de tranen uit haar ogen en haalde eens flink haar neus op.

Verbouwereerd snoof ze opnieuw. Het was alsof ze verse bloemen rook. Violieren. Of seringen. Ze keek om zich heen. Verderop in het vertrek flakkerde het lamplicht dat haar naar binnen had gelokt. Wie had hier een brandende lamp achtergelaten, en waarom? Ze liep erop af, opeens roekeloos.

De lamp stond op een tafel tegen de achterste muur, bedekt met een laken dat ooit wit was geweest. Het leek wel een soort altaar. Meteen daagde het haar, want had haar tante haar laatst niet verteld over de religieuze sekten die overal in de stad ontstonden? De Almeeders zochten een bron van liefde en licht, ze zochten vervulling van alle leegte. Was dit een van die geïmproviseerde gebedshuizen waar men tegenwoordig voor diensten bij elkaar kwam, steels en half verholen, alsof geloven iets was waarvoor je je hoorde te schamen?

Het moest haast wel. Safae herkende de beeltenis die op het altaar stond. Het was die vrouw, de Moeder aller moeders. Meestal werd ze blond afgebeeld, maar mensen behielpen zich hier met de middelen die voorhanden waren. Het zwarte haar van de Madonna stak fel af tegen de goudkleurige achtergrond.

Safae trad naderbij. Ze zonk op haar knieën, niet uit eerbied voor een icoon uit andermans religie, maar van dankbaarheid voor een plekje waar iets moois was opgericht, in al het verval om haar

heen. Iets waaraan haar ziel zich kon laven, een vorm van schoonheid die ooit alledaags was geweest. Het riep een herinnering op die ze bang was te verliezen, voorgoed te vergeten: samen met Lazaar Lazaar op zondagochtend in bed, zorgeloos lachend en pratend, terwijl de ramen openstonden en de gordijnen bolden op een verfrissende bries. Op deze plek werd alles van vroeger weer waar, dat bleek uit de liefde en aandacht waarmee het altaartje was ingericht. Het zorgvuldig geplooid kleed. De brandende lamp. En het glas met verse bloemen, zo te zien vandaag geplukt in een park.

Ze boog zich voorover en snoof de zoete geur diep op. Het kon geen toeval zijn dat ze hier terecht was gekomen, aangezien niets ooit toevallig was. Als ze straks wegging, zou ze als offerande een van haar aubergines achterlaten. Maar voorlopig bleef ze geknield zitten om het helende tafereel tot in al haar poriën op te zuigen.

Drie

Kort voor de herdenking van de ramp kwam Bianca Daslook Ruwiel tot een conclusie die ze allang had kunnen trekken, maar toch werd haar keel droog van de schrik en zag ze de tafels van Bistro Binnen even voor haar ogen tollen.

Het was vroeg in de middag, er waren nog geen gasten in de voormalige gevangenis. Rudi was bezig met de voorbereidingen voor het diner. Ze hoorde hem in de keuken tegen Dex praten, een rustig kabbelende stroom van woorden. Ze staaarde naar de butsen in de muur van het restaurant die samen een wereldkaart van niet-bestaande continenten vormden. Met bevende handen streek ze het haar uit haar gezicht, ze bevochtigde haar lippen en haalde diep adem. Toen ging ze naar de keuken.

Rudi stond groente te snijden. Dex zat in zijn kinderstoel aan tafel pap te eten. Bianca voelde een klem om haar hart om alles wat ze te verliezen had.

Haar man keek op. 'Ha, daar is mama. Maar wat zie je wit, mop.'

Ze hoefde allang geen stokrozen meer of een nieuwe kat die gezellig op de vensterbank zou liggen soezen, heel het leven dat ooit vanzelfsprekend had geleken hoefde ze niet meer, zolang ze Rudi maar kon behouden. O, ze begreep best dat alle vrouwen van Almere jaloers op haar waren, met een intensiteit die een steeds hoger voltage kreeg naarmate de tijd verstreek.

'Ma-ham,' riep Dex. 'Maamaa!' Dwingend sloeg hij zo hard op het blad van de kinderstoel dat zijn papkom bijna omviel.

'Dondersteen,' zei Rudi, eerder liefdevol dan bestraffend.

Zwijgend bukte zij zich en gaf haar zoon een kus op zijn kruin. Toen vroeg ze: 'Hebben we vanavond veel reserveringen?'

'Bijna vol.'

‘Mooi,’ zei ze werktuiglijk. Maar was dat wel zo? Misschien begreep niet iedereen waarom Rudi en zij de enigen waren die hier een nieuw bestaan hadden weten op te bouwen: omdat zij Dex hadden. Met een kind dacht je automatisch aan de toekomst. Ze hoorde het hatelijke gesmiespel heus wel. Dat in Bistro Binnen alles als betaling werd geaccepteerd wat de mensen nog aan waardevolle bezittingen hadden. Maar nog los van Dex z’n toekomst, hoe konden Rudi en zij anders de producten afrekenen die ze van de stadsboerderij betrokken? En zonder enige vorm van beloning zou niemand die veredelde slavenarbeid op de akkers volhouden. Alleen maar gratis voedsel voor een eindeloze stoet hongerigen moeten verbouwen was een ondankbare taak.

De mensen verwachtten bij Rudi en haar een goed gevulde tafel. Zelfs in Almere was er soms nog iets te vieren, een verjaardag of een ander betekenisvol of plechtig moment. En dan kon je naar Bistro Binnen. Daar hadden ze de middelen om je te verwennen met maaltijden die aan vroeger herinnerden. Elders in de stad waren er alleen maar een paar onooglijke bedoeninkjes waar hooguit geroosterde maïskolf werd geserveerd of pannenkoekjes die de kokkin zichzelf zichtbaar moest ontzeggen.

Hier kreeg je het beste dat de stad te bieden had, je zat koel en droog, er was relatief weinig ongedierte en je kon nog blijven overnachten ook. De B&B had geen winstoogmerk, daarmee waren Rudi en zij alleen maar begonnen vanwege de afstand tot het centrum. Het was ruim anderhalf uur lopen.

En wat kwamen al die bedden goed van pas voor Rudi.

‘Het is niet eerlijk,’ zei ze halfluid. ‘Het is gewoon niet eerlijk.’

‘Ach, Bianca toch,’ zei haar man. Hij liet zijn snijwerk rusten en nam haar in zijn armen. Hij vroeg niet wat ze bedoelde. Hij wist waarmee zij moest leven. Als vader van een zoon in een kinderloze stad werd er voortdurend een beroep op hem gedaan. Ze spraken er samen nooit over. Hij had het tot zijn taak gemaakt zelf de lakens uit te koken, in een ketel op de binnenplaats, waaronder hij eerst vuur moest stoken.

‘Zo is het nu eenmaal,’ had hij een keer beschaamd gezegd.

Je had er niets aan om je te verzetten tegen hoe het nu was. En het had hun eigen intimiteit niet beschadigd. Wel beladen met een treurige tederheid, maar die had hen gek genoeg alleen maar nader tot elkaar gebracht. Op dit moment in de geschiedenis van de mensheid kon je maar beter dankbaar zijn voor wat er wél was.

‘Bianca?’

Ze maakte zich los uit zijn omarming. ‘Het gaat alweer,’ zei ze manhaftig.

‘Nu weer lachen, mama!’ gebood Dex.

Ze stak haar pinken in haar mondhoeken en trok ze omhoog. ‘Zo?’

‘Precies!’ zei Rudi. ‘Wij hebben de vrolijkste mama van Almere.’ Hij drukte zijn lippen op de hare en ademde in haar mond: ‘En de mooiste!’

Hunkerend naar nog een moment van uitstel vroeg ze: ‘Is er nog nieuws?’

Hij liep terug naar het fornuis en gooide een handvol uienringen in een pan. ‘Ja, nou, dat wil zeggen, ik heb wat vervelende dingen over Jacob Kribbe gehoord.’

‘Ach, nee! Hoe durven ze? Zonder Jacob waren we nergens! Hij bindt alles samen!’

‘Ze zeggen dat hij zijn taken als man niet serieus neemt.’

‘Wat een onzin. Hij is hartstikke oud!’ Zouden ze ook haar eigen man over decennia nog niet met rust laten?

Rudi zei: ‘Roddels. Zeg, maar nu die herdenking eraan komt, zullen de spotlights vast ook op ons kleine ventje komen te staan, denk je niet?’

In een flits zag ze hem met hun pasgeboren zoon op zijn arm. Dex zou over een paar weken drie jaar worden.

‘Moeten we niet iets feestelijks organiseren?’ zei hij. ‘Met alle Daslooks zijn verjaardag vieren? Of zelfs met...’ Hij aarzelde. ‘Zóveel mensen houden van hem, hij geeft iederéén hoop.’

Samen keken ze naar Dex, die voldaan en verzaligd achterover in zijn stoel hing, en toen naar elkaar. Ook dit hoefden ze niet hardop uit te spreken: ze wisten allebei hoe belangrijk het was om iedereen te vriend te houden. En bij die gedachte kon Bianca niet

langer zwijgen. ‘Weet je nog wat we na zijn geboorte tegen elkaar zeiden? Dat we zouden wachten tot hij drie was. En dan zouden we aan de volgende beginnen.’

‘Je dacht toch zeker niet dat ik dat vergeten was?’ Rudi strekte zijn armen naar haar uit, zijn ogen meteen vol plannen, een bedje erbij, twee ronde toeten aan de keukentafel.

Ze schudde haar hoofd. ‘Het kan niet, Ruud.’ Het was gewoon te veel van het goede. Ze waren te bevoorrecht. Nog meer geluk konden ze zich eenvoudig niet permitteren.

Zijn armen vielen slap langs zijn lichaam. Met witte lippen fluisterde hij: ‘We verzinnen er wel iets op.’

‘O ja? Hoe gaan we dat in hemelsnaam doen?’ fluisterde ze terug. Zijn ogen schoten heen en weer.

‘Moet ik soms negen maanden onder een boerka? En daarna dan?’ Ze fluisterde nog steeds, nu omdat woede haar de stem benam, niet op hem, maar op heel Almere.

‘Niemand kan ons een tweede kind afnemen,’ zei hij verbeten.

Ze had het gevoel dat de muren op haar afkwamen. Ze konden nergens heen om hun gezin te vervolmaken. ‘Misschien moeten we het kind afstaan aan een van jouw... Dan ben jij in elk geval de vader.’ Ze begon zowat te huilen. Ze kon niet geloven dat ze dit gesprek voerden.

Ontdaan keek hij haar aan. ‘Weet je wel wat je zegt? Dan heb ik helemaal geen leven meer. Heb je enig idee...’

‘Stop. Waag het niet me daarmee lastig te vallen.’

De klank van haar stem deed Dex uit zijn gedommel opschrikken. Meteen begon hij te jengelen.

‘Geen geblèr,’ viel ze uit, alsof nu pas tot haar doordrong hoe monsterlijk de prijs was die zij elke dag betaalde om Dex’ moeder te zijn.

Het was doodstil in de keuken geworden. Haar man en haar zoontje starden haar allebei geschrokken aan. Toen zei Rudi verzoenend: ‘Schat, het is vast alleen maar een kwestie van tijd. Zodra er hier een paar andere baby’s zijn geboren, kunnen wij...’

‘Dat gebeurt niet, Ruud.’ Ze dacht aan de primitieve doeken die zij iedere maand tussen haar benen moest vouwen. Welke vrouw in

Almere snakte na drie jaar ondervoeding nog steeds naar de luxe van tampons, behalve zij? Als het in haar macht zou liggen zou ze iedereen bijvoederen, vetmesten zelfs. Maar Rudi en zij deelden hun voorraden al met Jacob Kribbe.

‘Toe, Bianca,’ zei haar man. ‘Ik ben het ook zat om het iedereen naar de zin te moeten maken, hoor.’

Vier

Iedere ochtend als hij ontwaakte in zijn voormalige kantoor in de gevangenis, had Jacob Koolzaad Kribbe dezelfde ironische gedachte. Van alle belangrijke stukken die hij in zijn leven had ondertekend, was er welgeteld één waarvan hij nog dagelijks profijt had: Rudi Ruwiels aanstelling tot hoofd keuken van de P.I. Dat document voorzag Jacob nu al drie jaar van de bijna onvoorstelbare luxe van drie maaltijden per dag, te beginnen met een ontbijt. Het had bovendien zijn leven gered tijdens de uitbraak van de gevangenen. Als Rudi hem toen niet had bevrijd, zou hijzelf nu nog steeds als een rollade op het fornuis in de gevangeniskeuken hebben gelegen, gemummificeerd en wel.

Hij moest Rudi vanuit de grond van zijn hart erkentelijk zijn.

Hij stond op en kleepte zich aan. Zijn gewrichten kraakten. Hij begreep niet hoe hij zo versleten had kunnen raken van een leven lang op zijn krent zitten. Maar ja, vroeger gingen apparaten ook vooral stuk wanneer ze niet werden gebruikt. Het zou hem nooit meer lukken op eigen kracht zijn kostje bij elkaar te scharrelen. Hij was altijd al een man van frikandel en magnetron geweest, iemand voor wie eten opgewarmd en wel uit een klep kwam. Hij was geen jager, geen moestuinier, niet eens een verzamelaar.

Straks kon hij een lift van Rudi krijgen, als die op de stadsboederij zijn voorraden ging ophalen. Hij zou met hem meerijden tot het centrum, waar morgen de herdenking van de ramp zou plaatsvinden. De clanhoofden moesten zo ondertussen wel klaar zijn met de schoonmaak van de Esplanade. Het was goed voor hun moreel als hij zich even op het plein vertoonde. Hij moest zijn greep op hen zien te behouden. Ze beschouwden hem nog steeds als de baas van de bajes, net zoals Rudi dat deed. Of zoals Rudi deed voorkomen.

Was het uit opportunisme dat zijn voormalige hoofd keuken de schijn ophield dat er tussen hen nog altijd sprake was van een dienstverband en een hiërarchische verhouding, terwijl hij in werkelijkheid natuurlijk gewoon de hele gevangenis onder Jacobs handen vandaan had geroofd, op Jacobs oude werkkamer na? Het was moeilijk te doorgronden hoe Rudi en zijn vrouw redeneerden. In Jacobs ogen hadden ze geen van beiden speciale talenten. Maar misschien moest je juist wel doodgewoon zijn om bij rampspoed instinctief het juiste voor jezelf te doen, in plaats van te mitsen en te maren, te wikken en te wegen. Eigen belang eerst, dan kwam de rest vanzelf in orde. Hoe had de mensheid anders honderdtachtigduizend jaar lang kunnen overleven? Dat lag niet aan de genieën, aan de dromers of aan de componisten van symfonieën. Het lag aan de Ruwieltsjes van deze wereld, de Daslookjes, tegenwoordig.

Terwijl hij trekkend met zijn been naar het restaurant liep voor het ontbijt (Bianca's fameuze pap met rozenbottelgelei), riep Jacob zichzelf tot de orde. Een dag die met dit soort cynische overpeinzingen begon, kon niet goed eindigen. Hij moest oppassen dat hij zich niet boven zijn medemens verheven voelde, dat was ongepast in Almere.

'Jacob!' gilte Bianca. Op een drafje kwam ze hem bij de deur tegemoet. Ze leek hem opgeschroefd, op het hysterische af. Haar ogen waren rood. 'Goedemorgen, Bianca,' zei hij zo hoffelijk mogelijk, terwijl hij haar dagelijkse omhelzing onderging.

Vooruit, Jacob, iets enthousiaster. Je bent in een openbare ruimte, er zijn ogen op je gericht. En je beseft donders goed hoe deze wanhopige stad denkt over mannen zoals jij, al weten ze niets over jou persoonlijk, jij beschroomde uit-de-kast-komer, jij ouderwetse, onbeholpen, vleesgeworden discretie. Als je straks naast Rudi op de bok van de wagen naar de kont van het paard zit te staren, zul je uit je ooghoeken de graffiti zien op de steunberen van wat vroeger viaducten waren, en op de blinde muren van gebouwen die achter hun façade niet meer bestaan: 'Dood aan alle flikkers!'

Dex reed mee. Parmantig zat het jongetje op zijn vaders knie en legde onderweg in kleuterkoeterwaals ongevraagd de hele wereld uit aan Jacob Koolzaad Kribbe.

‘Pratend geboren,’ zei Rudi. ‘Precies zijn moeder.’

‘Huis,’ zei Dex. Hij wees naar een ruïne waarin tot binnen aan toe mos op de muren groeide.

‘Je meent het,’ zei Jacob. Als hij niet uitkeek, tuimelde hij in de trechter van zijn eigen somberheid. ‘Rudi,’ begon hij, zonder enig idee welke woorden er daarna uit zijn mond zouden komen.

‘Ja, ik weet het,’ onderbrak Rudi hem. ‘Hier zijn de kuilen het ergst. Verderop valt het weer mee.’

Hij keek even opzij. Rudi had geen sterk profiel, zijn kin week terug. Dex had dat ook. Genen, dacht Jacob, zijn wonderlijke dingen, en zonder overgang zat hij weer als uk bij zijn vader op schoot. Zijn vader vertelde hem dat in de Tweede Wereldoorlog het dagelijks leven op een bepaalde manier gewoon was doorgedaan, dat kinderen naar school moesten, dat men in archieven doorging met archiveren, dat politieagenten het verkeer bleven regelen.

Waarom dacht hij hier nu aan? De analogie ging helemaal niet op: Almere had niet te maken met een bezettende macht die verslagen kon worden, hier kon niet op geallieerde hulp worden gehoopt, het was nu nog hopelozener dan het toen was geweest. Maar daaronder knaagde zijn levenslange schaamte om wat hem was verteld over het nut van capituleren en collaboreren, dat was beter dan je verzetten, want het bracht orde. In Italië hadden onder Mussolini de treinen voor het eerst op tijd gereden, had zijn vader ook altijd rolvast gezegd.

Keuzes bleken pas achteraf goed of fout, had Jacob geleerd. Wie zou er in de toekomst zelfgenoegzaam over Almere oordelen, als er enige vorm van ontknoping was bereikt? Wat zou er dan over de inwoners worden gedacht en beweerd?

‘Jij overnacht zeker in Stad,’ zei Rudi zonder een hint van een vraagteken.

Het stoorde Jacob om regieaanwijzingen te krijgen. Maar het was waar, waarom zou hij zijn oude botten op een rammelende kar

heen en weer naar Almere Binnen laten slepen, als hij morgen toch weer op de Esplanade moest zijn.

‘Wat morgen betreft,’ hernam Rudi, ‘Bianca heeft een verrassing voor iedereen. Nee, ik zeg verder niks.’

‘Goed dat ik het weet,’ zei Jacob zuinig. De Ruwieltsjes eisten weer eens de aandacht op. ‘Dan kan ik het in het programma inpassen.’

Ze waren er bijna. Ze passeerden de werkeloze nuoncentrale en uitgestorven industrieterreinen. De pui van de Praxis waar Jacob ooit een nieuwe douchekop had gekocht, was begroeid met kwaadaardig ogende klimop. In de berm stonden twee vrouwen gebukt paardenbloemen te plukken, het hoofd met vodden omwonden als bescherming tegen de zon. De kleinste keek op toen ze de kar over het gebarsten plaveisel hoorde ratelen. ‘Dex!’ riep ze uit. Ze liet het schort met haar oogst vallen. ‘Kijk, daar is Dex!’

Rudi stootte zijn zoontje aan.

Dex bleef op zijn duim zuigen. Nors keek hij voor zich uit.

‘Dex!’ riep nu ook de andere vrouw extatisch.

‘Niet zo onbeleefd, jochie,’ zei Rudi uit zijn mondhoek. Hij hief een hand en zwaaide.

Met uitgestrekte armen kwamen de vrouwen naderbij. Het was zelfs bij benadering niet te schatten hoe oud ze waren, met hun door de zon getaande huid, hun verbleekte haar en hun ingevallen kaken. Ze waren beiden zo vermagerd dat er zich onder hun lompen geen borsten aftekenden.

Jacob schrok van hun aanblik, zoals hij iedere keer geschokt was wanneer hij buiten de P.I. kwam. De klandizie van Rudi’s bistro was zo haveloos dat je vergat dat zij toch de meest bemiddelde, welstandige klasse van Almere vormde. Hij werd daar dagelijks omringd door de fine fleur van de stad. Drie maaltijden per dag hadden hem vadsig gemaakt. Hij was een parvenu geworden. Hij wendde zijn hoofd af om niet te hoeven zien hoe de twee stakkers met een hongerige blik in hun ogen verbeterden naast de wagen bleven voortrollen, alsof ze Dex letterlijk wilden opeten. Hun lichaamsgeur was overweldigend. Naast hem klakte Rudi met zijn

tong, maar het oude paard reageerde pas toen het de teugels op zijn rug voelde. Tergend traag ging het over in draf.

Jacob wist dat zijn opluchting maar van korte duur zou zijn.

Ze bolderden langs de moskee, waarvan nog één minaret naar de hemel wees, en reden over de Hospitaaldreef het Stadshart binnen. De ramen van het voormalige ziekenhuis klepperden in de hete wind.

‘Zet ik je af op de Esplanade?’ vroeg Rudi. ‘Of ga je naar familie?’

‘Laat me even nadenken,’ zei Jacob. Meestal vergat hij dat hij tegenwoordig een Koolzaad was. Het grootste deel van zijn leven was hij bezig geweest zijn familie te ontlopen, een gewoonte die nu niet meer te doorbreken viel. Bovendien kende hij de dossiers van de gedetineerden en wist hij dus wat voor vlees hij in de kuip had met zijn clanhoofd, Harold Koolzaad Florentina (levenslang voor daden die beter niet bij de naam genoemd konden worden; een IQ van 75; in de bajes bekend als de ‘vogelfluisteraar’ omdat hij op zijn cel parkieten had gehouden). Jacob onderhield nauwelijks contact met hem of enige andere Koolzaad.

Rudi gaf hem een zachte maar dwingende por in zijn zij. ‘Wat je ook zou kunnen doen,’ zei hij op samenzweerderige toon, ‘ga vanavond bij die schrijfster slapen, Jacob. Zou je dat niet overwegen, Jacob?’

Vijf

In zijn zoveelste woning, een appartement ditmaal, sloeg Dennis Kardoen diezelfde ochtend op een voor hem ongewoon vroeg uur de zure lakens van zich af. De hitte was nu al verpletterend, de stank in huis ondraaglijk.

Hij liep naar het balkon en keek naar beneden. Er was op de Esplanade de afgelopen dagen ongewoon veel activiteit geweest. Al het puin was er geruimd en aan de rand van het Weerwater was een podium opgetrokken van oude biervaten met wat planken erover. Hij vroeg zich af wat er te gebeuren stond.

Hij moest zijn ogen samenknijpen tegen het harde zonlicht. Hij was een kluizenaar en een nachtdier geworden, een schuw creatuur, even gluiperig als Gollem, en al bijna even lang alleen. Sinds hij in Almere was beland, had hij vrijwel niemand gesproken. Maar de bedrijvigheid buiten had iets aanstekelijks. Wordt het misschien tijd voor hem om zich weer eens onder de mensen te begeven? Schoon schip maken, opnieuw beginnen? Hij twijfelde. Hij was bijna dertig, een leeftijd die hem altijd volstrekt fossiel had geleken. Wat kon je dan nog?

Hij ging terug naar binnen voor zijn ontbijt. In een van zijn vallen in het Lumièrepark had van de week een rat gezeten. Er was van het vlees nog een restje over, plus een deel van de aubergine die hij diezelfde nacht op Mila's altaartje had aangetroffen. De aanblik had hem onthutst. Wordt die plek wel vaker bezocht, zonder dat hij daar iets van had gemerkt? Doordat hij zo vaak verhuisde, op de hielen gezeten door de onbenoembare gevaren van zijn afkomst, had het hem een goed idee geleken om voor Mila's nagedachtenis iets permanents in te richten. Die oude loods, waaruit niets meer te roven viel, was een ideale plek, want nutteloos voor ieder ander.

En toch was er iemand geweest, met een gift die in kostbaarheid niet onderdeed voor goud, wierook of mirre. Kon het zijn dat er in deze verdoemde stad iemand rondliep die Mila had gekend en die, overvallen door een van de tropische stortregens, bij toeval zijn kapel was binnengevlucht? Je liet in Almere niet zomaar ergens voedsel achter. Je verloor of vergat hier niet per ongeluk een verse, malse aubergine. Het was alsof er een hand naar hem werd uitgestrekt: je rouwt niet alleen, Dennis.

Rouwen was een waardige bezigheid. De noden van zijn lichaam dwongen hem weliswaar om ratten en torren te eten, vogelnesten leeg te roven en moestuinen te plunderen, maar wie rouwde, was ontegenzeggelijk nog steeds mens. Het was alleen de vraag of je het oprecht rouwen kon noemen als je voornamelijk probeerde het met iemands nagedachtenis op een akkoordje te gooien. Kijk dan, Mila, ik leg rozen aan je voeten. Het spijt me dat ik alleen aan mezelf dacht.

Het leek hem ineens een belachelijke vorm van boetedoening. Met de doden viel helemaal niet te marchanderen. Je kon er alleen maar eenzijdig tegenaan ouwehoeren. Bloemen bij Mila's foto neerzetten was even zinloos en even pathetisch als het feit dat hij nog steeds in zijn rugzak een oude krant bewaarde die hij had gevonden in een van de huizen die hij had gekraakt. Zijn aandacht was getrokken door de kop FLEVOLAND ZELFMOORDPROVINCIE VAN NEDERLAND. Lelystad, Almere en Dronten hadden volgens het artikel de hoogste zelfmoordcijfers van het land. De verklaring werd gezocht in het gebrek aan sociale cohesie en de daaruit voortvloeiende eenzaamheid, in combinatie met de economische recessie. In Almere hadden voor de ramp tweemaal zoveel hypotheek onder water gestaan als in de rest van Nederland. En als je dan ook nog je baan verloor en je had geen vangnet...

Zo bekeken, had hij na lezing gretig gedacht, kon iederéén een potentiële zelfmoordenaar zijn. Er hoefde in psychisch opzicht niets buitenissigs met je aan de hand te zijn, suïcide plegen behoorde blijkbaar gewoon tot het menselijk repertoire, het kon de beste overkomen. Net zoals je soms struikelde over een losse stoeptegels, kon het gebeuren dat je je verhing of vergaste. Ziedaar wat een

doodnormale jongen Dennis Kardoen was. Zijn kansen om zichzelf van kant te maken, waren niet groter of kleiner dan die van willekeurig wie.

Onzin, natuurlijk, baarlijke nonsens. Maar het artikel had hem getroost in de tijd dat hij hier als een solitaire holbewoner had geleefd en er niemand was geweest die hem weersprak, niemand die zei: 'Draai jij jezelf niet een rad voor ogen? Je klampt je vast aan het luchtledige.' Uiteindelijk moest je zien te dealen met de feiten. En die waren in zijn geval onontkoombaar. Honderd krantenartikelen konden van hem nog geen doodnormale jongen maken: hij was de zoon van een zelfmoordenaar en daarmee erfelijk belast.

Het zachte vruchtvlees van de aubergine was al aan het verkleuren en de rattenbout rook verdacht zoet. Dennis besloot zijn voorraad in één keer op te eten. Daarna haalde hij de klerkast in zijn appartement overhoop. Vele handen waren hem al vóór geweest voordat hij hier zijn intrek nam. Hij vond een gestreepte pyjamabroek en een mouwloos damesvestje met zwarte pailletten en een striksluiting. Het kon doorgaan voor een soort gilet, als hij de strikflappen eraf sneed.

Toen verliet hij het appartement. In de centrale lifthal zoemden dikke, koperkleurige vliegen boven een plas waterige ontlasting. Hij ging naar de nooduitgang en liep via de brandtrap naar beneden. Het roestige metaal leek mee te geven bij iedere stap. Een dezer dagen moest hij maken dat hij hier wegkwam. Alles verging waar je bij stond, alles verrotte tot moes en pulp. Onder aan de trap urineerde hij stomend tegen de gevel.

Het was lang geleden dat hij zijn eigen straal bij daglicht had gezien. Of zichzelf. Had hij niet even in de verweerde spiegel in de badkamer moeten kijken voordat hij naar buiten ging? Straks sloegen de mensen nog op de vlucht voor zijn aanblik.

De Esplanade was onmenselijk groot, het plein had zulke onbarmhartige proporties dat de schoonmaakploeg die bij het podium aan de waterkant samenklonterde, uit maquettepoppetjes leek te bestaan. Hij moest op die mannen af, een praatje maken.

Maar hij bleef staan, met het gevoel dat hij zijn hand nu al had overspeeld. Want had hij zich juist niet al die tijd afgezonderd omdat hij niet wist wat hij zijn medemens nog te bieden had?

Het zweet liep in stralen langs zijn nek. Hij had in zijn hol moeten blijven.

‘Hee, knapperd,’ hoorde hij iemand hees fluisteren.

Hij keek in het opgeheven gezicht van een vrouw met een korstige huid.

‘Hallo,’ zei hij, overvallen.

‘Onder welke steen kom jij vandaan gekropen?’ Haar lippen waren gekloofd van de droogte en haar haar was zo dun dat hij er haar schedel doorheen zag, eveneens vlekkerig van de schubben. Hij probeerde niet zichtbaar achteruit te deinzen.

‘Nou?’ zei ze, terwijl ze hem fronsend van top tot teen monsterde. ‘Je gaat me toch niet vertellen dat je een Koolzaad bent? Die zijn ook altijd zo op zichzelf.’

‘Koolzaad?’ herhaalde hij. Verward dacht hij aan die middag in het goudgele koolzaadveld en aan Mila die zei: ‘Even een selfie van ons tweetjes maken.’ De foto waar hij zichzelf van af had geknipt en die nu op haar altaar stond, in een lijstje dat hij uit een van zijn woningen had meegenomen.

Ongelovig vroeg hij: ‘Ben jij degene die...’ Hoe had deze vrouw Mila gekend, Mila ging niet om met lelijke, oude mensen, dat was een van haar principes geweest.

De vrouw krabde aan haar hoofd. ‘Met mij kun je alle kanten op,’ zei ze. Ze begon haar jurk omhoog te sjoeren. ‘Hier ben je altijd welkom, tijger.’

Ze was niet goed snik. Hij had het meteen kunnen zien. ‘Prettige dag nog,’ zei hij met een stijf knikje. Hij durfde nu helemaal niet meer naar de schoonmaakploeg te gaan. Als die vrouw hem met opgeschorte rokken achternakwam, werd hij vast van van alles beticht. Snel liep hij terug naar de brandtrap. Zo’n eerste keer moest je jezelf niet forceren.

Zes

De Esplanade lag er schoner en opgeruimder bij dan Jacob voor mogelijk had gehouden. Bijna alle clanhoofden hadden zich voor het karwei laten ronselen. Als een Aalbes meedeed, kon een Kornoelje niet achterblijven. Toch school er ook gevaar in onderlinge rivaliteit. Het moest niet in een stammenoerlog ontaarden.

Jacob maakte een mentale aantekening om dit gevaar te bespreken met wat er nog van het stadsbestuur over was. De wethouder, de korpschef en de GGD-interim waren Almere allang ontvallen. Alleen de drie PVV'ers, onder aanvoering van Harry Bosbes Verburg, bleken overal tegen bestand. Toen rechtte hij zijn rug. Hij liep naar de kluit clanhoofden toe, die hem afwachtend aankeken.

'Respect, heren,' zei hij met een armzwaai naar het lege plein. Alle puin was afgevoerd, hopelijk niet door het in de plas te storten, die fel schitterde in de zon. Onwillekeurig dacht Jacob aan verkoelende boottochtjes in een gehuurde motorsloep, een picknickmand binnen handbereik. Vóór de mistwal was neergedaald had je de stad vanaf het Weerwater helemaal uit kunnen varen, naar de weidsheid van het Markermeer of het Gooimeer. Hij kreeg het nog warmer. Hij kon zich maar beter op zijn taak concentreren.

Zelfs het onkruid dat zich dwars door het asfalt heen omhoog had weten te werken, was van het plein verwijderd. Dit was wat botte lichaamskracht vermocht. Jacob had nog altijd ruim honderdtachtig overwegend jonge kerels tot zijn beschikking, en met wat paaien en vleien... Maar binnen Almeres grondgebied was de immense Esplanade niet meer dan een postzegel. Het zou jaren

van dagelijks, loodzwaar handwerk kosten om de hele stad op te ruimen. Dat redde je alleen met dwangarbeid.

‘Zo zijn de piramides ook gebouwd,’ hoorde Jacob zichzelf zeggen. ‘Toen waren er ook geen vorkheftrucks. Jullie zijn de farao’s van Almere.’

De clanhoofden dromden om hem heen alsof ze verwachtten dat hij als blijk van waardering een paar kluiven in hun midden zou werpen. Hij overwoog een algemene opmerking te maken over al het werk dat nog wachtte, maar besloot het onderwerp voorlopig te laten rusten. Als hij meer zei, zouden ze in de gaten krijgen dat ze erin werden geluisd. Je moest sowieso nooit te veel tegelijk zeggen, dan vonden ze je meteen een mafkees.

Om zich een houding te geven, sloeg hij de eerste de beste die naast hem stond, op de schouder. Het was Sidney Boterbloem Blijtschap. Een reus met power en status. En met flink wat meer hersens dan een hoop andere ex-gedetineerden die maar wat in het rond blèrden.

‘Maar nou nog even wat anders, chef,’ zei Sidney, ‘nu we hier toch klaar zijn.’ Met zijn duim wees hij over het water, in de richting van het Kasteel. ‘Wat doen we met die klootzakken daar?’

Jacob verstrakte. ‘Niets, voor zover ik weet,’ zei hij afgemeten.

‘Wij moeten onze families beschermen, chef.’

‘Dat doen jullie voortreffelijk. Er zijn al maanden geen vrouwen meer verdwenen.’

‘Beetje verdacht toch, zo’n lange stilte? Mijn voorstel is: we gaan er vannacht eens een kijkje nemen.’

‘Je weet hoe dat de vorige keer is afgelopen, Sidney. Er gingen twintig clanhoofden heen. Er kwam er één terug. Met verhalen die niemand tot op de dag van vandaag hardop durft te herhalen. Het zijn beesten, daar.’

‘Deze keer gaan we het anders aanpakken.’

Jacob voelde zijn mond droog worden van woede. Terwijl de stad ernaar smachtte om te worden opgeruimd, zaten Sidney en zijn maten van oud ijzer steekwapens te maken en keukenmessen tot dolken te slijpen voor een overval op het Kasteel. Tja, als sinds

mensenheugenis het merendeel van de gedetineerden recidiveerde, waarom zou dat hier en nu dan anders zijn?

Hij wist zich in te tomen. 'We kunnen ons geen verliezen permitteren. Jullie zijn hier nodig. De vorige keer hebben we negentien Naaste Families opnieuw moeten indelen.'

'Kribbe,' zei Sidney relaxed, 'jij weet dat net zo goed als ik: protectie vereist een vinger aan de pols.'

'Ondertitel dat even voor je collega's hier.'

'Serieus, chef, we moeten dat geteisem zien te elimineren voordat ze...'

'Ze zijn al vanaf de ramp bezig elkaar te elimineren. Waarom denk je dat we ze niet meer zien? Hoeveel kunnen het er nog zijn? En hoelang houdt het Kasteel het nog vol? Het was jaren geleden al een bouwval. Het kan ieder moment boven op hun luie reet in elkaar storten. Het is een kwestie van tijd, linksom of rechtsom. Wij hoeven ons er niet mee te bemoeien.' Hij praatte te lang achter elkaar. Te overredend, ook. 'Gebruik je verstand, Blijtschap,' zei hij snel, op de gedecideerde toon van iemand die een gesprek afrondt.

'Boterbloem Blijtschap,' corrigeerde Sidney nuffig.

Ondanks zichzelf voelde Jacob zijn mondhoeken even krullen. 'Je geeft me weer hoop, Boterbloem Blijtschap. Je geeft me verdomd weer hoop. Een family man pur sang ben je. Een voorbeeld voor ons allen.'

De opmerking leek Sidney te strelen, want hij rolde met zijn schouders, nam een aanloop en ramde met zijn hoofd Jacob liefdevol op de borst.

'Hee, homo's!' riep een van de anderen op het plein.

Sidney zette zijn handen aan zijn mond: 'Fuck off. We zijn farao's. Weet je het verschil tussen een homo en een farao niet eens, pik?'

Van de Esplanade was het minder dan een kwartier lopen naar De Fantasie. Jacob vroeg zich af wat hij moest zeggen of doen als hij daar onaangekondigd opdook. Vroeger had je als gast tenminste nog de hulpmiddelen wijn, bloemen en bonbons tot je beschikking.

Bij iedere krakende stap die hij zette, kwam het hem als ongepaster voor om in De Fantasie te gaan overnachten. Maar

telkens als hij op zijn schreden wilde terugkeren, zonder overigens te weten waarheen, werden zijn voeten weer de juiste kant op getrokken door de woorden die Rudi er vanochtend als een lasso omheen had geworpen. 'Ga bij haar slapen, Jacob.' Iets te nadrukkelijk om alleen maar een aansporing te zijn. Misschien was het een waarschuwing geweest.

'Wat is het verschil tussen een homo en een farao?'

Voortplanting, de hele stad snakte naar voortplanting. Geïrriteerd dacht Jacob: als iedereen nu eens wat minder bezig was met proberen baby's te verwekken en zich wat meer op andere dingen concentreerde.

Ondertussen liepen zijn voeten door, naar mij. Ik die van niets wist, bezweet schrijvend in mijn zoveelste schrift. Als Almeres geschiedsschrijfster had ik een taak en een rol in de gemeenschap. In mijn keukentje lagen twee uien, een stronk broccoli en een paar preien, giften van mijn Braamfamilie. Ik schaamde me ervoor dat ik eten kreeg in ruil voor wat ik opschreef en wat vermoedelijk niemand ooit zou lezen. Maar ik zou ook niet hebben geweten hoe ik alles anders nog aan elkaar moest breien. Ik was geen achttien meer. Vroeger had ik me er op een vage manier op verheugd om ooit een oude vrouw te zijn. Ik zou excentrieke kleren dragen en botte dingen zeggen zonder dat iemand me durfde tegen te spreken. Maar hier was ouder worden ronduit afschrikwekkend.

Ik werkte aan mijn speech voor de herdenking van morgen. Ik schrapte meer dan ik schreef.

En gedurende al die tijd was Jacob, mijn beste vriend, op weg naar mij. In hem was geleidelijk een idee ontstaan dat hem even lumineus als walgelijk voorkwam. Hij zou me een dezer dagen ten huwelijk vragen. Als ik er verder maar niets van verwachtte. Maar dat vertrouwde hij me wel toe, al wist hij niet precies waarom. Hij had eerlijk gezegd nooit veel gedachten aan me gewijd.

Dat zou hij me later zelf vertellen, tamelijk lomp. In zijn leven was ik zoiets als het maanlicht, het ochtendgloren: ik was er. En dat volstond voor hem.

Misschien wel een compliment.

Hoe dan ook, toen Jacob die avond tegenover me zat en we mijn broccoli deelden, hoorde ik hem alleen maar de hoop uitspreken dat hij Sidney Boterbloem Blijtschap op minder oorlogszuchtige gedachten had kunnen brengen. ‘Het is een precair evenwicht,’ zei hij. ‘We denken dat we ze hebben gedomesticeerd, maar een paar van die clanhoofden...’ Hij schudde zijn hoofd.

‘Kom,’ zei ik, ‘je mag vannacht in mijn bed.’

‘Neenee,’ zei hij, ‘neeneenee, Renate, ik red me wel op de vloer.’

Zeven

Op de ochtend van de herdenking werd ik met barstende hoofdpijn wakker. Mijn huisje was zo klein dat het blijkbaar niet genoeg zuurstof bevatte voor twee slapende, amechtig hijgende lichamen. Ik sloop naar de keuken, nam een paar slokken water en ging toen naar buiten.

Pas in de tuin durfde ik door de beslagen glazen pui naar binnen te kijken, naar hoe Jacob op zijn rug op de vloer van mijn woonkamer lag uitgestrekt. Hij zag er zo oud en weerloos uit dat het me meteen speet dat ik een blik op hem had geworpen. Straks zou ik koffie voor hem zetten, ik had nog wat van de gebrande eikels over die Aktan me laatst had gegeven.

Ik liep in de richting van de Esplanade. Het was allang niet meer mogelijk om over de oever van het Weerwater te wandelen: de onaangename prikstruiken die er groeiden, waren meer dan manshoog. Daarom liep ik maar over het kapotte wegdek van de promenade. Het asfalt leek onder mijn schoenen te branden.

Op de Esplanade waren de eerste mensen al bezig zich te installeren op het schuin oplopende deel van het plein, vanwaar het uitzicht het beste was. De meesten hadden geïmproviseerde zonneschermen meegenomen. Tot mijn verrassing zag ik dat Rudi en Bianca uit Bistro Binnen er ook al waren. Hand in hand stonden ze naast de huifkar die ze altijd gebruikten om gasten mee te vervoeren. Om de een of andere reden kwamen ze me als bijna absurd jong voor. Toen ze me zagen aankomen riepen ze in koor: 'We zijn veel te vroeg, hè?'

'Bianca,' zei ik, 'wat ben je mooi.'

Met een onzeker gezicht voelde ze aan de zoom van haar onwaarschijnlijk smetteloze rode jurk met witte polkadots. 'Is het té?'

‘Je bent een plaatje,’ zei haar man.

‘Renate? Ben ik te opgedirkt? Moet ik er een scheur in maken?’

‘Doe niet zo gek,’ zei ik, terwijl ik me afvroeg hoe mijn eigen kleren eruit zouden hebben gezien als ik ze in een kast zonder schimmel had kunnen bewaren. Of hoe mijn huid zich in Bianca’s omstandigheden had gehouden. ‘Hebben jullie Dex niet mee?’

‘Het leek ons te veel opwinding voor de kleine man,’ zei Rudi. ‘Een van de nichtjes Daslook past op hem.’

Bijna vroeg ik of dat meisje niet liever hierheen was gekomen, maar dat zou onaardig hebben geklonken, alsof ik Rudi en Bianca van iets beschuldigde. We maakten allemaal dankbaar misbruik van onze loslopende, ouderloze tieners. Die broodmagere jongens en meisjes met hun ongeknipte haar, voor wie er niets te scooteren of te gamen viel, voor wie er niets puberaals te doen was, niet eens hangen. Bokkig gingen ze gebukt onder een waslijst aan volwassen taken: het bemesten en schoffelen van de akkers, het malen van het graan, het pompen van water en het eeuwige stront scheppen uit de latrines. Kinderen uit de romans van Dickens hadden het nog beter gehad.

Bij Rudi en Bianca kon onze opgeschoten jeugd tenminste nog iets leuks en leerzaams doen. Je hoorde ze nooit mopperen als ze naar Bistro Binnen moesten om borden te wassen of om gasten heen en weer te brengen.

‘Heb je een mooie speech voor ons in petto?’ vroeg Bianca. Ze wist het te doen klinken alsof ze heel wat van me verwachtte, maar ze leek er met haar gedachten niet helemaal bij.

‘Ach, Bianca, kind,’ zei ik hulpeloos. Haar blik ontwijkend staaarde ik over het Weerwater, waarachter de spits van de donjon van het Kasteel in de verte nog net boven de bomen uitstak. Ik zou straks alleen maar gemeenplaatsen debiteren. Wat wist ik nou? Ik wist niks. Er was geen flinter over van de kracht van mijn verbeelding. Al zou ik er mijn leven mee kunnen redden, ik kon geen enkel vergezicht meer openen.

Goedig zei Rudi: ‘We verheugen ons erop, hoor.’

‘Mooi zo,’ zei ik, venijniger dan ik had bedoeld. Het leek me niet dat die twee rechten op me konden doen gelden, ze hadden vast

nooit een boek van me gelezen toen dat nog kon. Mijn toon temperend hernam ik: 'Ik moet nu eerst nog even naar huis. Koffiezetten voor Jacob.'

'Zo!' zei Rudi met een grijns die hij meteen probeerde te verbergen. 'Nou, ga dan maar gauw. Het begint hier nog lang niet. Wij zijn alleen maar zo vroeg vanwege de zenuwen.'

'Zenuwen?'

'Ruud is nu eenmaal een zenuwpees,' zei Bianca. 'Hè, schatje?' Ze hief haar gezicht naar hem op. En toen hij een kus op haar neus plantte, werd ik plotseling overvallen door een zo onbeheersbare, irrationele jaloezie dat ik even wankelde.

'Tot straks,' bracht ik uit.

Heel de weg terug naar huis droop het snot uit mijn neus. Wanneer was ik voor het laatst door een geliefde gekust en gekoesterd? Hoe lang geleden was het dat ik had geslapen in stevige armen zoals die van Maarten? Of dat ik, bij het ontwaken, naast me ogen had zien oplichten uit pure vreugde omdat ik bestond?

Ik jakkerde het laatste stuk dwars door de begroeiing heen. Ik voelde de struiken niet eens prikken, zó had ik met mezelf te doen. Zou ik doodgaan zonder ooit nog intimiteit met iemand te ervaren?

In mijn keuken stond Jacob de slaap uit zijn ogen te wrijven. 'Gaan we?' vroeg hij, zich zichtbaar aangordend voor zijn taken.

'Je stinkt,' zei ik, met het verwarrende gevoel dat ik heel iets anders in gedachten had gehad om te zeggen. 'Dat pak... Jacob.'

'Jij stinkt ook,' zei hij volstrekt onbeledigd. 'Gaan we?'

Acht

Toen hij de Esplanade vol mensen zag stromen, won Dennis' nieuwsgierigheid het van zijn schroom. Hij ging naar buiten, waar het het zo mogelijk nog heter was dan in het appartement. Veel mensen waren al op het uitgestrekte plein gaan zitten. Wie nog rondliep, op zoek naar een plekje, bewoog zich traag. In het verblindende licht was het alsof hij keek naar de statische, schokkerige beelden van een oude zwart-witfilm.

Hij begon door de massa te waden. Het vergde veel oplettendheid om niet op lichaamsdelen te trappen en hij hoopte vlug een plek te vinden om te kunnen gaan zitten. Toen hij even om zich heen spiedend stilstond, werd er aan de pijpen van zijn pyjamabroek getrokken. 'Psst, hier is nog plaats, tijger,' zei een hese stem.

Hoe was het mogelijk, daar was ze weer. Snel wendde hij zijn blik af en zag hoe andere vrouwen naar hem staarden. Pas nu drong tot hem door dat hij bezig was door een zee van vrouwen te strompelen. Verderop stond een enorme Surinamer mensen van links naar rechts te dirigeren. Snel liep hij ernaartoe.

'Ja?' zei de man, terwijl hij met een autoritair rukje zijn kin hief. 'Dit vak is voor Boterbloem. Bij welke familie moet je zijn?'

'Koolzaad,' zei Dennis met grote tegenwoordigheid van geest. Daar had die opdringerige vrouw hem gisteren voor aangezien, voor een Koolzaad.

'Die zitten helemaal dáár.' De Surinamer wees.

'Zitten!' werd er achter hen geroepen. 'Zitten! Ze gaan beginnen!'

De kolos keek over zijn schouder naar het podium. Humeurig zei hij: 'Nou, *brada*, dan zul je hier moeten blijven. Schuif eens op, Safae.'

Dennis liet zich zakken op de plek die een gesluisde jonge vrouw voor hem vrijmaakte door haar benen in te trekken. Er ging een onmiskenbare siddering van afgrijzen door haar heen toen hij tegen haar neerzonk. ‘Sorry,’ mompelde hij.

Ze keek strak voor zich uit naar het podium, waarop inmiddels twee bejaarden stonden opgesteld, met allebei een soort toeter voor hun mond. ‘Welkom, stadsgenoten!’ riepen ze in koor, verrassend goed verstaanbaar. Akoestisch gesproken was er niets mis met de Esplanade. Het geluid ketste tegen Almeres skyline en keerde, ietwat vertraagd maar helder, over het plein terug.

‘De vloer is allereerst voor onze stadsschrijfster, Renate Braam Dorrestein!’ zei de oude man. Hij trad een stap terug en liet de toeter voor zijn gulp bungelen.

‘Dankjewel, Jacob.’ De vrouw hield een setje kaarten vast, precies zoals Linda de Mol haar cues altijd had vastgehouden. ‘We zijn hier vandaag samen om onze doden te herdenken en ons te beraden over hoe we hun en onszelf in de toekomst het best recht kunnen doen.’

Dennis voelde zijn aandacht afdwalen. Hoewel de moslima naast hem alles deed om te voorkomen dat haar schouder de zijne raakte, was hij zich ervan bewust dat honderden andere vrouwen hem gretig opnamen, met een zekere agressie zelfs, alsof hij ze iets onthield dat ze rechtmatig toekwam. Hij hield zijn blik angstvallig neergeslagen. Hopelijk raakte iedereen zó in de ban van de toespraken dat men zijn aanwezigheid zou vergeten.

Het praatje van de stadsschrijfster duurde maar kort. ‘Juist daarin kunnen we hopelijk inspiratie voor een nieuw begin vinden,’ zei ze al afrondend. Ze kuchte even. ‘En nu is het woord aan onze officieuze burgemeester, Jacob Koolzaad Kribbe.’ Ze gebaarde naar de oude man alsof ze een standbeeld onthulde.

Dennis beseftte dat hij een naamgenoot was van de hoogste functionaris van de stad. Dat kon vast geen kwaad. Gek genoeg kwam die ouwe hem vaag bekend voor. Misschien leek hij op iemand uit een televisieserie van vroeger.

‘Beste mensen,’ zei Jacob Koolzaad Kribbe, ‘onze clanhoofden hebben de Esplanade opgeruimd en schoongemaakt, zoals jullie

zien. Mag ik een applaus voor hun inzet?’

Er werd geklapt.

‘Hulde aan onze clanhoofden. En hulde aan jullie allemaal, voor jullie moed en doorzettingsvermogen in deze bijzonder zware tijden. Ik kan jullie niets beloven,’ hij hief zijn handen, ‘maar ik gelóóf dat we een keerpunt hebben bereikt.’

Boven hem trok de lucht snel dicht. De wind voelde opeens niet meer aan alsof hij afkomstig was uit een vuurstorm. Er kwam regen aan.

‘Als je het evolutionair bekijkt,’ vervolgde Jacob, ‘hebben soorten altijd de beste kansen om voort te bestaan als zij daarvoor ook de beste omstandigheden weten te scheppen. Dat zie je in de hele natuur. Hier in Almere hebben we twee jaar geleden een begin gemaakt met het verbeteren van onze omstandigheden door de Naaste Families te creëren. Maar er is nog een basisvoorwaarde waaraan voldaan zal moeten worden, willen we overleven. En ook daarvoor is nu, met het schoonmaken van de Esplanade, de eerste stap gezet. We zullen onze kansen nog verder vergroten als we doorgaan met puinruimen.’

Er ging een vermoeide zucht door de massa.

‘Want in een gammel, verwaarloosd en bevuild nest,’ zei Jacob, ‘worden nooit jongen geboren.’

Traag maar onafwendbaar drong de betekenis van deze wending tot Dennis door. Daarom keken die vrouwen dus zo... hongerig. Het bloed begon in zijn oren te bonzen. Hij trok zijn hoofd tussen zijn schouders. Hij vocht tegen de aandrang op te springen en weg te rennen, maar zodra hij de aandacht op zich vestigde, zou de hel losbarsten.

‘Je hebt lang genoeg in je eigen sores zitten zwelgen, jij!’

‘Er is werk aan de winkel! Bedien ons!’

‘We zijn allemaal even wanhopig!’

‘Allemaal even willig!’

‘Bedien ons! Bedien ons!’

Hoe kon hij ooit uitleggen dat kinderen met zijn genen het definitieve einde van Almere zouden betekenen? Het zouden zelfmoordenaars worden. Hij had nooit bovengronds moeten

komen. Hij belichaamde alleen maar valse hoop. Hij moest uit de handen van die vrouwen zien te blijven.

De regen kletterde toch nog onverwacht neer. Dikke, lauwe druppels doorweekten binnen luttele seconden ieders vodden en lompen. Het water stroomde in snel zwellende rivieren rond enkels en zitvlakken. Maar vrijwel de hele menigte bleef zitten, het hoofd in de nek en de mond opengesperd. Schuimend baande het water zich een weg over het hete beton, zodat het leek of het in gelijke mate van boven en beneden kwam. Het geraas eindigde even abrupt als het was begonnen. Van de ene tel op de andere was het weer droog. Een kort moment was er de bedrieglijke sensatie van verfrissing. Toen begon de damp al uit haren en kleren op te stijgen, samen met een geur die deed vermoeden dat velen de gelegenheid hadden aangegrepen om ook hun eigen water te laten lopen.

Op het podium stond nog steeds Jacob Koolzaad Kribbe. Hij had een vreemde grimas op zijn gezicht en leek te aarzelen of hij zijn toespraak zou voortzetten of de onderbreking ervan als een natuurlijk eindpunt moest opvatten. Hij streek door zijn natte haar. Toen zei hij: 'Dan geef ik nu graag het woord aan Bianca Daslook Ruwiel.'

Er rommelde enig gemompel over het plein toen een jonge vrouw op het podium sprong. Ze wachtte niet af tot het geroezemoes was bedaard, maar zette meteen haar handen aan de mond en gilte: 'Ook goeiemorgen, Almere!' Ze droeg een rode jurk met witte noppen. De zoom ervan lubberde en bij de hals zat een scheur.

'De mooie woorden laat ik graag over aan onze geleerden,' tetterde ze. 'Ik ben een vrouw van de praktijk. Dus ik zeg van de week tegen Rudi: "Laten we door die herdenking niet vergeten dat er óók iets te vieren valt." Onze zoon Dex is bijna jarig. Dex, die dankzij jullie allemaal zo voorspoedig opgroeit, jongens, zonder jullie hadden we het nooit gered, Dex wordt alweer drie! Dus nu we hier vandaag toch met z'n allen samen zijn, hebben we alvast voor een verjaarstraktatie gezorgd. Rudi en ik hebben dágen appelbeignets staan bakken.' Ze wees naar een huifkar die bij een

van de vervallen flats van het Stadshart stond. ‘Tadaaa! Haal het zeil er maar af, Ruud!’

Alle hoofden zwenkten over schouders. Mensen krabbelden overeind.

‘Er is genoeg voor iedereen! Kalm aan maar. Er is genoeg!’

Als een vloedgolf kwam de menigte in beweging. Dennis bewoog te laat mee, hij kende de reflexen van de Almeerse overlevers nog niet, hij voelde een voet in zijn maag terechtkomen. Hij rolde op zijn zij, het hoofd in de armen. Een stampede trok langs en over hem heen. Het duurde bijna nog korter dan de regenbui van daarnet. Verdwaasd werkte hij zich in zittende positie. Het plein was vrijwel leeg. Heel de massa dromde bij de wagen bijeen.

Holy cow, dacht hij. Holy shit. Holy fucking Moses.

‘Ben je gewond?’ vroeg de vrouw in de rode jurk, die was komen aanhollen.

Gegeneerd kwam hij overeind en trok het koord van zijn pyjamabroek strakker. ‘Ik zat blijkbaar net even te slapen.’

‘Nou, zeg,’ zei ze vrolijk, ‘heb ik daarvoor mijn best staan doen?’ Haar jurk fladderde om haar benen in de opnieuw verschroeiende wind.

Bijna zei hij ter verdediging: ‘Ik ben nieuw hier, ik had niet voorzien dat...’ Alsof hij niet drie jaar lang iedere nacht door Almere had lopen rondgluipen. Hij haalde zijn hand langs zijn gezicht. Hij bleek een bloedneus te hebben.

‘Wil je geen beignet?’ Ze nam hem nauwlettend op. ‘En jij bent een...?’

‘Koolzaad.’

‘O.’ Ze draaide zich om en riep: ‘Jacob! Heb jij een zakdoek bij je? Meneer hier is een familielid van je.’

Kloppend op zijn zakken kwam de oude man naderbij. Hij had iets verstrooids en geërgerds over zich. Maar zijn gezicht brak open toen hij Dennis aankeek. Het was geen gezicht dat gemakkelijk lachte, iedere plooï was zichtbaar aan het werk om de juiste positie in te nemen. De inspanning was bijna pijnlijk om naar te kijken. ‘Je leeft nog!’ riep hij uit terwijl hij over zijn hele lichaam begon te beven.

‘Dat lijkt me wel, ja,’ zei Bianca Daslook Ruwiel opgeruimd. ‘Zo’n vaart loopt het allemaal niet, hoor.’

Negen

Aan de rand van de Esplanade kolkte het van de mensen rond de wagen met de appelbeignets, die een bedwelmende, vergeten geur afgaven. Sommigen liepen elkaar bijna onder de voet, zo gretig probeerde iedereen zich naar voren te ellebogen. Uit de menigte steeg een vrijwel geluidloze kreet op, eerder een collectief snakken. Woorden waren niet langer toereikend, of misschien was er gewoon geen enkele liefdevolle noodzaak meer voor een zorgzaam 'Kijk uit!' of 'Pas op! Achter je!'.

Safae dreigde meegezogen te worden naar het oog van deze menselijke orkaan. Ze ontbeerde de fysieke massa om zich teweer te kunnen stellen, en inmiddels ontbeerde ze ook de wil. Gevangen in een ondoordringbaar woud van armen en benen, kwam het haar voor dat haar lichaam al uit het gemangel was opgestegen en erboven zweefde, even hautain en elegant als een zeppelin. Dit lichaam was ze sinds Lazaars dood dag in, dag uit, mechanisch en met grote inspanning blijven voeden. Het had de macht van haar overgenomen door blindelings te willen overleven. Nu zou ze het eindelijk kwijtraken.

'Ik ga even checken of Ruud het een beetje redt,' zei Bianca tegen ons. We stonden nog bij het podium, op het ontvolkte deel van het plein.

Ik zag verderop alleen maar een diffuse hoop mensen. Sinds de brillenrekken van de opticienwinkels en die van de Hema leeg waren, leefde ik behoorlijk op de tast. Ik moest Aktan, mijn clanhoofd, maar eens vragen om in onbewoonde huizen voor me op zoek te gaan naar brillen. Als ik niet meer kon zien wat ik opschreef, zou ik mijn middel van bestaan en ook mijn bestaansrecht verliezen.

Terwijl Bianca in een drafje naar Rudi's wagen liep, ging ik op de rand van het podium zitten en keek naar Jacob, die nog steeds, zo te zien doof en blind voor alle commotie, met die knappe jongen stond te praten. Dus dit was de lifter over wie hij zo vaak had gesproken. Zou je ons niet eens aan elkaar voorstellen, Jacob? Ik beet op mijn lip. Het feit dat hij die jongen had ontmoet voordat hij mij had leren kennen, maakte me ervan bewust hoe kort ik pas deel van zijn geschiedenis uitmaakte. Ik, die ooit vriendschappen had gekend die dertig, veertig of zelfs vijftig jaar hadden geduurd. Ik was en bleef hier een vreemde, zonder bestendige banden. Ik had net zo goed afkomstig kunnen zijn van de planeet Tralfamadore.

Dennis voelde zich opgelaten. Hij had niet meer dan een vage herinnering aan de man die hem drie jaar geleden op de hoek van de Vogelweg een lift had gegeven en die hem nu omhelsde alsof hij zijn verloren zoon was.

‘Dus je hebt het toch gered,’ zei Jacob Kribbe. Hij bleef Dennis bij zijn bovenarmen vasthouden en daar pompend en knedend in knijpen. ‘Ik heb zo vaak gedacht: hoe moet dat nou met die jongen die hier helemaal onbekend is, die heg noch steg weet. Alleen in een vreemde stad... En dat we allebei Koolzaads zijn, hoe bestaat het?’

‘Dat je me nog herkende, na al die tijd,’ zei Dennis ongemakkelijk.

‘Ik heb een goed geheugen voor gezichten.’

‘O ja. Was je niet opsporingsambtenaar of zoiets?’

‘Zoiets. Mag ik je voor vanavond uitnodigen in Bistro Binnen?’

Dennis had geen idee waar die ouwe het over had. ‘Hangen de Koolzaads daar altijd uit?’ vroeg hij.

‘Niet dat ik weet,’ zei Kribbe. Hij maakte een energiek, snuivend geluid. Hij leek in de afgelopen vijf minuten tien jaar jonger te zijn geworden. Zijn glimlach lag even ontspannen op zijn gezicht als een vakantieganger in zijn hangmat. ‘We hebben wat te vieren, vind je niet? Dat het in Almere nog mogelijk is om een bekende terug te vinden! Al had dat natuurlijk al eerder kunnen gebeuren als ik me

wat meer als een koolzaad had gedragen. Sorry, vergeef het deze oude man. Ik verheug me erop vanavond al je verhalen te horen.'

'Dat zijn er niet veel,' mompelde Dennis. Hadden de anderen hier ook regenwormen en slakken gegeten, konijnenholen uitgegraven en mollen gevangen? Kon je daarmee voor de dag komen, of schilderde je jezelf dan af als minder dan een mens?

Kribbe wreef in zijn handen. 'Afgesproken? Rudi slaagt er altijd in om...' Met een ruk hief hij zijn hoofd.

'Ruud!' krijste Bianca midden op de Esplanade. 'RUUD!'

Hoog op zijn wagen had Rudi Daslook Ruwiel zich al een tijdje gevoeld als een popidool dat verbijsterd moet toezien hoe zijn fans het podium bestormen, dwars door dranghekken en medemensen heen. Verlamd keek hij naar wat Bianca en hij hadden ontketend, niet eens meer bij machte om de geurige beignets desnoods dan maar met handenvol tegelijk naar de massa te slingeren. Schaamte had zijn bloedsomloop tot staan gebracht. Er was geen enkele manier om zijn kleine Dex ooit uit te leggen wat zich hier voltrok. Hij vreesde dat hij alleen nog maar net zoals iedereen om hem heen zou kunnen snakken en kermen.

In de verschrikkelijke bijna-stilte was het kraken van de wagen te horen, die schudde als een schip op volle zee. Het oude paard hinnikte panisch, het had niet de kracht om te steigeren of zich anderszins te verweren tegen de menselijke golven die het overspoelden. De wagen was hoog, de bevolking verzwakt. Wie het al lukte om zich aan de houten zijschotten op te trekken, werd er door anderen weer van af gesleurd. Dit was niet onze opzet, Dex! Hoe kon een gebaar dat als gul en vrijgevig bedoeld was geweest... Maar was dat wel zo? Bianca en hij hadden hun eigen agenda gehad. Rudi kon niet anders dan de handen voor de ogen slaan.

Op hetzelfde moment hoorde hij hoefgetrappel over de Esplanade kletteren. Bijna gelijktijdig schreeuwde Bianca zijn naam.

Hij richtte zich wankelend op en zag haar vanuit het wrede, lege midden van het plein naar de wagen toe stormen, haar rode jurkje als een sein. RUUD! Zo hard had ze zelfs niet gegild tijdens Dex'

geboorte, en even ging hij terug in de tijd, naar het huis in de Filmwijk, naar de bizarre intimiteit van het schijnsel van zijn zaklantaarn tussen haar benen, zijn trots, zijn ontroering, we hebben een jongetje, de tranen, de lakens vol bloed, de vreugde, en hoe hij, terwijl hij haar voorzichtig had gewassen, overstelpt was geweest door zijn liefde voor haar, jij jij jij en ik, overstromend van dankbaarheid, jij en ik, en daarna het liggen in bed met z'n drieën en de absolute, bijna lichtgevende zekerheid: wij hebben gedaan waartoe de mensheid op aarde is. Nu past ons een dure eed: we zullen doen wat we kunnen om onze zoon een toekomst te geven.

Hij smakte achterover door het geruk aan de wagen. En terwijl hij nog bezig was zijn evenwicht te hervinden, zag hij de ruiters naderen.

Zoals altijd zaten ze naakt op de kleine, wilde paarden die ze aan de rand van de Oostvaardersplassen hadden buitgemaakt. Ze hadden er weinig controle over, maar dat leek ze niet te deren. Bruut en nonchalant daverden ze over het plein. Ze vingden het zonlicht op hun brede, weldoorvoede borstkassen, waardoor het was alsof ze een fel schitterend spoor trokken. Die fonkeling werd veroorzaakt door de kettingen van zongebleeke botten die zij om de hals droegen, bijna poëtische waaiers van wat ooit ribbenkasten waren geweest waarin in een volstrekt onbelangrijk verleden een hart vol hoop en verlangen had geklopt. 'Yihaa!' schreeuwden ze.

Het waren er zes.

In galop gingen ze op Bianca af, nee, nee! Niet zijn Bianca, gekke, vrolijke Bianca, die zelfs hier in Almere aan de dingen nog een glans als van abrikozen wist te geven.

Zonder enige overweging sprong Rudi van de wagen. Hij ging ten onder in de massa, verdween tussen lichamen die instinctief nog dichter opeen waren gedrongen bij het naderen van het gevreesde hoefgetrappel. Stompend, schoppend en molenwiekend probeerde hij er zich een weg doorheen te banen.

Iedereen schreeuwde en krijste nu, alsof de barbaren van het Kasteel daarmee verjaagd konden worden. 'Hou elkaar vast. Hou elkaar vast!' brulde de onmiskenbare stem van Sidney Boterbloem Blijtschap boven het geraas uit. Aan elkaar klittend deinde de

gillende massa van links naar rechts, als een gestrande kwal waarin met stokken wordt gepord. Steeds verder terugdeinzend wachtte men op wat onontkoombaar zou volgen.

Rudi was nog steeds bezig zich uit het onoverzichtelijke hart van de menigte te vechten, toen die in tweeën werd gespleten door een charge. Mensen werden uit elkaars armen gerukt. Jonge vrouwen werden aan hun haren uit de massa gelicht en vóór de ruiters op de briesende, bijna onhandelbare paarden gesmeten. Pal voor Rudi's ogen werd een moslima aan haar sluier omhoog gesleurd. Hij kon haar nog net bij haar heupen grijpen. En terwijl hij met zijn volle gewicht aan haar ging hangen en samen met haar meters door het gewoel werd voortgesleept, smeekte hij een god die hij niet kende dat er ook bij Bianca een man in de buurt was die haar wist te ontzetten, iemand die achter haar aan was gesneld en die nu aan haar hing zoals hij aan deze onbekende hing. Als hij dit meisje redde, zou Bianca eveneens worden gered. Zijn knieën raspten over het beton. Ieder moment kon een paardenhoef hem een vermorzelende dreun geven. Maar zolang hij volhield, zou ook Bianca's redder het volhouden. Zodra hij zijn greep liet verslappen, tekende hij het doodvonnis van zijn vrouw.

Móésten goede krachten uiteindelijk niet overwinnen, was dat geen wetmatigheid, was dat niet waarvoor je het allemaal deed?

Plotseling scheurde het meisje los uit haar sluiers en doeken, of misschien werd ze er domweg uit losgeschud. In een warreling van flarden textiel schoof ze vrijwel naakt in Rudi's armen, alsof die voor haar gemaakt waren. Ze smakten gezamenlijk achterover en blindelings rolde hij over haar heen om haar met zijn lichaam te beschermen. Als door een wonder ontkwamen ze aan het paard, dat kort en heftig steigerde en er toen hinnikend vandoor stoomde, zijn berijder op zijn rug onvrijwillig dansend als een derwisj.

Huilend krabbelde Rudi overeind. 'Bianca!' riep hij. 'Bianca!'

Tien

‘Godverdomme, Kribbe,’ schreeuwde Sidney Boterbloem Blijtschap. ‘Zeg niet dat ik je niet heb gewaarschuwd, joker.’ Hij veegde het bloed van zijn gezicht. Toen beende hij met hoog opgetrokken schouders naar de overkant van de Esplanade, waar de gewonden wachtten op verzorging.

We keken verstomd toe, Jacob en ik. We hoorden de clanhoofden namen afroepen om hun verliezen te inventariseren. ‘Jacob, het is jouw schuld niet,’ fluisterde ik, terwijl ik hem naast me op de rand van het podium trok. ‘Hoe zou het jouw schuld kunnen zijn?’

Hij zei niets. Op zijn voorhoofd klopte een gezwollen ader.

Aan onze voeten zat de uit het niets opgedoemde lifter in elkaar gedoken op de grond. Hij maakte de indruk in een shock te verkeren. Wat een aanwinst, dacht ik bitter.

Een deel van mij, ongetwijfeld het deel waaruit vroeger romans en verhalen waren ontstaan, was de afgelopen drie jaar op een wonder blijven hopen. Zelfs vandaag nog had ik heel even gedacht dat deze onbekende jongen dat wonder belichaamde. Alsof hij de mythologische vreemdeling was die alles ten goede zou doen keren. Alsof er van buiten de stad ooit redding zou kunnen komen! Alleen was redding van binnenuit nog onwaarschijnlijker. Want Almere mocht wel prat gaan op zijn pioniersmentaliteit, in andere opzichten schoot de stad tekort.

Ik kende de feiten. En of ik de feiten kende.

Op Maartens zwartleren bankje had ik vóór mijn verhuizing urenlang zitten lezen in Almeres *Sociale Atlas* en andere bronnen. Soms had ik, lichtelijk geamuseerd over de zeden in deze vreemde biotoop, hardop een feit geciteerd. ‘Eén procent van de bevolking leest *NRC Handelsblad*.’ De grootste beroepsgroep bestond uit mbo’ers, veel Almeerders waren SBS6-kijkers, buitenshuis gegeten

werd er bij voorkeur in 'all you can eat'-wokrestaurants, een volwaardige universiteit was er niet in de stad, het theaterbezoek lag er ver beneden voormalig Nederlands peil.

Stad van de middelmaat. Stad zonder hersens.

Ik kon het wel uitschreeuwen. Deze stad had de intellectuele en culturele bagage van Hema-rookworstvreter. Zelfs ik behoorde hier al tot de top van de denkende elite. Arm, beperkt Almere. Wie van zijn bewoners had de capaciteiten om ons uit het dal te slepen dat vandaag zijn dieptepunt had bereikt? Een handvol naakte barbaren was ons de baas. En die bandieten zouden op hun wilde paarden terugkeren, ze zouden blijven terugkomen totdat ze geen andere keuze meer hadden dan maar genoeg te nemen met mij, een onbruikbaar, oud wijf.

Ik, die ouder was dan de oudste steen hier.

Almere was gebouwd met materialen die nooit waren bedoeld voor de eeuwigheid. Vóór de ramp was de stad iedere dag ambitieus bezig geweest met almaar verder te ontspringen in het hier en nu. Groeien moest Almere, bouwen moest Almere, op naar de driehonderdduizend inwoners moest Almere. Pleur nog maar een stel nieuwe wijken neer, plus een zootje boerderettes met nepriet op de daken en een Stadshart dat fonkelend van staal en glas zijn best doet een goedkope groeibriljant na te bootsen.

Was er iets troostelozer en groezeliger denkbaar dan de half ingestorte en verloederde *nieuwbouw* die ons hier omringde? Geen huis, geen straat, geen plein, geen kerk of moskee fluisterde ons geruststellend toe: 'Ik ben hier al honderden, honderden jaren, en over nog eens honderden jaren zal ik hier nog altijd zijn. Bij mij ben je geborgen, want ik zal blijven bestaan.'

Stad zonder geschiedenis. Stad zonder toekomst.

Ik kon niet werkeloos op de rand van het podium blijven zitten. Ik moest mijn Braam-nichten zoeken en ze waar nodig een helpende hand bieden, tranen drogen, natte compressen op builen en schaafwonden leggen. Maar als ik me in de menigte zou begeven, zou ik horen hoeveel vrouwen er door de bandieten waren geroofd.

Bij de gedachte aan het lot dat hun wachtte, begon mijn hoofd te splijten.

Stilletjes stond ik op, met de bedoeling achter het podium uit het zicht te verdwijnen.

Iemand anders bleek hetzelfde te hebben gedacht. Aan de waterkant zat een magere slungel van een jaar of veertien met een bundel van jute in zijn armen. Geschrokken keek hij me aan, alsof ik hem op iets betraptte.

‘Jij bent een Kamille, hè?’ zei ik. ‘Ik zie je weleens in De Fantasie, bij je tante Martha. Ik woon daar ook.’

Hij schokschouderde. Jongens van die leeftijd zijn geen praters. Dat waren ze nooit geweest. Hij trok de bundel vaster tegen zich aan. Waarschijnlijk had hij die net in alle chaos op het plein buitgemaakt. Onrustig nam hij me op.

Almeerse pubers waren net ratten, alles aan ze was spits, donker, pezig en alert.

Hij zou het vast niet waarderen als ik mijn arm om zijn schouders sloeg. Er liepen genoeg vrouwen rond die zich in hun wanhoop aan jonge knullen zoals hij probeerden te vergrijpen. Met wat voor een mensbeeld groeide dit schoffie op? Zojuist, op de Esplanade, had hij gezien hoe vrouwen als katten in hun nekvel werden gegrepen. Misschien vond hij wel dat ze dat verdienden. En dat een echte man zich hoorde te gedragen zoals de schoften uit het Kasteel. Kon hij niet wachten tot hij zelf ook een echte man zou zijn.

In mijn hoofd doemde opeens een beeld op van een inwijdingsrite tussen vaders en zoons. ‘Eerst het lange deel van de das, zo, omslaan, zie je wel, en dan pas eronderdoor... Nee. Niet zo. Kom maar hier, ik doe het wel.’

Waarom was dat gebaar zo onvergetelijk teder?

In heel Almere was er geen jongen meer die in zijn vaders veilige armen zou leren zijn das te strikken, die van zijn vader iets van beschaving zou meekrijgen. Dat scheen me opeens toe als ons pijnlijkste gemis, onze ergste tekortkoming. ‘O!’ riep ik in frustratie uit. ‘O, godverdegodverdegodverdomme!’

Als antwoord op mijn geschreeuw klonk er uit het bundeltje op de schoot van de jongen een mekkerend gehuil op.

Met een klap sloot ik mijn mond.

De jongen maakte een beweging alsof hij ervandoor wilde schieten. Meteen greep ik hem bij zijn pols. Eén eindeloze seconde keken we elkaar aan. Ik zag pure haat in zijn ogen: hij ging zich niet door mij laten dwarsbomen. Maar ik was niet zomaar een lorrige oude vrouw, ik was de stadsschrijfster, ik zat in het gemeentebestuur, en nog veel belangrijker: ik wist wie hij was. Aan mij zou hij maar kortstondig kunnen ontkomen. Razendsnelle afwegingen schoten over zijn gezicht, en toen capituleerde hij. Schel zei hij: 'Kan ik het helpen dat ik hem gevonden heb?'

'Natuurlijk niet,' zei ik met dichtgeknepen keel. Ik nam de bundel van hem over en sloeg hem open. Ik ben nooit erg deskundig geweest op het gebied van baby's, maar deze leek me hooguit zes maanden oud.

Elf

Met de baby in mijn armen liep ik zo snel als ik kon naar huis. Iedereen was momenteel hysterisch, hield ik mezelf voor. Dit was niet het ogenblik om op de proppen te komen met iets wat de gemoederen nog verder zou verhitten, iets wat niemand nu weloverwogen tegemoet kon treden.

In mijn glazen kubus in De Fantasie had ik maar één plek waar ik mijn bundeltje voor vreemde ogen verborgen kon houden: het inpandige keukentje. Ik handelde zonder nadenken. Snel maakte ik mijn mand met sprokkelhout leeg en bekleedde die met een dik, oud vest. Toen pelde ik op het aanrecht de baby uit de jutezak. Het was een meisje. Ze keek me met wakkere oogjes aan, spartelde met haar beentjes en pruttelde wat voor zich uit. Ze was poedelnaakt en zat tot aan het midden van haar koffieverkeerdkleurige bastje onder de poep.

Ik had van mijn levensdagen nog nooit een kind verschoond, maar vroeger in de luierreclames had het er altijd eenvoudig genoeg uitgezien. Gelukkig had Alice me van de week nog een voorraad water gebracht. Nadat ik de baby had schoongespoeld, rolmopste ik haar in een keukendoek die zo versleten was dat je er bijna doorheen kon kijken. Ik tilde haar van het aanrecht om haar in haar mandje te leggen, maar ergens tijdens die beweging veranderden mijn armen van gedachten en drukten ze haar tegen me aan.

Mijn adem stokte. In een wereld waarin niets meer heel was, hield ik het gaafste vast dat er bestond. Onder de dunne huid van het babybolletje zag ik het leven kloppen. Zo kwetsbaar, maar ook zo vastberaden. Het hoofdje knikkebolde tegen mijn schouder. Automatisch begon ik heen en weer te lopen. Drie stappen naar links, drie stappen naar rechts. Pas vanavond, als het donker was,

zouden we ons in mijn woonkamer kunnen wagen zonder dat iemand ons zag.

Het was best een zwaar kindje. Ze leek me gezond en weldoorvoed. Ik pakte haar onder haar oksels en hees haar op ooghoogte. Meteen greep ze met een giebelend geluidje naar mijn haar. Haar brede snoet brak open in een gelukzalige glimlach. 'Mha,' kirde ze.

'Ook hallo,' zei ik dwaas.

Soms doemt in je leven volstrekt onverwacht de vraag op of je wel altijd de juiste beslissingen hebt genomen.

'Wie ben je?' fluisterde ik. 'Waar is je mama?'

Die Kamille-jongen had gezegd: 'Kan ik het helpen dat ik hem gevonden heb?' Maar niemand in Almere zou het in z'n hoofd halen een baby ook maar een tel uit het oog te verliezen, laat staan te vondeling te leggen. Niemand in Almere had een baby. Of zouden we ons al die tijd vergist hebben? Had ook ik niet de instinctieve behoefte dit kindje te verbergen?

Melk. Hoe kwam ik aan melk? Hoelang kon een baby zonder voeding? Wanneer had deze kleine meid, die niet van mij was maar nu wel degelijk mijn verantwoordelijkheid, voor het laatst gedronken? Hoe zou ik de hand op een fles kunnen leggen, op speentjes? En talkpoeder scheen ook onontbeerlijk te zijn.

Op dat moment hoorde ik buiten mijn naam roepen.

In een impuls legde ik de baby in de mand, schoof de mand onder in het aanrechtkastje en klapte het deurtje dicht.

'Renate?' riep Aktan Braam Ilyas nogmaals. Zo te horen stond hij al in mijn woonkamer.

'Ik kom eraan!' riep ik terug. Het ontbrak me niet alleen aan melk, ik had zelfs geen deur die op slot kon. Al het hang- en sluitwerk was verroest. Vlug fatsoeneerde ik mijn haar en trok mijn kleren recht. Ik schonk twee glazen water in en ging mijn clanhoofd tegemoet.

'Ik dacht wel dat je al thuis zou zijn,' zei hij terwijl hij zijn benen onder mijn eettafel stak. 'Jij wilde natuurlijk meteen aan je verslag beginnen.'

‘Wat een verschrikkelijke ochtend,’ bracht ik uit. Ik ging tegenover hem zitten.

‘Behalve Bianca nog acht andere vrouwen. Noteer je dat? Negen in totaal.’

Ik wist niet wat ik moest zeggen. Alles zou ontoereikend zijn.

‘Niemand van ons, trouwens, geen Bramen.’

In de lange stilte die volgde, verwachtte ik ieder moment babygehuil te horen. Op de boerderij van De Kempphaan hadden ze nog altijd een paar koeien. Maar naar verluidt was hun melk exclusief bestemd voor Bistro Binnen. Rudi kookte er sauzen van en Bianca haar beroemde pap. Bianca. Uit alle macht probeerde ik het laatste beeld dat ik van haar had weg te duwen. Als je jezelf toestond zoiets op je netvlies te bewaren, zou je krankzinnig worden. Bianca had eenvoudig nooit bestaan. Zo deden we dat hier, in de machteloze hoop dat God het ons zou vergeven.

‘Ik zei toch dat die herdenking een slecht idee was?’ zei Aktan. ‘Met samenscholingen vraag je om ellende. We hadden ons niet door Kribbe moeten laten ompraten. Op z’n minst hadden we ons moeten bewapenen.’

‘O Aktan, wees reëel. Zij hebben die wilde paarden, zij...’

‘Met een net trek je zo’n gast zó van z’n paard. Wilgentenen en riet zat hier.’ Hij zag mijn blik. ‘Zo deden de gladiatoren het vroeger ook, mevrouw.’

‘Mevrouw’ was zijn ultieme blijk van minachting. Ik nam een grote slok water en zei: ‘Overleg het eens met Jacob. Die heeft meer verstand van zulke dingen dan ik.’

Hij snoof geringschattend. ‘Die ouwe zak. Daar gaan we echt de oorlog niet mee winnen.’

‘Hij is onze leider. Hij beslist wat...’

‘Ik kan me niet herinneren dat er verkiezingen zijn geweest.’

‘Het is hier geen democratie! Het is hier een noodtoestand!’

Maar als witteboordencrimineel kende Aktan zijn wetgeving. ‘In een noodtoestand hoort het bevoegd gezag te regeren. En dat vertegenwoordigt Kribbe niet. Kijk, mevrouw, Kribbe en u hebben het einde van uw leven zowat bereikt. Maar er zijn hier volop anderen die nog heel lang mee moeten.’

‘Wat wil je daarmee zeggen?’

‘Men moet weten,’ zei Aktan, plotseling zalvend, ‘wanneer men plaats moet maken voor een jongere lichting.’ Toen sloeg hij met zijn vuist op de tafel. ‘Geen pacifistisch geleuter meer. We hebben behoefte aan een strakkere lijn.’

‘Wat jij bedoelt, is dat je de macho wilt uithangen, net als Sidney Blijtschap. Jullie zijn vanochtend op je pik getrapt en daarom...’

Wiegend als een cobra richtte hij zich op en begon vervaarlijk te sissen.

‘Stel je niet zo aan,’ zei ik. Het was waar: ik had het einde van mijn leven bijna bereikt en ik had geen geduld meer voor de gevoeligheden van Aktan Braam Ilyas.

Hij boog zich voorover en boorde zijn ogen in de mijne alsof hij van plan was me te hypnotiseren.

Ik vestigde mijn blik op de rafels van zijn boord. Als kunsthistoricus en meestervervalser had Aktan natuurlijk zijn halve leven in maatpakken met van die gelikte dubbele splitten rondgelopen, met dure Italiaanse schoenen eronder. Hij had hagelwitte button-down overhemden met parelmoeren knoopjes gedragen. Zorgvuldig had hij iedere dag zijn snor bijgepunt en met pommade zijn hoofdhaar in model gebracht, kritisch van links naar rechts voor de spiegel draaiend. Hij had zijn nagels gevijld en zijn tanden zo vaak laten bleken dat ze bijna licht gaven. Er had altijd een geur van leer, mentholsigaretten en zoete thee om hem heen gehangen. Als hij de deur uit ging, zijn aktetas in de ene hand, zijn mobiel in de andere, zo gladgeschoren dat je op zijn gezicht kon uitglijden, zijn zijden sokken comfortabel om zijn enkels, in zijn binnenzak een clip met bankbiljetten, dan hadden de maagden die later in het paradijs voor hem bestemd waren bij voorbaat al gezocht van geluk.

Zijn fraaie dassen had hij vast bij voorkeur in zo’n ingewikkelde dubbele strop geknoopt. Zou Aktan Braam Ilyas hier in Almere ooit nog een zoon krijgen?

‘Aktan,’ zei ik, ‘ik ben het met je eens dat de mensen beschermd moeten worden. Maar weet je, we hebben ook andere dingen nodig.’

‘Hm,’ deed hij norsig. Het leek hem niet onwelgevallig dat ik onze patstelling doorbrak.

Nu moest ik tactvol opereren. Godindehemel. Dat had ik mijn hele leven al gedaan. Ik had geen tijd meer voor tact. ‘Als jij denkt dat dat de oplossing is,’ beet ik hem toe, ‘dan moet je lekker al die mannendingen gaan doen waaraan de wereld al drie miljoen keer had kunnen bezwijken. Moet je vooral doen! Maar ik heb wat Almere werkelijk nodig heeft.’

Hij stond op. Heel precies trok hij zijn voddige pak om zich heen. Hij maakte een lichte buiging. ‘En, mevrouw,’ zei hij, ‘wat is uw goede nieuws? Wat kan ik onze familie berichten? En wat kan ik de andere clanhoofden over uw oplossing laten weten? Over uw redding van Almere?’

Ik moest dwars door de muur van mijn eigen onwil en egoïsme heen. Dat fontanelletje. Dat grijpen naar mijn haar. Lang geleden was ik zelf een kind geweest met een moeder die nauwelijks voor me had kunnen zorgen. Ik moest niet opeens denken dat ik het er beter af zou brengen.

‘Ik heb een baby,’ zei ik. ‘Kom maar kijken.’

Twaalf

Het nieuws zou natuurlijk als een lopend vuur door de stad gaan. Binnen no time zou vermoedelijk niet één vrouw haar verloren kindje claimen, tientallen zouden proberen misbruik te maken van de situatie. Om duidelijkheid over de afstamming van de baby te krijgen, zouden al die vrouwen gehoord moeten worden. En dus zou het kleintje voorlopig ongezien achter gesloten deuren op een veilig adres moeten verblijven.

Het mijne welteverstaan. Dat besluit nam steeds vastere vormen aan terwijl ik wachtte op de terugkeer van Aktan. Hij was naar een van onze Braam-nichten, de enige in onze Naaste Familie die een geit had en die hij met een smoes wat melk zou aftroggelen. Ik had hem ook gevraagd uit te kijken naar Jacob. Ik vermoedde dat die nog op de Esplanade was om de clanhoofden een hart onder de riem te steken. Ze zouden zich door de overval van de Kasteelbewoners wel diep vernederd voelen. Ik had behoefte aan Jacobs visie. Zonder hem zou ik twijfelen aan mijn beslissingen.

In haar geïmproviseerde wiegje sliep de vondeling zo vredig alsof ze nooit elders had geslapen. Ik sloop heen en weer naar de keuken om naar haar te kijken, nu eens bevreesd dat ze niet meer ademde en dan weer dat ze van de honger zou gaan huilen.

De avond was al gevallen toen er eindelijk een klop op de deur klonk. 'Kom binnen, Aktan,' riep ik.

Maar het was Safae Boterbloem Lazaar, al herkende ik haar niet meteen in de schim die met schuw gebogen hoofd in het karige lamplicht voor me stond. 'Kind toch,' zei ik geschrokken, 'Safae...'

'Wat moet ik nu beginnen?' fluisterde ze bijna onhoorbaar.

Mijn hoofd tolde terwijl ik snel omschakelde. Vanochtend had ik haar in de menigte gezien, poedelnaakt op een slipje en een bh na. 'Het was jouw schuld niet,' stamelde ik. 'Jij kon er niets aan doen,

meisje. Laten we dankbaar zijn dat het die bandieten niet is gelukt je mee te nemen.'

Ze verborg zich nog dieper achter haar verschoten sluiers. Was voor haar het feit dat heel Almere haar onbedekte lichaam had gezien een lot erger dan de dood? Kon ze haar schande niet met haar Boterbloem-tantes bespreken en was ze daarom naar mij gekomen, een relatieve vreemde?

'Kom eerst eens even hier,' zei ik terwijl ik mijn armen naar haar uitstreekte.

Maar precies op dat moment stapten Aktan en Jacob binnen, verwickeld in een verhit gesprek. Safae maakte een gesmoord geluid. Voordat ik het wist, was zij al achter de twee mannen om de deur uit geglipt. Ze was er zo watervlug vandoor dat Jacob en Aktan haar aanwezigheid niet eens leken te hebben opgemerkt.

Ik ging op mijn andere been staan en haalde diep adem. 'Jacob,' zei ik. 'Wat een dag. Hoe is het met je?'

Hij produceerde een matte glimlach, maar hij zag er verslagen en uitgeput uit.

'Ik heb melk,' zei Aktan. Hij zette een gebutste jerrycan op tafel.

'Ja, en dan nu ook nog die baby,' rebbelde ik. 'Ik zal haar even halen. Het is zo'n lekker ding.'

'Prima,' zei Jacob met een ingehouden zucht. 'We gaan meteen op pad. Nu het donker is, kunnen we haar veilig naar Binnen brengen.'

'Maar ze blijft hier,' zei ik perplex.

'Dit is per slot van rekening een Braam-aangelegenheid,' zei Aktan, op een toon die verried dat hij deze zienswijze al ettelijke keren onder Jacobs aandacht had gebracht. Met een bons ging hij aan mijn tafel zitten als om te onderstrepen dat we nergens heen gingen.

Jacob bleef staan. 'Integendeel. Dit is een kwestie die iederéén kan aangaan. We zullen morgen bekend moeten maken dat er een baby is gevonden en dat we de moeder zoeken. En dan...'

'Jacob, hoe kan iemand een kind kwijtraken in een stad die al jaren snákt naar baby's?' riep ik uit.

Geïrriteerd zei hij: 'Hoe moet ik dat weten?'

Aktan schraapte zijn keel. ‘Kribbe, je kunt morgen toch gewoon zéggen dat de baby bij jou in de P.I. is? Niemand, behalve die Kamille-knul, heeft Renate ermee gezien. Ook hij zal dan geloven dat het kind in Binnen is. Klaar. Geen mens komt te weten dat het hier is.’ Als er iemand in Almere was die wist hoe je de kluit belazerde, dan was het Aktan Braam Ilyas.

‘Hier?’ zei Jacob, om zich heen kijkend alsof hij nooit op de vloer van mijn woonkamer had overnacht. ‘Waar voortdurend Bramen in en uit lopen?’

Ook met dat bezwaar maakte Aktan korte metten. Alice zou alleen maar opgelucht zijn als ze een andere taak kreeg dan bij mij in de tuin tegen de berenklauw en het zevenblad te moeten strijden, zei hij. En ik zou me regelmatig onder de andere Bramen vertonen zodat die niet, denkend dat ik ziek was of zo, onverwachts op de stoep zouden staan.

‘Hoe gaat Renate dat doen, als ze moet zorgen voor een baby die nog geen half uur alleen gelaten kan worden?’ vroeg Jacob. Het was zo’n onkarakteristieke opmerking voor hem dat ik begreep dat er een krachtmeting tussen die twee gaande was die helemaal niet draaide om onze vondeling. Aktan tartte Jacobs gezag. En mijn vriend had de handschoen opgenomen. Quasinadenkend vervolgde hij: ‘Vergeten we niet nog iets, Aktan? Hoe komen we aan genoeg melk? Hoeveel is er nodig voor zo’n...’ Hij zocht naar het juiste woord.

‘Hummel,’ zei ik schor, pulkend aan de zakdoek om mijn pols.

‘Zodra het bekend wordt dat er een vondeling in Almere is, zal De Kemphaan vast graag melk doneren,’ veronderstelde Aktan. ‘Iedereen in deze stad zal het beste met het kindje voorhebben.’

‘En wordt die melk dan dagelijks op dit geheime adres afgeleverd?’

‘Menéér Kribbe, vermoeit u zich toch niet met zulke details. Het zijn maar kleinigheden, nietwaar? Kleinigheden die iedereen kan fiksen. We zorgen voor een betrouwbare koerier.’

‘Kleinigheden bestaan niet, Aktan. Behalve het soort kleinigheden dat criminelen altijd over het hoofd zien en waardoor ze tegen de lamp lopen. Of heb je dat nog steeds niet door?’

‘Ik heb de oplossing al,’ zei ik langzaam. Ik dacht aan Safae Boterbloem Lazaar. Wie zich uit schaamte zo effectief onzichtbaar wist te maken, zou niet worden opgemerkt wanneer zij dagelijks met melk in De Fantasie verscheen. Het zou Safae bovendien de afleiding bezorgen die ze nodig had. Wie kon er in het gezelschap van een kraaiende baby ongelukkig blijven?

‘Waarom probeer je nou iets onzinnigs door te drukken?’ vroeg Jacob me nors, in plaats van me de gelegenheid te geven mijn plan uit de doeken te doen. ‘Welk belang dien je hiermee?’

‘De baby kan helemaal niet naar Binnen, nu Bianca...’ Ik beet op mijn lip.

‘De heer Kribbe denkt de verzorging zelf op zich te nemen?’ veronderstelde Aktan met fluwelen stem.

Ik hield mijn mond. Jacob had me ooit verteld, op de manier waarop kinderloze mensen dat soort informatie uitwisselen, dat hij al heel jong had besloten nooit aan nakomelingen te beginnen. Het had met het NSB-verleden van zijn vader te maken. Wat Jacob betrof zou het foute geslacht Kribbe bij hem eindigen. Zelf was ik levenslang even vastberaden geweest om nooit in een positie te geraken waarin ik de fouten die vóór mij waren gemaakt, zou kunnen reproduceren. Maar dat was nu het punt helemaal niet. Het ging hier niet om genetische reproductie. Het ging om de zorg voor een hulpeloze baby. Plotseling griefde het me dat Jacob nog niet eens naar haar had willen kijken. Was hij in werkelijkheid iemand die gewoon een hekel aan kinderen had? Volgens mij kon je in het leven geen pathetischer standpunt innemen.

Ik vroeg me af hoe hij dacht vanavond nog thuis te komen. Het was zo’n acht kilometer lopen naar Binnen. Dat redde hij nooit met zijn heup, zijn knie, zijn been.

‘Laat ik het zo formuleren,’ zei Jacob, zichtbaar met steeds meer moeite zijn woede verbergend. ‘Ik vind een particuliere aanpak in deze kwestie niet oorbaar. We kunnen dit niet onderling bekokstoven. Dit is een zaak voor het hele stadsbestuur. We zullen onberispelijk en met open vizier moeten opereren.’

‘Het bestuur, dat zijn jij, ik en drie PVV’ers! Zeg nou zelf, Jacob...’

‘De PVV vertegenwoordigt van oudsher gevoelens die óók in deze stad leven.’

‘Ze zijn van oudsher alleen maar overal tegen,’ zei ik. Ik wist nu al dat Harry Bosbes Verburg en zijn kompanen alle drie automatisch zouden protesteren tegen Safae als mijn hulpje, zolang niet vaststond dat de vondeling een islamitische baby was. Ik kon moeilijk aanvoeren dat ik als de dood was dat ik iets verkeerd zou doen wanneer ik in mijn eentje voor de hummel moest zorgen. Ik zou alleen maar kunnen tegenwerpen dat evenmin vaststond dat het géén islamitische baby was.

‘Morgen licht ik ze in,’ zei Jacob. Hij was nog steeds niet gaan zitten. In mijn donkere ramen werden zijn van vermoeidheid gekromde schouders weerspiegeld. Zelfs een glas water had ik hem nog niet aangeboden.

‘Een democraat in hart en nieren,’ prees Aktan ijzig. ‘Precies wat deze stad momenteel nodig heeft. Overleg. Commissies. Procedures.’

Ik moest iets verzoenends zeggen, zoals vrouwen al sinds de dageraad der mensheid doen. Bij voorkeur moest ik daar een hapje bij serveren. ‘Jezus!’ viel ik uit. ‘Kunnen we nu eindelijk ophouden met dit geneuzel? De baby heeft honger.’ Ik zou een lapje drenken in de melk die Aktan had meegenomen en haar daaraan laten sabbelen terwijl ze met haar hoofdje in de holte van mijn elleboog lag, haar bruine ogen aandachtig op mijn gezicht gevestigd.

Kwiek kwam Aktan overeind en reikte me de jerrycan met melk aan. Toen zei hij tegen Jacob: ‘Ik ken mijn verantwoordelijkheden als clanhoofd, Kribbe, dus maak je maar geen zorgen. Ik blijf vannacht hier. Ik slaap wel op de vloer.’

Dertien

Twee dagen later zaten we in de voormalige raadszaal om alle zelfverklaarde moeders aan de tand te voelen. Jacob, Harry Bosbes Verburg namens de PVV en ik. Er hadden zich ruim honderd vrouwen gemeld.

‘Ik denk dat ik de aangewezen persoon ben om dit tribunaal voor te zitten,’ kondigde ik aan.

‘Tribunaal is misschien niet het juiste woord,’ zei Jacob. ‘Laten we het een hoorzitting noemen.’

‘Wat maakt het uit hoe we het noemen?’

‘Dat zou jij als geen ander moeten weten.’

Ik stikte zowat van verontwaardiging omdat hij me in het bijzijn van Harry terechtwees. ‘Reken maar dat we hier de ene leugen na het andere verzinsel gaan horen. We zullen messcherp moeten zijn.’

Aktan Braam Ilyas stak zijn hoofd om de hoek van de deur. ‘Zijn jullie zover? We kunnen de dames bijna niet meer in bedwang houden.’

‘Als dit al boven jullie macht ligt, hoe denk je dan die barbaren van het Kasteel aan te kunnen?’ vroeg ik nijdig.

Met opgetrokken bovenlip zei Aktan: ‘Onderschat nooit de razernij van vrouwen die ergens hun zinnen op hebben gezet.’

Met een vastberaden gezicht kwamen de vrouwen een voor een binnen, maar wie op mijn eerste vraag naar het geslacht van de baby het foute antwoord gaf, kon meteen weer door de achterdeur naar buiten. De overigen legden allemaal een verklaring af die nogal voor de hand lag. Natúúrlijk hadden ze hun zwangerschap verdonkeremaand, want ze hadden niemand de ogen willen uitsteken. En uiteraard hadden ze vervolgens hun kindje verstopt omdat ze het gedurende de eerste kostbare periode nog even voor

zichzelf wilden houden. Ze hadden allemaal een tante of nicht in vertrouwen genomen, die nu onder ede voor hen wilde getuigen.

Ze wrongen hun handen, ze huilden. Ze waren zó dankbaar dat hun kleine terecht was. In de chaos en de paniek op de Esplanade waren ze... Waarom ze de baby daar mee naartoe hadden genomen? Omdat het zo'n goede gelegenheid was geweest om haar aan Almere voor te stellen. Dat moest toch een keer gebeuren. Na de toespraken zouden ze met haar naar voren zijn gekomen, ze zouden... Maar die kans hadden ze domweg niet gekregen.

'Had je haar daarom zo mooi aangekleed?' vroeg ik. Met nadruk prees ik dat grappige rode jasje, vast speciaal voor de gelegenheid genaaid. Of die lindegroene doek, met dat fijne haakrandje, zoiets zag je tegenwoordig niet vaak meer. Ook de jutezak bracht ik soms te berde.

Ik somde allerlei al dan niet bestaande kenmerken op: die heerlijke knalblauwe kijkers, de vage wijnvlek op haar voorhoofd, dat aandoenlijke kuiltje in haar kin.

'Zo klein nog,' zei ik. 'Drie weken? Vier?'

'Zo groot al,' zei ik. 'Ze kan al bijna zitten.'

Sommige vrouwen wierpen me vuile blikken toe terwijl ze afdropen. Anderen raakten zo buiten zinnen wanneer ik ze wegstuurde dat ik de volgende pas binnen durfde te roepen nadat ik alle onweerlegbare feiten over de baby nog een keer in mijn hoofd had opgedreund. Gaf haar huidskleur maar houvast. Maar ze kon zowel het kind zijn van een pikzwarte moeder en een lelieblanke man als andersom, en net zo goed kon ze twee ouders hebben in wier stamboom vele generaties hun genen hadden vermengd. Een kleine wereldburgeres.

Er was één moment waarop ik dacht dat haar moeder werkelijk voor me stond. Ze was zo rustig, haar gezicht zo sereen, haar stem zo bescheiden, ze was niet veeleisend, dat was het. Als ik koning Salomon was geweest, had ik op haar gewed. Een jutezak, zei ze. Bruine ogen, zei ze. Vijf maanden oud, zei ze, en het was alsof ze straalde van geluk en trots. Ze was de eerste die zoveel goede antwoorden had.

Terwijl ik even nadacht, stootte Harry Bosbes Verburg me aan. Hij fluisterde: 'Vraag hoe haar dochtertje heet.'

Ik vroeg de moeder naar de naam van het kind.

Schichtig keek ze langs me heen, terwijl ze haar lippen bevochtigde. Ze aarzelde net even te lang. Ze wist dat wij dat zagen en sloeg haar ogen neer.

We riepen de volgende binnen.

Toen we ze allemaal hadden gehoord, wisten we één ding zeker: de moeder had er niet bij gezeten.

'Kan het niet een vrouw zijn die bij de herdenking is ontvoerd?' vroeg Harry zich hardop af. 'Zou een van die vrouwen de moeder kunnen zijn? Ze had de baby meegenomen om haar eindelijk aan de stad te presenteren, maar toen...'

Het was ontzettend heet in de raadszaal. Ik probeerde mezelf te verkoelen met het vooruitzicht dat Safae en ik het kleine meisje straks samen in bad zouden doen. We zouden naar haar glibberige voetjes grijpen. En zelfs treurige Safae zou even glimlachen. 'Stel dat je gelijk hebt, Harry,' zei ik, 'en dat de moeder niet meer... hier is. Wat besluiten we dan? Gaan we de baby aan iemand toewijzen?'

'Niet zo vlug,' zei Jacob. 'Er is toch die jongen die haar heeft gevonden? Misschien werpt zijn verhaal een nieuw licht op de zaak. Laat hem even halen, wil je, Harry? Zijn clanhoofd weet vast wel waar hij is.'

Het clanhoofd van het schoffie was Johan Kamille Jansen, wist ik. Aktan had weleens over hem uit de school geklapt: het was een veroordeelde pedoseksueel met een lange recidivegeschiedenis. Dat was het soort rolmodel dat we onze jeugd te bieden hadden. Opeens vroeg ik me af of ik me niet altijd te veel op de wijsheid van Jacobs beslissingen had verlaten. Waren de ex-gedetineerden door hun taak als clanhoofd inderdaad betere mensen geworden, of sleurden ze ons onopgemerkt mee de diepte in en waren we straks met z'n allen niet veel beter dan de bewoners van het Kasteel?

'Wat zit je te denken?' vroeg Jacob opmerkzaam toen we met z'n tweeën in de raadszaal waren achtergebleven.

'O, aan het Kasteel.'

‘Wat, kan die baby volgens jou van het Kasteel afkomstig zijn?’

Ik dacht na. Tientallen vrouwen waren er de afgelopen jaren door het geteisem geroofd, en niet een van hen was ooit teruggekeerd. Uit het Kasteel ontsnappen was blijkbaar onmogelijk. En de fysieke overmacht van de bandieten was altijd te groot geweest om de vrouwen te kunnen bevrijden. Bij die ene poging van destijds, waarna alleen Milosz Daslook Bonifacy levend was teruggekomen, was dat onomstotelijk bewezen. Algemeen werd aangenomen dat het leven van de vrouwen op het Kasteel van korte duur was. Waarom zouden de bandieten zuinig zijn op hun seksslavinnen, als ze zó weer nieuwe konden gaan halen? Alleen de naïevelingen onder ons geloofden dat de vrouwen ook nog andere taken vervulden, zoals voedsel bereiden. Het was, gezien de beenderenkettingen waarmee de schurken zich graag tooiden, waarschijnlijker dat de vrouwen zelf het voedsel werden.

Ik onderdrukte een zucht. Als het niemand in Almere lukte om zwanger te worden, waarom zou het een gevangene in het Kasteel dan wel lukken? Evenmin kon ik me voorstellen hoe je in die omstandigheden een zwangerschap kon voldragen, of waarom dat zou worden toegestaan. En al helemaal niet waarom de baby dan een half jaar later in ons midden zou worden afgeleverd. Nee, het leek mij onmogelijk dat de vondeling uit het Kasteel kwam. En dat zei ik tegen Jacob, terwijl er huiveringen van afgrijzen langs mijn rug trokken.

Onhandig sloeg hij een arm om mijn schouder. ‘Het zijn zwarte tijden,’ zei hij, haast verontschuldigend.

Ik drukte mijn gezicht tegen de morsige stof van zijn jasje. Ik moest niet meer met hem kibbelen. We waren vrienden.

‘En daarom kunnen we ons niet veroorloven om emotioneel te worden, Renate. Dat is onproductief.’

‘Is dat een verwijt?’ mompelde ik, terwijl ik me vasthield aan zijn revers. Ik voelde zijn hart bijna onuitstaanbaar rustig tegen het mijne kloppen.

‘Ik constateer alleen een feit.’

Ik wilde hem uitleggen waarom de baby zo belangrijk voor me was, maar ik kon er de juiste woorden niet voor vinden. Ik zei:

‘Sorry dat ik je van de week helemaal naar Binnen heb laten lopen.’

‘Ik moest er toch heen. Ik had een afspraak in de bistro. Met die jongen die ik destijds een lift had gegeven, Dennis.’

Ik hoorde hoeveel plezier het hem deed om die naam uit te spreken en ik werkte me onder zijn arm uit om mezelf te besparen dat hij me los zou laten. ‘Zo. En, hebben jullie het gezellig gehad?’

‘Hij kwam niet opdagen. Maar het was een chaotische dag, zoals je weet.’

Dennis werd blijkbaar bij voorbaat alles al vergeven. Scherp zei ik: ‘Hij lijkt me nogal hetero. En hij is veel te jong voor je.’ Ik wist dat ik nu op m’n lelijkst was, maar ik kon niet stoppen. ‘Bovendien heeft hij hier een taak te vervullen, en niet als jouw toyboy.’

‘Tja,’ zei Jacob, ‘maar weet je, ik ben gewoon zo gelukkig dat hij bestaat. Dat is me genoeg.’ Hij keek me aan, naar het me leek met deernis, beschamende deernis. ‘We worden ouder,’ zei hij. ‘We stellen onze doelen bij.’

Veertien

Op een tochtige hoek van het Stadhuisplein had Sidney Boterbloem Blijtschap staan wachten tot de vrouwen uit zijn Naaste Familie die aanspraak op de vondeling maakten, in de raadszaal aan de beurt waren geweest. Dat ieder van hen aantoonbaar niet de moeder van de baby kon zijn, was voor hem van ondergeschikt belang. Het was zijn ervaring dat het in het leven zelden om de waarheid draaide maar veeleer om het succesvol manipuleren daarvan.

Al was Sidney zelf geen uitgesproken kindervriend, hij was niet blind voor het statusverhogende effect dat een kleine Boterbloem zou hebben. Hij was dan ook in een niet al te best humeur toen de laatste Boterbloem-kandidate onverrichter zake had moeten afdruipen. Hij besloot een wandeling te gaan maken. Voor vandaag had hij wel weer voldaan aan zijn verplichtingen als clanhoofd.

Terwijl hij in de richting van het Weerwater liep, zette hij de hele zaak uit zijn kop. Er bestond geen enkele kans dat hij de baby zou kunnen verwerven, aangezien die in Binnen zat verschanst. Er was bovendien iets urgenter dat zijn aandacht opeiste. Want waarom toch waren er bij de herdenking maar zes Kasteelbewoners komen rellen? Zes.

Het was gewoon niet logisch. Vanuit de toren van de donjon moest te zien zijn geweest hoe groot de menigte op de Esplanade was. De bandieten hadden moeiteloos tientallen vrouwen kunnen grijpen. Waarom hadden ze niet van de gelegenheid gebruikgemaakt? Zo werkte het criminele brein doorgaans helemaal niet. Dat was niet uit op één creditcard als er met hetzelfde gemak twaalf gescoord konden worden. Het element verspilling druiste er zo tegen in dat er volgens Sidney maar één conclusie mogelijk was. Er waren op het Kasteel nog maar zes man

over. De rest had elkaar, zoals Kribbe altijd al had voorspeld, gemold en omgelegd.

Het Kasteel moest inmiddels nagenoeg ontvolkt zijn.

Sidney zoog zijn adem naar binnen. Misschien konden de vrouwen die tijdens de herdenking waren ontvoerd, nog terugveroverd worden. Nee, zinloze actie, gezien de verhalen waarmee Milosz Daslook Bonifacy ooit was teruggekomen. Die vrouwen waren al te veel uitgewoond om nog te kunnen worden gered. Maar onder de nieuwe omstandigheden kon een langverbeide wens misschien wél in vervulling gaan: een overval op het Kasteel. Moesten hij en de andere clanhoofden nu niet de kans grijpen om te laten zien wat ze waard waren?

Meteen zag Sidney zich voor een diabolisch dilemma geplaatst. Als ze erin slaagden korte metten te maken met de laatste barbaren, waren ze een dief van hun eigen portemonnee: zodra er geen gevaren meer bestonden waartegen ze hun Naaste Families moesten beschermen, was hun rol als clanhoofd natuurlijk uitgespeeld. Wat had je hier als man dan nog te doen, behalve je zaad in zoveel mogelijk vrouwen pompen? Op zich was er op dat laatste weinig tegen, al moest je jezelf nu ook weer niet wijsmaken dat je hier op niveau neukte. Er liep er eigenlijk nog maar eentje rond die erin was geslaagd een beetje fris te blijven, zijn kuise nicht Safae. *Ai, mi gudu*. Maar als Boterbloem was zij uiteraard een *no go area* voor hem.

Het irriteerde hem mateloos dat zij op de Esplanade uit de klauwen van de Kasteelbewoners was gered door die Bistro Binnenboy, die rooie Daslook Ruwiel. Sommige gasten kregen alles maar in hun schoot geworpen.

Met enige moeite hernam hij de draad van zijn gedachten. Helaas, een overval op het Kasteel leek vooralsnog dus niet wenselijk. Hopelijk werd Kribbe zo door de kwestie van die baby in beslag genomen dat het hem ontging dat hij gelijk had gekregen en de barbaren elkaar ondertussen zowat hadden geëlimineerd. Nagel aan zijn doodskist, die man. Kribbe snapte dingen die een fatsoenlijk mens niet hoorde te begrijpen, zoals de werking van het criminele brein.

Op de oever van het Weerwater stond Sidney stil. Hij moest hier altijd aan zijn grootvader denken, die lang geleden vanuit de Bijlmer naar Almere was geëmigreerd. Iedere avond was hij hier op het meer in zijn kano gestapt om een visje te gaan vangen voor het ontbijt, 'net als in Paramaribo'.

Zijn voorvaderen hadden alles overleefd, zich overal weten aan te passen: hij had *pico bello* genen. Dat zat hem trouwens ook dwars, als hij dacht aan die baby. Was er hier eindelijk een kind geboren, zaten ze uitsluitend te zeiken over de mogelijke moeder. Alsof die op eigen kracht zwanger was geworden. Daar had iemand verdomd hard voor moeten werken. Zelf presteerde hij ook alleen nog maar met behulp van behoorlijk ingewikkelde erotische fantasieën. Maar hoorde je iemand over de vader? Die was de sjaak. Op het stadhuis zat Kribbe slechts uit te vogelen wie de moeder was. Als dat je prioriteit was, had je je zaken slecht op een rij.

Sidney veegde het zweet uit zijn nek, zelfs hem was het vandaag te heet. Er was geen mens op straat. Wie niet op het stadhuis zat, lag thuis op apegapen. Naar adem snakkend stond hij opnieuw stil, vlak bij de hoek van De Fantasie. Pas na een moment besepte hij wat hem zijn pas had doen inhouden. Hij hoorde iets wat hij in geen jaren had gehoord: hij hoorde iemand zingen. Zijn oren spitsend ging hij op het geluid af. Het kwam uit de tuin van nummer 1. De begroeiing was zo hoog en dicht dat hij niets kon zien. Het klonk verdomme als...

'Safae?' riep hij.

Ze gaf een gil. 'Sidney? Wacht, wacht, niet verder komen, ik ben niet bedekt.'

Hij zag weer voor zich hoe ze uit haar kleren was gescheurd, recht in de armen van babyface Daslook Ruwiel. Hij merkte dat hij met zijn tanden knarste. Hij hoorde haar het huis in gaan. Hij wachtte.

De struiken opzij duwend dook ze op, blozend en verhit. Ah, mi gudu.

'Wat doe jij hier, meisje?'

'Ik pas op... het huis omdat Renate naar het stadhuis moest. Er is hier laatst ingebroken, wist je dat niet?' ratelde ze, druk om zich

heen gebarend.

‘Je praat weer,’ constateerde Sidney. ‘Je zingt zelfs. Ben je al over de schrik heen aan het komen?’

Er trok een schaduw over haar gezicht. Ze keek naar haar voeten.

Sidney verwenste zijn gebrek aan tact. Hij zocht naar iets om haar af te leiden. Wist je dat mijn grootvader hier vroeger elke nacht op de plas ging vissen? Die man was gek met z’n kano, hij peddelde op zijn negentigste nog vanaf het Weerwater de stad uit. Zoals je hoort kom ik uit een bijzonder sterk geslacht. In plaats daarvan zei hij: ‘Wat valt er hier nou in te breken?’ Hij trok het op zijn beroepseer dat hij er nooit aan had gedacht deze wijk te checken.

Safae antwoordde niet.

‘Tot hoe laat ben je hier, schoonheid? Als je maar niet alleen in het donker naar huis gaat. Zal ik je straks komen ophalen? Ik ben je clanhoofd. Ik ga over jouw veiligheid.’

Safae snoof. Toen keerde ze zich om en verdween achter de struiken.

Sidney krabde aan zijn oor. Hij hervond zijn waardigheid. Hij had helemaal geen tijd voor gezellige kletspraatjes. Hij moest eens wat snuggere collega-clanhoofden gaan sonderen over hoe Kribbe momenteel in de markt lag. Prima timing, nu iedereen zo druk bezig was met die baby dat ze verder nergens op letten.

Vijftien

Ik was vergeten hoe mager die jongen Kamille was, hoe zijn vette haar voor zijn ogen slierde en hoe hij als een roofdier zijn tanden ontblootte als hem iets werd gevraagd. Toen hij tegenover me in de raadszaal zat, probeerde ik mijn stem zo moederlijk mogelijk te laten klinken. 'Vertel ons eens rustig hoe en waar je de baby precies hebt gevonden.'

De jongen plukte aan zijn haar. 'Die dreef in het Weerwater.'

'Dreef?'

'Ja, in een soort tonnetje.'

'Hoe kan dat nou?' vroeg Harry Bosbes Verburg namens de PVV.

'Mozes in zijn mandje,' mompelde ik. De anderen keken me verstoord aan.

'Hoe komt een baby terecht in een tonnetje in het Weerwater?' herhaalde Harry.

De jongen haalde zijn schouders op. Hij had hier wel vreemdere dingen gezien, dat stond op zijn gezicht geschreven.

'Is die ton er nog?'

'Kweenie. Hij zal er nog wel liggen. Ga maar kijken.'

Jacob zei: 'Dat zullen we straks zeker gaan doen. Vertel eerst maar verder. Je zag dat tonnetje drijven en je... Uit welke richting kwam het trouwens?'

'Het lag aan de kant toen ik die baby hoorde huilen.'

'Toen merkte je het pas op?'

'Ja, ik dacht nog: d'r zit een kat in, of zo.'

'Misschien heeft iemand...' Jacob aarzelde. 'Nee, er zijn helemaal geen baby's in Almere.'

'En ook geen katten meer,' zei Harry. 'Wat voor soort tonnetje was het?'

‘Van plastic,’ zei de jongen. Met zijn handen gaf hij de afmetingen aan.

‘Wat had er vroeger in gezeten, denk je?’

‘Wat maakt dat nou uit?’ vroeg ik. ‘Bier, augurken, verf... Iederéén gebruikt die dingen, voor wateropslag, voor van alles.’ Ik had er thuis een naast mijn bed staan, om ’s nachts niet in het donker naar de latrine te hoeven.

‘Elk detail kan van betekenis zijn,’ zei Jacob. ‘Maar als jij betere vragen hebt, ga je gang.’

‘Zat er verder nog iets in, behalve de baby?’ vroeg ik.

‘Adresgegevens, of zo?’ veronderstelde Harry sarcastisch.

De jongen schudde zijn hoofd.

‘Of heb je gestolen wat erin zat?’ vroeg ik.

‘Het was léég!’

Van frustratie rukte ik aan Maartens zakdoek om mijn pols. ‘Het is een raar verhaal, dat hoor je zelf toch ook wel? Een baby die in een tonnetje op het water drijft. Het is toch geen verzinsel, hè? Heb je de baby soms van iemand afgepakt?’

‘Ik heb hem eerlijk gevonden.’

Bijna zei ik: ‘Haar. Het is een meisje.’

Er viel een lange stilte. Toen zei Harry: ‘Als dit de waarheid is, wordt mijn hypothese steeds aannemelijker. Het moet het kind zijn van een van de vrouwen die die ochtend is ontvoerd.’

‘Maar hoe dan?’ riep ik uit. ‘Hoe kon zij de baby in een ton mikken voordat ze door een bandiet werd meegesleurd? De overval was midden op de Esplanade, niet aan de waterkant.’

‘Er drijft allerlei rotzooi op het Weerwater. Het is helemaal niet zo’n gekke gedachte dat die vrouw, toen ze de ruiters zag aankomen, met het kind naar de plas is gerend om het daar tijdelijk in veiligheid te stellen. Dat tonnetje lag aan de kant, horen we net,’ zei Harry.

Ineens vroeg ik me af of hij zelf kinderen had gehad toen de mistbank zich om Almere stulpte. Gezien zijn leeftijd waren er misschien ook al kleinkinderen geweest. Ik wist het niet. We hadden allemaal afgeleerd te spreken over onze verliezen.

‘Krijg ik er eigenlijk nog een beloning voor?’ De jongen keek ons brutaal aan. ‘Dat hoort toch, bij zoiets? Ik had hem ook in het water kunnen laten liggen, hoor.’

‘Dan had iemand anders de baby gevonden.’ Ik boog me voorover. ‘En weet je wie? Jij en ik waren op dat moment de enigen op de oever. Als jouw verhaal klopt, had ik de baby ook kunnen horen huilen en dan had ik...’

‘Of iemand anders,’ kapte Jacob me af.

Ik wilde zeggen: ‘Snap je dan niet dat ik recht heb op dat meisje?’ Maar ik wendde me tot de jongen. ‘Zeg, toen je de baby uit dat tonnetje haalde, wat dacht je toen? Ha, fijn, zo’n leuk kindje had ik altijd al willen hebben? Wat was je ermee van plan?’

Jacob wierp me een waarschuwende blik toe. ‘Er staat hier niemand terecht, Renate. We zijn niet op zoek naar motieven, maar naar feiten.’

‘Weet je niet wie zijn clanhoofd is? Een veroordeelde pedoseksueel!’

‘Ter zake,’ zei Jacob. ‘Het gebeurt in Almere niet vaak dat we een reden hebben om iemand te belonen, dus laten we blij zijn dat die gelegenheid zich nu voordoet.’

‘Nou, wat krijg ik?’ vroeg de jongen. Hij peuterde in zijn oor en keek aandachtig naar zijn nagel.

Ik liet me achterover in mijn stoel vallen. Voor mijn part gaven ze die knul een medaille. Wat kon het me eigenlijk schelen of zijn verhaal waar was of niet. Ieder denkbaar alternatief was even ongeloofwaardig. Ik kon me tenminste met geen mogelijkheid voorstellen dat er in de stad enclaves waren ontstaan die zich aan ons zicht onttrokken en waar men doodleuk baby’s zat te krijgen. Noodgedwongen leefden we op een kluit, met het oog op de veiligheid en de voedselvoorziening. Dat maakte het ook zo weinig aannemelijk dat je hier maandenlang het bestaan van een zuigeling zou kunnen verdonkeremanen. Welbeschouwd bleef er maar één mogelijkheid over. ‘Wacht eens,’ riep ik uit, ‘wacht eens even!’

‘Genoeg, Renate,’ zei Jacob kortaf. ‘We hebben nog een hele agenda. We moeten besluiten wat er nu met de baby gaat gebeuren.’

Zestien

Rudi's knieën knikten en over zijn hele lichaam brak het koude zweet hem uit toen hij op de dag van de loterij de Esplanade betrad. Hij ademde kort en oppervlakkig, was licht in het hoofd, zag vlekken voor zijn ogen. O god, dacht hij, o god. Iedere molecuul in zijn lichaam wilde ervandoor. Op de kop af een week geleden was het dat Bianca hier voor zijn ogen was weggesleurd.

'Til me nou op, papa,' dreinde Dex.

Met grote moeite bukte Rudi zich om zijn zoontje op te tillen en hem op zijn schouders te zetten. Hij klemde zijn ijskoude handen om Dex' enkels. Mensen weken uiteen toen hij met langzame stappen weer begon te lopen. In een stad zonder kinderen was hij als vader een felbegeerde zaaddonor geweest. In een stad vol vrouwen zonder man zou hij als weduwnaar nu een bijna nog grotere begerenswaardigheid moeten zijn. Maar ze wendden allemaal het gezicht af, ook degenen die hem nog maar kort geleden rusteloos hadden achtervolgd. Hij was een wandelend uithangbord: hij belichaamde de broosheid van het bestaan in Almere. De ontvoerde vrouwen konden uit het collectieve geheugen worden gewist, ze waren er niet meer om de anderen eraan te herinneren wat je hier allemaal boven het hoofd hing. Maar hij was er nog wel. Als een vleesgeworden uitroepeten achter ieders diepste angst.

Hij kon het ze niet kwalijk nemen. Ook niet dat ze woedend op hem waren omdat zijn appelbeignets iedereen hadden verblind voor mogelijk gevaar.

In de afgelopen zeven dagen was er geen klant in Bistro Binnen geweest. Werkeloos had hij samen met Dex in de keuken gezeten. Hoe legde je aan iemand van drie uit dat hij zijn moeder nooit meer zou zien? Voor haar bestwil moest hij hopen dat ze niet meer leefde. Als hij dacht aan wat ze anders moest doorstaan, ging zijn

verstand op zwart. Maar hoe kon hij het liefste uit zijn leven de dood toewensen? Dat zou ontrouw en verraad ineen zijn. Alleen, door haar níét de dood toe te wensen deed hij eigenlijk hetzelfde en verzaakte hij haar evenzeer. Ook dan faalde hij als haar steun en toeverlaat, net zoals hij op de dag van de herdenking had gefaald.

Vandaag was er wel beveiliging. Rond het podium stonden alle clanhoofden, bewapend met speren, messen, bijlen en knuppels. Een van hen had iets over de arm dat op een visnet leek. Ze keken allemaal grimmig, maar ook enigszins zelfvoldaan.

Dex trok aan zijn vaders haar. 'Wanneer begint het nou?'

'Zo meteen.'

Al had Rudi gezworen nooit meer een voet op dit vervloekte plein te zetten, Dex had ook recht op een leven, en veel vertier was er niet in Almere. De loterij van vandaag was een schaars verzetje. En was de Esplanade mijden in feite niet precies hetzelfde als wat zijn stadsgenoten deden, negeren wat hier was gebeurd, willen zwijgen over het onzegbare?

'Bianca,' mompelde hij.

'Zie je mama?' riep Dex. 'Zie je mama?' Hij begon met zijn beentjes te trappelen.

'Nee, binkie.'

'Ze komt zo, hè?'

We moeten hopen dat ze dood is, Dex. We moeten bidden dat ze dood is.

'Waar is ze nou?' vroeg zijn zoontje voor de drieduizendste keer.

Hou haar niet levend, Dex. 'Dat heb ik je al zo vaak verteld,' zei hij met geknepen stem. 'Ze is in een kasteel gaan wonen. Net als een prinses uit een sprookje.'

'Waarom?'

'Dat weet je toch? Om daar lekkere ontbijtjes te maken. En wat doet ze er nog meer?'

'Tafels dekken!'

'Goed zo.' Hij zag haar voor zich oprijzen, een theedoek over haar schouder geslagen, een lok haar achter een oor vegend, een schalks lachje om de lippen, opgeruimd in de weer, efficiënt en snel. Heren, heren, u weet toch wel dat het ontbijt de belangrijkste maaltijd van

de dag is? Zonder bodem in de maag kunt u niet... Hoogstens een vrijpostige klap op haar bil, die zij zou pareren met een Bianca-grap, een Bianca-blik, een Bianca-gilletje.

‘Bianca!’ schreeuwde hij onverhoeds. ‘BIANCA!’ Waar ze ook was, ze zou het horen. Ze zou horen dat haar naam nog werd genoemd, als de enige van alle geroofde vrouwen. Het zou iedereen op aarde, in de hemel en in de hel moeten vermurwen.

Om hem heen werd het stil. Met geschrokken blik week de menigte nog verder van hem vandaan. Maar het kon hem niets schelen, want voor het eerst voelde hij zich iets minder verscheurd. Hij was de belangrijkste getuige van Bianca’s leven. Hij zou niemand de kans geven haar moedwillig te vergeten.

‘Gaan we straks naar mama’s kasteel?’ vroeg Dex, zijn armpjes om Rudi’s nek. ‘Pa-hap!’

Zeven slapeloze nachten. Uitgeput zei hij: ‘Daar kunnen we niet heen. De weg is stuk. En daarom kan mama ook niet naar ons toe komen. We zijn voortaan met z’n tweeën. Jij en ik.’

‘Nietes,’ zei Dex verontrust, met weer die drein in zijn stem.

Rudi tastte omhoog en vond een kleverig handje. ‘Weet je wat ik denk? Dat mama ons vanuit haar torenkamer vast wel kan zien. Zullen we naar haar zwaaien?’

Dex begon te snikken. Hij trommelde met zijn vuisten op Rudi’s hoofd. Hoe ging hij zijn zoon alleen grootbrengen, in deze wereld nog wel?

‘Zwaaien,’ zei hij. ‘Kom op, Dex, we gaan zwaaien naar mama.’

Zeventien

Ook Safae Boterbloem Lazaar had Rudi's schreeuw gehoord. Ze kromp nog verder in elkaar, midden in de massa. Hij was de man die haar vrijwel naakt in zijn armen had gehouden. De herinnering deed haar gloeien van schaamte. Ze sloeg haar armen om haar borst en trok haar schouders op.

Om haar heen zwol het geroezemoes weer aan. Iedereen was opgewonden. Op het plein wogen alle vrouwen hun kansen, die voor iedereen gelijk waren nu de moeder van de baby niet geïdentificeerd had kunnen worden – maar in elke Naaste Familie was de overtuiging ontstaan net betere kaarten te hebben dan alle andere, omdat hun verlangen nóg groter was, hun hart nóg meer overliep van liefde, of hun offers al zo onvoorstelbaar groot waren geweest dat het niet anders kon of de voorzienigheid zou er nu eindelijk genoegdoening voor geven.

Zelfs aan Safae was het zinderen van de hoop niet voorbijgegaan. Ze was gisteravond naar de verlaten loods gegaan om te bidden tot de beeltenis van de Moeder aller moeders. Er stonden dit keer geen bloemen op het altaar, er brandde geen lamp. De verwaarloosde aanblik van de kapel had gevoeld als een aanwijzing dat ze hier geen troost meer zou vinden.

Vanaf het moment dat zij de vondeling mocht helpen verzorgen, met die tien verbazend kleine teentjes om in te bijten, was er in haar iets tot bedaren gekomen. Het vooruitzicht de baby weer uit handen te moeten geven, maakte haar radeloos. Maar voor het altaar van de Moeder der onbevleete ontvangenis was haar eigen onwaardigheid als een monument voor haar opgerezen. Haar onbedekte lichaam in de armen van een vreemde. Van een getrouwde man nog wel.

Ze had beter niet naar de Esplanade kunnen komen. Waarom kwelde ze zichzelf zo, waarom zou ze toekijken terwijl de baby aan iemand anders werd toegewezen?

Een ingehouden kreet steeg op toen Jacob Kribbe het podium betrad. Iedereen rekte de nek. Vervolgens werd het muisstil. Waar was het kindje?

Safae wist dat de baby pas zou worden getoond wanneer er een winnaar was. Zodra het kleine meisje officieel familie had, zou het veilig zijn, eerder niet. Ze luisterde maar half naar Jacob Kribbe die, spreektoeter aan de mond, langzaam en duidelijk de procedure uitlegde, de eerlijkheid ervan benadrukte, en ook de bindende kracht. Iedereen had zich te voegen naar de uitkomst.

Een kind te moeten verloten omdat de mensen elkaar anders zouden verscheuren. Je kon alleen maar dankbaar zijn dat de rest van de wereld het nooit te weten zou komen. 'Het is een meisje. We hebben haar Ally genoemd, naar de stad,' besloot Jacob Kribbe. 'En vandaag beslist het lot hoe Ally verder zal heten.'

Waarom zou het lot uitgerekend Safaes Naaste Familie welgevallig zijn, terwijl zij de laatste was die dat verdiende? Ze kon er beter stilletjes vandoor gaan.

Toen ze door de menigte wegsloop, zag ze boven de hoofden de kleine Dex, deinend op de schouders van zijn vader. Ally zou een speelkameraadje voor Dex kunnen zijn. Het was niet goed voor dat jongetje om altijd alleen maar met adorerende volwassenen te verkeren. Hij zou ervan opknappen de aandacht te moeten delen. Moest je zien hoe dwingelanderig hij aan zijn vaders haar trok.

En opeens werd haar het grote plan achter de dingen duidelijk. Ze hapte naar lucht. Rudi had haar leven gered. Sinds ze alle hoop had moeten laten varen, kon alleen hij nog het noorden op haar kompas vormen. Lazaar Lazaar hoefde zich niet langer in zijn graf om te draaien vanwege de schande die zij op zich had geladen. Die zou zijn uitgewist zodra Rudi haar tot zijn vrouw nam. Zo simpel was het. Zo logisch. Zo volkomen onweerlegbaar.

Op het podium was Jacob Kribbe bezig de loterijbriefjes te nummeren. Ter inspectie hield hij ze telkens omhoog alvorens ze in

vieren te vouwen en ze te deponeren in de jutezak waarin Ally was gevonden. Het waren er honderdeenentachtig, voor iedere Naaste Familie één. Hij deed het ongehaast, als een monnik die zich minutieus aan een ritueel wijdt. Toen herhaalde hij wat hij eerder had gezegd: Ally zou worden grootgebracht in de Naaste Familie waarvan het clanhoofd lotnummer 1 trok. Wat in Almeres recente geschiedenis al eerder door loting was bepaald, namelijk tot welk nieuw familieverband men behoorde, gold ook voor de vondeling.

Safae, tot staan gebracht in de massa, vond zijn woorden klinken als afkomstig uit een oud en gerespecteerd boek, als iets dat al eeuwen geleden in ieders belang was vastgelegd en net zo lang en zo vaak plechtig was bekrachtigd totdat het waar was geworden.

De clanhoofden stonden inmiddels in alfabetische volgorde klaar. 'We beginnen met de Naaste Familie Aalbes,' riep Jacob.

Een haveloze man met een paardenstaartje trad naderbij. Hij beefde van de zenuwen toen hij in de zak graaide.

'Eentje, Nelson,' zei Jacob rustig. 'En denk eraan, mensen, Nelson heeft maar één kans op de honderdeenentachtig, en dat geldt voor iedereen.'

Nelson moest aan zijn beide duimen likken om het loterijbriefje open te kunnen vouwen. 'Nummer 30,' zei hij schor.

Voordat iemand de kans kreeg om te reageren riep Jacob: 'Dat verandert niets aan het feit dat ons een baby is geschonken. Ally is van ons allemaal. Maar iemand moet haar opvoeden. Aardbei!'

Het kon Safae niet meer schelen hoelang het nog zou duren voordat de B aan de beurt kwam en haar clanhoofd een lot mocht trekken. Met brandende ogen keek ze in de menigte naar Rudi. Hij was niet erg aantrekkelijk, met die sproeten en dat peenhaar. Het zou haar tijd en inspanning kosten om van hem te gaan houden. Maar het zou haar lukken. Want wat de doorslag gaf, was dat Rudi via zijn genen dezelfde talenten zou doorgeven die een kind van Lazaar ook zou hebben gehad. Hij was immers kok, net zoals haar man was geweest.

Achttien

Dennis Koolzaad Kardoen liet zijn blik over het plein glijden. Het verbaasde hem hoeveel vrouwen er waren komen opdagen. Kennelijk was hun verlangen om de vondeling te bemachtigen groter dan hun angst voor de ruiters. Ze waren zo in de ban van de loterij dat ze hem niet eens opmerkten. Ze deden hem denken aan de bewoonsters van een vluchtelingenkamp na een aardbeving of tsunami, zo afgemat, vervuild en verwilderd zagen ze eruit. Met benige vingers hielden ze hun lorren bijeen in een tijdloos gebaar van ontreddering. Een geur van armoede en gebrek steeg op uit hun midden. En wat leken ze allemaal oud, stokoud, prehistorisch haast, als opgegraven veenlijken.

Maar de echte ouderen waren natuurlijk allang bezweken. De meeste vrouwen konden niet veel ouder zijn dan hijzelf, sommige waren waarschijnlijk zelfs jonger. Hij dacht aan de moslima naast wie hij hier vorige week op het plein had gezeten. Hij herinnerde zich niet meer hoe ze eruitzag, alleen dat zij hem geen veenlijk had geleken, maar gewoon een *meisje*, de draagster van al die raadselachtige frisheid waarvan meisjes sinds het begin der tijden de personificatie waren.

En plotseling had hij tot zijn eigen verbazing een doel en een missie. Het was zelfs alsof hij nu pas begreep waarom hij zijn zelfopgelegde isolement had doorbroken. In je eentje kon je weliswaar overleven, maar pas als je dingen deelde, al was het maar je verwondering over het noodlot, nam je deel aan het leven.

Discreet begon hij zich door de menigte te ellebogen.

Achter het podium wiegde ik Ally in mijn armen. Na 'Braam!' was ik opgehouden met luisteren. Die ijdele vervalser Aktan had met zijn gevoelige vingertoppen niet eens het juiste lot kunnen oppikken.

Nadat hij zijn positie als mijn lijfwacht weer had ingenomen, had ik geen woord meer met hem gewisseld.

Jacob was inmiddels al bij Daslook aangekomen. Het was een kwestie van tijd voordat ik Ally uit handen moest geven en ik weer zou zijn wie ik altijd was geweest. Wie ik zelf altijd had willen zijn: een vrouw zonder kinderen.

Ik rook aan haar kogelronde hoofd, vreemd hoe waar clichés meestal waren, en dribbelde wat met haar rond.

‘Kamille!’ riep Jacob.

Nu ging het pedofiele clanhoofd van die Kamille-jongen zijn lot trekken. Ik zou hem vermoorden als hij de baby kreeg, en iedereen zou het nog begrijpen ook. Ik zou een mes tussen zijn ribben steken. Bloed spugend zou hij aan mijn voeten zinken. Rochelend, dacht ik er nog achteraan. Sinds ik geen redacteur meer had, waren mijn teksten beduidend minder strak. Niemand zei meer plagend tegen me: ‘Kom op, Renaat! Dat is een beetje té!’

Als je niemand meer had die je corrigeerde, dan was je pas echt alleen.

‘Allybomballybommetje,’ fluisterde ik tegen de baby.
‘Allybombally!’

Ze sliep.

Ik dacht aan wat er door me heen was geflitst toen we ons laatst in de raadszaal over haar afkomst hadden gebogen: wacht even, wacht eens even! Maar het deed er wat mij betreft al niet meer toe waar Ally vandaan kwam. Ik zou haar de wereld niet uitleggen en haar niet leren lezen, dat zou iemand anders doen.

‘Koolzaad!’ riep Jacob.

De Koolzaads, Jacobs eigen Naaste Familie, dongen natuurlijk ook mee. Hun clanhoofd was zó’n verstandelijk beperkte stumper, de vermeende ‘vogelfluisteraar’ Harold Koolzaad Florentina, dat het me niet verbaasde om Jacob op het podium tegen hem te horen zeggen: ‘Eerst openvouwen, Harold.’

Koolzaad, dacht Dennis, dat zijn wij. Hij voelde weer de gêne die hem tijdens Kribbes begroeting was overvallen, vorige week na de herdenking. De man had hem niets dan afkeer ingeboezemd. Hij

was te intens geweest, te emotioneel. Het had Dennis beter geleken dat etentje in Bistro Binnen maar aan zich voorbij te laten gaan. In alle chaos had Kribbe het vermoedelijk niet eens gemerkt.

Hij ging op zijn tenen staan om uit te kijken naar een gesluierd hoofd. Waar was ze, de enige van alle vrouwen in deze stad die niet de indruk had gewekt hem de kleren van het lijf te willen scheuren? Dat kon alleen maar betekenen dat zij het graag aan anderen overliet om de baby's te produceren die Almere zo dringend nodig had, en dat zij er persoonlijk niet om maalde. Vreemd en wonderbaarlijk dat hij uitgerekend hier, in haar, een geestverwante zou kunnen vinden. Iemand die net zoals hij redenen had om niet aan voortplanting te moeten denken. Als hij met iemand iets zou willen delen, dan was het met haar.

Hij strekte zijn nek en spiedde om zich heen.

Ik hevelde Ally van de ene arm over naar de andere, terwijl Harold Koolzaad Florentina op het podium nog steeds bezig was zijn lot om en om te keren teneinde het te kunnen ontcijferen. Toen hoorde ik hem zeggen: 'Ik ben niet zo'n lezer, maar volgens mij is dit een 1.'

Er steeg een enorm gejoel, gejuich en gejammer op.

Naast me siste Aktan: 'Kribbe heeft zojuist z'n eigen doodvonnis getekend. Doorgestoken kaart, dat zijn Naaste Familie de baby wint. Dat zullen de mensen zeggen, en gelijk hebben ze. Corruptie. Nepotisme.'

Ik stond met Ally tegen mijn borst geklemd. Iedereen, iedereen wilde de baby hebben, behalve Jacob. Dat moest ik Aktan uitleggen, ik moest hem over Jacobs geschiedenis vertellen om de lont uit dit kruitvat te halen, ik moest...

'Al-ly! Al-ly! Al-ly!' werd er op het plein gescandeerd.

Met een dikke nek dook Jacob op achter het podium. 'Waar blijf je nou met dat kind? Schiet op, we hebben een winnaar.'

Werktuiglijk klauterde ik met Ally achter hem aan. De zon blikkerde in mijn ogen, ik zag weinig, ik wilde ook weinig zien. Ik hoorde de menigte verstommen. Aah. Ah. Ally.

Jacob maakte een halfslachtig gebaar alsof hij de baby van me wilde overnemen, maar ik wist dat hij Ally zou vasthouden alsof ze een boomstronk was. Hij drong niet aan. 'Ally,' zei hij, 'we zijn ontzettend blij met je. Renate draagt je nu over aan je familie.'

Ik deinsde achteruit. Ik ging de baby echt niet in de armen van vogelfluisteraar Harold Koolzaad Florentina leggen. Die man wist van voren niet dat hij van achteren leefde.

Jacob fronste even. Zijn blik gleed van me weg. Toen lichtte zijn gezicht op. 'Daar zie ik een familielid dat de honneurs vast graag wil waarnemen. Dennis!'

Nu zag ik het pas, die Dennis stond pal voor het podium, zoekend om zich heen kijkend.

'Dennis,' zei Jacob. 'Wil jij Ally namens de Koolzaads in onze familie en in heel Almere verwelkomen? Hierbij ben je haar officiële peetoom. Zie er namens ons allen op toe dat zij gelukkig en gezond groot wordt.'

III

De derde loterij

Een

Rudi had een feilloos oog ontwikkeld voor welke brokken puin het meest geschikt waren. Hij verzamelde ze overal: op de verlaten industrieterreinen in Buiten, langs de dreven van Stad, rondom het Flevoziekenhuis en in iedere ruïne die hij met zijn wagen passeerde. Zijn keuze luisterde nauw. Te grote stukken kon hij in zijn eentje niet tillen, te kleine betekenden alleen maar extra heen en weer gesjouw. Met trillende armen klemde hij stukken steen en beton tegen zijn borst en liep er met zware passen mee naar de wagen.

Toen hij zijn eerste lading op de Esplanade stortte, was het alsof er honderden ogen in zijn nek prikten. Hij besteedde er geen aandacht aan. Met bloedende knokkels sleepte hij de puinbrokken over het plaveisel. Het geluid van steen op steen ketste over het plein. Gruis en stof wolkten op. Zijn shirt was doorweekt van het zweet.

Niemand waagde zich naderbij. De mensen wilden niets meer met hem te maken hebben. Bij de waterkant waren een paar opgeschoten jongens de enigen die openlijk toekeken.

Terwijl hij verbeterde doorwerkte, stroomde zijn geest vol herinneringen. De geur van sinaasappels die Bianca in een terracotta schaal legde. Een zeester gevonden in een getijdenpoeltje op een Frans strand, tijdens hun huwelijksreis. De vorm van hun eerste autosleutel in de palm van zijn hand. Twee cappuccino op een terras.

Je herinnerde je veel meer dan je wist. Vergeten was niets anders dan het streven naar ontsnapping aan de pijn om wat voorbij was.

‘Papa!’ riep Dex vanaf de bok van de wagen. ‘Wanneer gaan we nou naar huis?’

Rudi strekte zijn rug en blies even uit. Toen zei hij: ‘Kijk eens wat er onder het zeil ligt?’

De Daslook-nichtjes en -tantes waren niet meer komen opdagen om te babysitten. Vergeten was óók keihard werken, en Dex z'n rooie krullenbol was het enige waarin het jongetje niet op zijn moeder leek.

'Pannenkoekjes!' schreeuwde Dex. Hij hield een tasje omhoog.
'Bof jij even!'

Rudi voelde zijn ruggengraat knappen toen hij zich opnieuw vooroverboog. Met gevoelloze vingers versjouwde hij een stuk beton, bruin van de verroeste bewapening. Op iedere hoek van zijn bouwwerk zou later, veel later, een toren komen. Zijn keel was droog van het stof, het bloed pompte in zijn oren en overstemde de stilte die in Almere was neergedaald.

De vrouwen die hem vanaf hun vermolmde balkons tersluiks gadesloegen, trokken hun mond tot een dunne streep. Ze konden hem nog in zich voelen, en ze herinnerden zich gekrenkt hoe hij ze niet had willen kussen, nooit.

Tegen het middaguur betrad Rudi's clanhoofd het plein, Milosz Daslook Bonifacy. Hij was een man zonder wenkbrauwen, wat hij compenseerde met een enorme snor. Er werd beweerd dat hij vroeger met zijn blote handen een stuk staal als een paperclip had kunnen verbuigen. Maar na die beruchte eerste en laatste poging van de clanhoofden om geroofde vrouwen uit het Kasteel te bevrijden, was hij teruggekeerd met een zenuwzinking en nooit meer de oude geworden. 'Rudi,' zei hij niet onvriendelijk, 'er is hard gewerkt om dit plein aan kant te krijgen. Mijn maten gaan het niet echt waarderen als jij er weer een bende van maakt. Wat moet dit voorstellen?'

'Een monument,' zei Rudi. Uit zijn kontzak haalde hij de tekening die hij samen met Dex had gemaakt en vouwde hem open. 'Mijn zoon heeft een blijvende herinnering aan zijn moeder nodig.'

Milosz keek van de tekening naar de hoop puin. 'Kun je dat niet in Binnen doen?' vroeg hij ongemakkelijk. 'Daar heb je alle ruimte.'
'Hier is het gebeurd,' zei Rudi. 'Hier is Bianca verdwenen.'

'Wat levert het je op om zo te denken, man?'

‘Oom Milosz!’ riep Dex. Hij was van de wagen geklauterd en kwam aangerend. ‘Kom je met me spelen?’

‘Niet nu,’ zei Milosz ontwijkend, terwijl hij zijn blik afwendde.

‘Oom Milosz komt mij helpen,’ zei Rudi.

Zijn clanhoofd sloeg de armen over elkaar. Toen zei hij: ‘Ik zal je helpen alles weer in te laden en dan hebben we het verder nergens meer over.’

Dex liet zich op de grond vallen en zette een keel op.

‘Je gaat het in je eentje niet redden met die kleine,’ observeerde Milosz. ‘Je kunt iedereen maar beter te vriend houden, Rudi, te beginnen met je eigen familie.’

‘Ik heb iedereen lang genoeg te vriend gehouden,’ zei Rudi. Hij draaide zich om en tilde een brok aan elkaar gecementeerde bakstenen op. Hij dacht aan het groen van de bomen in april, Bianca’s favoriete maand, aan twee paar knerpende voeten in verse sneeuw, aan een slinger feestverlichting boven een tuintafel vol cocktailglazen, aan haar stem die hem riep onder aan de trap.

Op het heetst van de dag legde hij de laatste hand aan het fundament. Steengruis prikte in zijn ogen terwijl hij het resultaat bekeek. Nu de contouren er lagen, kon hij een schatting maken hoeveel ladingen puin hij nodig zou hebben. Laag voor laag zou hij dat geduldig opstapelen. Tegen de tijd dat hij aan de torens toekwam, moest hij waarschijnlijk een steiger bouwen. En dan de afwerking nog. Weken, misschien wel maanden van werk strekten zich voor hem uit. Maar als hij iets in overvloed had, dan was het tijd.

Dex was in de schaduw onder de wagen van verveling in slaap gevallen. Morgen zou Rudi wat speelgoed voor hem meenemen. Of zou er een kans bestaan dat hij zijn zoontje kon stallen bij de Koolzaads, die nu immers baby Ally hadden? Misschien dat zij het wel konden verdragen om Dex in hun midden te hebben.

Plotseling merkte hij dat hij opnieuw gezelschap had gekregen. Sidney Boterbloem Blijtschap stond tegen hem aan te praten: ‘Dus kom ik je even waarschuwen, Rudi. De mensen gaan dit opvatten als een provocatie.’

Rudi ging op zijn gestapelde muurtje zitten. Het was nog maar heel laag. Iedere spier in zijn lichaam deed zeer.

‘Een provocatie,’ herhaalde Sidney. Hij liet zijn vingers een voor een knakken. ‘Of een onterecht verwijt.’

‘Ik verwijt niemand iets,’ zei Rudi.

‘Dan moet je niet hier midden op het plein het Kasteel nabouwen.’

‘Het wordt een heel ander kasteel.’ Meer iets uit een sprookje, of uit een kinderdroom.

Sidney legde een massieve hand op zijn arm. ‘Ga lekker naar huis, man. Ik mats je. Ik trommel wel een paar gasten op om die zooi in de plas te kieperen.’

‘Dat doe jij helemaal niet, Sidney Boterbloem Blijtschap,’ zei een meisjesstem.

Rudi en Sidney keken gelijktijdig om.

Het was de jonge moslima wier leven Rudi had gered. Hij liet zijn hoofd in zijn handen zakken. Waarom in godsnaam had hij zijn eigen vrouw niet kunnen beschermen, maar haar wel, een wildvreemde? Het leek hem dat hij nooit meer zou kunnen geloven in enige vorm van gerechtigheid of rechtvaardigheid.

‘Safaetje,’ zei Sidney zo zoet als honing, ‘hou je erbuiten, wil je?’

Wijzend naar Rudi’s bouwwerk schreed het meisje naderbij. ‘Wie één vinger naar deze stenen uitsteekt, zal iets verschrikkelijks op zich laden.’

‘En waar in de Koran kunnen we dat naslaan?’ vroeg Sidney met zijn handen op de heupen.

‘Het staat hier geschreven,’ zei ze simpel, terwijl ze een hand tegen haar borst drukte. ‘Iemands nagedachtenis willen ontheiligen! Dieper dan dat kun je niet zinken, Sidney. Je moeder draait zich om in haar graf. Als je ook maar een greintje beschaving in je had...’

‘Papa,’ jengelde Dex, die mismoedig naderbij slofte, ‘ik heb zo’n dohorst.’

‘Kijk eens aan. Daar hebben we Almeres voormalige kroonprins,’ snierde Sidney. ‘Tja, nu zit er een prinsesje genaamd Ally op de troon, nietwaar? De dagen dat iedereen naar jullie pijpen danste,

zijn voorbij, Daslook Ruwiel. Zelfs jullie clanhoofd wil niets meer met jullie te maken hebben, hoorde ik net. En nou slopen die hap.'

'Doe het zelf,' zei Safae met heldere stem. 'Maar je zult je handen branden, Sidney. Die handen zullen nooit meer iemand kunnen strelen. Je gaat eenzaam sterven. En je dood zal verschrikkelijk zijn.'

Rudi had geen idee waar ze het allemaal vandaan haalde. Zo'n tijdje zitten, voelde hij trouwens, had hem enigszins verkwikt. Hij stond op en gaf zijn zoon een aai over het hoofd. 'Nog even geduld, Dexie. Papa moet nog één laag stenen leggen.'

Twee

Jacob Koolzaad Kribbe betrapte zich op de gedachte dat het misschien de moeite zou lonen om in het centrum uit te kijken naar wat hij vroeger een pied-à-terre zou hebben genoemd. Het woord riep beelden op van een comfortabel, compact appartement met avondzon, een luie stoel en een kleine boekenkast. Trok je de deur ervan achter je dicht, dan hoefde je maar op een terrasje te gaan zitten of degene naar wie je verlangde kwam al aangeslenterd, het linnen colbertje nonchalant aan een vinger over de schouder gehaakt, de mouwen tot aan de ellebogen opgestroopt. Jacob was gevoelig voor welgevormde armen.

Hij riep zichzelf tot de orde, stond op uit zijn krakende bureaustoel en liep tamelijk doelloos naar het raam van zijn kantoor, dat uitkeek op de met onkruid overwoekerde binnenplaats van de gevangenis.

Hij zat hier wel erg geïsoleerd sinds de gasten uit Binnen wegbleven en Rudi iedere ochtend met Dex naar de Esplanade vertrok. Jacob was een paar keer met hem meegereden. Telkens had hij een vreemd soort ontzag voor Rudi ervaren, of misschien was het eerder een met huiver beladen fascinatie. Hoe ging dit aflopen?

Op het plein hadden er iedere keer méér mensen van een afstand staan toekijken. Zelf had hij steeds vuriger gehoopt ook Dennis aan te treffen. Zomaar een ontmoeting. Een ontspannen praatje. Koolzaads onder elkaar. Jij ook hier? Jacob, Jacob Koolzaad Kribbe, weet je nog?

Zwetend ging hij weer op zijn bureaustoel zitten. Hij moest over ettelijke dingen dringend nadenken. Zo begon het erop te lijken dat Rudi's gastvrijheid zijn limiet had bereikt. Jacob voelde zich een indringer als hij in de keuken onhandig probeerde zelf een ontbijt samen te stellen, en een uitvreter als hij 's avonds bij Rudi en zijn

zoontje aan tafel schoof voor een bord soep. Er moest iets gebeuren, en daarvoor zou hij het dagdromen achter zijn bureau moeten onderbreken.

Was het de ultieme vorm van capitulatie als je welbewust je ogen sloot voor de werkelijkheid en vluchtte in een verslavend, niet-bestaand universum? Of mocht je jezelf dat best gunnen? Het alternatief was de werkelijkheid brutaalweg naar je eigen hand zetten. Dat vereiste alleen maar de sluwheid die vanzelf de kop opsteekt wanneer een hart bijna bezwijkt onder het verlangen.

Een feestje, dacht Jacob. Een ongedwongen, onverdachte vorm van samenzijn. Het kind Ally was met weinig plichtplegingen een Koolzaad geworden. Enig trompetgeschal ter harer ere kon geen kwaad. Een feestelijke familiebijeenkomst.

Hij kon zich niet herinneren wanneer hij voor het laatst een feest had gegeven, niet eens of hij dat ooit daadwerkelijk had gedaan. In de P.I. werd er vroeger jaarlijks een nieuwjaarsreceptie voor het personeel en hun partners georganiseerd, met zalmrolletjes, gevulde eieren en een warme snack, meestal bitterballen, verzorgd door een cateringbedrijf. Zijn eigen bijdrage bestond altijd uit een speech vol complimenten over ieders inzet, met daarin ingekapseld draconisch nieuws over de volgende bezuinigingsronde. Als je mensen ervan kon overtuigen dat ze belang hadden bij bepaalde maatregelen, kon je met een hoop weggkomen. Hoe zou hij Rudi kunnen bewegen om voor hem en de Koolzaads een buffet te maken?

Die avond bood Jacob een helpende hand in de keuken. Nauwgezet mengde hij water en meel in een kom en zag daar met milde verbazing deeg uit ontstaan. Plakken die Rudi van peervormige knollen had gesneden moesten erdoorheen worden gehaald en daarna in kokend vet worden ondergedompeld.

Dex liep snaterend om hem heen. Jacob schoof hem steeds met zijn knie opzij. 'Zeg Rudi,' zei hij, 'ik ben natuurlijk een slome duikelaar dat ik hier niet eerder aan heb gedacht, maar zou het niet leuk voor Dex zijn om mijn Koolzaadnichte Ally te ontmoeten?'

Rudi keek op van de salade die hij aan het bereiden was. Voor het eerst in dagen richtte hij zijn roodomrande ogen recht op Jacob. ‘Dat is waar ook,’ zei hij als iemand die uit een diepe slaap ontwaakt. ‘Jij bent een Koolzaad. Ik had het jou meteen kunnen vragen.’

‘Ik ben honderd procent een Koolzaad.’

‘Omdat iedereen je altijd alleen maar “Kribbe” noemt, was me dat even ontschoten.’

‘Misschien is het leuk om een feestje voor de kinderen te organiseren. Je vindt me toch niet tactloos, hoop ik, dat ik hierover begin? Ik begrijp best dat je nog...’

Rudi versteende. Zijn gezicht werd wit van verbijstering. ‘Ik ben zijn verjaardag vergeten,’ fluisterde hij schor. ‘Jacob, ik ben zijn verjaardag godverdomme helemaal vergeten! Als Bianca dat zou weten...’

‘Hij heeft het niet eens gemerkt. En nu hebben we een mooie gelegenheid om het alsnog te vieren.’ Jacob voelde dat hij zijn vingers knedend bewoog, alsof hij nog steeds met het deeg bezig was.

Rudi wreef over zijn voorhoofd. ‘Ik waardeer het dat je dit voor Dex hebt bedacht. Maar ik zie het niet zo gauw een feestje worden.’

Het was Jacob niet ontgaan hoe leeg de keukenkasten begonnen te raken. Zonder gasten was de voorraad lang toereikend geweest, maar nu kwam de bodem in zicht. ‘Als je momenteel geen tijd hebt om voor inkopen naar De Kemphaan te gaan, kan ik dat toch voor je doen?’

Maar Rudi wuifde zijn aanbod met een vermoeid gebaar weg. ‘Veel Daslooks zullen er niet komen, bedoel ik.’

Jacob hoefde zich niet schuldig te voelen, integendeel. Hij wiegde even op zijn voeten heen en weer. Hij deed Rudi hier een groot plezier mee. ‘Dan nodigen we de Koolzaads toch uit?’ stelde hij voor.

Drie

Nadat ik alweer tevergeefs een halve ochtend zenuwachtig naar mijn Braam-nichtje Alice had uitgekeken, was ik zelf maar in de tuin aan de slag gegaan. De brandnetels reikten tot aan mijn schouders. Ik moest mijn best doen om niet in paniek te raken bij de gedachte dat ik er opnieuw helemaal alleen voor stond.

Alice was niet de enige Braam die dodelijk gepikeerd was dat ik Ally's bestaan had verzwegen. Al mijn nichten legden sinds de loterij een ijsskoude minachting voor me aan de dag. Ook ons clanhoofd Aktan Braam Ilyas had het moeten ontgelden omdat hij met mij onder één hoedje had gespeeld. Al snel had hij daarom zijn handen openlijk van me afgetrokken en zich tegenover de Braamvrouwen met veel vertoon van berouw gedistantieerd van het gebeurde, hij kon zich eenvoudig niet meer voorstellen waarom hij zich voor mijn karretje had laten spannen, het moest een black-out zijn geweest.

Ik miste zijn bezoeken. Nog meer miste ik Alice, met haar dromen en haar onuitputtelijke energie. Ally miste ik minder dan ik had verwacht. Raar dat ik had gedacht zoveel te geven om iemand die er eerst helemaal niet was geweest. Had ik me dat louter ingebeeld? Of maakte ik mezelf uit lijfsbehoud nu juist alleen maar iets wijs? Ik vond het moeilijk mijn gevoelens te doorgronden, zo zonder enig klankbord, en zonder iemand die het iets kon schelen hoe het met me ging.

Met heimwee dacht ik terug aan de dagen met Safae, aan haar rustige aanwezigheid en aan hoe ze aandachtig had geluisterd naar alles wat ik te berde bracht. Het had me geschokt haar laatst op Rudi's wagen op de Esplanade te zien zitten, op haar bedaarde manier een liedje zingend voor Dex. Het stelde me teleur dat ze zo opportunistisch bleek te zijn. Dan maar Dex, had ze kennelijk

gedacht. Met de smaak van as in mijn mond was ik naar De Fantasie teruggegaan.

In mijn tuin begonnen de schaduwen al langer te worden. Ik moest de hoop definitief laten varen dat Alice me vandaag nog zou komen helpen. En over morgen kon ik me beter ook geen illusies maken. Mijn keel werd dik. Vooruit, geen tranen. In dit hoekje hier moest ik goed uitkijken, want het brandnetelbed grensde aan een partij berenklaauw die me al eerder pijnlijk brandende blaren had bezorgd. Ik was als de dood dat het sap ervan in mijn ogen terecht zou komen. Hoe zou ik me ooit in mijn eentje kunnen redden als ik niet meer kon zien? Stop, zo moest ik niet denken, zo maakte ik mezelf gek.

Waarom in hemelsnaam had ik Ally van die Kamillejongen afgepakt?

Ik merkte dat ik mezelf stond te wiegen, mezelf kruiselings vasthoudend bij mijn bovenarmen. Rustig maar, rustig maar, zei ik tegen mezelf. Voorlopig ging het nog, ik moest alleen proberen mijn rug wat meer te ontzien. En als ik straks in de tuin klaar was, had ik in elk geval genoeg brandnetels om dagenlang soep van te maken. Met een gevulde maag zou ik het allemaal hopelijk wat minder somber inzien. Misschien zou ik dan zelfs de moed hebben om weer eens achter wat leesbrillen aan te gaan.

Die kunststof dingen versleten rap. De poten braken af. De glazen vielen eruit. Ik zou er heel wat voor geven om ergens in een bemoste kast een bril met echte glazen te vinden, ooit nog door een opticien secuur in een deugdelijk montuur gezet.

Ik was iemand geworden die andermans laden openwrikte en haar tengels in vergeten handtassen stak. De vegetatie die in heel Almere onstuitbaar oprukte, zou alle kasten en tassen mettertijd onbereikbaar maken. Ik moest nu pakken wat er te pakken viel. 'Beter mee verlegen dan om verlegen,' zei Aktan Braam Ilyas altijd, toen hij nog met me sprak.

Ik veegde mijn ogen af met Maartens zakdoek. Kom op, eerst de tuin, en ik had me ook voorgenomen vandaag een nieuwe voorraad kaarsen te maken, anders zat ik vandaag of morgen in het donker. Mijn huidige leesbril zou hopelijk nog wel even dienstdoen, al

begonnen de plastic glazen dof te worden. Als door een waas zag ik de zinnen die ik iedere dag plichtsgetrouw noteerde over hoe het Ally verging sinds haar komst in Almere. Ze maakte het uitstekend. Alle Koolzaads waren dolblij met haar, al vroegen sommige zich misschien nog weleens af hoe dit geluk hun in de schoot geworpen had kunnen worden. Maar nu Ally al zo lekker in haar Naaste Familie was ingeburgerd, hoorde je ze nooit meer hardop gissen naar haar herkomst. Waarschijnlijk hadden ze niet eens in de gaten dat anderen in de stad dat wel deden. Steeds meer mensen, zelfs.

Vier

In hun spaarzame vrije tijd flaneerden de Koolzaad-vrouwen bij toerbeurt met Ally langs het eeuwige puin van de stad, het liefst met Dennis aan hun zijde. Een mooie baby en een aantrekkelijke neef: welke Naaste Familie kon het ze nazeggen? Ze voelden zich completer dan in jaren het geval was geweest.

Hun honger naar een eigen kind was niet verdwenen, maar de razernij van hun verlangen was flink bedaard. Als ze loom glimlachend met Ally in een draagzak tegen hun borst gedrukt rondparadeerden te midden van andere vrouwen die zich van afgunst op de lippen beten, was het alsof ze verlof hadden gekregen van hun eigen rusteloosheid en waren ontheven van de brandende noodzaak zich vandaag nog voort te planten.

‘Dennis!’ riepen ze omhoog naar zijn balkon. ‘Ga je mee voor een ommetje?’ Ze staken hun arm door de zijne. Ze voelden zich weer acht, of negen. Jij was de vader en ik was de moeder en Ally was ons kindje. En dat alles zonder dat er één vleselijke handeling aan vooraf was gegaan. Bij god, wat waren ze als beesten tekeergegaan, en wat een genot was het om dat even niet te hoeven.

Had het lot van de kleine Dex Daslook Ruwiel maar niet zo’n onfortuinlijke wending genomen. Sinds zijn vader een paria was, keek iedereen ook het jongetje met de nek aan. Anders hadden de vrouwen zich kunnen voorstellen dat Dex en Ally, als een nieuwe Adam en Eva... Maar nee, je kon ook te veel wensen. Hun eigen taak zat er nog lang niet op. Vroeg of laat zouden ze weer aan de bak moeten en vreugdeloos hun benen spreiden. Daarom konden ze maar beter met volle teugen genieten van dit zorgeloze intermezzo.

Dennis Koolzaad Kardoer was minder ongelukkig met zijn nieuwe rol dan hij had verwacht. Baby Ally zei hem weliswaar geen zier,

het eindeloze gedoe met papjes en luiers irriteerde hem en kiekeboe spelen was niet zijn sterkste kant, maar hij liet graag beslag op zich leggen door zijn Koolzaad-nichtjes en -tantes. Zoals Almere door de mistwal van de buitenwereld was afgesloten, zo werd hij door de Koolzaads afgeschermd van de overige vrouwen in de stad, die sinds Ally's komst met nog tweemaal zoveel verbetering op oorlogspad waren. De situatie bood hem voorlopig rust en veiligheid.

Een enkele keer werd de constante aanwezigheid van Koolzaad-gezelschap hem te machtig ('Dennis, wil je haar even vasthouden?'). Dan glipte hij ongezien weg. Sinds de vrouwenroof tijdens de herdenking was het doodstil op straat zodra het donker werd. Ongestoord kon hij 's avonds naar de parken wandelen waar hij vroeger vallen en strikken had gezet, strooptochten die een oneindig verre herinnering leken nu hij net als ieder ander zijn corvee op de akkers van De Kempmaan en andere taken vervulde.

Op een avond zat hij in het Beatrixpark een rietsigaar te roken, toen er plotseling een zware hand op zijn schouder viel. 'Jij bent toch een Koolzaad?'

In het donker werd hij de vierkante kop van Sidney Boterbloem Blijtschap gewaar, het clanhoofd van Safae. Dennis kende inmiddels haar naam, aangezien de Koolzaad-vrouwen Safae doorlopend van misprijzend commentaar voorzagen sinds zij zich over kleine Dex had ontfermd.

Sidney liet zich tegenover hem op een vermolmde boomstam zakken. 'Goed dat ik je tref, amigo. Is het waar dat jullie binnenkort een babyparty hebben?'

Hij knikte.

Sidney boog zich voorover. 'Ideetje van Kribbe, zeker? Patente man, Kribbe. Uitmuntend bestuurder. Ik zou niet graag zien dat hem iets overkwam. Dus mag ik je een boodschap voor hem meegeven?'

Dennis zweeg, onwillig. Hij popelde om van onderwerp te veranderen.

'Hij moet de mensen niet nodeloos provoceren met privéfeestjes. Het is al zuur genoeg voor alle Naaste Families die naast de baby

hebben gegrepen. Ik neem jou als Koolzaad persoonlijk niks kwalijk, maar Aktan Braam Ilyas, die nauw bij de loterij betrokken was, heeft me er alles over verteld. Doorgestoken kaart. Stom. Oerstom. Het lijkt me niet in Kribbes belang dat de hele stad dit te weten komt, dus ik zou zeggen: onder de radar vliegen en de mensen geen nieuwe redenen tot ongenoegen geven.'

'Misschien is het geloofwaardiger als jij hem dat zelf vertelt,' zei Dennis afwerend. Hij zat niet te wachten op een onderonsje met die opdringerige Kribbe.

'Van mij neemt hij niks aan. Met alle mogelijke gevolgen van dien.' Sissend ademde Sidney uit.

Dennis dacht aan de pompende, knedende beweging waarmee Kribbe in zijn armen had staan knijpen, aan zijn dwingende manier van doen, als van iemand die gewend is altijd zijn zin te krijgen. Waarom zou je zo'n man tegen zichzelf in bescherming moeten nemen? Sidney was een brave borst dat hij Kribbe wilde waarschuwen, maar Dennis voelde er weinig voor. Kribbe deed hem nogal aan Mila denken. Dat gulzige gezuig, dat gedwing, dat gedram, dat gemanipuleer.

Sidney stootte hem aan. 'Als Kribbe zou aftreden, dan houden die praatjes over de loterij natuurlijk vanzelf op en heeft hij niks meer te vrezen, van niemand. Misschien kun je hem een hint geven.'

'Check,' zei Dennis om ervan af te zijn.

Sidney sloeg hem op de schouder.

Dennis schraapte zijn keel. Hij zocht naar woorden. 'Even over je nichtje Safae...'

'Ja, snap jij het, snap ik het. Die Daslook Ruwiel heeft altijd honing aan zijn reet gehad, maar wie zich nu nog met hem inlaat, is natuurlijk geschild. Onbegrijpelijk van Safae.'

Dennis snapte het juist wel. Met de loepzuivere intuïtie van de verliefde had hij zich een beeld van Safae gevormd dat al haar daden verklaarde. Iemand als zij, die pure liefde belichaamde, achtte het haar taak om de ontroostbaren te troosten en licht te brengen aan wie in duisternis verkeerde. Haar onbaatzuchtigheid moest onbegrensd zijn. Hij wist zelf hoeveel het van je vergde om met een klein kind op te trekken wanneer je daar niet wezenlijk in

geïnteresseerd was. Maar zij bracht het dag in, dag uit op om dat kereltje Dex bezig te houden terwijl zijn vader intussen als in een roes doorbouwde aan dat almaar uitdijende gevaarte op de Esplanade. Iemand moest haar laten weten dat het nu mooi was geweest: heus, lieverd, je hebt gedaan wat je kon, het wordt tijd dat je weer eens aan jezelf toekomt.

Hij aarzelde even, want hij liet Sidney liever niets blijken van de hiaten in zijn kennis omtrent Almere. In deze stad wist iedereen hoe de hazen liepen, en je stond meteen op achterstand als je naar de bekende weg vroeg. 'Kun jij als haar clanhoofd niet ingrijpen?' vroeg hij omzichtig.

'Eigenwijzer dan Safae komen ze niet,' zei Sidney humeurig.

Dennis gaf vol gas. 'Is er niet een manier om die vrouw van Daslook Ruwiel terug te halen?'

Abrupt spreidde Sidney zijn handen op borsthoogte, alsof hij kwaad afweerde. Hij zweeg enige tijd. Toen zei hij: 'Kwel jezelf niet met zulke gedachten.'

Dennis had juist een verlokkelijk visioen. Als Rudi zijn vrouw terug zou hebben en Dex zijn moeder, zou Safae bij de Daslook Ruwiels overbodig zijn.

'Ben je soms vergeten wat er gebeurde toen ze die geroofde vrouwen probeerden te bevrijden? Er kwam één clanhoofd terug, en die kan sindsdien geen vork meer vasthouden.' Sidney dempte zijn stem. 'Die gasten deinzen nergens voor terug. Ze doen het volgens Milosz zelfs met lijken, het maakt ze geen reet uit als die vrouwen niet meer leven, ze gaan ermee door totdat ze uit elkaar vallen. Van die chick van Daslook Ruwiel is geen draad meer over. Dat weet jij net zo goed als ik.'

Dennis slikte. Hij moest het over een andere boeg gooien. 'Iedereen ergert zich te pletter aan die Rudi en zijn kasteel. Dat straalt ook af op jouw nichtje. Je moet een beetje om haar goede naam denken, Sidney, en om die van alle Boterbloemen.'

Sidney begon zijn neuswortel te kneden.

'Als ik haar clanhoofd was...'

'Dan zou je met je poten van haar af moeten blijven,' blafte Sidney. 'Maar ik kan jou niets verbieden, helaas.'

‘Ik doe het even kalm aan,’ zei Dennis ontwijkend. Als hij Safae benaderde, kreeg hij meteen hordes andere vrouwen achter zich aan. Het was hier per slot van rekening niet de bedoeling dat je maar aan één vrouw je gunsten verleende. Daar ging het hem trouwens niet eens om, hij wilde gewoon bij haar in de buurt zijn.

Sidney trok een verzoenend gezicht. ‘Ik neem zelf ook af en toe een pauze. Het is soms puur gekkenwerk. Ze denken dat wij nergens anders goed voor zijn. Geen enkel respect.’

Dennis zag zijn kans schoon. ‘Maar als het jou en mij zou lukken om die ontvoerde vrouwen terug te halen, dan zouden ze wel anders piepen. We moeten ze laten zien dat Almere nog ballen heeft. En anders ga ik alleen. Het valt toch te proberen?’

Als om zijn woorden te onderstrepen klonk er ergens tussen de bomen het roepen van een uil, die op miraculeuze wijze aan de Almeerse kookpotten was ontsnapt.

Vijf

Toen Safae die ochtend in haar kuise bed ontwaakte, was ze er opeens zeker van dat ze voor het laatst in haar eigen appartement de nacht had doorgebracht. Vanavond zou ze, als Rudi het op de Esplanade voor gezien hield, met hem meerijden naar Binnen. Ze was er nog nooit geweest, maar ze had er de afgelopen jaren zoveel over gehoord dat ze het restaurant en de B&B in haar hoofd kon uittekenen. Voor Rudi gold hetzelfde: de vrouwen die het bed met hem hadden gedeeld en daarover hadden opgescheept waren zo talrijk dat ieder fysiek detail van hem al op Safaes netvlies stond en haar lichaam tot in de puntjes was voorbereid op de aard en de duur van zijn aanrakingen.

Ze begreep zelf niet wat haar er nog steeds van had weerhouden om zich in zijn armen te werpen. Het was zijn taak haar ter wille te zijn, dat was de taak van iedere man in Almere, en drukbezet op dat gebied was hij allang niet meer. De situatie leek zo ideaal: ze zou hem met geen enkele vrouw hoeven te delen, nu de hele stad hem de rug had toegekeerd. Hun gezamenlijke verbintenis zou even exclusief en onvoorwaardelijk zijn als Lazaar Lazaar en zij elkaar op hun huwelijksdag hadden beloofd.

En daarom nam Safae, voordat ze naar de Esplanade ging, plechtig afscheid van het appartement waarin ze met Lazaar gelukkig was geweest, waar ze om zijn dood had gehuild en tot zijn nagedachtenis aubergineschotels had bereid. Je moet ze wat grover snijden, habibti. Ze zei de met kussentjes overdekte bank vaarwel waarop haar man zijn complottheorieën had zitten koesteren. Daarna sloot ze zorgvuldig de gordijnen.

‘Tabee,’ zei ze op de drempel. Het was alsof ze zichzelf kon zien staan. Een uitverkoren jonge vrouw op de rand van heiligwording.

Op de Esplanade kwam Dex haar al tegemoet gehold. Ze kon nog net op haar hurken zakken en hem in haar armen opvangen. ‘Dag, kleine rotjongen,’ zei ze liefkozend. ‘Dag, verwende etter van me.’ Dex vond het prachtig.

Rudi onderbrak zijn gesjouw met het puin meteen. Hij liep naar de wagen en kwam terug met een bundeltje waarin hij eten en drinken voor haar had ingepakt. Hij begroette haar niet. Hij zei niet: ‘Wat ben je laat vandaag’, hij vroeg niet: ‘Vertel eens, waarom kom je hier iedere dag toch naartoe?’, net zomin als hij haar ’s avonds bedankte of afscheid van haar nam wanneer hij, grijs van het stof, Dex op de bok tilde, naast hem klom en het oude paard in beweging zette. Hun enige contact bestond eruit dat hij haar ’s ochtends leeftocht voor weer een hele dag overhandigde.

Ze vond het attent van hem dat hij daaraan dacht.

Af en toe kwam Jacob Kribbe met hem mee uit Binnen. Ook hij zei aanvankelijk niet veel tegen haar. Met trage passen liep hij rond het bouwwerk. Hij bestudeerde de borstwering in wording. Verder waren er geen toeschouwers meer. Nadat Rudi niet had gereageerd toen iemand een steen naar hem had gegooid, was iedereen op het plein beschaamd afgedropen. De Esplanade leek sindsdien op een gesprek dat nooit had plaatsgevonden, op een punt achter een zin die niemand had uitgesproken.

Jacob Kribbe droeg een pak dat zo versleten was dat Safae telkens moest denken aan haar etuitje met naaigerei, in de derde lade van haar Ikea-kast, door Lazaar in elkaar gezet. Ze voelde voor meneer Kribbe iets wat grensde aan verering, hij deed haar denken aan een profeet uit een van de wereldgodsdiensten.

Ze bleef er bijna in toen hij voor het eerst het woord tot haar richtte. Ze had altijd aangenomen dat hij, net als zijzelf, niet zo’n prater was.

‘Wáár is Rudi mee bezig?’ vroeg hij haar.

Verbaasd keek ze hem aan. Zag hij dat zelf niet? Rudi was bezig met rouwen om zijn vrouw, net zoals zij om Lazaar Lazaar had gerouwd. Met zijn kasteel wilde Rudi aan Dex en aan heel Almere laten zien wat rouwen betekende en hoe belangrijk het was herinneringen te koesteren. En daaronder vermoedde Safae nog een

diepere laag, een wijsheid die Rudi elke dag liet zien. Ze dacht: we hebben het kwaad buiten onszelf geplaatst, we hebben het op het Kasteel gesitueerd. Maar het huist ook in ons. Wie zijn doden niet kan betreuren en gedenken, begaat een misdaad tegen het leven.

Ze wilde Jacob Kribbe uitleggen dat iedereen in Almere een Kasteel in zich droeg, maar de woorden bleven in haar keel steken. Als hij dit niet uit eigen beweging begreep, kon dat alleen maar betekenen dat zij het verkeerd zag. 'Ik weet het niet, meneer Kribbe,' zei ze in verwarring.

'Ik snap heus wel dat Rudi zijn zoontje een monument voor zijn moeder wil geven. En het siert hem dat hij daarvoor het oordeel van iedereen aan zijn laars lapt. Dat bewonder ik. Hij heeft het zelf waarschijnlijk niet in de gaten, maar hij is een voorbeeld voor ons allen.'

'O!' riep Safae opgelucht uit. Ze kon hem wel omhelzen.

'Maar wat ik niet snap, is waarom hij zichzelf zo voorbijloopt. Op deze manier houdt hij het niet lang meer vol.'

Ze keken allebei naar Rudi, die bezig was een houten paal onder een stuk steen te wrikken. De damp sloeg van hem af.

'Ik kan het niet aanzien,' zei Jacob Kribbe. 'Rudi! Rudi, pauzeer nou eens even! Zie je dat? Hij hoort me niet eens.'

'Ik wou dat ik sterker was,' zei Safae treurig. 'Dan kon ik hem helpen.'

'Jij levert al een bijdrage door Dex bezig te houden. Wist je dat zijn verjaardag er in alle ellende helemaal bij in is geschoten?'

Nu keken ze allebei naar Dex, die aan hun voeten met een stokje lijnen in het stof zat te trekken.

'Rudi wil niets liever dan alsnog een verjaarspartijtje organiseren,' zei Jacob Kribbe. 'Maar het lukt hem gewoon niet. Hij móét blijkbaar verder bouwen aan zijn monument voor Bianca.'

'Bianca,' mompelde Safae. Het was voor het eerst dat ze die naam uitsprak. Ze bloosde. Ook in haar huisde een Kasteel. 'Zal ik dat feestje op me nemen, meneer Kribbe?' barstte ze uit.

'O nee. Dat was niet mijn bedoeling, meisje. Deze oude man wilde alleen zijn verhaal even kwijt.' Hij schudde zijn hoofd. 'Maar

ik moet gaan. Ik word verwacht op het stadhuis. Er schijnt in de stad iets te broeien waar we ons over moeten beraden.'

Safae was gespannen toen ze tegen het vallen van de avond een slaperige Dex in haar armen hees. Uit haar ooghoek had ze gezien dat Rudi net was gestruikeld bij zijn poging een blok basalt op de juiste plaats neer te zetten. Hij zag zo grauw dat hij in het laatste daglicht bijna wegviel.

Ze voelde haar onmachtige armspieren trillen toen ze Dex op de bok van de wagen zette. Nu kon ze nog terug. Maar ze had al lang genoeg getwijfeld en geaarzeld. Ze klauterde naast Dex. 'Rudi!' riep ze. 'Rudi, kom, we gaan naar huis.'

Zes

‘Er gaat een gerucht,’ zei Aktan Braam Ilyas, die op een middag onverwachts weer voor mijn neus stond terwijl ik wortels aan het schoonschrapen was. Op een handvol wortels van de lisdodden die in overvloed rond het Weerwater groeiden, kon een mens een hele tijd leven, had ik ontdekt. Ze smaakten naar een mengsel van aardappel en komkommer. Zelfs rauw waren ze goed te eten, maar daarvoor moest je een beter gebit dan het mijne hebben. Ik kookte ze meestal tien minuten.

‘Er gaat een gerucht,’ herhaalde Aktan geïrriteerd, terwijl hij aanstalten maakte het mes uit mijn hand te pakken.

‘Dag, Aktan,’ zei ik.

‘Weet jij er meer van?’

‘Waarvan?’

Hij hief zijn handen ten hemel. ‘Het is jóúw werk om te weten wat er in de stad speelt.’

‘En het is jóúw werk om mij te beschermen, in plaats van iedereen tegen me op te hitsen.’

‘Je bent heel vervelend als je de prinses op de erwt uithangt, Renate. Daar ben je veel te oud voor.’

Ik deed er het zwijgen toe. Ik was allang blij dat hij me nodig leek te hebben en ik was benieuwd op welk gerucht hij doelde. Er werd doorlopend over van alles achter handen gesmiespeld. En het leek wel alsof iedereen juist voor gefluister de oren spitste.

‘Bedoel je soms dat verhaal dat er een overval op het Kasteel in voorbereiding zou zijn?’ vroeg ik. ‘Daar hebben we het gisteren op het stadhuis nog over gehad, en volgens ons is het een loos gerucht waar niks of niemand achter zit.’

Aktan nam me misprijzend op. ‘Allicht. Naar het Kasteel gaan staat gelijk aan zelfmoord, dat weet iedereen. Nee, ik heb het over

de herkomst van de baby. Van Ally.'

De theorie die hij me toen uit de doeken deed, zou in andere oren dan de mijne te vergezocht voor woorden hebben geklonken. Maar wat ik hoorde, betekende dat ik niet meer de enige was met mijn krankzinnige gedachteflits over waar Ally vandaan moest komen. En tot op de dag van vandaag weet ik niet precies waarom ik, toen Aktan uitgesproken was, deed wat ik deed. Wilde ik mijn clanhoofd laten zien dat ik nog altijd heel wat waard was en hij me maar beter serieus kon nemen?

Ik liep naar de kast waarin ik mijn schriften bewaarde. Iedere week moest ik zwarte schimmel van de planken vegen. Ik wenste dat ik meer af wist van papierbehoud. De gedachte dat mijn schriften zouden kunnen vergaan maakte me misselijk van angst. In heel Almere was ik de enige die haar oorspronkelijke beroep nog uitoefende. Alleen ik had dat geluk gehad. En daardoor was ik nu nog steeds met een dunne draad verbonden aan mijn verleden. Ik wist niet wat er van me zou overblijven als ik deze laatste strohalm zou verliezen.

'Kijk, Aktan,' zei ik, bladerend. 'Op 3 september kwam ik al tot de conclusie die jij nu eindelijk hebt getrokken. Als jij in die periode niet zo'n verrader en zo'n arrogante hufter was geweest, had ik het je waarschijnlijk wel verteld.'

Aktan nam het opengeslagen schrift van me aan. Met steeds wijder wordende ogen begon hij te lezen. Onbeheerst sloeg hij de pagina om. Zowat zei ik: 'Voorzichtig!'

Hij liet het schrift zakken en staaarde me aan. Hij zei: 'Dus het is waar.'

En ik zei niet: 'Nou ja, wáár, het is een hypothese, een vermoeden, een beredeneerde gok. Maar in essentie is het natuurlijk gewoon een schot voor de boeg.' Ik knikte alleen maar naar het schrift: 'Het staat er toch?'

Beschuldigend zei hij: 'Met Kribbe heb je dit natuurlijk wel besproken.'

Ik aarzelde. Buiten ons werk om had ik tegenwoordig nog maar weinig contact met Jacob. Ik hield mezelf voor dat er in iedere vriendschap weleens een periode is waarin je elkaar weinig te

bieden hebt. Maar ik had er nog steeds de pest over in dat hij had bedacht dat Ally op dezelfde manier als iedere andere Almeerder in een Naaste Familie ingedeeld moest worden. We hadden best een creatievere oplossing kunnen verzinnen.

‘En hij heeft dit al die tijd stilgehouden?’ riep Aktan, die mijn zwijgen blijkbaar als instemming opvatte. ‘Als ik het aan Sidney vertel, breekt hij al Kribbes botten.’

Slapjes protesteerde ik: ‘Ach, weet je, ik heb het zelf ook niet aan de grote klok gehangen. Het klonk me toch een beetje te...’

‘Wie zoiets in de doofpot probeert te stoppen,’ zei Aktan, ‘is een misdadiger.’

Zeven

Tegen het middaguur was Sidney Boterbloem Blijtschap achter Dennis aan de beschutting van het Lumièrepark in geglipt. Hij had zich uitgelaten gevoeld. In stinkend Almere vergat je een hoop, soms zelfs in welke omstandigheden je je vroeger altijd in je element had gevoeld.

Het Lumièrepark was ooit een suf, uitgestrekt stadsplantsoen geweest, maar inmiddels was de vegetatie er bijna jungleachtig. Ingesloten door muren van groen bedacht Sidney dat op deze missie de natuur in elk geval op hun hand was. Het idee bezorgde hem ongewone, haast religieuze gevoelens, die hij meteen geërgerd terzijde schoof.

Dennis liep voor hem uit. Hij was op bekend terrein, had hij gezegd, aangezien hij vroeger in alle parken had gestroopt en strikken had gezet. Zagen we je daarom nooit, had Sidney gedacht. Het maakte Dennis wel de juiste man *for the job*. Hij beweerde dat er onderweg genoeg begroeiing te vinden was die dekking zou bieden voor de uitkijkposten op het Kasteel, al zou dat misschien wat omwegen vergen. Er was op het hele traject maar één open plek die niet te vermijden viel: de A6 die Almere doorsneed. Die zouden ze in het donker moeten oversteken.

Na een paar uur stopten ze om wat te eten en te drinken. Toen keek Dennis omhoog naar hoe het zonlicht door het bladerdak viel en vond dat ze verder moesten.

Sidney volgde hem weer op de hielen. Fokking padvinder, dacht hij waardierend. Hij wist wanneer hij tijdelijk iemand nodig had. Het was een amusante gedachte dat Dennis meende dat hij Sidney voor zijn karretje had weten te spannen.

Het was nog steeds licht toen ze bij het talud van de snelweg belandden en haastig achteruit weer de bosjes in schoten.

‘We hebben nog wel even,’ zei Sidney terwijl hij het zich gemakkelijk maakte op een bed van varens. Hij sloot zijn ogen als voor een dutje. Maar met het doel in zicht siste het in zijn kop van de activiteit. Na zijn nachtelijke gesprek met Dennis had hij de boel eens goed op een rijtje gezet. Zelf geloofde hij helemaal niet dat Bianca Daslook Ruwiel en de andere geroofde vrouwen nog in leven konden zijn. Alleen had je ook nog zoiets als roem en eer. En daarmee zou Dennis gaan strijken als Sidney hem in z’n eentje op pad liet gaan. Zelfs als de hele operatie niets opleverde, zou iedereen denken: die Dennis, die durft toch maar wat niemand anders durft, zelfs de clanhoofden niet.

Sidney was niet al zo lang en zo geduldig bezig de poten onder Jacob Kribbe vandaan te zagen om nu opeens een nieuwe held, misschien wel een nieuwe leider, te laten opstaan. Wat hem betrof was het doel van vandaag simpel, en bezat het de schoonheid van twee vliegen in één klap. Dennis zou niet in z’n eentje met de glorie aan de haal gaan. En nu het op het Kasteel niet meer kon wemelen van de barbaren die bij het geringste kraakje of zuchtje in beweging zouden komen, was het een reële optie daar ongezien de koppen te gaan tellen en dan gelijk weer weg te wezen.

Door zijn wimpers keek hij naar Dennis, die op een rietstengel zat te kauwen. Hij had verzuimd tegen hem te zeggen dat hun missie vandaag niet meer dan een verkenning was. Daarna, vond Sidney, zou er eerst stevig moeten worden nagedacht over de consequenties van alle mogelijke scenario’s. Er was in zijn vakgebied doorgaans te weinig contemplatie. Als die padvinder zo meteen maar niet het hele Kasteel wilde gaan uitkammen op zoek naar de dode vrouw van Daslook Ruwiel.

‘My man,’ zei hij.

Dennis keek op.

‘Luister, in heel Almere hebben we de laatste jaren dingen zien gebeuren die onze nachtmerries overtroffen, maar het Kasteel gaat daar nog dik overheen. Mijn goede vriend Aktan Braam Ilyas zegt altijd: wie het in zijn hoofd haalt om daarheen te gaan, moet wel

levensmoe zijn. We houden ons bezoek straks dan ook zo kort mogelijk. Snap je?’

‘Jij lijkt me niet levensmoe,’ zei Dennis.

‘Nee,’ antwoordde Sidney energiek. Hij hoopte dat hij duidelijk genoeg was geweest. Als hij de zaak te veel benadrukte, bedacht die jongen zich misschien en dan zat hij zonder gids. Daarom besloot hij het gesprek een andere wending te geven. ‘Ik ben verre van levensmoe. En sinds de ramp heeft níemand in Almere zich van kant gemaakt, wist je dat?’

‘Wat gek,’ zei Dennis. Hij klonk gespannen.

‘Niet als je het analyseert,’ zei Sidney, terwijl hij tegen zijn slaap tikte. ‘Het heeft één groot voordeel om in een wereld te leven die niet perfect is: je hoeft zelf ook niet volmaakt te zijn. Hier heeft niemand het gevoel dat ie een loser is als ie ergens geen succes van weet te maken. Hier word je niet depressief als je de uitzondering bent die het niet redt, want niemand redt het hier. Hier hoef je je niet onmachtig te vergapen aan anderen die het wél voor elkaar hebben. Niemand eist hier van je dat je gelukkig bent, of je dromen waarmaakt. De lat ligt lager, en dus hoef je je ook niet op te knopen als je faalt of tekortschiet.’

Razendsnel als altijd begon het donker te worden. Het moment om de A6 over te steken brak aan. Met de neus van zijn schoen porde Sidney Dennis in zijn dij. ‘Oké, genoeg geluld, zullen we weer eens in de benen komen?’

Dennis krabbelde overeind. ‘Je ziet meteen echt geen fok meer.’

‘We hebben geen haast. Ga jij weer voorop?’

Ze spraken allebei met gedempte stem. Golven van adrenaline zetten Sidneys hele systeem op scherp terwijl hij achter Dennis aan schuifelde. Ze konden niet meer dan enkele meters van de snelweg verwijderd zijn. Vanaf daar zouden ze volgens Dennis’ schatting binnen een uur het Kasteel bereiken.

Sidney vervloekte zijn levendige verbeeldingskracht. De taferelen die voor zijn geestesoog opdoemden waren zo luguber dat hij al zijn wilskracht moest aanwenden om de ene voet voor de andere te blijven zetten.

Plotseling werd vóór hem Dennis door het duister verzwolgen en op hetzelfde moment hoorde Sidney hem een onderdrukte kreet slaken. Er klonk het doffe geluid van een lichaam dat tegen de grond smakt.

‘Dennis!’ siste Sidney. Hij struikelde zowat over zijn kompaan, die languit tussen de bladeren lag. ‘Gast, let dan ook op waar je je poten neerzet.’

Gesmoord zei Dennis: ‘Ik geloof dat ik... een van mijn oude strikken... O, shit, mijn enkel.’

Acht

Mensen dromden samen op pleinen en straathoeken, koortsachtig speculerend en discussiërend. Het gerucht over Ally's herkomst had zich dankzij mijn clanhoofd Aktan Braam Ilyas snel verspreid.

De Koolzaad-vrouwen hadden zich met hun schat binnenshuis opgesloten, beducht dat Ally door een menigte uit elkaar getrokken zou worden. Ook zijzelf konden de neiging niet onderdrukken om de baby om en om te keren, tussen haar teentjes en onder haar oksels te kijken, op zoek naar een aanwijzing dat het waar was.

Aktans boodschap sloot naadloos aan bij de slotsom waartoe veel mensen al op eigen kracht waren gekomen. Ally kon helemaal niet in Almere zijn geboren. Het was al moeilijk genoeg om je voor te stellen dat hier te midden van al die onvruchtbare vrouwen opeens iemand zwanger zou zijn geworden, maar het bestond eenvoudig niet dat zij haar groeiende buik zou hebben weten te verbergen en het kind ook nog eens maandenlang had kunnen verstoppen.

Het alternatief mocht nog zo onwaarschijnlijk lijken, er was in elk geval één keihard argument voor. Het Weerwater, waar we de baby uit hadden gevist, had voor de ramp in open verbinding met buitenwateren gestaan. Sinds de mistwal was neergedaald, waren we het bestaan van het Gooimeer, het IJmeer en het Markermeer bijna vergeten. Maar op de oever van een van die meren, het kon niet anders, moest Ally om onbekende redenen door iemand in haar tonnetje zijn gezet en aan het water zijn meegegeven.

'Hier staat het,' herhaalde Aktan onvermoeibaar tegen wie het maar horen wilde en dan sloeg hij mijn meegesnaaide schrift open om mijn conclusie te citeren: Ally kon alleen maar van buiten de stad komen.

Mijn Braam-nichtje Alice was de eerste die me kwam uithoren. Met schuldige rode konen zat ze me de volgende ochtend al in mijn tuin op te wachten, met een zakje meel dat ik opvatte als een zoenoffer. ‘Akelig kind,’ zei ik, ‘wat heb jij je oude tante verwaarloosd.’ Ik sloeg mijn armen om haar heen en drukte haar spichtige lichaam tegen het mijne totdat de lucht uit onze longen werd geperst.

Ze bloosde nog dieper. ‘Ik was kwaad op je,’ zei ze ongelukkig. ‘Zand erover,’ zei ik. Ik kon me niet beheersen en streek een lok van haar vette haren achter haar oor.

‘Aktan zegt dat het volgens jou waar is,’ barstte ze los.

‘Dat het waar zou kúnnen zijn.’ Ik wilde die woorden toch een keer uitgesproken hebben, al wist ik natuurlijk best dat de nuancering niet aan Alice besteed zou zijn. ‘Heb je al ontbeten?’ vroeg ik. Van het meel zou ik gestoomde broodjes voor haar maken, zoals Safae me had geleerd.

Alice hoorde me niet eens. Hees fluisterde ze: ‘Dus er moet ergens in de mistbank een gat zijn ontstaan.’

Ik zweeg.

‘Toch, Renate?’ Ze hijgde van opwinding.

Als door haar ogen zag ik het gat in de muur van mist. Erachter strekten mijn doodgewaande geliefden hun armen naar me uit. Waar zat je nou? Waar bleef je toch? O, jij gek, altijd meteen het ergste denken. Ik kon Maartens stem, met altijd die glimlach erin, al bijna horen. Ik zou hem de zakdoek teruggeven waarmee ik meer dan drie jaar tegen mijn wang gedrukt had geslapen, die had ik voor hem in Almere bewaard terwijl hij ergens anders onophoudelijk had gedacht: Renate, ik ben hier! Ik ben hier, Renate!

‘Alice,’ zei ik, ‘het zijn nog maar speculaties.’ Niettemin merkte ik dat ik bijna net zo hevig begon te trillen als zij. O stel, o stel dat het inderdaad waar was en dat mijn theorie klopte. Op mijn half verkrumelde stadsplattegrond had ik de meest aannemelijke route die Ally moest hebben afgelegd al honderd keer bekeken. Van de drie meren die Almere vroeger omgaven, was het Gooimeer het smalst geweest en vanaf de Almeerse oever ervan was het naar het Weerwater dus maar een kippeneindje. Een langere tocht zou een baby wellicht niet hebben overleefd, en dat moest een overweging

zijn geweest voor degene die Ally te water had gelaten. Als er een doorgang in de mistbank was, moest die zich ergens op de Gooimeerdijk in Haven bevinden.

Ik had er allang kunnen gaan kijken. Maar ik was bang. Ik herinnerde me nog maar al te goed de naargeestige leegte die vlak na de ramp soms vaag zichtbaar was geweest achter de mist. Die leegte was het meest verschrikkelijke dat ik in mijn hele leven had gadeslagen, zó aangrijpend dat ik het op een onbenoembaar existentialistisch niveau nog steeds tot in mijn merg voelde. En ik was niet de enige in Almere die zich zo min mogelijk in de buurt van de mistbank waagde. De fatale afloop van iedere poging tot uitbraak had onze huiver alleen maar versterkt. Maar juist daardoor kon het ons zijn ontgaan dat er gaten in de mistwal begonnen te vallen, onder invloed van ons nieuwe klimaat, of ten gevolge van een ander natuurlijk of onnatuurlijk fenomeen. Alles wat ons de afgelopen jaren was overkomen was onverklaarbaar geweest, maar daarom nog niet minder waar.

Tegenover me zat Alice nog steeds met vurige blossen aan het restant van mijn tuintafel. Van opwinding kwebbelde ze aan één stuk door. Ze gooide haar hoofd achterover en lachte. ‘Dus nu kan ik toch nog iemand wórdend!’ riep ze uit.

‘Je bent al iemand, lieve schat,’ zei ik.

Al kón Ally hoogstwaarschijnlijk niet in Almere zijn geboren, hoe was het meisje in godsnaam hierheen gedobberd? Dat was het zwakke punt in de hele redenering. Als het Gooimeer nog had bestaan of weer bestond, waren we immers allang ondergelopen: Almere lag meters onder NAP en onze gemalen werkten al jaren niet meer. Dat we nog leefden, dankten we aan niets anders dan aan die verschrikkelijke leegte buiten de stad.

Als het water opeens op miraculeuze wijze zou zijn teruggekeerd, was dat helemaal geen goed nieuws, maar een regelrechte bedreiging van onze veiligheid. Dan zou de klei onder onze voeten al een tijdje onopgemerkt bezig zijn zich vol te zuigen. Bij het bereiken van het verzadigingspunt zouden we door een nieuwe ramp worden getroffen. Betekende Ally's komst wel een nieuw begin of was zij een voorbode van het definitieve einde?

‘Je kijkt helemaal niet blij,’ zei Alice. ‘Het is toch fantastisch?’
‘We weten nog helemaal niets zeker.’

‘Aktan en de andere clanhoofden gaan op onderzoek uit, hoor. Dat heeft hij me zelf verteld. Ze gaan het gat in de mist zoeken. Ally is het bewijs dat het er is. O, ik hoop zó dat ze het gauw vinden,’ zei Alice hunkerend. Ze pakte het zakje meel op. ‘Zal ik flensjes gaan bakken?’

Was ik te zwartgallig? Als er werkelijk weer water in het Gooimeer stond, dan was dat een aanwijzing dat de wereld zijn oude gedaante aan het hervinden was of misschien zelfs al had hervonden. Hier hadden we jaren naar uitgekeken. Dan was er maar het gevaar van een dreigende zondvloed. Als er op aarde eindelijk weer méér bestond dan alleen Almere, konden we de stad ontvluchten. Op dezelfde manier als waarop Ally hier naar binnen was gekomen, zouden wij via de omgekeerde route ons vege lijf kunnen redden op alles wat dreef.

‘Renate?’

Ik liep naar mijn keukentje, waar Alice met een hysterische grijns beslag stond te maken. ‘Wat voor mensen zouden het zijn, aan de overkant?’ vroeg ze.

‘Je loopt wel erg hard van stapel,’ zei ik, hoewel ik mezelf die vraag natuurlijk ook had gesteld. Waren het wilden, net als wij? God mocht weten hoe en waar zij de afgelopen jaren hadden overleefd. Of was het maar één persoon?

‘Ze hebben in elk geval baby’s,’ zei Alice. ‘Ze kijken niet op eentje meer of minder.’

‘Niet te snel oordelen, jij. Als er al andere mensen zijn, hoor je me, áls er al andere mensen zijn, dan weten we niets van hun omstandigheden. En baby’s zijn de hele geschiedenis lang te vondeling gelegd, om tal van nijpende redenen, te beginnen met Mozes.’

‘Er zijn andere mensen. Ally’s moeder is er in elk geval. En dus moet er ook een man zijn,’ zei Alice logisch. ‘We zijn niet meer de enigen op aarde! Wie is Mozes?’

‘Mozes werd door zijn moeder in Egypte in een mandje in het riet van de Nijl gelegd,’ begon ik op didactische toon. Opeens gleed er een siddering langs mijn rug. ‘Nee,’ zei ik geschrokken. Ik wilde helemaal niet denken wat ik nu dacht, wat me zomaar met een schok inviel. Ik probeerde de gedachte meteen uit mijn hoofd te bannen.

‘Wat bedoel je?’

‘Nee, nee, Alice,’ zei ik zo gedecideerd als ik kon. ‘We raken helemaal van de kook als we zo doorgaan. We gaan ons van alles inbeelden, terwijl er nog niets vaststaat. We zullen eerst...’

‘Je zei zelf dat het waar was!’

‘Dat het waar zou kúnnen zijn.’

Negen

Safae had vaak genoeg samen met haar Lazaar achter de counter gestaan om te weten hoe ze vandaag de catering van het verjaarsfeestje van Dex zou aanpakken. Een aubergineschotel natuurlijk, diverse salades en een grote stapel *rghaifs*, als ze voldoende meel kon krijgen. Misschien wilden ze haar op De Kempmaan zelfs wel een paar kippen meegeven.

Vol verwachting klom ze om twee uur met haar boodschappenlijstje naast Jacob Kribbe op de bok van Rudi's wagen. Rudi zou haar dankbaar zijn dat ze hem zoveel werk uit handen nam. Hij zou inzien dat haar intenties zuiver waren en dat hij van haar niets te vrezen had. Ze was niet zoals de andere vrouwen die hem hadden belaagd.

Het was haar laatst niet gemakkelijk gevallen om in het donker naast hem in bed te glippen, nadat ze eerst trillend de bijna doorschijnende ivoren hangers uit haar oren had gehaald die Lazaars huwelijksgeschenk waren geweest. Wat een opgave om dit te moeten doen. Ze had haar hand beschroomd op Rudi's sproetige schouder gelegd. En toen zijn lompe afwijzing, de manier waarop hij haar vol afschuw had afgeschud.

Het was bij die ene keer gebleven. Sindsdien liep ze iedere avond weer van de Esplanade terug naar haar eigen appartement, nadat ze Dex een afscheidsknuffel had gegeven en hem had beloofd morgen terug te komen. Thuis, in het bed waarin Lazaar haar altijd zo onstuimig had omhelsd, lag ze urenlang wakker, geplaagd door hittegolven van schaamte en hunkerend naar een manier om het goed te maken met Rudi, omdat hij nu eenmaal haar enige kans was om Lazaar gerust te stellen.

Verhit ging ze op de smalle bok verzitten en probeerde haar gedachten in veiliger banen te leiden. Ze moest niet vergeten straks

op De Kemphaan uit te kijken naar een verjaarscadeautje voor Dex, die achter haar in de wagen zat. Meneer Kribbe kon hem dan mooi even bezighouden.

‘Merkwaardig dat dat paard precies weet hoe hij moet lopen,’ zei Jacob. ‘Ik was nog wel bang dat we hem zouden moeten besturen.’

‘O, ik dacht dat u dat dééd.’

‘Optisch bedrog,’ zei hij, terwijl hij naar de teugels in zijn schoot keek. ‘Ik heb niets in te brengen. Dat mag je trouwens als een metafoor opvatten. De hele stad is gek geworden.’

Safae wenste dat hij er niet telkens opnieuw over begon. Ze reden over de uitgestorven Waterlandseweg, totdat het paard links afsloeg. Op de akkers van de stadsboerderij was niemand aan het werk. Iedereen was in Haven. Het moest op de Gooimeerdijk zwart zien van de mensen.

‘Als er maar geen ongelukken gebeuren,’ hernam Jacob. ‘Dit had in alle rust onderzocht moeten worden.’

Als Safae zichzelf toestond stil te staan bij een mogelijk gat in de mistbank, zou ze waarschijnlijk net zo gek worden als iedereen, maar dat kon ze nu beslist niet gebruiken. Ze moest zich concentreren op de kansen en de risico’s die Dex’ partijtje boden.

‘We hebben het over tientallen, tientallen kilometers mist,’ vervolgde Jacob onvermoeibaar. ‘Wat is de omtrek van Almere? Hoeveel tijd gaat dat niet kosten, terwijl niemand nu meer geduld heeft? En hoeveel bakstenen heb je nodig om al die kilometers nauwkeurig te testen?’

‘Doen ze het zo? Met bakstenen?’ vroeg Safae.

Hij knikte. ‘Heb ik je weleens verteld over die vent met die appel op de Vogelweg... Ach, lieve kind, vergeef me. Je eigen echtgenoot...’

‘Wat zou Lazaar hebben gevoeld?’ vroeg ze. Zonder overgang brandden haar ogen.

‘Niets. Helemaal niets. Hij heeft nooit geweten wat hem overkwam. Ho, we zijn er.’

Het paard hield halt bij een schuur van verweerd hout waarnaast een wankele stapel groentekratten stond. Meteen kwam er een vrouw met een stok in de hand naar buiten gerend. ‘Geen

dieven hier!' schreeuwde ze. Toen herpakte ze zichzelf. 'Is er al nieuws, mensen?'

'Nee,' zei Safae brutaalweg. 'We komen eten halen voor Binnen.'

De vrouw vouwde haar armen voor de borst. 'Ga me niet vertellen dat ik je dat gratis mee moet geven,' zei ze tegen Jacob, zonder acht te slaan op Safae. 'Het is beneden je stand, Kribbe, om misbruik te maken van de omstandigheid dat er hier vandaag niemand is.'

'Rudi en Bianca zijn altijd jullie beste klanten geweest,' zei Jacob afgemeten.

De vrouw sloeg een kruis alvorens ze zich omdraaide en weer naar binnen verdween.

'We laden in wat we nodig hebben,' zei Jacob tegen Safae. 'Rudi kent de waarde van alle producten. Hij zal zeker voor een passende vergoeding zorgen.'

'Tomaten, sla, aardappels, komkommer, uien, aubergines,' ratelde ze. 'Meel. Eieren. Alles wat we aan peulvruchten en aan tuinkruiden kunnen vinden. Hé, Dexie! Help jij meneer Kribbe even?'

Zoals iedere Almeerder kende ze dankzij haar corveebeurten het hele complex op haar duimpje. Ze sprong van de wagen en holde langs de schaftkeet naar de doorgaans zwaarbewaakte kippenren. Al van verre zag ze dat de waterbakken droogstonden en dat de kippen lusteloos in het zand pikten, omringd door amechtige kuikens. Het was duidelijk dat ze de hele dag nog niet verzorgd waren. Vlug deed ze een greep in de zak met graan die buiten de omheining stond. Daarna trok ze aan de hefboom van het vat waarin regenwater werd verzameld. Als de dag van gisteren herinnerde ze zich hoe ze had meegebouwd aan die constructie. En bovenal ieders trots toen het werkte. Armen om elkaars schouders. Wie een kip heeft, heeft een toekomst. Altijd voor de kippen zorgen.

De dieren kakelden erop los terwijl ze de graankorrels opschrokten. Safae wendde zich af. Haar rghaifs zouden bij nader inzien een vegetarische vulling krijgen. Maar voor Dex zou ze een kuikentje meenemen. Leuk voor hem, iets om voor te zorgen.

De rest van de middag werkte Safae in Rudi's keuken, eerst nog onwennig, maar al snel vond ze de weg. Als Rudi straks van de Esplanade thuiskwam, zou hij versteld staan. Het koken vereiste enige improvisatie, want uit de spullen die Jacob Kribbe had ingepakt bleek dat hij geen aubergine van een komkommer kon onderscheiden. Maar Safae vertrouwde op Lazaars leidende hand en voelde zich alleen daardoor al niet te verslaan.

‘En ze dan zó op een schotel leggen, habibti.’

Om vijf uur veegde ze haar handen af aan haar schort terwijl ze de tafel overzag. Het feest kon beginnen. Ze verheugde zich erop Ally weer te zien. Misschien zou de baby haar zelfs nog wel herkennen.

Tien

Dennis Koolzaad Kardoen had zich grondiger gewassen dan hij in de afgelopen jaren had gedaan. Hij had zich een ongeluk gezocht naar toonbare kleren. Toen hij klaar was met zijn toilet strompelde hij, steunend op de krukken die een van zijn Koolzaad-tantes voor hem had gevonden, naar buiten. Zijn opwinding overschaduwde de pijn in zijn enkel. Hij zou de hele avond in Safaes nabijheid zijn.

Op de Esplanade stond de wagen klaar die hem en zijn Naaste Familie naar Bistro Binnen zou brengen. Hun clanhoofd, de half debiele ‘vogelfluisteraar’ Harold Koolzaad Florentina, stond als een uitgelaten kind aan het hoofdstel van het paard te sjorren. Op de bok zat Kribbe. ‘Welkom, welkom,’ riep hij joviaal naar alle samengestroomde Koolzaads. ‘We vertrekken als Rudi zover is. Is onze Ally er al? Ha, Dennis, goed je te zien. Maar wat heb je met jezelf gedaan, jongen?’

‘In een strik gestapt,’ antwoordde Dennis kortaf. Een nieuwe tocht naar het Kasteel zou moeten wachten totdat hij weer uit de voeten kon. Heviger dan ooit vervloekte hij Rudi, die niet meteen achter zijn vrouw aan was gegaan en die nu zijn tijd verspilde aan dat monument waarmee hij haar ongezien maar alvast doodverklaarde. Of wisten getrouwde mensen zoiets zeker van elkaar? Voelden zij van verre dat de draad die hen verbond niet langer strak stond? Zou hij het zelf ook merken als Safae iets overkwam? Zou hij dan als het ware iets horen knappen, een ijl maar onmiskenbaar PING: nu vergaat mijn wereld?

Rudi’s kasteel bezat inmiddels kantelen. Was het de bedoeling dat het zoontje erin ging spelen als het klaar was, zoals kinderen vroeger in van die kasteelvormige springkussens hadden gespeeld? Misschien was het helemaal geen monument, of veel meer dan dat.

Naast een lading puin stond Rudi voorovergebogen uit te hijgen, wankelend op zijn benen. Hij zag eruit als een vogelverschrikker. Dennis merkte dat de meeste Koolzaadvrouwen gegeneerd van hem wegkeken, alsof zij iets zagen wat te intiem was om gade te slaan, iets waarvan iedereen het bestaan eigenlijk al was vergeten.

‘Kom,’ riep Kribbe. ‘We gaan vertrekken.’

In Bistro Binnen stond een feestmaal uitgestald dat even iedere andere gedachte naar de achtergrond verdrong. Er ging een zucht door het hele gezelschap, dat zich onwennig door het restaurant verspreidde, laverend tussen de tafeltjes. Velen waren hier nog nooit geweest, niemand durfde te gaan zitten. Ook Dennis bleef staan. Hij kon zich niet heugen dat hij zoveel eten bij elkaar had gezien. Speeksel hoopte zich op in zijn mond.

‘Safaes werk,’ verkondigde Kribbe luid, terwijl hij naar het buffet wees.

‘Goh, zeg,’ murmelden enkele Kooldzaad-vrouwen, ‘ze is hier dus al helemaal thuis.’

Dennis kromp even in elkaar.

‘Beste mensen,’ vervolgde Kribbe, ‘hartelijk welkom allemaal, ook namens Rudi. Er zijn zoals jullie weten twee aanleidingen voor dit feestelijke samenzijn. De verjaardag van Dex, en Ally’s komst in de Koolzaad-familie. De twee jongste inwoners van Almere zijn ons heel dierbaar en...’

‘Komt mama ook?’ riep Dex.

‘Nee, Dexie,’ zei zijn vader in de plotselinge stilte. ‘Mama komt niet.’

‘En wie is hier de jarige job?’ vroeg Safae zangerig terwijl ze naderbij trad. ‘Wie krijgt er een cadeautje?’ Ze pakte een dekschaal van een van de tafels. ‘Moet jij eens raden wat hier in zit. Wat hoor ik nou? Het piept!’

Dennis laafde zich zo discreet mogelijk aan haar gracieuze gestalte. Hij zou haar krijgen, hij wist het zeker. Ze had lang genoeg Rudi’s kindermeid gespeeld. Achter hem klonk een gedempte stem. ‘Het had me mooi geleken, Dennis,’ zei Kribbe, ‘als jij zo meteen met Ally.. Maar je kunt haar nu niet dragen, veronderstel ik?’

Dennis schudde zijn hoofd en leunde wat voorover op zijn krukken.

‘Een kuikentje!’ riep Dex uit.

Rudi hees zijn zoontje met kuiken en al op zijn schouders en keek beschroomd om zich heen. ‘Bedankt dat jullie zijn gekomen,’ zei hij, zichtbaar zwetend van inspanning. ‘Laten we hopen dat Ally en Dex vriendjes worden.’

‘Kijk, Dex,’ wees Safae naast hem, ‘dat is Ally. Dáár. Wat een leuk klein meisje, hè?’

‘Het schaap heeft nog nooit een ander kind gezien,’ mompelde iemand.

‘Misschien willen de mensen eerst wat eten,’ zei Rudi tegen Safae. Het klonk zo terechtwijzend dat Dennis van opluchting bijna glimlachte, terwijl hij zich tegelijkertijd stoorde aan de lompeheid.

Iedereen vatte Rudi’s woorden op als het startsein om zich rond het buffet te verdringen. Borden werden in grote vaart volgeschapt en meegenomen naar de tafeltjes.

‘Nee, blijf zitten, Dennis,’ zei Kribbe. ‘Ik haal wel even wat voor je.’

Dennis baalde. Als hij maar niet de hele avond aan die man vastzat. Maar op hetzelfde moment kwam er iemand met ruisende gewaden tegenover hem zitten. Het was Safae. ‘Hoi,’ zei ze verlegen. ‘Jij bent toch Ally’s peetoom? Hoe gaat het met haar, sinds ze een Koolzaad is?’

‘Het gaat met haar zoals het met baby’s gaat, denk ik. Ik ben niet zo’n expert.’ Voor het eerst keek hij in haar ogen, die de kleur hadden van bittere chocolade. Hij hoopte dat hij niet als een idioot zat te grijnzen. De vrouw over wie hij droomde zat tegenover hem en ze had uit eigen beweging een praatje met hem aangeknoopt. Het ging gemakkelijker dan hij had durven hopen.

‘Kijk, Dennis,’ zei Kribbe druk terwijl hij twee borden op tafel neerzette. ‘Ach, Safae, ben jij nu de enige die nog niets heeft? Wacht, ik ben zo terug.’

‘U bent een schat,’ zei Safae.

Dennis dankte de goden dat zijn antipathie voor Kribbe blijkbaar niet zichtbaar was. Hij boog zich over zijn bord en snoof

waarderend. ‘Hoe heb jij zo leren koken?’

‘Van mijn man Lazaar. We hadden een shoarmatent. Hij leeft niet meer.’

Het overdonderde hem even, zoveel informatie in zo weinig woorden. De meeste mensen molken hun tragedies graag uit. ‘Dus je hebt een hoop meegemaakt,’ zei hij.

‘Wie niet?’ antwoordde ze simpel. ‘Jij vast ook.’

Hij had nog niemand iets over zijn geschiedenis verteld. Het was meer dan drie jaar geleden dat hij voor het laatst een persoonlijk gesprek had gevoerd. Zou Safae zijn verhaal begrijpen? Zou zij snappen wat het voor hem betekende dat zijn vader de donkere nachten van zijn ziel niet had kunnen doorstaan? Toen dacht hij opeens aan wat Sidney had gezegd: ‘Híér heeft niemand het gevoel dat-ie een loser is als-ie ergens geen succes van weet te maken. Híér hoef je je niet op te knopen als je faalt of tekortschiet.’

Hij voelde de adem in zijn keel stokken. Hij dacht: misschien heb ik een persoonlijk probleem gemaakt van iets dat een probleem van de wereld was. Een probleem van een voorbije wereld. Op slag was het alsof de mist optrok die drie jaar in zijn hoofd had geheerst.

‘Dametje!’ Daar was Kribbe weer. ‘Als dit bord er niet lekker uitziet, dan weet ik het niet meer.’ Vergenoegd in zijn handen wrijvend ging hij zitten. ‘De drank moeten we erbij denken, Dennis, want dat hoofdstuk heeft Rudi de laatste tijd een beetje laten versloffen. Maar ook zonder alcohol kan het gezellig zijn. Eet smakelijk. En vertel nou eens even over dat ongelukje van je.’

Den! Dennie! Dèèennis, ik praat tegen je! Zonder na te denken zei hij: ‘Het gebeurde toen ik op weg was naar het Kasteel.’

Kribbe legde zijn vork neer. Ontsteld keek hij hem aan. ‘Het Kasteel? En ik me maar zorgen maken omdat iedereen hier als een kip zonder kop op zoek is naar een gat in de mistbank. Hoe haal je het in je hoofd, Dennis? Waarom doe je zoiets gevaarlijks?’

Waarom? Omdat Daslook Ruwiel een nalatige lul was. Maar uit zijn ooghoek zag Dennis dat Rudi en zijn zoontje alleen aan een tafeltje zaten, en die aanblik deed hem inbinden. Rudi’s eigen Naaste Familie had het massaal laten afweten, zelfs Milosz Daslook Bonifacy ontbrak. In hun plaats zaten de Koolzaads zich vol te

proppen, onder de dekmantel dat het voor die twee koters leuk zou zijn elkaar te leren kennen. Hoe was Rudi op het onzalige idee van dit feestje gekomen? Besepte hij niet dat al die moeite bij voorbaat tevergeefs was?

‘Het werd gewoon hoog tijd om daar eens poolshoogte te gaan nemen,’ zei hij kortaf.

‘Wees maar blij, Dennis, wees maar godstabernakels dankbaar dat je niet verder bent gekomen.’ Kribbe begon weer in zijn arm te knijpen.

Maar Safae vroeg: ‘Wat had je daar dan verwacht?’ Ze leunde voorover en daarbij steeg uit haar kleren het milde aroma op van een tuin op een vroege voorjaarsavond, nog voordat de vogels in de gaten hadden dat ze nesten moesten gaan bouwen, eieren leggen.

Enigszins van zijn stuk gebracht zei hij: ‘Ik wilde gewoon met mijn eigen ogen zien wat zich daar afspeelt.’

Safae scheurde een stukje rghaif af, ze bracht het naar haar mond en at het aandachtig op. Toen zei ze: ‘Maar daarvoor had je er toch niet heen hoeven?’

‘Dennis, jongen,’ zei Kribbe, ‘je wilt niet weten wat zich daar afspeelt.’

‘Hij weet het al,’ zei Safae. ‘Iedereen weet het. We weten allemaal wat het kwaad is. Anders kún je helemaal geen mens zijn. Maar je hoeft je er niet willens en wetens aan te gaan vergapen.’ Ze sloeg haar ogen neer, alsof ze zelf schrok van haar woorden.

Dennis voelde dat hij een kleur kreeg. Hij kon moeilijk zeggen dat hij naar het Kasteel had gewild om haar van Rudi los te weken. Maar als Ally’s peetoom had hij gelukkig nog een pijl op zijn boog. ‘Zeg,’ opperde hij alsof het hem plotseling inviel, ‘als ik jou kan ontlasten met Dex, dan mag je hem gerust bij mij thuis brengen om met Ally te spelen.’

Kribbe sloeg een arm om zijn schouder. ‘Klasse, Dennis.’

‘Dat moet je maar met Rudi bespreken,’ zei Safae zachtjes. ‘Voor mij is Dex geen belasting, hoor. En Ally kan ook hier komen spelen. Of bij het kasteel van Rudi.’

Weer mis. Hij had moeten beseffen dat op Dex passen voor dit frêle meisje een welkome onderbreking was van de zware corvee

op de akkers. Vergeet het, wilde hij zeggen, maar op hetzelfde moment verdween hij bijna onder Kribbes oksel. 'Rudi!' hoorde hij de oude man roepen. 'Rudi, heb je een momentje?'

Dennis vocht zich omhoog uit Kribbes zweetgeur en keek recht in het gezicht van Daslook Ruwiel, die bij hun tafeltje was verschenen, zó intens bleek achter zijn sproeten dat het was alsof er een zwerm bijen op zijn gezicht was neergedaald. 'Is alles naar wens?' vroeg hij mechanisch, met een blik op het volle bord waarvan Dennis nog geen hap had genomen.

'Nou, Rudi, wat zei ik je? Namens de Koolzaads heeft Dennis je zoon daarnet uitgenodigd als speelkameraadje voor Ally,' zei Kribbe.

Rudi maakte een stijve buiging. 'Dat is fijn voor Dex. We zullen er graag gebruik van maken.' Hij wendde zich tot Safae en zei kortaf: 'Jij ook nog bedankt, voor je tijd en je moeite de afgelopen weken. Wij kunnen nu afscheid van elkaar nemen.'

Elf

Alice was al helemaal klaar voor de oversteek. Ze had haar nagels gelakt met menie uit een blikje dat ze had gevonden. Het effect was heel gothic. Het had haar geïnspireerd om met houtskool haar ogen te omranden en haar haar met een zwarte doek op te binden. Haar eigen pap en mam, die op hun werk in Muiden en Amsterdam waren geweest toen de mistbank Almere omsloot, zouden haar niet eens meer herkennen.

Terwijl ze haar benen over de kaderand van de Lange Wetering bij de sluis van Haven liet bungelen, dagdroomde ze over een leven waarin ze geen Braam meer zou zijn en niemand haar meer zou kunnen verplichten om in De Fantasie onkruid te wieden of ander afschuwelijk werk te doen. Ze hoopte vurig dat ze aan de overkant een goede indruk zou maken. De afgelopen dagen had ze alles gewassen dat ze nog aan kleren bezat, maar ze liep natuurlijk minstens drie modes achter, het dubbele zelfs als je in zomer- en wintercollecties dacht.

Kon ze er daarginds eer mee inleggen dat ze zó watervlug was dat het haar lukte om met haar blote handen een vis te vangen, of dat ze wist hoe je van een ree maanden kon eten door ieder onderdeel ervan te benutten? Waarschijnlijk had ze straks heel andere talenten nodig, een gedachte die haar afwisselend van angst en van onstuimige hoop vervulde. Als ze ergens terechtkwam waar ze wéér water moest pompen, meel malen en akkers bewerken, dan zou ze weliswaar bij iedereen in de smaak vallen, maar dan kon ze net zo goed blijven zitten waar ze zat.

Ze vestigde haar blik weer op de grijze mistwal en scande de ondoordringbare muur millimeter voor millimeter. Dagenlang hadden de clanhoofden er stenen doorheen staan gooien, hier bij de sluis en verderop op de dijk. Iedere steen was zonder enig geluid

verdwenen: opgelost. Heel Almere was ervoor uitgelopen. Iedereen had gedaan wat zij nu deed: naar de mist turen in de hoop daarachter een glimp op te vangen van het teruggekeerde water in het Gooimeer. Maar het leek wel of de mistbank de afgelopen drie jaar alleen maar dichter was geworden. Er waren geen plekken meer die een troebel doorkijkje boden.

Alice bukte zich en controleerde voor de zoveelste keer het vlotje dat ze had gebouwd, met vier plastic jerrycans als drijvers. Al was ze een redelijke zwemmer, ze wilde geen enkel risico lopen. Aan het vlot hing een oud verfblik, met daarin haar kleren en het horloge dat ze van haar oma had gekregen en dat al jaren niet meer liep.

Ze was blij dat de menigte zich had verplaatst naar de Zuidersluis in Buiten, de tweede plek waar Ally de stad had kunnen binnenkomen, al was de afstand vanaf daar naar het Weerwater aanzienlijk groter. Maar misschien had de wind meegewerkt. Je wist het nooit met die rondtollende wind in Almere die, terugketsend tegen de mistbank, soms alle kanten tegelijk op leek te waaien. Je kon niet zeggen: Het móét vanwege de wind zus of zo zijn gegaan.

Nu zat ze hier prinsheerlijk in haar eentje. Dat had ze altijd al het fijnst gevonden. Ook na de ramp was ze niet veel opgetrokken met haar voormalige klasgenoten. Ze was niet zo ad rem als zij, niet zo luidruchtig, niet zo baldadig. Toen ze klein was, was ze weleens huilend uit school thuisgekomen. Maar hier was het haar van pas gekomen dat ze zich zo goed in haar eentje wist te redden. Met anderen om je heen kon je je onmogelijk zó concentreren dat je in één mep een karper uit het water sloeg.

Zo zou ze het nu ook doen. Ze zou zich geen tel laten afleiden totdat er een dunnere plek in de mist zichtbaar werd. Geen wonder dat niemand die nog had kunnen ontwaren, met al dat gedrang en geduw. Een hevige windstoot in combinatie met precies op het juiste moment een harde vlaag regen was misschien al genoeg. En als ze dan achter de mist water zag fonkelen, zou ze er eerst een steen in smijten. Zodra ze een plons hoorde, kon ze er veilig met haar vlot achteraan springen. En anders wachtte ze gewoon haar volgende kans af. Als het moest, kéék ze een gat in de mist, net

zoals haar klasgenoten een keer een gat in haar hoofd hadden gekeken, daar was volgens hen geen hard voorwerp aan te pas gekomen.

Aan de overkant zou alles vooral schoon zijn. Er moest daar een geur van wasverzachter en badschuim hangen, van shampoo en zeep, van bodylotion en gezichtscrème. Iemand in een smetteloos wit hemd zou haar op de oever opwachten, haar bij de hand nemen, misschien zelfs in zijn armen, en haar naar een warm bubbelbad brengen waarin ze mocht blijven liggen totdat het eelt van haar vingertoppen losliet en haar haren zich slurpend hadden volgezogen met voedende conditioner.

Nooit meer zou ze met as haar tanden hoeven te poetsen. En ze zou iedere keer als ze op een wc zat, lachend honderd meter papier van de rol trekken.

Het daglicht begon al te verschieten. Vlug sjoorde ze haar vlotje onder de arm voordat ze zo meteen geen hand meer voor ogen zou kunnen zien. Er stonden genoeg lege huizen langs de Lange Wetering om hier te kunnen blijven overnachten, dat scheelde morgen een hele tocht. Lukraak duwde ze bij een voortuintje het hek open en struikelde zowat over een tuinkabouter met een verbleekte rode muts, die blijkbaar alles had overleefd, net als zij. Ze bukte zich, tilde hem op en nam hem mee naar binnen.

In een van de slaapkamers ging ze direct op de kale bedspiraal liggen, uitgeput van het wachten en het hopen. Morgen was het weer vroeg dag en dan moest ze scherp zijn. Het lukte haar nog net een gekookt ei naar binnen te werken dat ze bij haar laatste corvee in De Fantasie uit de keuken had gejat.

Vlak voordat ze in slaap viel, met de kabouter aan haar voeteneinde, vroeg ze zich voor de zoveelste keer af waarom iemand een baby in een tonnetje stopte en dat te water liet. Wat bezielde je als je zoiets deed? Maar ze was al in dromenland: aan de overkant werd ze juichend begroet.

Twaalf

Het was de hoogste tijd om de akkers om te ploegen en in te zaaien voor de volgende oogst, maar met de redding zo nabij maalde niemand daar meer om. Waarom zou je nog op het land ploeteren, nu iedere dag je laatste dag hier kon zijn? Andere zaken van levensbelang vroegen op dit moment de aandacht. Van oudsher had waterrijk Almere altijd vol bootjes gelegen, alleen was er na de ramp geen tijd geweest om die te onderhouden, laat staan om ermee te gaan spelevaren. De meeste bleken inmiddels zo lek als een mandje, ze waren compleet ongeschikt voor een massale vlucht uit de stad.

Jacob had al gehoord over ongelukken, vooral onder pubers die, brooddronken bij het vooruitzicht vandaag of morgen uit Almere te kunnen ontsnappen, in vaarten en kanalen de ene gammele schuit na de andere uitprobeerden. Het feit dat hun droom op uitkomen stond, maakte de dagelijkse werkelijkheid niet draaglijker maar juist nog tergender, en ze verloren hun laatste restant geduld. Jacob moest de clanhoofden bijeenroepen en ze opdragen iedereen aan te sporen verder te kijken dan hun neus lang was, omdat de gevolgen anders niet te overzien waren.

Maar hij voelde zich mat en ongeïnspireerd. Hij bleef maar malen over het verjaarsfeestje in Binnen. Hopelijk had hij geen poging gedaan om bij Dennis charmant over te komen, dat pakte in zijn geval altijd zo dik uit dat je lepel er rechtop in bleef staan. Geen druppel drank was er gevloeid, en toch was hij zo beneveld geweest dat hij zich amper meer een detail herinnerde. Hij kon zichzelf wel voor zijn kop slaan.

Hij had zo naar de avond toegeleefd dat het feestje een einddoel was geworden: het samen aan tafel zitten, het kijken naar die intrigerende schuine ogen, het luisteren naar die enigszins schorre

stem. Hij dacht allang niet meer in termen van begeerte. Hij verlangde alleen maar naar iemand om tegen te kunnen zeggen: 'Weet je, ik prijs me alles bij elkaar een gelukkig mens. Alles wat ik belangrijk vond, heb ik in mijn leven kunnen doen.' Zoiets moest je een keer tegen een jonger iemand zeggen, anders zou het later zijn alsof je nooit had bestaan.

Nu hun samenzijn dat nog niet had opgeleverd, realiseerde hij zich pas dat hij had verzuimd te voorzien in een logisch vervolg. Hoe en wanneer zou hij opnieuw een kans kunnen creëren?

Maar zijn plichtsbesef knaagde. Op z'n minst moest hij een poging ondernemen om onbesuisdheden te voorkomen die mensenlevens konden kosten. Daarom verliet hij die middag met tegenzin zijn kantoor. Het was vanuit de gevangenis een klein half uur lopen naar de Zuidersluis, hopelijk werkte zijn knie mee.

Op de Oostvaardersdijk kwam hij al bijna niet meer door de menigte heen. Veel mensen waren bepakt met koffers en bundels of duwden volgeladen roestige boodschappenkarren voort. Hij kon zijn ogen niet geloven. Er moest een doorgang in de mistbank zijn gevonden. In allerijl waren de Almeerders kennelijk al begonnen met evacueren, zonder dat iemand op de gedachte was gekomen hem te waarschuwen.

Toen besepte hij dat iedereen zich alleen maar alvast had voorbereid op de vlucht. Inderhaast had men huisraad en lijfgoed ingepakt en was men ermee naar de sluis gestroomd, zonder plan, vermoedelijk zelfs zonder dat er genoeg betrouwbare boten waren. 'Opgepast!' riep hij uit. 'Het is nog niet zover, mensen! Waar zijn jullie clanhoofden?'

Niemand sloeg acht op hem. Degenen die nog maar net achter aan waren gesloten, drongen zich duwend op, steeds dichter werd de massa, als een prop papier die door een kolossale hand werd samengeknepen. 'Boterbloem Blijtschap!' schreeuwde Jacob. 'Waar ben je, Sidney?'

'Ik sta hier al sinds gisteren,' snauwde een hobbezakkerige vrouw terwijl ze met een elleboog in zijn zij porde. 'Denk maar niet dat je erlangs komt.'

‘Kijk uit, die Kribbe denkt dat hij voorrang heeft,’ werd er geroepen.

‘Kalm aan,’ zei Jacob. ‘Ik moet naar Boterbloem Blijtschap, of wie het ook is die dit... coördineert.’

‘Eerlijk in de rij blijven!’

‘We moeten allemaal wachten, hoor!’

‘Hier is net weer iemand flauwgevallen!’

‘Wel verdomme, Kribbe, tyfuslijer!’

Jacob hoorde de stof van zijn mouw scheuren. ‘Mevrouw,’ zei hij, ‘we kunnen veel beter thuis afwachten totdat...’

‘Ga dat lekker zelf doen, ouwe,’ snibde een meisje met een doodsbleek gezicht waar het zweet langs stroomde. ‘Wij zijn hier weg zodra we kunnen. Voordat we verdrinken.’

Jacob graaide tevergeefs naar zijn afgerukte mouw toen hij eindelijk snapte waarom de menigte niet meer te houden was. Het ging allang niet meer alleen om het visioen van een leven buiten de uitgewoonde stad, het was voor de mensen een kwestie van acuut lijfsbehoud geworden: het idee van een dreigende watersnoodramp had bij ze postgevat. Zonder werkzame gemalen zou het water dat Ally in hun midden had gebracht, Almere fataal worden.

Beklemd dacht hij: maar we weten nog niet eens of... dat kunnen we pas zeker weten als... en wat weten we dan nog? Dus hiervoor leefde je, realiseerde hij zich, om uiteindelijk altijd tekort te schieten.

Toen greep een nieuwe angst hem bij de keel. In het geval van een calamiteit zou Dennis zich op zijn krukken nooit kunnen redden. Met een gewelddadigheid die hij niet van zichzelf kende, brak hij los uit de scheldende, joelende massa. De mensen hadden gelijk: je kon hier zomaar verzuipen.

Knie. Heup. Been. Noodgedwongen pauzeerde hij na een uur in de berm. De zon brandde onbarmhartig op zijn blote linkerarm. Hij verging van de dorst. Toen hij zijn tocht weer hervatte, voelde hij dat een van zijn zolen had losgelaten en begon te kleppen. Langzaam kwam het centrum in zicht.

Op de uitgestorven Esplanade was Rudi bezig een steiger te timmeren. Zijn bouwwerk was alweer zo'n stuk hoger dat Jacob beseftte dat hij hier al vele, vele dagen niet was geweest. Sinds het onbevredigende feestje was hij Rudi uit de weg gegaan, ook in Binnen. Want als hij zich die avond als een idioot had aangesteld, wat hem steeds aannemelijker leek, was Rudi daarvan getuige geweest.

Hij sleepte zich naar de wagen voor een paar slokken water. Terwijl hij dronk, keek hij tersluiks naar het appartement waarvan hij wist dat Dennis er woonde, hij had de Koolzaad-vrouwen weleens onder het balkon naar hem horen roepen. Hij moest zorgen dat hij een niet al te verwilderde indruk maakte. Haastig fatsoeneerde hij zijn gehavende pak enigszins. 'Je kunt met de Daslook Ruwiels meerijden naar de Zuidersluis, Dennis,' zou hij zakelijk zeggen.

Hij draaide zich om en liep naar Rudi toe. Als die hoorde welk gevaar er dreigde, zou ook hij zich met grote haast klaarmaken om Almere te verlaten. Hij zou zijn zoontje vanzelfsprekend niet door het water laten verzwelgen.

Rudi keek op. Hij liet zijn hamer zakken en veegde met zijn andere hand het zweet uit zijn ogen.

Om een of andere reden bestierden de woorden Jacob op de lippen. Nu hij zich niet langer te midden van de koortsachtige aspirant-vluchtelingen op de Oostvaardersdijk bevond, kwam zijn oude scepsis terug. Hoop en angst hadden de mensen het hoofd doen verliezen, en hij had zich erdoor laten aansteken. Of hadden zij het bij het rechte eind en was hij degene die zich vergiste?

'Ik weet niet of het waar is, maar er wordt gevreesd voor een overstroming,' zei hij ten slotte. 'Ik meld het je maar even. Iedereen is klaar om te evacueren. Ik ga Dennis ook waarschuwen. Kan hij met Dex en jou meerijden?'

Rudi fronste. 'Een overstroming? En waar moet die dan vandaan komen?'

'Dat denken de mensen door de baby, door Ally.'

'Hoe kan een kind van nog geen half jaar een overstroming veroorzaken?'

‘Nee, ze denken... Jezus, man, is het dan compleet aan je voorbijgegaan dat iedereen gek is geworden?’

Rudi's kin begon te trillen. ‘Dat waren ze al langer. Kijk maar uit met die baby van jullie, Jacob. Als de mensen het maar niet op haar gemunt krijgen.’

‘Je begrijpt me verkeerd,’ zei Jacob, om op hetzelfde moment overvallen te worden door een koude rilling.

‘Ben ik achteraf blij dat het niet is doorgegaan met dat spelen met Dex,’ vervolgde Rudi. ‘Kijk nou maar niet alsof je daar niks van weet. Mijn zoon is helemaal niet welkom in jouw familie. Nou ja, des te beter dus.’

‘Maar Dex zou toch voortaan met Ally bij Dennis zijn?’

‘Dennis z'n tantes en nichten vonden het niet zo'n verstandig idee. Jij denkt dat je alles kunt bedisselen, Jacob, maar je vergist je. Die tijd is voorbij.’

Jacob keek naar de wagen. ‘Waar is Dex dan?’

‘In Binnen. Ik hou hem voorlopig overdag maar op cel. Daar zit hij veilig.’

‘Dat kan toch niet, Rudi. Ik vraag Safae wel of ze weer... Ze is jou en Dex echt toegedaan, dat weet je best. Niet iedereen hier is tegen jullie.’

Rudi bestudeerde zijn hamer. ‘Ik ben lang genoeg Almeres dekhengst geweest. En rot nou maar op. Ik heb werk te doen.’

In een impuls spreidde Jacob zijn armen. Rudi, Rudi, bedaar, kom tot jezelf. Niets is ooit het einde van de wereld. Toen werd het hem zwart voor de ogen.

Dertien

De ene dag na de andere verstreek zonder dat er in de mistbank een doorgang werd gevonden. Toch nam onze hoop niet af, we bleven op zoek naar een levensreddende kier. We hadden allang geen keuze meer om daar wel of niet in te geloven, al onze instincten stonden op scherp, we zouden er tot onze laatste snik naar blijven zoeken.

‘Omdat er op de plekken die het meest logisch leken geen doorgang is gevonden,’ noteerde ik, ‘zijn de clanhoofden tot de conclusie gekomen dat het gat waarschijnlijk niet stationair is, maar dat het zich door de mistbank verplaatst om telkens ergens anders op te duiken.’

De tijd drong, want het feit dat we nog steeds droge voeten hadden, maakte het gevaar van een overstroming per dag alleen maar reëler. Iedereen werd van de dijken af gejaagd en in ploegendiensten ingedeeld om drijvend materiaal te verzamelen. Aktan Braam Ilyas ontzag me, hij had me geplaatst bij de ploeg die de halzen van gevonden petflessen moest dichtbranden. Mijn haar stonk naar smeltend plastic, mijn handen waren geblakerd. Maar het bleef een makkie, vergeleken met wat anderen deden. Onze scholieren hadden de taak gekregen om de metershoge vuilnisbelten in de stad af te graven op zoek naar verpakkingsmateriaal van piepschuim en andere bruikbare industriële producten.

De enige die nergens bij betrokken was omdat hij nu eenmaal werd genegeerd, was Rudi. De eerste twee torens van zijn kasteel waren klaar. Onverstoorbaar staken ze uit boven het gewemel op de Esplanade, waar mensen elkaar voor de voeten liepen, karren en andere hoog opgetaste voertuigen voortduwend. Grote hopen

banden die van autowrakken waren gesloopt, versperden her en der de weg.

Soms dacht ik bij de aanblik van het kasteel terug aan Rudi en Bianca hier op het plein, hand in hand, en aan hoe ik ze toen had benijd. Levendig zag ik dan Bianca's rode jurk met de polkadots voor me, en telkens verbaasde het me dat ik me dat beeld opeens weer zo scherp herinnerde. Keer op keer overwoog ik een praatje met Rudi aan te knopen, maar dat werd niet aanlokkelijker gemaakt door het gerucht dat hij Jacob laatst een gat in het hoofd had geslagen. Er waren veel geruchten, er was veel onduidelijk, het leek soms of we terug waren in de onbevattelijke periode van vlak na de ramp.

Ik kan niet ontkennen dat ik regelmatig aan Jacob dacht terwijl ik de zoveelste petfles boven het walmende vuur hield. Ik verlangde heviger dan ooit terug naar onze vriendschap, die ik blijkbaar onderweg was kwijtgeraakt. Ik hoopte in elk geval dat hij net als ik relatief gemakkelijk werk mocht doen. De overige leden van ons voormalige crisisteam, Harry Bosbes Verburg en de twee andere PVV'ers, zag ik zelden meer sinds de clanhoofden onder leiding van Sidney Boterbloem Blijtschap het bestuur hadden overgenomen en de noodtoestand hadden afgekondigd.

Wat was ons leven vóór Ally overzichtelijk geweest, toen we nog een zekere mate van evenwicht hadden gekend en we in elk geval wisten waar we aan toe waren. Nu had uitgerekend de hoop ons alles uit handen geslagen. Hoop kan verschrikkelijke dingen met een mens doen. Het ene plan was nog niet gesmeed, of de volgende theorie haalde alles weer onderuit. En dat alleen maar omdat we ons zo vurig een kind hadden gewenst. Misschien moest je beter uitkijken met wat je wenste: als je het onmogelijke vroeg, dan kon je het krijgen ook.

Een paar weken nadat de clanhoofden de macht hadden gegrepen, werd ik bij Sidney Boterbloem Blijtschap ontboden. Hij had zich geïnstalleerd in de raadszaal, de voeten op de raadstafel. Hij droeg cowboylaarzen die er nog tamelijk goed uitzagen. Met samengeknepen ogen nam hij me op.

Ik bleef staan, onzeker van mijn status en de aard van ons gesprek, maar vastberaden me niet te laten intimideren.

‘Aktan Braam Ilyas heeft je hoog zitten,’ zei hij zonder verdere plichtplegingen. ‘Dus ik dacht: laat ik eens een ideetje op je loslaten.’

Ik deed mijn best om neutraal te kijken. Typisch Aktan, die opportunist, om te proberen mij op deze manier medeplichtig te maken aan de daden van het zelfbenoemde nieuwe stadsbestuur.

Sidney stak van wal: ‘We weten niet hoeveel tijd we nog hebben voordat de stad onderloopt.’

‘Misschien,’ zei ik dwars, ‘heeft het gat zich wel meteen achter Ally gesloten en lopen we geen enkel gevaar. Hebben jullie die mogelijkheid al overwogen?’

‘Een andere mogelijkheid heeft onze voorkeur.’ Hij glimlachte. Zijn gebit was verbazingwekkend gaaf, onder de omstandigheden. Ik kon mijn blik er bijna niet van losrukken. ‘We vermoeden dat Ally helemaal geen doorgang nodig had. Dáárom heeft ons onderzoek niets opgeleverd.’ Hij vouwde zijn handen achter zijn nek. ‘Met andere woorden, de mistbank moet sinds kort geneutraliseerd zijn. Ally kon er dwars doorheen. Haar komst is het bewijs dat de mist niet langer dodelijk is.’

‘Dat lijkt me sterk, maar als je er prijs op stelt, zal ik deze visie in de annalen opnemen.’

Hij rekte zich met rollende spierbundels eens even grondig uit. Toen zei hij: ‘We zullen het testen.’

‘Hoe dan? Jullie hebben al weken stenen staan gooien.’

‘Juist. We hebben dus met dode materie gewerkt. Dat is onze denkfout geweest. Er is nog niet onderzocht hoe de mist tegenwoordig reageert op lichaamswarmte. We hebben alleen maar een vrijwilliger nodig. Snap je? Iemand die bereid is om...’

‘Daar kun je lang naar zoeken.’ Mijn tong plakte opeens tegen mijn verhemelte.

Energiek kwam hij overeind. ‘Dus zullen we er een moeten aanwijzen. Denk je ook niet?’

Ik zocht steun aan de rugleuning van een stoel. ‘Dat zou niet erg ethisch zijn.’

‘Niet ethisch, maar liefst! Braveriken zoals jij zijn gewoon nog nooit tot het uiterste uitgedaagd, anders zouden jullie wel anders mauwen. Ik zou er persoonlijk geen enkele moeite mee hebben om het laatste schorem uit het Kasteel in te zetten als proefpersonen. Je weet toch dat daar inmiddels vrijwel niemand meer in leven is? We kunnen er zó een paar losers gaan ophalen.’

Ik dacht aan wat Jacob altijd had gezegd. Blijkbaar was zijn voorspelling uitgekomen. ‘Maar Sidney,’ riep ik beklemd, ‘als je gelijk hebt en de mist is niet langer levensgevaarlijk, dan geef je die barbaren dus de kans om het kwaad in de wereld te verspreiden.’

‘Who cares?’ zei Sidney. ‘Kwaad laat zich toch niet opsluiten. Alleen wereldvreemde, bevoorrechte oude dames denken dat dat kan. Verder zijn we het eens, denk ik. Noteer maar in de annalen dat de vrijwilligers al zijn gevonden.’

Veertien

In de ronde hal van het gemeentehuis was inderhaast een gaarkeuken voor de ploegwerkers ingericht. Samen met een groep andere vrouwen deelde Safae er soep uit. De hele dag stond er een lange rij die als een uitgelubberd stuk elastiek met horten en stoten langs het buffet golfde. De afgematte arbeiders hoopten al van verre uien en prei te ruiken, maar de zwakke geur legde het af tegen hun eigen zweetlucht en zelfs de gretigste neus kon de soep niet met zekerheid determineren.

Safae wist dat ze niemand mocht voortrekken, maar als ze achter de omhoogkringelende damp Jacob Kribbe ontwaarde, zijn hoofd nog steeds met een lap omwikkeld, dan vulde ze steeds een kom tot aan de rand met soep, met zevenblad en beekpunge als voornaamste ingrediënten. Ze maakte zich boos over de fantasieloosheid van de aangewezen plukkers. Er was toch ook speenkruid, zuring of look-zonder-look te vinden! Ze begon zich al snel tegenover alle hongerigen te verontschuldigen voor de smakeloosheid van de bermsoep. Daar werd niemand vooraf gelukkiger of achteraf voldaner van en het dreef ook de wachttijd aanzienlijk op. Haar opzichtster kreeg een loerende blik in de ogen. Mensen genoeg, hoor, die bereid waren om zónder commentaar achter het buffet te staan.

‘Je moet geloof ik een beetje op je tellen passen,’ zei iemand gedempt.

Safae liet haar pollepel zakken en keek in de schuine ogen van Dennis Koolzaad Kardoën.

‘Het kan tien keer zo lekker en voedzaam,’ zei ze koppig, ‘zonder dat het extra moeite kost.’ De natuur bedolf heel Almere immers onder het sappigste, weelderigste onkruid. Wat een verspilling om al die zo welkome geschenken onbenut te laten! Ze schoof Dennis

zijn kom toe en wenkte de volgende in de rij. Ze nam het hem nog steeds kwalijk dat hij Rudi een reden had bezorgd om haar de deur te wijzen. Door Dennis' toedoen had ze haar enige kans op genade verspeeld.

Terwijl haar kleren doordrenkt raakten van de soepdamp, sleepte de dag zich voort als Rudi's oude paard, omzwermd door een wolk geruchten, speculaties, gissingen. Iedereen had wel iets gehoord waarvan je van de kook raakte, en anderen hadden juist weer iets heel anders vernomen. Alleen de Koolzaad-vrouwen waren stilletjes. Met gebogen schouders wachtten ze in de gaarkeuken hun beurt af, alsof zij door Ally's bestaan een zware schuld met zich meedroegen.

'Is er nog wel genoeg melk voor Ally?' vroeg Safae hun, bevreesd dat de geit op niet al te mysterieuze wijze verdwenen was. Ze kreeg geen antwoord.

De volgende middag dook Dennis weer op. Hij legde een bundeltje voor haar neer en vouwde het open. 'Zit hier iets tussen van dat spul dat je bedoelt?'

Safaes ogen sperden zich open toen ze de stengels en bladeren van wel tien, nee, twaalf verschillende gewassen zag. Ze drukte ze een voor een tegen haar neus. Zeker de helft was bruikbaar. Met het groen in haar hand geklemd rende ze naar haar kortaangebonden opzichtster. 'Hier,' zei ze triomfantelijk. 'Voorbeelden van wat de plukkers voortaan moeten meenemen.'

'Ze moeten jou meenemen en nooit meer terugbrengen.'

Dennis was achter haar aan gehinkt. 'Hé, mooie dame,' zei hij tegen de bitse vrouw, terwijl hij met een achteloos gebaar zijn haar achterover streek. 'Ik heb opdracht gekregen Safae Boterbloem Lazaar even te wijzen waar de ingrediënten te vinden zijn die de gaarkeuken voortaan gebruikt. Zij kan iedereen dan verder instrueren.'

Het mens staaarde hem aan en begon toen als vanzelf iets aan haar kleding te verschikken. Onzeker vroeg ze: 'Maar jij zit toch bij de nettenvlechtersploeg?'

'Dank voor je medewerking,' zei Dennis.

Safae wist dat onoprechtheid altijd als teer aan de ziel blijft kleven, altijd, maar ze kon zich ook niet heugen wanneer iemand het voor het laatst voor haar had opgenomen. Het had iets bedwelmends. Hulpeloos als een door de wind opgetild bloemblad dwarrelde ze achter Dennis aan naar buiten.

Op de Esplanade verging het horen en zien haar op slag. Vrouwen zeulden mechanisch af en aan met drijvend materiaal. Het flitste door Safae heen dat het leek of alle activiteit nog maar één doel diende: iedere angstige gedachte in de kiem te smoren. De stad begon steeds meer te lijken op een organisme waarvan de vitale functies een voor een waren afgekoppeld.

‘Kijk,’ zei Dennis ernstig, ‘je kunt die kruiden allemaal op loopafstand vinden, ze barsten gewoon uit alle scheuren en kieren tevoorschijn.’ Zijn haar viel weer terug voor zijn ogen.

Safae nam het zichzelf kwalijk dat ze zo snel over hem had geoordeeld, nu hij zo duidelijk zijn best deed haar te helpen.

‘Dankjewel,’ zei ze. ‘Dat je hier tijd voor had.’

‘Het leek me dat ik hiervoor wel even mocht spijbelen.’

‘En nu spijbel ik ook,’ stelde Safae vast. Ze fronste.

‘Nee hoor, je onderzoekt mogelijkheden voor het uitbreiden van het menu.’

Stel je voor dat je iedere dag zo iemand om je heen had, die een nieuw licht wierp op alles waarin je dacht tekort te schieten. Je zou het niet eens meer merken als je zondigde. ‘Ik moet zo weer aan het werk,’ bracht ze uit.

‘Je bént aan het werk. Ik heb je nog niet gewezen waar die... dinges groeit. Luister, Safae, sorry van laatst, met Dex. Het was niet mijn bedoeling de boel voor je te bederven. Maar je moet uit de buurt van Rudi blijven. Heb je gehoord dat hij...’

‘Arme meneer Kribbe,’ zei ze, opnieuw ontdaan bij de gedachte.

‘Rudi is blijkbaar gek geworden.’

‘Hij sluit Dex tegenwoordig overdag op, vertelde meneer Kribbe. Dat vind ik zo erg.’

‘Zie je wel? Hij is het helemaal kwijt.’

‘Maar dat is onze schuld, Dennis. Iedereen negeert hem. Kun jij niet eens met hem gaan praten? Dit kan hij Dex toch niet aandoen?’

‘Iemand moet met hem gaan praten.’

‘Als jij het in elk geval maar uit je hoofd laat. Die man is gevaarlijk.’ Dennis verstrakte. ‘Kijk uit, daar loopt mijn opzichtster.’ Hij trok zijn hoofd tussen zijn schouders en dook weg achter een voorbijratelende kar.

Safae aarzelde even en stampvoette toen van frustratie. Je had hier geen eigen leven, je had geen moment voor jezelf, je moest blindelings voort blijven hollen, als een knaagdier in een looprad, alleen maar om de machinerie van de stad aan de gang te houden. Ze schoot achter Dennis aan.

Hij was de hal van de voormalige bibliotheek binnengeglipt en wenkte haar van onder de al jaren stilstaande roltrap. Het stonk er doordringend naar urine. Gebroken glas knerpte onder haar voeten.

Als vanzelf dempte ze haar stem. ‘Denk je ook niet,’ vroeg ze ademloos, ‘dat Rudi zo doet omdat er niemand meer een woord met hem wisselt? Als je je gedachten met niemand kunt delen, ga je je rare dingen in het hoofd halen.’

Dennis zweeg even, als in gepeins verzonken. ‘Ja,’ zei hij toen, bijna onwillig. ‘Dan ga je je rare dingen in je hoofd halen.’

‘Eén praatje kan al verschil maken.’

‘Ik weet het.’

‘Echt?’

Hij knikte en zei zacht: ‘Ik heb het zelf meegemaakt. Hier, in Almere.’

Het trof haar dat hij op deze menselijke mesthoop blijkbaar een roos had weten te vinden. Lang niet iedereen was daartoe in staat. Het was niet eenvoudig om verder te kijken dan de oppervlakte. Je vergat dat daar nog een hele wereld onder zat, een wereld die niet per definitie smerig en verworpen was, die ook zuiver en troostrijk kon zijn. ‘O!’ zei ze. ‘Daar doe je me een enorm plezier mee, weet je dat?’

Zonder zijn blik van haar af te wenden kwam hij een stap naderbij. Ze zag zichzelf weerspiegeld in zijn ogen: een jonge vrouw die alleen maar wist dat hij Dennis Koolzaad Kardoën heette en dat hij netten vlocht die werden gebruikt bij de bouw van vloten. En opeens was dat haar niet genoeg. Ze wilde hem vragen wanneer in

zijn leven hij het gelukkigst was geweest en waarom, wat het belangrijkste besluit was geweest dat hij ooit had genomen, en of hij ook geloofde dat je op aarde bent om elkaar waar mogelijk te verlossen.

‘Godverdomme, Koolzaad Kardoer, dus hier hang je uit. Heeft iemand je pauze gegeven, of zo?’ Met de handen in de zij doemde een hoogle vrouw op. ‘Je snapt blijkbaar niet dat zittend werk een privilege is. Als ik je nog één keer op lanterfanten betrap, ga je nat en laat ik je indelen bij...’

Snel zei Safae: ‘Hij zag net dat ik bijna flauwviel van de hitte en hij heeft me even naar een koel plekje gebracht.’

‘Op zulke dingen hoeft hij helemaal niet te letten,’ snauwde de opzichtster. ‘En stel je niet aan, meid, het is vandaag heus niet heter dan anders.’

‘Probeer het maar eens uit te houden boven die kokende soepketels,’ zei Safae. Beduusd over haar eigen vindingrijkheid begon ze zichzelf koelte toe te wuiven.

‘Ach, schatje,’ zei Dennis terwijl hij zijn arm om het middel van de opzichtster legde en met haar meeliep, ‘de volgende keer ben jij het misschien die het nodig heeft dat iemand zich even over je ontfermt.’

Safae keek hen na. Toen ging ze op de roltrap zitten en legde haar wang tegen het vermolmde rubber van de leuning. Ze had haar werk verzaakt, ze had onwaarheden gesproken. Maar in plaats van dat haar ziel nu onherstelbaar was verhard, was die sinds Lazaars dood nog niet eerder zo zacht geweest, haast vloeibaar zelfs, als een groot, kalm meer. Het enige wat daarvoor nodig was geweest, was haar weerspiegeling in andermans ogen. De schok van het besef: die ogen zien mij, in die ogen besta ik.

Ze was helemaal vergeten naar Ally te informeren. Dat gaf haar een goede reden om morgen bij de nettenploeg langs te gaan. Maar wat leek morgen opeens ondraaglijk ver weg; ze sprong overeind om weer aan het werk te gaan, als kon ze daarmee de uren voor zich uit duwen.

In de gaarkeuken was net een nieuwe lading beekpunge gearriveerd. Morgen zou er look-zonder-look zijn, lisdodde, kervel

en zuring. Morgen was de eerste bladzijde van een verhaal dat al die tijd stilletjes maar hardnekkig op haar was blijven liggen wachten. Bijna wellustig hakte ze voor de laatste keer het vlezige blad van de beekpunge fijn.

‘Je moet ze wat grover snijden, habibti.’

Zonder overgang begon het mes in haar hand te trillen.

Vijftien

Sidney Boterbloem Blijtschap liet het complete oude stadsbestuur optrommelen, inclusief Harry Bosbes Verburg en zijn PVV-kompanen. Ook de clanhoofden waren present, zodat de raadszaal tot de nok toe gevuld was. Van de stoelen waren inmiddels alle gecapitonnerde rugleuningen en de meeste van de zittingen gesloopt. Er was een woud van stakerige staketsels overgebleven, die me het gevoel gaven dat we ons in een kindertekening bevonden.

Toen Jacob binnenkwam schrok ik van hoe hij eruitzag, in een jasje met nog maar één mouw en met om zijn kop een vies vod waar zijn witte haar onder vandaan piekte. ‘Gaat het wel?’ vroeg ik, begaan en geërgerd tegelijk, want dit was niet het juiste moment in de geschiedenis van de mensheid om met je broosheid te koop te lopen.

Hij keek net iets te lang naar het gat in mijn mond. Een paar dagen geleden was ik een snijtand verloren, zomaar, zoals je vroeger altijd je aanstekers kwijtraakte. Toen zei hij: ‘Prima. Ik ben verhuisd naar de Oeverpromenade. Had ik eerder moeten doen. Fabelachtig uitzicht. Jij nog nieuws?’

Als hij onverstoorbaar deed, kon ik dat ook. ‘Niks bijzonders, nee.’ Ik hoorde hoe ik sliste.

‘Zullen we beginnen?’ vroeg Aktan Braam Ilyas luid. Hij zat naast Sidney achter de oude tafel van het college. ‘Het woord is aan Boterbloem Blijtschap, die verslag zal doen van ons bezoek aan het Kasteel, gisteren.’

Sidney droeg een zonnebril die door het hele vertrek glinsterende ovaaltjes wierp, die elkaar langs de muren achternazaten terwijl hij sprak. Zijn verhaal werd een uitgebreid epos, vol gevaar en heroïek, en onwillekeurig spanden mijn spieren

zich bij iedere bloedstollende wending. We waren zeker al tien minuten op vijandig terrein, in het hol van de leeuw wegduikend in de diepe gaanderijen op de binnenplaats van het Kasteel, kokhalzend van de stank, toen Jacob zijn hand opstak en vroeg: 'Hoeveel waren er nog in leven?'

Sidney drukte de zonnebril tegen zijn neuswortel. 'Niet één,' zei hij, nadrukkelijk articulerend. Ik vermoedde dat hij achter zijn donkere glazen zat te zieden van woede. Hij had er récht op gehad de laatste barbaren in vol bedrijf aan te treffen en met zijn eigen ogen hun onmenselijke wandaden te aanschouwen. Ruim drie jaar lang hadden zij Almeres zwartste nachtmerrie belichaamd. Ze konden niet zomaar als een nachtkaars zijn uitgedoofd, zonder enige ontlading. Het was gewoon niet fair. Alsof een brute hand de cruciale scène uit een film had geknipt, die ene scène waarop met gretige huiver zo lang was geanticipeerd. Nu gaan we het beleven. Nu gaan we het eindelijk zien.

Naast me vroeg Harry Bosbes Verburg: 'Dus er viel niemand meer uit te schakelen?' Het klonk alsof ook hij zich nogal bekocht voelde.

'Nee,' zei Aktan Braam Ilyas met een wegwuivend gebaar. 'En dat brengt ons meteen op het volgende agendapunt.'

Ik keek tersluiks naar Jacob. Dacht hij wat ik dacht? Almere was voorgoed beroofd van het ergste, zonder dat we daarvan een glimp hadden opgevangen. Zelfs geen enkel bruikbaar, richtinggevend beeld hadden we eraan overgehouden. Nu we geen vergelijkingsmateriaal meer hadden, bestond er ook geen rangorde van kwaad meer, tenzij we zelf een nieuwe ontwikkelden.

'We zullen dus op een andere manier aan vrijwilligers moeten komen om de mist voor ons te testen,' vervolgde Aktan. 'Kribbe? Jij nog ideeën?'

Jacob sloeg zijn ene been over het andere. 'Die hele theorie van jullie is onzin. Er is geen enkele aanwijzing dat de mist is geneutraliseerd.' Hij sprak zonder zijn stem te verheffen, schouderophalend bijna, als iemand die gewend is dat hij maar een terloopse opmerking hoeft te maken om het gelijk aan zijn kant te krijgen.

‘En hoe is de baby hier dan binnengekomen?’ vroeg Aktan.

‘Moment,’ zei Sidney. Hij zette zijn bril af, masseerde met duim en wijsvinger omstandig zijn oogkassen en zette de bril toen weer op. ‘Over de baby gesproken. Waar is ze?’

‘Hoe bedoel je, waar is ze?’ riep ik uit.

‘Ze is weg.’

‘Dat kan niet,’ zei ik verbouwereerd.

‘Ze is zoek,’ corrigeerde Sidney zichzelf.

‘Waar is haar clanhoofd?’ vroeg ik terwijl ik om me heen keek. ‘Harold Koolzaad Florentina hoort te weten waar ze is.’

Sidney zei: ‘We vermoeden dat de Koolzaad-vrouwen haar hebben verstopt. Ze is al dagen onvindbaar.’

Ik voelde hoe Jacob me met een ruk bij mijn mouw greep. Hij wendde me zijn bleke gezicht toe en viel uit: ‘En jij zei dat dat niet kon. Jouw hele verhaal dat ze van buiten komt, drijft alleen maar op die ene gammele kurk: dat je hier geen baby zou kunnen verbergen. Godnogaantoe, mens, wat heb je aangericht?’

Ik hapte naar adem. ‘Ik bedoelde dat niemand Ally in haar ééntje had kunnen verdonkeremanen. Nu gaat het blijkbaar om een hele Naaste Familie die samenspant. De jouwe.’ Wild keek ik hem aan en siste: ‘Waarom houden jullie haar verborgen? Wat zijn jullie met haar van plan?’

‘Oké, mensen,’ onderbrak Sidney. ‘Er is hier dus niemand die iets over de verblijfplaats van de baby kan vertellen? Dan gaan we verder met het bepalen van de methode om vrijwilligers aan te wijzen. Ik stel voor dat we dat doen zoals we in Almere de laatste jaren ook andere zaken hebben opgelost. Iedereen akkoord?’

‘Maakt dat nog wat uit?’ vroeg Jacob schamper.

‘Meneer Koolzaad Kribbe,’ zei Aktan, ‘het zou u passen iets minder hoog van de toren te blazen. De tijd dat u hier de dienst uitmaakte, is voorbij.’

‘Iemand moet zijn verstand erbij houden,’ zei Jacob. ‘En ik zie in deze zaal niet veel mensen die überhaupt verstand hebben.’

Sidney en Aktan wisselden een blik. Toen stelden ze zich weer in postuur.

‘Mevrouw Braam Dorrestein?’ vroeg Aktan. ‘Wilt u misschien ook nog een duit in het zakje doen voordat we tot stemming overgaan?’

Achter me schraapten stoelpoten over de vloer, alsof sommige clanhoofden opstonden. Ik durfde niet om te kijken. Ik kon mijn hersens horen ratelen. ‘Luister,’ zei ik bevend, ‘denk aan Mozes in zijn mandje. Zo probeerde zijn moeder hem te redden, omdat in Egypte alle Joodse baby’s van het mannelijke geslacht gedood moesten worden.’

‘Ter zake,’ zei Sidney terwijl hij met zijn vingers op het tafelblad roffelde.

Ik bevochtigde mijn lippen. ‘Stel nou dat Ally’s moeder door dat verhaal op de gedachte is gekomen haar dochtertje op dezelfde manier in veiligheid te brengen. Want waarom anders dan om haar kindje te redden kan ze het in dat tonnetje hebben gezet?’

‘Te redden van wat?’ vroeg Sidney ongeduldig.

Als het me lukte om te voorkomen dat er zogenaamde vrijwilligers werden opgeofferd, zou ik mijn eerdere fout goedmaken. ‘Snap je dat dan echt niet? Daarbuiten lopen meisjesbaby’s blijkbaar het risico vermoord te worden. Ze zullen er wel een vrouwenoverschot hebben. Net als wij.’ Ik pauzeerde even. ‘We zijn daar niet welkom. Volgens mij zit er aan de overkant geen mens te wachten op de bevolking van Almere. We moeten onze uitbraakpogingen staken totdat we meer weten. Of zien jullie het zitten om daar te worden opgewacht door nog meer wanhopige vrouwen, vrouwen die al jaren door roeien en ruiten gaan om jongensbaby’s te krijgen?’

Achter me brak rumoer los. Aktan hamerde tevergeefs om stilte.

Onverwachts mompelde Jacob naast me uit zijn mondhoek: ‘Aardig bedacht.’

‘Het kán waar zijn,’ siste ik.

‘Zeker.’ Hij ging wat verzitten en gaf me al doende vlug een kneepje in mijn arm.

En terwijl het bloed me naar het hoofd steeg, besepte ik dat hij me had vergeven.

Zestien

Door de glasloze ramen van zijn appartement op de Oeverpromenade hoorde Jacob Kribbe 's ochtends in de verte de gebruikelijke geluiden van chaos en bezeten bedrijvigheid. Hij ging bedaard door met het verversen van zijn verband, waarvoor hij met grote tegenzin weer een overhemd aan repen had gescheurd. De wond was boven verwachting schoon gebleven, alleen wilde hij maar niet dichtgroeien. Misschien was zijn lichaam te oud om nog nieuwe huidcellen aan te maken en zou hij tot zijn laatste snik met een gat in zijn kop rondlopen. Het interesseerde hem amper.

Aangezien hij toch al te laat was voor zijn ploegendienst, besloot hij dat hij net zo goed eerst nog even langs de gaarkeuken kon gaan. Eenmaal op straat probeerde hij te peilen of hij al iets kon voelen van een omslag. Maar daarvoor was het natuurlijk nog te vroeg. Als de clanhoofden, die losgeslagen bavianen, gisteren inderdaad hadden besloten van plan te veranderen, moesten ze de hele bevolking eerst nog goedschiks of kwaadschiks met de neuzen een andere kant op krijgen. Iedereen lag nog ramvast op de koers van het ontsnappen aan een wisse verdrinkingsdood. Het zou tijd kosten een nieuw scenario in die koppen te stampen. Aan de overkant zijn we niet welkom.

Jacob onderdrukte de neiging om hartgrondig te snuiven. Maar hij kon zich natuurlijk vergissen. Het was zelfs de vraag hoe vaak dat al was gebeurd, de laatste tijd, en wellicht ook ver daarvoor. Had hij signalen gemist, instabiele factoren niet op tijd onder ogen willen zien? Hij had de clanhoofden onderschat, zoveel stond vast. Net zoals hij zich er steeds onvoldoende rekenschap van had gegeven dat de overlevenden van de ramp zich hoofdzakelijk door hun instincten lieten leiden. Hadden vrouwen meer talent om te

overleven? Hij had zich er nooit in verdiept. En toch had hij gemeend te weten wat het beste voor iedereen was.

Een hete wind floot over het Weerwater. Het leek een dag van dertien in een dozijn te worden, alleen was Jacob zelf nog wreveliger en onvoldaner dan anders.

In gedachten verzonken liep hij langs de ruïnes van het Stadshart. Hij moest regelmatig uitwijken voor sleep- en sjuowploegen. Hoe dichterbij de Esplanade kwam, hoe meer het leek of hij een scheepswerf naderde. Op het immense plein was er maar één plek waar het niet krioelde van de mensen en de opzichtsters. De bouwplaats van Rudi's kasteel was als het windstille oog van een orkaan, terwijl eromheen de activiteiten spaaksgewijs in woeste vegen uiteen waaierden.

Ook Jacob liep er iedere dag met een grote boog langs, zonder te kunnen vermijden dat hij vanuit een ooghoek automatisch de vorderingen checkte. De eerste twee torens hadden al transen, zag hij. En op hetzelfde moment werd hij gewaar dat Rudi niet alleen op de steiger stond. Naast hem zat Dennis op zijn hurken aan een brok puin te sjoeren.

Het was voor het eerst dat hij Dennis weer zonder krukken zag, en Jacob was blij voor hem. Even was hij zelfs domweg gelukkig. Toen versnelde hij zijn pas richting de bouwplaats, want hij moest die jongen behoeden. Als Dennis' opzichtster er lucht van kreeg dat hij hier uithing, zouden de rapen gaar zijn. Maar op het moment dat de schaduw van het bouwwerk over hem heen viel, voelde hij dat hij een plek betrad die zich zo buiten de orde bevond dat die als het ware onaanraakbaar was. Niemand was van zins zich te bemoeien met wat zich hier afspeelde.

Hij keek omhoog, naar de twee jonge mannen. 'Ik denk dat we dit gedeelte eerst van achteren moeten verstevigen,' hoorde hij Dennis zeggen. 'Anders krijg je dáár straks te veel druk.'

Al stond Rudi er ietwat verbouwereerd bij, hij keek oplettend toe.

'Of we doen het dakpansgewijs. Dat houdt de boel beter bij elkaar.'

‘Denk je?’ zei Rudi. ‘Ik had eigenlijk geen idee hoe ik het moest aanpakken.’

‘Als we van onderaf beginnen, heb je meteen een solide afwatering. Dat leerde ik vroeger tenminste op scouting.’

‘En hoe laten we het dan aansluiten op de muur?’ vroeg Rudi.

Jacobs keel werd dichtgeknepen. Dus dit was de hulp die Rudi nodig had. Gewoon iemand die met hem meedacht, in plaats van hem af te remmen of te vermanen, iemand die hem als vanzelfsprekend met praktische raad en daad terzijde stond bij het volbrengen van zijn missie. Iemand die hem hielp de klus te klaren.

Zo terloops, zo jaloersmakend was het gemak waarmee Dennis precies het juiste deed, dat Jacob zich beschaamd afwendde voordat die twee hem in de gaten zouden krijgen, of eigenlijk voordat hij een voorwendsel zou aangrijpen om Dennis wauwelend aan te spreken. Zeg, Dennis, is het waar dat onze familie baby Ally verborgen houdt? Is dat nodig, denk je?

Dakpansgewijs afwateren, daar ging het nu om. Hij had het met geen mogelijkheid zelf kunnen verzinnen.

In de gaarkeuken was het rustiger dan anders. Blijkbaar was het net het moment tussen twee shifts in. Jacob zag Safae Boterbloem Lazaar in haar eentje achter de soepketels staan. Ze hield haar hoofd gebogen, maar toen hij op zijn kapotte schoenen kwam aankleppen, keek ze op. Op haar in zichzelf gekeerde gezicht brak een treurige glimlach door.

Jacob dacht: als ik hier ooit vandaan kom, godmagweten hoe, dan is dit meisje misschien de enige van alle jonge mensen die nog eens aan me zal terugdenken. Hij schudde zijn hoofd. Hij ging nergens heen. ‘Goedemorgen, Safae,’ zei hij, plotseling beschroomd bij de gedachte dat hij het ook bij haar zou kunnen verbruien.

‘Dag, meneer Kribbe.’ Haar ogen waren behuild.

‘Ben je moe?’ vroeg hij onmachtig. Iederéén was moe, doodop, afgemat.

Zich zichtbaar vermannend zei ze: ‘We hebben vandaag een andere soep. Dat rook u vast al.’

‘Nou en of,’ loog Jacob, terwijl zij een kom voor hem volschepte. Als ze haar hart ergens over wilde luchten, zou ze nu wel een praatje aanknopen. Maar ze zweeg. Hij moest niet verder aandringen. Ieders privacy werd hier al voortdurend geschonden. ‘Dank je,’ zei hij, kortstondig opgelucht.

Hij ging met zijn soep in de deuropening staan. Al lepelend, zonder iets te proeven, keek hij naar buiten, zonder iets te zien. Hoe oud was ze helemaal, dat kind dat al jaren weduwe was? Ze was een Boterbloem, dat was momenteel in haar voordeel. Sidney Blijtschap zou iedereen die haar te na kwam het hoofd van de romp rukken. De clanhoofden hadden óók voor veiligheid gezorgd. Ze hadden óók opbouwende daden verricht. Hun aanstelling had Almere niet alleen maar kwaad gedaan. Zonder hen zou menigeen hier allang... Hij merkte dat hij zich tegenover zichzelf stond te legitimeren. Pathetisch.

Hij draaide zich om en bracht zijn lege kom terug naar binnen. Hij moest naar zijn ploeg, om nog bruikbare binnenbanden op te pompen.

Achter het buffet stond Safae met schokkende schouders geluidloos te huilen.

Jacob deinsde een stap achteruit. ‘De vorige keer dat ik mijn armen om iemand heen wilde slaan, eindigde het met een gat in mijn hoofd,’ begon hij verontschuldigend. ‘Niet dat ik zoiets van jou verwacht, maar ik vraag toch eerst even om je toestemming.’ En dan hier tekenen bij het kruisje, Safae. Had hij echt hardop gesproken? Hij hoopte van niet.

‘Sorry, meneer Kribbe,’ bracht ze uit. ‘Was de soep goed?’

Omstandig ging hij van het ene been op het andere staan. ‘Wat is er, Safae? Kan ik je ergens mee helpen?’

Ze wreef haar wangen droog. Luidruchtig haalde ze haar neus op. ‘Bent u weleens verliefd geweest?’ Van schrik kreeg ze een kop als een boei.

Bijna deinsde hij opnieuw achteruit. ‘Ja,’ zei hij toen verlegen. ‘Alleen ben ik nogal een kluns op dat gebied, weet je. Ik vrees dat ik niet...’

Tot zijn verbazing kikkerde ze zienderogen op. ‘Echt?’

‘Misschien is iedereen wel een kluns in de liefde,’ hoorde Jacob zichzelf zeggen. ‘Of bijna iedereen, in elk geval. Laten we zeggen: de meeste mensen.’ Als hij niet uitkeek, bleef hij net zo lang doorpraten totdat hij was bekomen van zijn verbazing. Het leek hem het bewijs dat het einde der tijden waarlijk nabij was als zelfs kiese Safae Boterbloem Lazaar haar ingetogenheid liet varen. ‘Mis je Rudi?’ vroeg hij ongemakkelijk. ‘Anders kan ik wel voor je proberen of hij...’

‘Nee. Nee, hoor.’

Buiten klonk een zwak gerucht, het was niet meer dan een beschuitachtig geknisper, maar toch kwam het boven alle rumoer uit. Jacob herkende het onmiddellijk als het geluid van een nieuwtje dat als lopend vuur door de stad zigzagt, en even was hij afgeleid. Waren de clanhoofden begonnen met het verspreiden van hun nieuw verworven inzichten? Het drong nu pas tot hem door dat hij al een hele tijd alleen met Safae in de gaarkeuken was, zelfs niet gestoord door de bazige opzichtster.

‘Rudi... dat was alleen maar vanwege Lazaar, ziet u.’

‘Dat snap ik niet, geloof ik.’

Safae kleurde nog dieper, terwijl ze zoekend naar woorden haar handen wrong. ‘Ik wilde Lazaar rust geven in zijn graf.’

‘Misschien gaat de vergelijking niet helemaal op,’ begon Jacob tastenderwijs, met het gevoel dat hij per ongeluk een voorbeeldig gesponnen spinnenweb dreigde te vernielen, ‘maar ik heb zelf veel te lang, o, meer dan mijn halve leven, door mijn overleden vader laten bepalen wat ik wel of niet moest doen. Het enige dat ik daarmee ooit heb bereikt, is dat hij zelfs dood en wel mijn cipier bleef, en ik zijn gevangene. Snap je dat?’

Safaes ogen vulden zich opnieuw met tranen.

‘Met de doden moeten we niet willen afrekenen, net zomin als we ze moeten willen behagen. We moeten ze loslaten.’ Hij hield abrupt zijn mond. Hij had haar moeten vragen wat ze precies bedoelde, in plaats van tegeltjeswijsheden uit te kramen. Hij had zijn leven lang aan iederéén meer moeten vragen.

Op dat moment stroomde de hal vol met de volgende ploeg uitgehongerden. Ook de opzichtster van de gaarkeuken was weer

op haar post, haar gezicht vertrokken in een vreemde grimas.
'Hebben jullie het al gehoord?' vroeg ze schel, terwijl ze in een ketel begon te roeren. 'Er komt weer een loterij.'

Zeventien

Een regenbui had de Esplanade schoongespoeld. Het plaveisel blonk nog na in de zon, maar binnen tien minuten zou het alweer zijn alsof het nooit had geregend. De aanblik van de verdampende plassen bezorgde Sidney Boterbloem Blijtschap filosofische gedachten over de verregaande vluchtigheid van het bestaan. Maar er was werk aan de winkel, dat mooi gecombineerd kon worden met het feit dat er nog een vuiltje moest worden weggewerkt. Dat waren de woorden van zijn adjudant Aktan Braam Ilyas geweest, en Sidney vond ze welgekozen. Je kon niet volstaan met de boel maar half achter je kont op te ruimen. Het kleinste smetje had vaak de meest desastreuze gevolgen. Je moest rigoureuus zijn. Toch had hij een gortdroge keel van de spanning toen hij naar de afwachende menigte op het plein keek.

Milosz Daslook Bonifacy stak zijn besnorde hoofd om de hoek van het podium. 'Ik denk dat we compleet zijn, chef.'

Sidney kuchte langdurig, verzamelde een flinke klodder speeksel in zijn mond, zette zijn zonnebril recht en beklom het plankier. Even liet hij zijn ogen over de samengepakte massa gaan. Straks, dacht hij, loopt het ze als satésaus door de broek. Ja, het is ruk, mensen, maar we hebben geen keuze. Verderop lag bij de waterkant al een van de grote evacuatievloten klaar.

Zodra hij een hand hief, werd het doodstil op het plein. 'Vandaag,' zei hij met de diepe stem van een behaaglijk snorrend kachelkje, 'loten we om een verkenner die buiten de stad op onderzoek uit zal gaan.'

Een vlaag van verontrust gemompel steeg op. 'Dat is een terdoodveroordeling!' riep een vrouw.

'Sinds Ally's komst vermoeden we dat de mistbank gunstig reageert op menselijke lichaamswarmte. Maar het is nog niet

duidelijk wat ons aan de overkant wacht.’ Voordat men massaal op de gedachte zou komen hem ter plekke te stenigen vanwege het nu pas prijsgeven van deze informatie, vervolgde hij haastig: ‘Onze stadsschrijfster, waar is ze, dáár, geeft u haar even een applaus, is van mening dat met name vrouwen er gevaar zouden kunnen lopen.’ Hij begon uitnodigend in zijn handen te klappen. ‘Renate Braam Dorrestein!’

Hij wachtte totdat het weer stil werd. Toen vertelde hij kort en krachtig het verhaal van Mozes in zijn mandje. ‘En daarom, beste mensen,’ besloot hij, ‘zullen vandaag alleen de mannelijke inwoners van Almere, ouder dan achttien, meeloten naar de taak van verkenner. Te beginnen met uw eigen clanhoofden.’

Op de murw gebeukte gezichten die naar hem waren opgeheven, zag hij ongeloof, angst en verwarring voorbijtrekken. ‘Dat wil zeggen dat alle vrouwen zijn uitgesloten van de loting!’ riep hij. ‘Dames, het gaat om úw veiligheid. Om úw leven. Om úw toekomst.’

Alles dat Sidney in zijn leven had bereikt, vloeide zonder één enkele omweg voort uit zijn gezond ontwikkelde gevoel voor eigenbelang. Hij nam het de ondankbare teven dan ook niet kwalijk dat zij terstond bedaarden, schichtig en besmuikt vóór zich keken en met trillende lippen met zichzelf begonnen te marchanderen.

‘Nu doorpakken,’ zei Aktan Braam Ilyas achter hem, ‘voordat we hele discussies krijgen.’ Hij reikte Sidney de ton met loterijbriefjes aan, hetzelfde tonnetje waarmee Ally de stad was binnengekomen, een sentimentele toets die volgens Aktan noodzakelijk was. Sidney hield het als een voetbalbeker boven zijn hoofd.

Aktan stapte naar voren. ‘De voornaamste regel is bekend,’ verkondigde hij op sobere toon. ‘De uitslag is zoals altijd bindend. Vandaag werken we met blanco loten. Op één ervan staat een kruis. Degene die het gemerkte lot trekt, wordt per direct onder escorte over het water naar de mistbank gebracht en zal onderweg zijn instructies krijgen. Het is Naaste Familie-leden niet toegestaan de verkenner op deze tocht te begeleiden.’ Hij haalde de lijst met namen tevoorschijn. ‘Aalbes!’

Sidney klemde het tonnetje met loten tegen zijn buik. Hij ontspande wat, maar dwong zichzelf meteen weer tot waakzaamheid. Nauwlettend hield hij zijn blik op de inhoud van het tonnetje gevestigd. Hij keek niet naar degenen die achtereenvolgens met bevende hand een lot kwamen trekken. Evenmin besteedde hij aandacht aan de zuchten van opluchting, recht in zijn gezicht of vanaf het plein, want emoties veroorzaakten naar zijn gevoel alleen maar ruis.

‘Bosbes!’ riep Aktan. ‘Eerst het clanhoofd, en daarna Bosbes Verburg, even meewerken, mensen.’

Door zijn oogharen zag Sidney een lijkbleke Harry Bosbes Verburg naderen, hij had vroeger vaak op hem gestemd.

‘Boterbloem!’ Ja, hier. Ook Sidney zelf pakte een lot.

‘Braam!’ En Aktan hield al met een onbewogen gezicht een blanco lot omhoog.

Zo’n alfabet was nog een hele rit. Sidney kreeg steeds meer moeite om zijn kaken te bedwingen, die bijna knapten van de behoefte om te geeuwen. Kortstondig werd hij aangeraakt door een visioen van dubbelzijdig gesteven en gestreken lakens die hem als een sandwich omsloten.

‘Daslook! En na Milosz wil ik hier Daslook Ruwiel zien!’

Sidney schudde zich los uit zijn verdoving omdat er over het hele plein een bijna onhoorbare jammerklacht klonk, toen Rudi Daslook Ruwiel met zijn zoontje op de schouders het podium beklom en zijn hand in het tonnetje stak.

Terwijl hij zijn blanco lot tot een prop kneep zei Rudi zacht: ‘Ik bied me aan als vrijwilliger. Dex en ik zijn hier toch bijna klaar. Bianca’s kasteel is zo goed als af.’

Sidney rilde. Altijd, altijd was er iets dat je niet had voorzien, zelfs in een ogenschijnlijke win-winsituatie. ‘Lul niet, Rudi,’ fluisterde hij. ‘Je zoon is nog geen achttien. Je kunt hem niet meenemen. En je weet wat hem te wachten staat als je hem hier achterlaat. Wees dankbaar dat je erdoorheen bent gezwijnd. Opzouten.’ Ongeduldig gebaarde hij naar Aktan. Doorgaan.

Aktan dreunde de volgende naam op.

Tersluiks veegde Sidney zijn bezwete handen aan zijn broek af. Alles onder controle. Op het plein sloegen de vrouwen de armen om de borst en hernamen hun trage, afwachtende wiegen, als in trance gebracht door het ritme van de namen, het zuchten, de kortstondige opluchting en de toenemende spanning. Onwillekeurig deinde hij enigszins mee. A, B, C tot X, Y, Z: dit zijn de letters van het alfabet.

Hij dacht aan zijn opa in zijn schommelstoel. *Pini pini kasi, mi pot mi bredida, mi waka waka waka.* En op zijn negentigste nog in de kano, om een visje te vangen voor het ontbijt.

‘Koolzaad!’ riep Aktan. ‘Dat zijn Harold Florentina, Dennis Kardoen en Jacob Kribbe.’

Het ging opeens toch nog sneller dan verwacht. Sidney voelde in zijn mouw. Daar kwam Harold al aan, een grijns op zijn domme hoofd. Achter hem een bezwete Dennis, maak je niet zo sappel, man, Sidney Boterbloem Blijtschap is geen matennaaiër. En als laatste Jacob Kribbe, trekkend met zijn been. Met een formeel gebaar knoopte hij zijn kapotte jasje dicht. Hij trok het verband om zijn witte haar recht. Even boorde hij zijn ogen in de glazen van Sidneys zonnebril. Toen zei hij mild: ‘Geef me dat lot maar gewoon, Sidney.’

Achttien

De spanning op het plein ontladde zich in een bijna feestelijk gejoel. Versteend van afgrijzen voelde ik dat Safae mijn hand greep.

Als een golf braaksel volgde de massa de groep clanhoofden die Jacob in cordon omsloten en hem afvoerden naar de waterkant. Het ging zo snel en efficiënt dat het gereed liggende vlot al was afgeduwd voordat de krijsende menigte de oever had bereikt.

‘Ze gaan vast met hem naar Haven,’ hijgde ik. ‘Dat is de kortste weg naar de mistbank. We moeten naar Rudi’s wagen!’

Hand in hand begonnen we te rennen, Safae en ik, zigzaggend om obstakels, wegduikend voor alles dat op een clanhoofd leek, meer struikelend dan lopend. In de onzichtbare cirkel die om Rudi’s kasteel getrokken was, stond de wagen al klaar voor het vertrek naar Binnen, vader en zoon op de bok, met Dennis Koolzaad Kardoen ernaast. Ik zag zijn mond bewegen. Hij zei de hele tijd hetzelfde.

‘We moeten naar de Gooimeerdijk!’ schreeuwde ik.

‘Holy Moses,’ herhaalde Dennis.

Mijn hoofd dreunde, ik had Sidney en Aktan met mijn verhaal precies in de kaart gespeeld, ik had Jacobs doodvonnissen getekend. Ik zette mijn voet op een van de wielen van de wagen en klauwde mijn zwartgeblakerde handen om het zijschot. Safae was er al in geklauterd, ze hees me onder mijn oksels omhoog terwijl ze riep: ‘Dennis, zeg iets tegen Rudi! Schud hem wakker! We moeten achter meneer Kribbe aan!’

‘Niet doen, Safae,’ begon Dennis. ‘Safae, de clanhoofden zullen je...’

‘Instappen!’ brulde Rudi plotseling. Toen zijn blik de mijne kruiste, zag ik achter de ongenaakbare man die hij was geworden

de oude, vriendelijke Rudi opdoemen, maar nu standvastiger en doelbewuster dan ooit. ‘En liggen! Zorg dat niemand jullie kan zien.’

Overdonderd werkte ook Dennis zich in de wagen. Hij keek van Safae naar mij. ‘Wat gaan we...’

‘Kop dicht,’ riep Rudi over zijn schouder.

Schokkend zette de wagen zich in beweging. Mijn wang raspte over het grove hout. Waarom gingen we niet harder? Over het water was het maar een paar kilometer naar Haven, als we geen tempo maakten kwamen we te laat, al snapte ik ook wel dat het moest lijken of Rudi op zijn gemak samen met Dex naar huis ging, of naar De Kempmaan, waar op de akkers tussen de geknakte skeletten van de zonnebloemen het onkruid hoger en hoger opschoot, maar wat maakte dat uit, met Almeres redding nabijger dan ooit?

Safae lag opgekruld tegen mijn heup. Dennis, zag ik nu pas, hield haar hand vast. Een gevoel van totale overbodigheid nam bezit van me. We hadden het toneel allang moeten verlaten, Jacob en ik. We hadden onze plaats tijdig moeten afstaan aan mensen die jonger waren dan wij en die alleen al om die reden meer van de wereld van nu begrepen, we hadden het veld moeten ruimen.

Safae sloeg haar betraande ogen naar me op. ‘Straks,’ fluisterde ze, ‘is meneer Kribbe een held. Als hij uit de mist terugkomt, zal iedereen hem zó dankbaar zijn.’

O, lief, naïef kind. Als Jacob het experiment van de clanhoofden al overleefde, zou niemand hem eren: alle inwoners van Almere zouden elkaar ogenblikkelijk vertrappen om de stad uit te komen, niemand zou meer aan Jacob denken, hij zou vergeten worden en al heel snel voorgoed vergeten zijn.

Opeens maakten we vaart en op hetzelfde moment tuimelde een schaterende Dex ondersteboven in ons midden. Dennis en Safae vingen hem gezamenlijk op. ‘Ssst,’ deden ze eendrachtig.

Ik kreeg het sterke gevoel dat Dennis zich alleen maar vanwege Safae in dit alles had laten meeslepen. Maar ja, ik had altijd al moeite met die jongen gehad. Behoedzaam stak ik mijn hoofd boven de rand van de wagen uit. We reden door de eenvormige straten van de Stedenwijk. Er was geen mens te bekennen. Ik trok

me op aan de achterkant van de schuddende bok, stapte eroverheen, nauwelijks mijn evenwicht bewarend, en viel naast Rudi neer.

Hij was de afgelopen periode sterk vermagerd, maar zijn roodverbrande armen waren gespierd. Zonder enige moeite mende hij het paard langs de diepste kuilen in het wegdek. Ineens zei hij: 'Bianca was dol op hem. Kribbe bindt alles samen, zei ze altijd. Hád jij nou wat met hem? Hij heeft toch weleens bij je overnacht?'

Ik beet op mijn lip. Het was alsof ik nu pas merkte dat ik de bittere smaak van zijn afwijzing nog altijd proefde. Hoe had Jacob zo kieskeurig kunnen zijn in tijden van zulke schaarste? Dan mocht hij het verder zelf uitzoeken ook, had ik beledigd gedacht. Alsof het niet nog veel vernederender zou zijn geweest als hij dan maar genoeg met mij had genomen. Ik had me eroverheen moeten zetten en dankbaar moeten zijn voor het geschenk van zijn vriendschap in plaats van in kinderachtige wrok te blijven steken.

Zou het in de kosmos voelbaar zijn wanneer je iemand niet veel goeds had toegewenst? Was je in staat om met je hatelijke gedachten iemand in ongenade te doen vallen: deze persoon verdient geen enkele goedentierenheid meer? Stort hem maar in het ongeluk.

We ratelden onder het viaduct onder de A6 door. Nog even en we reden door de Wierden, de Gouwen en de Marken van Haven.

Dennis wrong zich tussen Rudi en mij op de bok. 'Wat is het plan?' vroeg hij. 'Hebben we een plan, Rudi? Is er iets waarmee we die lui...'

'Ik heb me net al als vrijwilliger aangeboden,' zei Rudi.

'Maar dat was niet hun bedoeling,' mompelde ik.

'Shit, man,' zei Dennis. 'Doe nou niet net alsof je levensmoe bent, Rudi. Je hebt je niet afgebeuld op dat kasteel om het hier achter te laten nu het eindelijk zowat klaar is. Nu begint het pas.'

Rudi keek schaapachtig. Toen knikte hij.

'Nou, wat is het plan?' vroeg Dennis nogmaals. Hij keek me geïrriteerd aan.

'Weet ik niet,' beet ik hem toe.

'Volgens mij hebben we geen schijn van kans.'

‘Maar dan nog,’ zei Rudi. ‘We staan allemaal bij Jacob in het krijt.’ Het zweet dreef in vlokken van de kont van het paard toen het de helling van de Strandweg nam. Erachter rees de roerloze, loodgrijze mistwal op. Nu moesten we kiezen: rechtsaf de dijk op, of linksaf naar de havenkom.

‘Ze kunnen niet verder dan tot de sluis zijn gevaren,’ zei Rudi. ‘En ze zijn echt niet van plan om met Jacob langs de dijk te gaan lopen als ze hem al bij de sluis door de mistbank kunnen duwen.’

Ik huiverde. Maar Rudi’s conclusie klonk logisch. We zetten koers naar het havenhoofd. Het was jaren geleden dat ik zo dicht in de buurt van de mistwal was geweest. Er kwam niet de vochtige frisheid van af die gewone mist vroeger op herfstochtenden had verspreid. Er zat ook geen enkele drijvende of deinende beweging in. Kilometerslang strekte zich hier een levenloos, onverschillig niets uit. Ik moest vechten tegen het gevoel van hopeloosheid dat me opnieuw overviel, tegen de vermorzelende gedachte dat het hele bestaan geen zin had. Het was het soort verborgen weten dat je levenslang uit de weg ging terwijl je probeerde er maar het beste van te maken, maar dat zich hier onontkoombaar had gematerialiseerd. Meer is er niet. Hier zul je het mee moeten doen.

Hortend kwamen we tot stilstand. Het paard schraapte tevergeefs met zijn hoeven over het wegdek, zijn flanken pompend als blaasbalgen. ‘Verdomme, hij trekt het niet meer,’ hijgde Rudi.

Zonder verder overleg sprongen we uit de wagen. Meteen lag ik al achterop, met mijn zwikkende, oude benen. Mijn adem raspte door mijn longen terwijl ik de anderen probeerde bij te houden, Rudi met Dex in de voorhoede, daarachter Safae, gevolgd door een wild hinkende Dennis, al maakte hij toch nog meer vaart dan ik. Dravend over de Sluiskade voelde ik aan mijn rechterhand de mistwal de hele tijd met dunne, doodse vingers aan me trekken: geef het toch op, het heeft geen zin, geen enkele zin. De hete wind beukte nu eens in mijn gezicht en dan weer in mijn rug, zodat ik gevaarlijk heen en weer stuitte.

Pas in de bocht van de havenkom zag ik de anderen weer, ver voor me uit. Ze sprintten langs de resten van wat eens gezellige terrasjes aan het water waren geweest. Parasols waarvan het doek

allang was vergaan, stonden er met ratelende spaken te klapwieken. Toen ik mijn blik van de onttakelde cafés afwendde, zag ik mijn gezelschap op de kade in een kluit op elkaar botsen, terwijl de wind pas een fractie van een seconde later de stem van Sidney Boterbloem Blijtschap aanvoerde: 'Staan blijven!'

Ook ik minderde vaart. Het zweet droop in mijn ogen. Terwijl ik hijgend voortslofte, doemden op de Sluisbrug de gestalten van minstens dertig, misschien wel veertig clanhoofden op. Bevond Jacob zich nog in hun midden, of waren we al te laat? Panisch naar zijn witte haar speurend herinnerde ik me weer hoe ik naast hem door de lange gangen van Binnen had gelopen, me verbijtsend omdat hij zo leek te krimpen, op een volgens mij volstrekt nodeloze manier. Als ik al iets in ellendig Almere had geleerd, dan was het in elk geval niet hoe ik liefdevol moest omgaan met andermans beperkingen.

'De uitslag van de loterij is bindend,' bulderde Sidney. 'Dat is altijd zo geweest. Blijf waar je bent, Daslook Ruwiel.'

Rudi begon iets terug te schreeuwen, maar Sidney kapte hem af. 'Alles wat hier gebeurt, gebeurt in het belang van Almere.'

Eindelijk had ik de anderen bereikt. Ik drong me naar voren. 'Waar is Jacob?'

Zelfs achter zijn donkere brillenglazen kon ik Sidney zijn ogen ten hemel zien slaan: daar heb je haar ook weer. Toen deed hij een stap opzij. Op zijn teken weken de andere clanhoofden eveneens wat uiteen.

Jacob stond er roerloos bij, met de handen in de zakken van zijn haveloze jasje. Het verband om zijn hoofd was hij kwijtgeraakt. 'Ga naar huis,' zei hij alleen maar.

'Jullie horen het,' zei Sidney. Hij plantte zijn benen iets wijder uit elkaar.

'Aktan!' riep ik machteloos. 'Waar ben je? Ook jij bent hier verantwoord voor verschuldigd, hoor je me?'

'Verantwoording aan wie?' vroeg Jacob. Hij haalde zijn schouders op. 'Ik prijs me een gelukkig mens: alles wat ik belangrijk vond, heb ik in mijn leven kunnen doen. Ik ben blij dat ik voor Almere nu ook

nog iets nuttigs kan betekenen.’ Zijn kaak trilde bijna onmerkbaar. De meedogenloze zon vonkte op zijn onbedekte hoofdwond.

Ik haakte mijn vingers achter de knoop waarmee Maartens zakdoek al drie jaar om mijn pols zat, maar ik kreeg hem niet los om hem aan Jacob te geven, ik kreeg hem verdomme niet los.

‘Schiet op, verdwijn,’ riep Jacob tegen ons.

‘Je hoeft ons niet in bescherming te nemen tegen dat tuig, Jacob,’ zei Rudi rustig. ‘Ze kunnen net zo weinig tegen ons beginnen als wij tegen hen. Wij zijn hier als je getuigen. We laten je deze weg niet alleen afleggen, zou Bianca hebben gezegd.’

Er verscheen een grimas op Jacobs gezicht. ‘Ik zal Bianca de groeten van je doen.’

‘Komt mama ook?’ taterde Dex. Watervlug had hij zich uit Rudi’s greep losgemaakt en begon naar Jacob toe te rennen, zijn korte beentjes malend als die van een figuurtje uit een tekenfilm.

‘Genoeg!’ schreeuwde Sidney. ‘Hou dat jong tegen!’

Maar kleine Dex had opeens zijn eigen clanhoofd op de brug herkend en veranderde zwenkend van koers. ‘Oom Milosz! Oom Milosz! Mama komt ook!’ Tien meter, negen meter, het was een afstand van niks voor iemand met een hoopvol hart.

‘Dex!’ kermde Safae naast me.

Rudi liep al achter de peuter aan, maar zó op zijn gemak dat het bijna tartend was. Hij plukte zijn zoontje voor de voeten van Milosz Daslook Bonifacy vandaan, knikte wat om zich heen en zei toen: ‘Zo zie je maar: in Almere wordt nooit iemand vergeten.’

Tot op de dag van vandaag zie ik nog voor me hoe hij naar ons terugliep, Vuurtoren Rudi, met zijn spartelende Dex nonchalant onder zijn arm. Ik zie de opgezwollen aderen op zijn voorhoofd nog, en de manier waarop hij zijn tranen verbeet. Ik weet nog dat de wind zó tekeering dat de zakdoek die ik eindelijk, eindelijk van mijn pols had losgescheurd, in een oogwenk was weggewaaid. Wat een armetierige aanblik moesten we de clanhoofden hebben geboden, een reddingsbrigade van niks, zonder plan, zonder doel, zonder zin.

Maar nog altijd hoop ik dat Jacob, voordat hij zonder verder ceremonieel naar de brug bij de sluis werd geleid, in ons iets anders

zag, een soort familie die hem omringde. Ik snakke naar adem toen hij nog maar één voetstap van de mistwal verwijderd was en nog even over zijn schouder naar ons keek, zijn gezicht een ondoorgrondelijk masker. Mijn hoofd explodeerde van het verlangen om zijn laatste aanblik van de wereld de allerbeste te laten zijn.

‘Ik ben gewoon zo blij dat hij bestaat,’ had hij ooit verlegen tegen me gezegd.

Ik greep Dennis bij zijn arm en duwde hem naar voren.

Ach, je weet het niet. Het zou ook kunnen dat Jacob alleen maar Safaes kreet heeft gehoord. ‘Meneer Kribbe! Ik hou van u!’

Negentien

Nadat Jacob in de mistbank was gestapt, was het alsof heel Almere met een diepe zucht uitademde en daarna vergat weer in te ademen. Alles stakte, urenlang. Er werd geen net gevlochten, geen vlot gebouwd, geen zuring geplukt, geen steen verplaatst, geen hart gelucht. Zelfs gedachten werden opgeschort, zodat er ook geen gissingen en speculaties op gang kwamen. We zaten opgesloten in een wachten dat zo intensief was dat het geen enkele andere activiteit verdroeg.

Of misschien was het helemaal geen wachten. Er was per slot van rekening nog nooit iemand uit de mist teruggekeerd. Bovendien was er al eens eerder beweerd dat die geneutraliseerd moest zijn, door Lazaar Lazaar en al die andere jonge waaghalzen, toen na de eerste regens van destijds. Als een houtwurm vrat die herinnering zich nu weer naar de oppervlakte. Zaken begonnen zichzelf zomaar uit eigen beweging op een rijtje te zetten, nu iedereen in plaats van als een kip zonder kop rond te hollen, eindelijk even op zijn of haar achterste zat.

Het eerste dat knapte, met een bijna onhoorbaar PING, was de luchtbel van het vermeende overstromingsgevaar. Er kón helemaal geen water in het Gooimeer en de overige meren staan. Niemand sprak die gedachte hardop uit, alsof het risico bestond dat die nuchtere woorden een chemische reactie met onbekende gevolgen op gang zouden brengen. Maar niemand twijfelde eraan, nu het hoofd geleidelijk weer helder werd. Buiten Almere hield de wereld nu eenmaal op.

Mensen maakten schokschouderende bewegingen, met het gevoel dat ze uit een vreemde droom ontwaakten. Dat kind Ally, dat hier uit het niets dwars door de mistwal heen zou zijn binnengedobberd, zo ongeveer zoals Pallas Athena bewapend en

wel aan het hoofd van haar vader Zeus was ontsproten, wie had haar eigenlijk voor het laatst met eigen ogen gezien? Iedere samenleving had haar collectieve mythen en verhalen over wonderen, orakels, brandende braambossen en huilende Mariabeelden. De menselijke geest was barmhartig of getikt genoeg om die in tijden van benarring te produceren, tot in Almere aan toe.

Maar kom, er was een hoop te doen. De akkers moesten worden geploegd en ingezaaid, de laatste kippen moesten worden gekoesterd, er moesten kaarsen en zeep worden gemaakt, de molens moesten worden gerepareerd. Een stad die zich met behulp van weinig meer dan autobanden, piepschuim en petflessen had weten voor te bereiden op een massale evacuatie, was vindingrijk en veerkrachtig: een stad met toekomst. Wie weet wat Almere na deze krachttoer nog meer zou kunnen presteren. Een wake-up call, dat was precies wat we nodig hadden gehad.

Nee, Jacobs offer zou niet zonder gevolgen blijven.

Wij waren met z'n vijven urenlang op de brug bij de sluis in Haven blijven staan, niet bij machte ons los te rukken nadat Jacob in de mist was verdwenen. Zelfs Dex hield al die tijd zijn snater, alsof hij zich er bewust van was getuige te zijn geweest van een daad waarvoor nauwelijks woorden bestonden. Jacob had ons verlost van onze verhitte dromen en ons de realiteit teruggegeven. Hier moesten we het mee zien te doen. Meer was er niet.

Mijn hardleerse geest wilde er maar langzaam aan. Ik zag nog een hele tijd levendig voor me hoe Jacob door de mistbank in een parallelle werkelijkheid was gestapt, waar hij met gebraden gevogelte en kostelijke wijn werd onthaald. Hij zou wel gek zijn om terug te keren naar ons, ondankbare honden die we waren. Dáár werd zijn grootmoedigheid tenminste op waarde geschat. Mooie blonde jongens in Griekse tuniek masseerden zijn oude voeten. Het vod dat hij wekenlang om zijn hoofd had gedragen, was vervangen door een lauwerkrans.

De clanhoofden waren de eersten die bij de sluis afdropen, die farizeeërs. Even dacht ik dat Sidney nog iets tegen ons zou zeggen,

of dat Aktan Braam Ilyas me apart zou nemen, maar ook zij vertrokken zwijgend, net als de rest. Ik vermoedde dat ze nu al met spijt aan Jacob terugdachten. Want tegen wie moesten zij voortaan samenspannen, wiens macht of invloed viel er nu nog te ondermijnen? De barbaren van het Kasteel waren hun ook al door de neus geboord, en nu dit weer, door hun eigen toedoen nog wel. Ze zouden langdurig hun wonden moeten likken.

Pas geleidelijk drong het tot me door dat we op de brug gezelschap hadden gekregen. Mijn Braam-nichtje Alice had zich bij ons gevoegd. Ze hield een lelijke tuinkabouter met een verschoten rode puntmuts tegen haar borst geklemd. Ook zij zei niets. Ik sloeg een arm om haar schonkige schouders en trok haar even tegen me aan. Als het mij al moeite kostte om de werkelijkheid onder ogen te zien, hoe moest dat dan niet zijn voor een vijftienjarige?

‘Kom,’ zei Rudi ten slotte, ‘we gaan maar eens op huis aan. Dex z’n kuikentje moet eten.’

‘Ik wil er ook zo een!’ gilte Dex, wijzend naar de kabouter.

‘Godsamme,’ zei Alice tegen Rudi, ‘kun je hem niet een beetje frustratietolerantie bijbrengen?’

‘Alice,’ zei ik, ‘bemoei je nooit met de opvoeding van andermans kinderen.’

‘Daar heb jij helemaal geen verstand van, Renate. En hoe moet dat kring anders groot worden hier?’ Ze zwaaide haar wijsvinger voor Dex’ verblufte gezicht heen en weer. ‘Het gaat niet altijd zoals jij het zou willen, hoor. Wen er maar vast aan.’

Ik kon mijn oren niet geloven. Wat was er gebeurd met mijn zwijmelende Alice? ‘Ben je soms volwassen aan het worden?’ hoorde ik mezelf argwanend vragen. Als om houvast keek ik naar de onveranderlijke mistbank, die log en loodgrijs boven ons uittorende.

‘Ja, mág ik?’ riep ze verbolgen uit.

Rudi schoot in de lach. Op slag zag hij er tien jaar jonger uit.

Ik begon het welletjes te vinden. We waren onszelf niet, vandaag, en hoe kon het ook anders. Ik wilde naar mijn glazen huisje en naar mijn schriften. Ik wilde tot in detail opschrijven wat er was gebeurd, dat was mijn taak in Almere. Waarheidsgetrouw en

nauwgezet zou ik alles noteren, tot en met de manier waarop Jacobs ogen zich hadden samengeknepen toen hij Dennis op het laatste moment van zijn leven had zien staan op de kade.

‘Waarom begint ze nou te huilen?’ vroeg Alice aan Rudi.

Hij fluisterde: ‘Laat haar maar even.’

Zakelijk zei Alice: ‘*Let’s roll*. Het is nog best een kankereind, en zo meteen is het weer donker. Kom maar, tantetje, we krijgen een lift.’

Ik wreef mijn ogen droog. ‘En Safae en Dennis?’ hakkelde ik.

Met een frons keek Alice naar de twee gestalten die bewegingloos op de brugleuning zaten, verzonken in elkaar. Ze zaten elkaar sprakeloos aan te staren, in de greep van een of ander onbenoembaar wonder. Dennis leek al een hele tijd bezig om zijn hand naar Safaes wang te brengen, maar diezelfde tijd had daar kennelijk een stokje voor gestoken, en in afwachting van wat er nu zou volgen, wachtten hand en wang geduldig af, alsof iets of iemand ze nog goedkeuring moest verlenen.

‘Oeioei!’ zei Alice, en haar gezichtje kreeg de oude Aliceuitdrukking, hunkerend en smachtend. Alice had een nieuwe soap gevonden, hier had ze eindelijk weer onbereikbare idolen om hartstochtelijk te benijden en te beminnen, Alice werd weer vijftien, Alice ging weer dromen.

Aan mijn pols trok ze me mee naar Rudi’s wagen. Met een leeg gevoel sjokte ik naast haar voort over de met boomwortels doorboorde kade. ‘Denk jij ook niet,’ vroeg ze niet aan mij maar aan Rudi, ‘dat er vanzelf baby’s in Almere geboren zullen gaan worden als mensen weer gewoon verliefd op elkaar worden? Ergens geloof ik dat dat altijd de bedoeling is geweest.’

IV

Er gaat een gerucht

Telkens als ik achter mijn opengeslagen schrift ga zitten, vallen me klusjes in die in al hun onnozelheid om voorrang schreeuwen. Ik verstel een jurk, haal water, klets met mijn Braam-nichten. Soms heb ik het gevoel dat de mensen aardiger voor elkaar zijn geworden, vriendelijker, geduldiger. Soms ook niet. Als we onze eigen schaamte in elkaars ogen weerspiegeld zien, wenden we ons abrupt af. Het zal moeten slijten.

De afgelopen weken heb ik maar weinig genoteerd. Ik weet niet of er een nieuw hoofdstuk is aangebroken of dat het verhaal waar het om gaat, nu is afgerond. Ik stel alleen vast dat ik amper meer iets opschrijf.

De berenklaauw bloeit op dit moment overdadig, met juichende, veelstralige schermen. Ik probeer me voor te stellen wat er zal gebeuren als de vegetatie zich uiteindelijk onherroepelijk boven ons sluit en de natuur ons zal toedekken zoals een moeder haar kind. We zullen tot voedzame compost vergaan en de groei van nog meer groen bevorderen. We worden opgenomen in de kringloop der dingen, zodat er geen atoom van ons verloren zal gaan. Verdampend in de zon en opgaand in de regens zullen we deel uitmaken van het laatste leven hier op aarde. En na misschien wel tienduizenden eeuwen zonder menselijke inmenging zullen er weer vissen het land op kruipen en hun kieuwen voor longen inwisselen en alles zal, door ons gevoed, opnieuw beginnen.

Het idee stemt me rustig. In dit visioen zullen wij er altijd zijn en in ons zal de herinnering aan Jacob Kribbe eeuwig voortleven, als een microscopisch maar onverwoestbaar kiempje van de onbaatzuchtigheid waartoe de mens óók in staat is.

Volgens mij bevinden we ons in Almere nu voor onbekende duur in blessuretijd, maar anderen denken er anders over. Er worden voor onze scholieren weer projecten bedacht in het kader van het probleemgestuurd onderwijs. Er zijn ambities om De Kemphaan uit te breiden. Er wordt zelfs voor het eerst serieus gesproken over de

mogelijke winning van wind- en zonne-energie. Volgens menigeen zijn onze Middeleeuwen voorbij en komt er een nieuw tijdperk aan.

Maar is de hele geschiedenis niet altijd louter een herhaling van zetten? Op strijd volgt vrede. Op vrede volgt strijd. We heffen het hoofd, we krimpen ineen, we heffen het hoofd weer. We verliezen onophoudelijk de moed en hervinden die evenzeer. Sla de mens met een moker op zijn kop en hij verzint iets, maar nooit iets nieuws.

Ik kan het verder allemaal net zo goed níét opschrijven.

‘Er gaat een gerucht,’ zegt Aktan Braam Ilyas zonder groeten, terwijl hij zonder kloppen mijn glazen huisje binnenstapt. Zijn kraalogen blinken gretig en zijn haar glimt van het vet.

‘Het zal eens niet zo zijn,’ zeg ik. Daar heb je het al. De volgende keten van actie en reactie dient zich aan. ‘Ga je de boel weer lopen opjutten, Aktan?’

‘Precies,’ zegt Aktan rijkelijk vaag. ‘Heb jij het al gehoord?’

‘Ja, ik heb het gehoord.’

Hij kijkt teleurgesteld.

‘Maar ik ga er geen conclusies aan verbinden.’

Met zijn pinknagel peutert hij tussen zijn tanden. ‘We móéten nu een nieuwe poging doen om een verklaring voor Ally’s komst te vinden. Zeg nou zelf.’

‘Sinds wanneer is alles verklaarbaar?’

‘Ik heb het niet over alles. Ik heb het over...’

‘Ik heb een hoop te doen. En jij vast ook.’ Ik wijs naar de deur en knik hem vriendelijk toe. ‘We gaan geen ouwe koeien uit de sloot halen, Aktan.’

‘Ouwe koeien?’ stuift hij op.

‘Laat het rusten. We zullen het nooit weten. Nooit.’

Als hij nijdig is vertrokken, merk ik dat het gedaan is met mijn kalmte. Natuurlijk heb ik gehoord waar Aktan op doelt. Met mijn eigen oren zelfs. Het was gisteren een landerige dag geweest. Ik had vruchteloos zitten piekeren over wat ik nog aan mijn schriften kon toevoegen zonder in herhalingen te vervallen. Uiteindelijk was ik naar de Esplanade gewandeld.

Het plein bood niet langer de aanblik van een scheepswerf, het lag er weer schoon en opgeruimd bij. Spierballen genoeg in Almere, had Sidney Boterbloem Blijtschap verkondigd. Alles wat wij zwakke vrouwen nooit voor elkaar zouden krijgen, zouden onze clanhoofden weleens even voor ons fiksen. Daar mochten we ze dankbaar voor zijn.

Terwijl ik kwam aanlopen, zag ik dat Rudi en Dennis bezig waren de laatste torenspits van Bianca's kasteel met hout te betimmeren. Safae kwam net uit de poort opduiken, een blos op haar wangen, gevolgd door een giebelende Alice. Achter hen hoorde ik Dex schaterlachen. Ze zagen me niet, en onverwachts had ik daar vrede mee. Het was goed om ze zo bij elkaar te zien, misschien was het zelfs al genoeg om te weten dat ze bestonden. Op mijn nepfamilieleden van vroeger, op Maarten, Noor en E., had ik ook nooit rechten kunnen doen gelden en ook dat was me altijd meer dan genoeg geweest.

Ik draaide me al om toen ik hoorde dat Dex begon te zingen. 'Klein, klein kuikentje,' zong hij, 'klim eens op mijn hek!' En daarna klonk op de binnenplaats van het kasteel uitbundig babygekraai dat ik uit duizenden herkende. Blijkbaar hadden de Koolzaads besloten dat de kust voor Ally ondertussen wel weer veilig was.

Ally was terug in ons leven, als een onomstotelijke werkelijkheid.

Thuis pakte ik mijn pen. Zonder lang na te denken schreef ik iets op wat ik aanzag voor mijn afsluitende alinea. 'Er is ons in Almere een kind geschonken en we weten niet hoe, net zomin als mensen in de prehistorie wisten hoe de natuur te werk ging, toen zelfs het wassen van de maan en het rollen van de donder nog als wonderen golden. Meer moeten we er ook nu niet achter willen zoeken: het is alleen maar een wonder.'

Maar wat komen die woorden me opeens als hol voor, na Aktans bezoekje. Sinds wanneer ben ik zo berustend? Plotseling weet ik wat me te doen staat.

Op een draf ga ik naar de vuilnisbelt in de Klokkeluidersstraat, waar de dichtgeschroeide petflessen voor het oprapen liggen. In De

Fantasie zaag ik ze met mijn broodmes open. Ik rol mijn volgeschreven schriften tot strakke bundels, prop ze in de flessen en brand die secuur weer dicht.

Het is nooit meer dan een hypothese geweest, een vermoeden, een beredeneerde gok. In essentie natuurlijk gewoon een schot voor de boeg. Maar het zou nog steeds waar kunnen zijn.

Vanavond, als het donker is, zal ik de flessen in het Weerwater gooien. Misschien vinden zij via Almeres waterwegen een weg naar buiten. Misschien ook niet. Er is maar één ding zeker: ik heb me pas definitief gekweten van mijn taak als Almeres stadsschrijfster wanneer de wonderbaarlijke historie van deze stad elders lezers heeft bereikt. Of dat ons isolement zal beëindigen, weet ik niet. Maar als er buiten ons nog een wereld bestaat, zal die in elk geval met stijgende verbazing kennisnemen van wie wij waren en wie wij zijn, van wat we deden en wat we doen, in een stad waarin vroeger niemand dood gevonden wilde worden, maar die tot dusverre alles heeft overleefd.

Woord van dank

Van de zomer van 2013 tot en met die van 2014 was ik gastschrijver in Almere, met de opdracht een roman te schrijven in de reeks 'De Almere Verhalen'. Ik ben de gemeente Almere daarvoor veel dank verschuldigd, in het bijzonder de twee opeenvolgende wethouders van cultuur, Ben Scholten en Frits Huis.

Dank ook aan Martha Knibbe en Peter Wilders, die me onderdak boden in hun tuinhuis in De Fantasie, en aan woningcorporatie De Alliantie, die me daarna huisvestte in de Filmwijk en in Haven. In totaal verbleef ik drie maanden in Almere.

Dank aan iedereen in Almere die me in goed vertrouwen ontving en me voor mijn research te woord stond zonder te kunnen vermoeden dat ik bezig was Almere en zijn inwoners in rampspoed onder te dompelen. Speciale dank aan Theo de Groen van de Penitentiare Inrichting, Ans van Berkum van het Centrum voor Architectuur, Stedenbouw en Landschap van Almere, Chris Wiersma van De Nieuwe Bibliotheek, Nik Smit van Almere City Marketing en Maarten Pel van De Alliantie.

Dank aan mijn scherpzinnige redacteur Harminke Medendorp die mij met flessenpost en persoonlijk bezoek ondersteunde en die zó met mijn personages meeleefde dat ze over ze ging dromen, en aan mijn uitgever Joost Nijsen van Podium voor zijn genereuze gebaar de e-bookversie van *Weerwater* gratis beschikbaar te maken voor scholieren in Almeres voortgezet onderwijs.

Dank aan mijn eigen Naaste Familie, Maarten, Noor en E., die in het belang van de literatuur het loodje moesten leggen – wat ik ze pas

durfde te vertellen toen *Weerwater* af was.

En dank, als altijd, aan de nagedachtenis van mijn literaire peetvader Kurt Vonnegut. Hij schreef: *'Hello babies. Welcome to Earth. It's hot in the summer and cold in the winter. It's round and wet and crowded. On the outside, babies, you've got a hundred years here. There's only one rule that I know of, babies – God damn it, you've got to be kind.'*

Van Renate Dorrestein verschenen eerder:

- Buitenstaanders* (roman, 1983)
- Vreemde streken* (roman, 1984)
- Noorderzon* (roman, 1986)
- Een nacht om te vliegeren* (roman, 1987)
- Korte metten* (columns, 1988)
- Het perpetuum mobile van de liefde* (autobiografie, 1988)
- Vóór alles een dame* (almanak, 1989)
- Het Hemelse Gerecht* (roman, 1991)
- Ontaarde moeders* (roman, 1992)
- Heden ik* (ziektegeschiedenis, 1993)
- Een sterke man* (roman, 1994)
- Verborg en gebreken* (roman, 1996)
- Want dit is mijn lichaam* (Boekenweekgeschenk, 1997)
- Een hart van steen* (roman, 1998)
- Voor liefde: klik op F* (novelle, 1999)
- Het geheim van de schrijver* (handboek, 2000)
- Zonder genade* (roman, 2001)
- Het duister dat ons scheidt* (roman, 2003)
- Zolang er leven is* (roman, 2004)
- Mijn zoon heeft een seksleven en ik lees mijn moeder*
- Roodkapje voor* (roman, 2006)
- Echt sexy* (roman, 2007)
- Laat me niet alleen* (Boekenweekessay, 2008)
- Heiligenlevens en bananenpitten* (essay, 2009)
- is er hoop* (roman, 2009)
- De leesclub* (antiroman, 2010)
- Pas goed op jezelf* (novelle, 2011)
- De stiefmoeder* (roman, 2011)
- De zondagmiddagauto* (novelle, 2012)
- De blokkade* (verslag van een zoektocht, 2013)

Liever horen we onszelf (Luistergeschenk, 2014)